't Ridderke

Trimestrieel heemkundig tijdschrift van Hoembeka
11de jaargang 1996 * nr. 1 * Lentenummer

Op de plaats waar eens de oude pastorij heeft gestaan, werd dit gebouw in 1971 opgericht als nieuw Hombeeks gemeentehuis. Vlug verloor het deze functie toen Hombeek in 1976 opging in de fusie met Mechelen. De bestemming bleef jaren lang twijfelachtig en een tijd is het "om veiligheidsredenen" onbruikbaar geweest.
Op vrijdag 31 mei wordt het door het College van Burgemeester en Schepenen en door de Raad van het Cultureel Centrum A.Spinoy opengesteld als Cultuurhuis.

verantwoordelijk uitgever; Ward De Kempeneer, Diepestraat 2, 2811 HOMBEEK tel. 015 / 42.33.26

afgiftekantoor
MECHELEN 1

1. KRINGWERKING

HET LENTENUMMER VAN 'T RIDDERKE

Het eerste nummer of Lentenummer 1996 is over tijd. Een late lente betekent nog geen slechte zomer. We verzekeren dat U ook dit jaar trouw de vier nummers van het heemkundig tijdschrift zult ontvangen zoals de vorige jaren, even volumineus als gevarieerd in tekst.
Het Ridderke wordt steeds op een vast aantal exemplaren afgedrukt. De overtollige nummers worden gebundeld in volledige jaargangen. Daarom is het onbegonnen werk losse nummers te verkopen. Vorige jaargangen zijn nog wel verkrijgbaar. U kan ze bestellen aan 350 BEF bij Libert Loosen.

EEN EIGEN CULTUURHUIS

Hoembeka heeft er steeds naar gestreefd dat Hombeek ter plaatse een eigen cultuurhuis zou hebben. Het oud-gemeentehuis met bovenzaal kon hiervoor best bestemd worden. Aanvankelijk zag het er anders uit en werd deze wens als een verkapte vorm van desintegratie beschouwd. Toen ook Frans Schroons, de toenmalige voorzitter van de Cultuurraad van Mechelen, eind 1994 een lans brak voor cultuuruitstraling naar de deelgemeenten door het oprichten van plaatselijke cultuurhuizen, kwam er schot in. Bij het aantreden van het nieuwe stadsbestuur wijzigde het klimaat. Door een verruimde nieuwe visie kreeg Hombeek dat waar het recht op had. We kunnen onze bestuursleden er maar dankbaar om zijn.
Op vrijdag 31 mei wordt het cultuurhuis ingehuldigd en tegelijkertijd wordt het gouden jubileum van DE SCHACHT gevierd. Hoembeka sluit zich ook aan bij deze viering en wenst dit contactblad van de Hombeekse verenigingen, op weg naar de honderd, nog veel succes toe. We zullen ook aanwezig zijn op de verenigingenbeurs op 1 en 2 juni. Hopelijk wordt de weg gevonden naar het nieuwe cultuurhuis wat het gemeenschapsleven in Hombeek enkel maar kan stimuleren en bevorderen.

BIJNAMEN IN ONZE GEMEENTE

Gert Loosen, lic. Germaanse Talen aan de K.U.Leuven, promoveerde met het werk "Bijnamen aan de oudere personen te Hombeek". Het lag voor de hand dat we hem zouden vragen een voordracht te geven voor eigen publiek over de resultaten van dit onderzoek. Dit gebeurde op 3 mei.
Het Swaentje was met de zeventig aanwezigen goed gevuld. Iedereen was begeesterd door de klare taal en de duidelijk gestructureerde opbouw van het betoog. Er werd gefluisterd dat het wel opviel dat die man gewoon was les te geven. We vernamen meer over het ontstaan van de naam, de naamgeving, familiaal, plaatselijk en officieel (de drie cirkels), over het tot stand komen van de bijnaam zelf zowel taalkundig, historisch als sociologisch en over heel wat specifieke gevallen in Hombeek.
Bijnaamverklaring is wel wat het meest aanspreekt. Daarom werd dieper ingegaan over bijnaamgeving door (1) afkomst (familie, plaats, enz.), (2) eigenschap (fysisch, psychisch, sociaal), (3) activiteit (beroep, voorwerpen uit beroep, eenmalig of herhaaldelijk, enz.).

Bijnaamgeving is een verschijnsel dat de moderne samenleving niet meer kent. De sociale status, de opleiding, de menselijke verhoudingen in de leefgemeenschap, alles is zo fundamenteel gewijzigd dat het fenomeen van de bijnamen de rijke voedingsbodem waarin het kon gedijen is kwijt gespeeld. Voor wie met heemkunde begaan is blijkt het toch een boeiend verschijnsel te zijn. In één der volgende nummers komen we hierop terug. Gert heeft beloofd een syllabus over de voordracht te schrijven. Hoembeka heeft de bedoeling het repertorium van Hombeekse bijnamen verder uit te werken. Later zullen we het in deelafleveringen publiceren in dit tijdschrift.

De reis naar Sauerland

De dag na O.H.Hemelvaart heeft Hoembeka voor de derde maal een tweedaagse reis aangedurfd. Na de Champagne en Luxemburg werd het nu Sauerland. Hoe guur het weer ook leek bij het vertrek, in Aken konden de 38 enthousiaste verkenners genieten van de eerste zonnestralen. Na de koffie met broodjes bij Van den Daele, werd de stad bezocht met de Domschat en de Paltskapel. De Karolingische cultuur had ons zodanig begeesterd dat we moeilijk konden weerstaan om de troon van Karel de Grote eens te bestijgen. Aangezien dit niet mocht, bestegen we de Lousberg en bewonderden van daaruit de hele stad, terwijl het aperitief vloeide. Na het middagmaal te Keulen werd het land van Wittgenstein bezocht. Een revelatie was het vorstelijks slot zu Zayn Wittgenstein Berleburg. Enig omdat dit slot, eigendom van één en dezelfde familie sedert de Middeleeuwen, onaangeroerd scheen met eigen origineel meubilair, bekleding en uitrusting. We bewonderden een wandbreed muurtapijt van de firma Brackenier uit Mechelen. Daaronder stond de sofa waarin Beatrix van Nederland zich door Claus liet overhalen. Ze begonnen hier met een eerste kusje de romance met dynastieke gevolgen. De avond werd gastronomisch genoten in het hotel Westfälischer Hof.
De tweede dag moest ook de natuur ons verblijden, maar *wisselvallig* kan ook *mistig* betekenen en de wandeling op en rond de Kahler Asten ging dan ook letterlijk de mist in. Gelukkig hadden we ons portie heemkundig vermaak reeds gehad bij de houtbewerker en in de leisteenmijn van Raumland. De middag was er net weer genoeg zon om op het terras van het royale Hotel Gnacke ons te laten verleiden voor een "dagelijkse zonde", aldus de naam van het aperitief. Na de uiterst verzorgde maaltijd schoven de witte dorpjes van het Rothaargebirge verder voorbij tussen droom en werkelijkheid. We konden niet weerstaan in twee Romaanse kerkjes even binnen te wippen, in Berghausen en in Wormbach. De recent ontdekte fresco's zijn er zo eenvoudig maar zo echt dat ze wellicht daarom zo ontroerend origineel en mooi zijn. De beide kerkjes als het kasteel in Berleburg werden door de Benedictijnen gesticht. Deze monniken waren zowat de rode draad in ons reisverhaal, van Aken (Corneliemunster) tot Sauerland en tot op ons laatste oponthoud in de abdij van Val-Dieu. Hun geest had ons niet losgelaten en in Val-Dieu werd de reis besloten met letterlijk spirituële inbreng van de trappisten.

Een bezoek aan de site Leliëndaal

Op zondag 9 juni om 14 uur zullen leden van de Archeologische kring ons rondleiden op de opgravingen van het klooster Leliëndaal. Een deel van het eigenlijke kloosterpand werd dit jaar blootgelegd. Daarbij is dit jaar een schat aan oude voorwerpen gedolven: beeldjes, potten, schalen, siervoorwerpen, munten uit diverse perioden, enz.
In 1998 zal deze opgraving afgesloten worden. De geschiedenis van Leliëndaal wordt dan te boek gesteld. Hoembeka heeft zijn medewerking toegezegd aan de organisatie van een grootse langdurige tentoonstelling die eind 1999 zal doorgaan in het cultuurhuis.

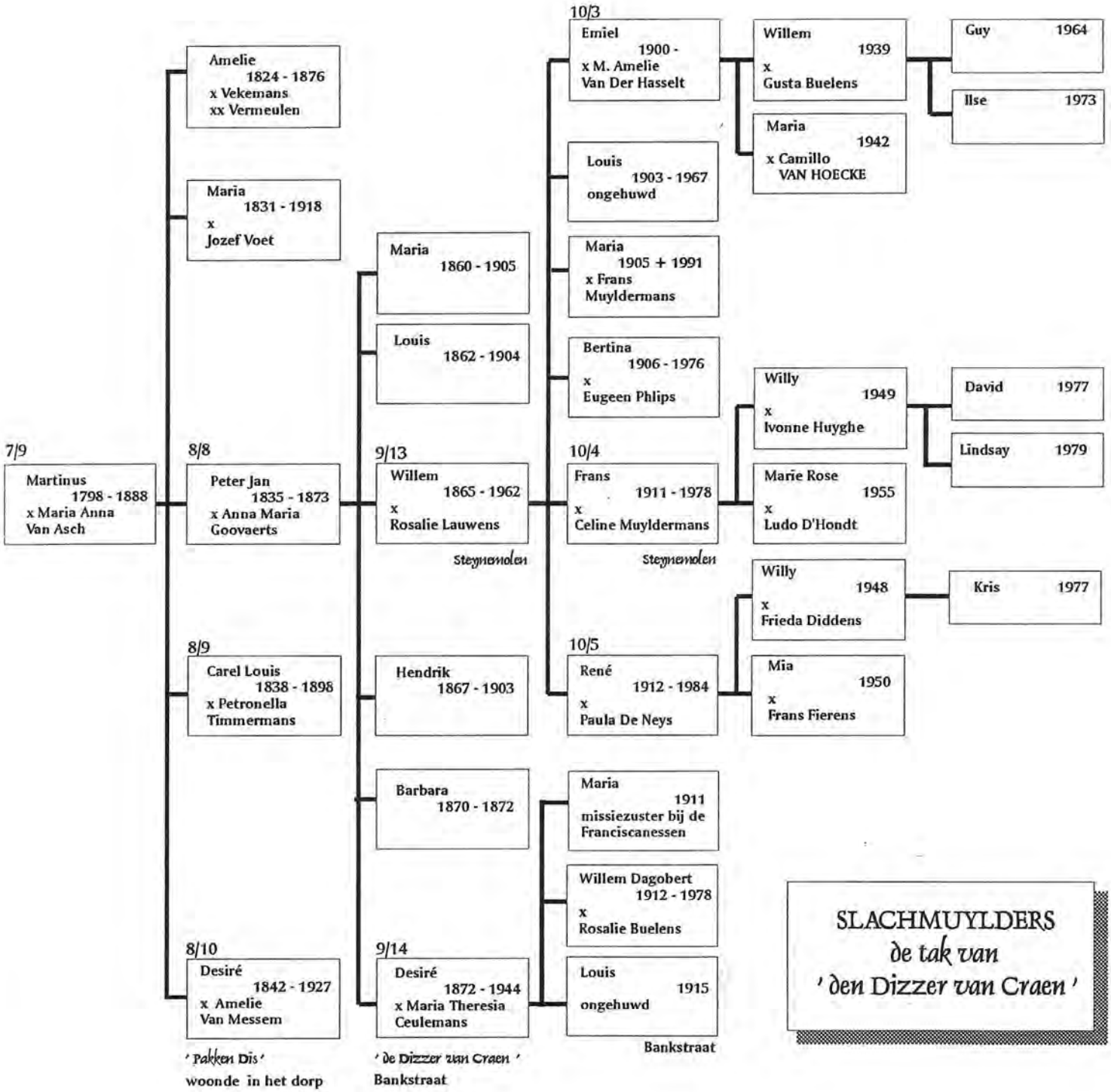
Met de Romeinen op weg

Hoembeka en de Sempse werkten ook mee met de Gidsenbond Midden-Brabant aan de organisatie van deze busreis langs de Oude Baan **Rumst-Mechelen-Namen-Taviet.**
De historische uitleg wordt verzorgd door Henri Van Noppen. Op diverse plaatsen wordt de geschiedenis geëvoceerd door kleine toneelopvoeringen.
Datum : Zondag 18 augustus 1996.
Opstap : te Zemst aan de Midzeelhoeve (op de weg Laar - Eppegem)
Prijs : **600 BEF** per persoon (bus, gidsen, opvoeringen, toegangen, niet maaltijd)
Inschrijven bij Raymond Lauwers, tel. 41.21.62

't Ridderke en Hoembekania, deel 6

Een abonnement '96 op 't Ridderke of een bestelling van vorige jaargangen, dat kan door overschrijving van 350 BEF op rekening van Hoembeka met vermelding "Ridderke 1996".
Ook deel 6 van het jaarboek is terug verkrijgbaar in de tweede, verbeterde druk aan 600 BEF.

De rekeningnummers van Hoembeka zijn:
035-0490079-76 (ASLK), 788-5420554-39 (BACOP), 743-2172054-44 (CERA)

SLACHMUYLDERS
de tak van ' den Dizzer van Craen '

2. HOMBEEKSE STAMMEN

Ward DE KEMPENEER

de stam
SLACHMUYLDERS
te Hombeek

met de medewerking van
Angèle Behets en Wim Baetens

deel 5

DE KINDEREN VAN MARTINUS SLACHMUYLDERS

We nemen de draad terug op van de stamboom Slachmuylders te Hombeek.

In deel 4 ('t Ridderke 1995/3, blz 79) bespraken we uitvoerig de afstamming van Amelie Slachmuylders die tweemaal met een Hombeekse koster huwde; J.Bt. Vekemans en Pieter Jan Vermeulen. Amelie *van Keusters* woonde in het nieuwgebouwde kostershuis in de Diepestraat. Ze had in Hombeek nog twee broers wonen; Désiré Slachmuylders, alias *Pakken Dis*, die op de hoeve *Het hof van Bergen* (hoeve Doms) woonde tegenover de kerk en Perjan Slachmuylders, die gehuwd was met Anna Marie Goovaerts, de dochter van de pachter op *De Torekens*. Over deze laatste en zijn nakomelingen hebben we het in dit nummer.

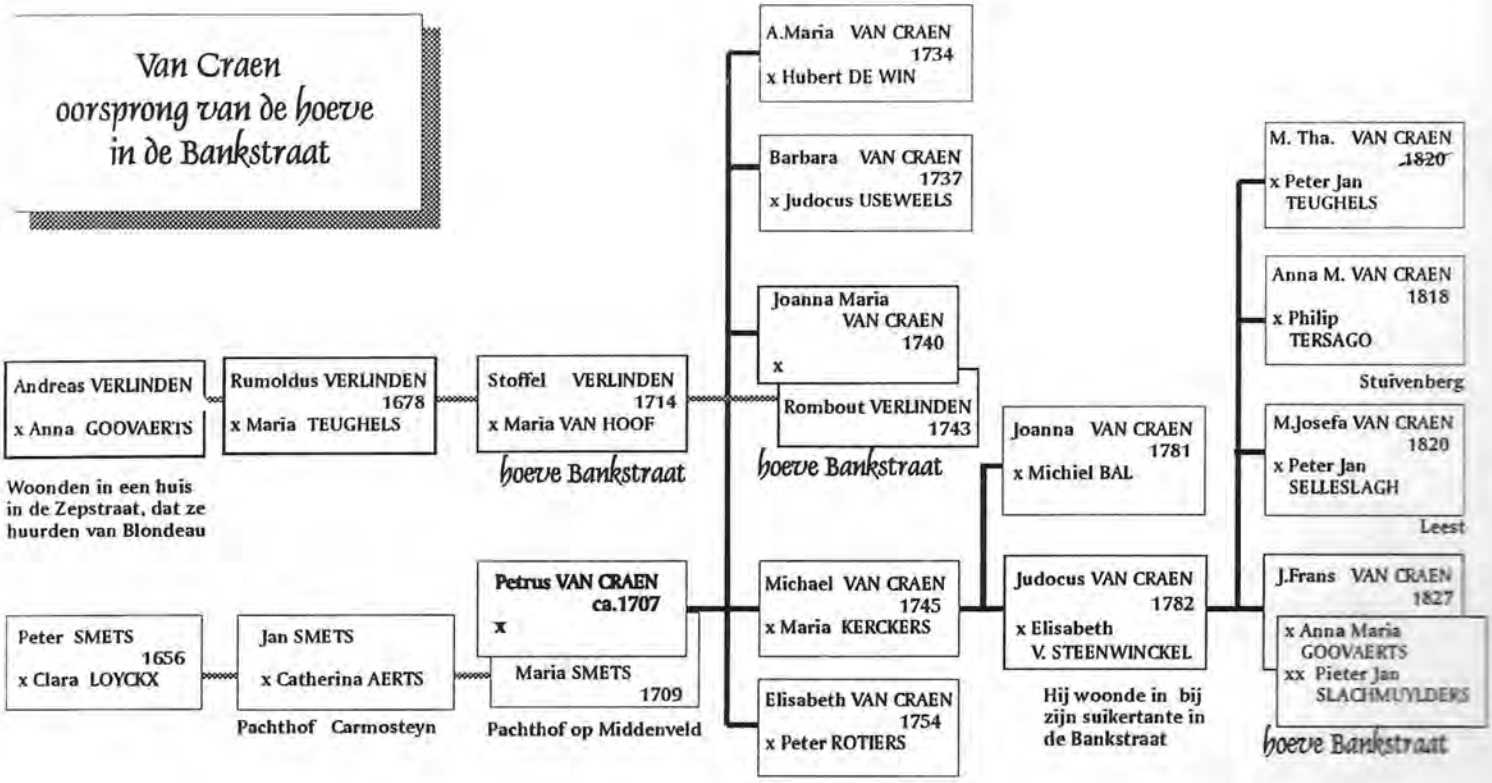
8/8
Pieter Jan SLACHMUYLDERS (°21.10.1835, + 26.7.1873)

Hij huwde te Hombeek op 3 maart 1859 met
Anna Maria GOOVAERTS
(°15.11.1830, + 17.9.1917).

De jonge landbouwerszoon Pieter Jan Slachmuylders, zoon van Martinus, woonde met zijn vader op de oude oliemolen aan de Zenne. Op zijn 24ste huwde hij Anna Maria Goovaerts, de weduwe van Frans Van Craen. Het echtpaar ging in de Bankstraat wonen, in het huis van de weduwe dat afkomstig was van haar eerste man. Anna Marie werd algemeen *Lieke* genoemd. Deze toenaam kwam uit de kindertaal van *Malieke* voor Marieke. Dit vernamen we van zuster Maria Slachmuylders, haar kleindochter. Ze bewaart een goede herinnering aan haar grootmoeder als een kordate vrouw met een open verstand en zeer actief.

Dat zal wel zo geweest zijn want uit haar levensverhaal blijkt dat ze, ondanks vele beproevingen en tegenslagen, wilskrachtig doorzette en heel wat bereikte. *Lieke* Goovaerts was geboren op de hoeve van *De Torekens* als dochter van pachter Jan Frans Goovaerts en Elisabeth Goovaerts. In april 1853 huwde ze met Frans Van Craen, de jongste zoon van Judocus Van Craen en Elisabeth Van Steenwinckel van Zemst, een welstellend landbouwersgezin uit de Bankstraat. Frans zette de boerderij van zijn vader verder. Deze stond op de plaats waar nu nog Louis Slachmuylders woont en zijn schoonzuster Roseke Buelens. Het was echter een lage boerderij zonder verdieping. Het huis afkomstig van de familie Verlinden, was aan Judocus Van Craen toegekomen via zijn tante Joanna Maria Van Craen, gehuwd met Rombout Verlinden. Dit echtpaar was kinderloos gebleven. (zie schema *"hoeve in de Bankstraat"*)

Het eerste huwelijk van Lieke Goovaerts duurde slecht 5 jaar. Frans Van Craen stierf op 30-jarige leeftijd, vermoedelijk aan de zeer besmettelijke tbc die toen heerste. In maart 1857 was hij nog veel in contact geweest met het gezin van smid Jan De Kempeneer, die met zijn schoonzus Joanna Catherina Goovaerts gehuwd was. Zij was in 1856 overleden aan tbc. Frans werd als voogd aangesteld over de kinderen maar stierf kort daarna. De besmettelijke ziekte woekerde verder en betekende de dood ook voor de smid zelf, zijn vier dochters en zijn enige zoon, allen in de fleur van hun leven. Enkel het jongste dochterke, Constancia De Kempeneer (1853) bleef gespaard en werd opgevoed bij haar oom Lemme Goovaerts op *De Torekens*.

Het echtpaar Frans Van Craen - Lieke Goovaerts had 2 kinderen; Theresia (1854) en Philip (1856).

In maart 1859 hertrouwde Lieke Goovaerts met de vijf jaar jongere Perjan Slachmuylders. Haar tweede huwelijk was eveneens van korte duur. In juli 1873 stierf haar tweede man, slechts 38 jaar oud. Had dezelfde ziekte waaraan haar eerste man overleden was weer toegeslagen ? We weten het niet. Vast staat wel dat jaren nadien nog twee van haar volwassen zonen, Hendrik (36 jaar) en Louis (42 jaar) door het dodelijke tbc virus zouden geveld worden.

Lieke Goovaerts heeft 8 kinderen gehad;
twee uit haar eerste huwelijk met Frans VAN CRAEN en 6 uit het tweede met Perjan SLACHMUYLDERS.

Slechts twee van deze zes huwden; Guilliam (1865) met Rosalie Lauwers en Desiré (1872) met Maria Theresia Ceulemans.

Kinderen VAN CRAEN uit het eerste huwelijk:
(1) Maria Theresia (°24.5.1854)
(2) Philip (°18.9.1856)

Kinderen SLACHMUYLDERS uit het tweede:
(1) Maria Melanie, ongehuwd.
(°12.1.1860, + Leest 21.6.1905)
(2) Louis , ongehuwd,
(°4.8.1862, + Leest 25.9.1904)
(3) Giele
(°18.1.1865, + Leest 12.9.1962)
x (Zemst 12.4.1899)
Rosalia LAUWERS
(°Homb. 5.9.1873, + Leest 31.3.1941)
(4) Heinke, ongehuwd,
(°16.8.1867, + Leest 5.5.1903),
(5) Barbara, stierf als kind.
(°2.2.1870, + 11.1.1872),
(6) Desire, alias *den Dizzer van Craen*
(°10.3.1872, + Mech. 10.5.1944),
x (Zemst 4.5.1909)
Maria Theresia CEULEMANS
(°Zemst-Laar 9.10.1872, + 14.6.1954)

VAN DE BANKSTRAAT NAAR STEYNEMOLEN

Toen haar tweede man in 1873 gestorven was, zag het er niet rooskleurig uit voor Lieke Goovaerts. Ze stond er terug alleen voor in de boerderij met haar zeven jonge kinderen; Theresia, 19 jaar, Philip, 17 jaar, Maria, 13 jaar, Louis, 11 jaar, Giele, 8 jaar, Heinke 6 jaar, Désiré, 1 jaar. Haar dochterke Barbara was het jaar voordien overleden, slechts twee jaar oud.

Hoe het precies allemaal verlopen is, kan maar fragmentarisch achterhaald worden. Zeker is dat de weduwe eerst nog is blijven wonen in de Bankstraat, in het huis van haar eerste man waarop de kinderen Van Craen erfelijke rechten hadden. Het gezin is ook betrokken geweest bij de onrust die ontstaan was tijdens de schoolstrijd van 1880. Moeder Slachmuylders moest te Mechelen gaan getuigen voor de onderzoekscommissie en een verklaring afleggen om welke reden ze haar zonen uit de avondlessen van de officiële school weggehouden had. Naast haar huis werd de eerste vrije school opgericht en leden van het onderwijzend personeel genoten onderdak in haar huis. Toen jaren nadien de zusters van Huldenberg geroepen waren om in Hombeek de vrije school te beheren, hebben de eerste zusters een tijd in de Bankstraat gewoond, in het huis Slachmuylders totdat ze verhuisden naar de woning op de Hombekerkouter, waar ook de nieuwe school gebouwd werd. Het moet in deze periode geweest zijn (ca. 1892) dat Lieke op Steynemolen is gaan wonen. Met haar opgroeiende zonen durfde deze kranige weduwe het aan deze belangrijke hoeve te huren waaraan meer dan 20 ha grond verbonden waren.

Zuster Maria Slachmuylders vertelt hierover;
Toen mijn grootmoeder op Steynemolen woonde, hebben de zusters in ons huis in de Bankstraat gewoond dat gelegen was tegen de vrije school die er gebouwd was, later het Patronaat. Moeder Norbertina en zuster Rachel (geloof ik) hebben gratis in dat laag huis mogen wonen. Er werd verteld dat mijn tante Melanie een zeer begaafd kind moet geweest zijn. Alle kinderen, jongens en meisjes, gingen voor er een vrije school was naar de ene gemeenschappelijke gemeenteschool in de Bankstraat. Meester Vleminckx, die liberaal was, ondervroeg de leerlingen en niemand kon antwoorden. Nu zal ik eens iemand gaan halen, zei hij, van de lagere klas en die zal antwoorden wat gij niet kunt.

Mijn grootmoeder had ook twee kinderen uit het eerste huwelijk onder wie een Philip Van Craen. Die is naar Diegem gegaan en daar met een SLACHMUYLDERS getrouwd. Of zijn vrouw familie was, weet ik niet. Philip had zich in het leger geloot, maar mijn grootmoeder heeft die vrij gekocht. De oudste zoon van Philip, Alfons VAN CRAEN, lootte zich in het leger en dat was juist 4 jaar voor de Eerste Wereldoorlog. Hij was dan ook 4 jaar soldaat geweest. Mijn grootmoeder had hem naar 't college gestuurd in Mechelen. Dat was een buitengewoon flinke student. Onder 't leger heeft hij mogen verder studeren in Luik voor electro-technisch ingenieur. Hij heeft een verbeterd lasmiddel uitgevonden waarop hij een brevet genomen heeft. Een procédé dat ook is toegepast bij de aanleg van de Kennedy tunnel en bij de bruggen over het Albertkanaal in Hasselt.

Eugeen Goovaerts (Gène van Berges) vertelde ons het volgende in een vroeger opgenomen interview;
De familie De Bontridder woonde op het Hof Ter Heide maar had ook bloemmolens te Diegem. Philip Van Craen, mijn kozijn langs vaderszijde, en Mon De Kempeneer, mijn kozijn langs moederszijde, werkten beide als bloemuitdragers bij De Bontridder. Er werd steeds mee gelachen dat Philip, klein van gestalte, het veel gemakkelijker had om met een zak bloem op de rug door de lage deuropeningen van de bakkerijtjes in de steden te stappen, dan wel de lange Mon die 1.90 m. groot was en daarom ook de Lange Lat genoemd werd.

Mon De Kempeneer heeft, nu juist honderd jaar geleden, met financiële bemiddeling van de familie De Bontridder een bakkerij opgericht in Hombeek dorp (nu bakkerij Davy). Philip Van Craen daarentegen is dus naar Diegem gegaan en heeft zijn echtgenote gaan vinden waar de bloemmolens gevestigd waren.

Zuster Maria Slachmuylders vertelt verder;
Na haar tweede huwelijk met Perjan SLACHMUYLDERS is mijn grootmoeder nog jaren blijven wonen in de Bankstraat. Als de oudste jongens al werkbekwaam waren is ze (ca. 1894) met de kinderen naar Steynemolen getrokken, Melanie, Louis Giele, Heinke en Désiré. De mensen lachten haar uit maar ze realiseerde het toch. Dat was zo een karaktervol mens.

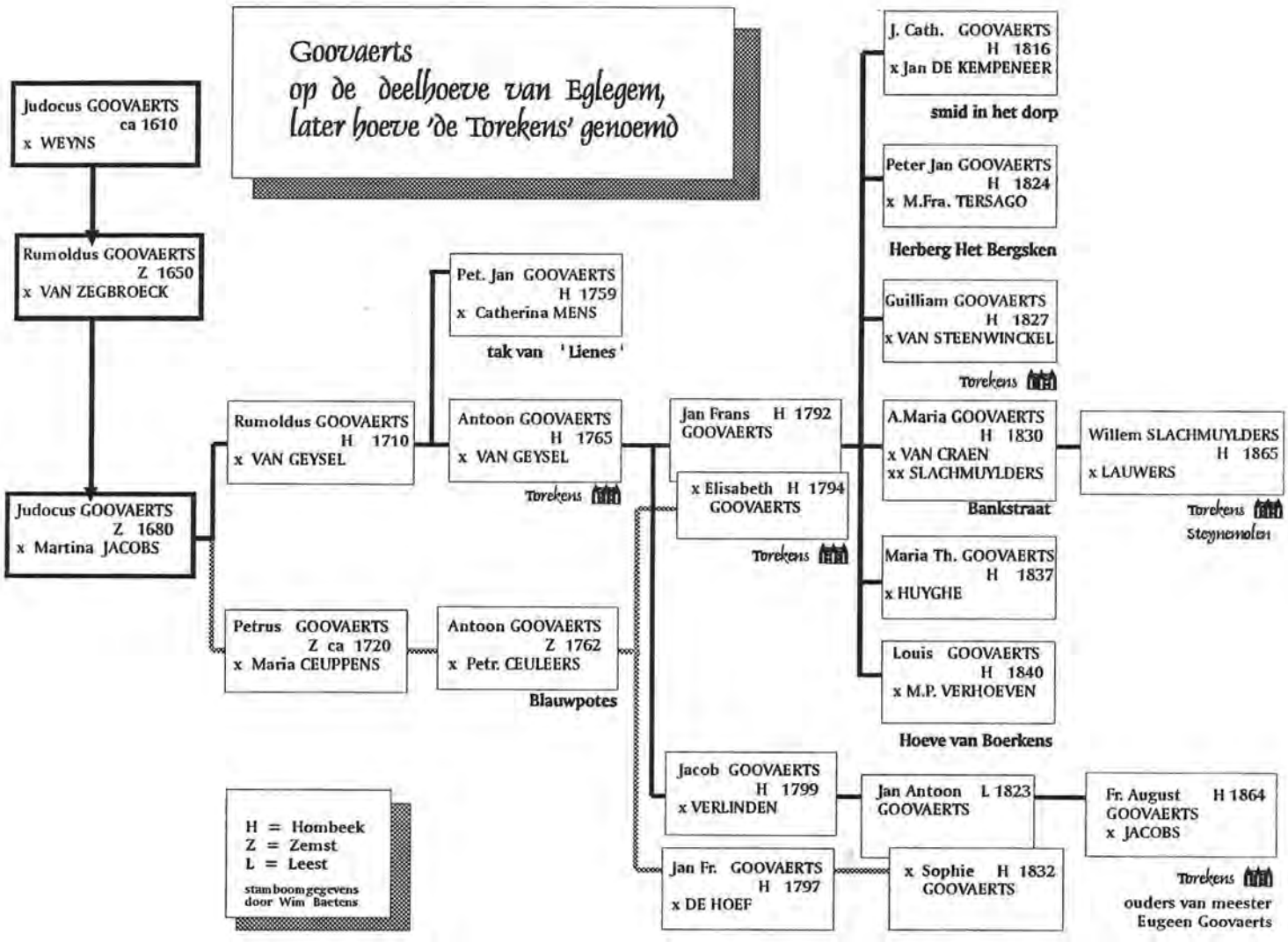
De hoeve Steynemolen was toen de eigendom van de hertog van Aosta maar behoorde oorspronkelijk aan Antoinette De Merode. Ze was getrouwd met een prins van Monaco. Door huwelijk langs de Braganza's van Portugal is dat overgegaan op de hertog van Aosta. Hij was de zoon van de eerste hertog die de eenmaking van Italië mee verwezenlijkte in 1870. Hoeveel zonen hij had weet ik niet. De kroonprins heette de prins van Piemont en zijn broer had de titel van hertog van Aosta. De her-

tog heeft persoonlijk die hoeve bezocht nog vóór de eeuwwisseling ; hijzelf, een hele grote vent en Victor Emmanuel, de koning van Italië, een heel klein manneke, die waren met de rentmeester gekomen. Mijn vader Désiré was er met zijn twee broers, Henri en Louis en Marie waren op de hoeve. Enkel vader kon Frans spreken.
(zie ook "Leest Geweest, blz 80)

Grootmoeder is niet op Steynemolen gebleven. In drie jaar tijd stierven haar drie oudste kinderen. In mei 1903 stierf Heinke aan tering, in september 1904 stierf Louis eveneens aan de tering en in juni het jaar daarop stierf Melanie aan een hersenvliesontsteking. De drie graven op het kerkhof in Leest waren alle drie dezelfde.

Giele die getrouwd was met Roseke LAUWERS van Zemst-Laar is op Steynemolen gekomen. Dan is grootmoeder met haar jongste zoon Désiré, mijn vader, terug naar de Bankstraat gaan wonen. Haar zoon, Fluppe VAN CRAEN, had op zeker ogenblik zijn vaders part opgeëist. Dan is dat huis verkocht en dan heeft mijn grootmoeder dat gekocht op hare naam.

In 1907 was de toestand zo dat het gezin van de oudste zoon Giele op Steynemolen woonde en het gezin van de jongste zoon Désiré in de Bankstraat met moeder Lieke.
De naam **Van Craen** kleefde nog aan deze woning zodat in de volksmond Désiré de bijnaam kreeg van *Den Dizzer van Craen*.

DE HOEVE VAN DE TOREKENS

Lieke Goovaerts was op de hoeve van De Torekens geboren. Later is haar zoon Giele er ook een viertal jaren gaan wonen. Dit is dus geen louter toeval geweest. Er is een hele geschiedenis verbonden aan deze historische hoeve die we later uit de doeken doen. Toch schetsen we reeds enkele relaties. Het zal duidelijk zijn hoe men getracht heeft een pachthoeve onder familieleden te behouden. (zie ook schema hiernaast)

De hoeve is steeds een dubbele hoeve geweest; deze van de hoofdpachter en deze van de helpende boer. Op einde de 16de eeuw heette het al " *de twee hoeven van Eglegem*". Ze waren eigendom van Joanna Schoof. Achtereenvolgens is de hoeve verpacht geweest aan families als Scheurweyck, Van Winghe, Cauwenbergh, De Roeck, Van Dam en Goovaerts. Deze laatste familie kwam er begin van de 19de eeuw in het kleine huis en Jan Frans Goovaerts werd als "handwerker" vermeld naast Godefridus De Roeck die men "pachter" noemde.

Jan Frans Goovaerts was de zoon van Jan Antoon (1765) en Anna Catherina Van Geysel (Muizen 1766). Hij was van 1858 tot zijn dood schepen van Hombeek en tevens medestichter en erelid van de eerste fanfare St.Martinus. Hij huwde met zijn achternicht Elisabeth Goovaerts van Blauwpotes uit de Kattestraat.

De 6 kinderen van Jan Frans GOOVAERTS en van Elisabeth GOOVAERTS;

(1) Catherina (1816-1856),
echtgenote van Jan DE KEMPENEER (1806-1861), smid in het dorp.

(2) Perjan (1824-1900),
echtgenoot van Siska TERSAGO (1840, + 1911),
bijgenaamd *den terve*, herbergier in het dorp in de de herberg Het Bergsken, ouders o.m. van Eugeen (Gène van Berges)

(3) Guilliam (°6.12.1827, + 3.10.1900),
echtgenoot van Sophie VAN STEENWINCKEL (1832), bijgenaamd *de Lemme*, gemeenteraadslid (1869-1888), boer op de hoeve Torekens,
ouders van Willem (1873), gemeentesecretaris en van Ida (1875), vrouw van Alfons Mariën.

(4) Lieke (1830-1917),
echtgenote van Frans VAN CRAEN (1827-1858) en van Perjan SLACHMUYLDERS (1835-1873)

(5) Maria Theresia (°1837),
echtgenote van HUYGHEN (in 1882 naar St.Jans Molenbeek)

(6) Louis (1840-1898),
echtgenoot van Paulien VERHOEVEN (1877),
bijgenamd *de Goeie*, pachter op de hoeve van Boerkens aan de kerk, ouders o.m. van Net *van Boerkens*, gehuwd met Emiel Keuleers.

Guilliam, alias De Lemme, bleef op de hoeve wonen en stierf aan een geraaktheid in oktober 1900. Zijn vrouw bleef er met haar dochter Ida. Haar zoon Willem was in 1899 gehuwd met Amelie Van Doren en was in het dorp gaan wonen. In de andere woning woonden Roseke en Louis, de laatste afstammelingen van Van Dam - De Roeck. In deze woning is Giele Slachmuylders komen wonen, echter voor niet lang.

Zuster Maria Slachmuylders vertelt;
Giele, de oudste broer van mijn vader, woonde met zijn gezin eerst op de hoeve van de Torekens bij zijn peter, de Lemme (Gilliam GOOVAERTS). Deze was schepene van Hombeek en was een hele originele man die goed kon vertellen en fratsen uithalen. Dan zei men dikwijls ; "de Lemme is weer bezig ". Hij was met zijn meid getrouwd, een heel godvruchtige mens. Zijn zoon, die later secretaris werd, studeerde aan 't Klein Seminarie te Mechelen en zijn dochter werd onderwijzeres.

De hoeven van de Torekens werden dan betrokken enerzijds door August Goovaerts en Catherina Jacobs, een achterkozijn van Giele Slachmuylders, en anderzijds door Frans Van Muylder en Philomena Meert die de kleine woning betrokken.

GIELE VAN D'HOEF WOONDE OP STEYNEMOLEN

Willem Slachmuylders werd aanvankelijk ook *Lemme* genoemd maar later *Giele*.

Hij heeft, zoals gezegd, eerst in de Bankstraat gewoond bij zijn ouders. In 1894 verhuisde hij dan met zijn moeder naar Steynemolen en huwde daar uit in 1899. Na zijn huwelijk met Roseke Lauwers ging hij eerst wonen op de hoeve van *De Torekens* naast zijn oom en peter Lemme Goovaerts, Daar zijn de vier oudste kinderen geboren. In 1907 ging hij zich definitief vestigen op Steynemolen toen zijn moeder terug naar de Bankstraat verhuisde.

9/13
Guillelmus Joannes Dagobert SLACHMUYLDERS
(°Homb. 18.1.1865, + Leest 12.9.1962)
huwde te Zemst-Laar op 12 april 1899 met
Rosalia LAUWERS
(°Laar 5.9.1873, + Leest 31.3.1941)

De kinderen Slachmuylders - Lauwers.
Van de 12 kinderen groeiden er 6 op;

(1) Emiel Philip SLACHMUYLDERS **zie** 10/3
(°Zemst 22.8.1900, + ?)
x (Leest 20.7.1938) Maria Amelia VAN DER HASSELT (°Leest 10.9.1910)

(2) Louis SLACHMUYLDERS
(°Homb. 14.11.1903, + Mech 9.3.1967)
ongehuwd, inwonende bij Frans en Celine, opgeroepen op 35 jaar W.O.2, krijgsgevangen Oost-Pruisen.

(3) Maria Melanie SLACHMUYLDERS
(°Hombeek 2.1.1905, + Zuun 1.4.1991)
x (Leest 11.2.1929) Franciscus Julius MUYLDERMANS (°Ko/dB. 25.12.1903)

(4) Berthina Elisa D. SLACHMUYLDERS
(°Hombeek 12.3.1906 + Ko/dB 30.8.1976)
x Eugeen PHLIPS (°29.8.1909, + Essen 10.4.1993)

(5) Frans SLACHMUYLDERS zie 10/4
(°Leest 11.1911 + Mechelen 20.9.1978)
x (Ko/dB. 30.6.1948) Celine MUYLDERMANS
(°Ko/dB. 23.1.1922)

(6) Rene SLACHMUYLDERS zie 10/5
(°Leest 14.12.1912 + Pellenberg 23.2.1984)
x (Homb. 17.12.1946) Paula DE NEYS (°Homb. 17.9.1918)

Zuster Maria Slachmuylders vertelt;
Als zijn twee broers gestorven waren is Giele terug naar Steynemolen gekomen. Hij is er gebleven en er gestorven op 91 jarige ouderdom. Hij heeft in 1920 de hoeve gekocht.
Mil, zijn oudste zoon kwam bij mijn vader en zegde;
"Ze verkopen die hoeve, wat moeten we doen ?".
"Kopen", zegde mijn vader.
"ik kan wel geld krijgen op den Boerenbond", zegde hij, "maar er moet iemand borg staan".
"Wel ik sta borg, ge moogt ze niet laten gaan" zegde mijn vader.

Dat was aanvankelijk een hoeve met 23 ha. grond. De spoorweg is daardoor getrokken, dus is dat wel verminderd geweest. Ze hebben twaalf kinderen gehad en van die twaalf zijn er zes in leven gebleven. Mil, de oudste, is getrouwd met een VAN DER HASSELT van de Witte hoef. Louis is niet getrouwd.

De hoeve van Steynomolen

Hij was krijgsgevangen onder de oorlog en heeft in een kamp in Oost-Pruisen verbleven waar hij tering opgedaan heeft. Hij was nog opgeroepen als hij reeds 35 jaar was. Bertha, was de laatste die op de Torekens geboren was, die is met Gène PHLIPS getrouwd. Maria is met MEULDERMANS getrouwd. Ze handelden in Eternitproducten en woonden op de Mechelsestraat. Frans is op de hoeve Steynemolen gebleven. Ze werd later verkocht door zijn kinderen zonder de landerijen. René huwde Paula DE NEYS.

In 1956 was Giele meer dan 90 jaar en de oudste inwoner van Leest. Jan De Decker zocht hem op en interviewde hem (verschenen in "De Band" en in "Leest geweest", blz. 293).
Daaruit blijkt dat Giele, een zeer vrome man, zich nog goed de tijd herinnerde van de lemen huizen met stro bedekt, van de eerste *velo's* met een groot wiel vooraan en een klein van achter, van eenvoudig vermaak en kermissen waar de quadrille gedanst werd op de tonen van de harmonika. Eens per week een snede wit brood en voor de rest roggebrood maar de mensen waren vlug tevreden en toch gelukkig.

DE NAKOMELINGEN VAN GIELE SLACHMUYLDERS

Van de twaalf kinderen zijn er zes opgegroeid; vier zonen en twee dochters. Drie zonen huwden en hebben ieder op hun beurt een dochter maar ook een zoon. Deze tak van de Slachmuyldersen is verzekerd voor de toekomst omdat deze drie kleinzonen van Giele op hun beurt ieder een zoon hebben die de naam kunnen verderzetten.

Maria (°1905. + Zuun 1991),
huwde te Leest op 11 februari 1929 met Frans Jules MUYLDERMANS (°Ko/dB. 25.12.1903).
Hun drie kinderen zijn;
(1) Willem, wonend te Kapelle-op-den-Bos.
(2) José, gehuwd met Blondiau, wonend te St.Pieters-Leeuw
(3) Bertha, gehuwd met De Goyse, wonend te Kapelle-op-den-Bos.

Berthina (°H. 1906 - 1976)
huwde Eugeen PHLIPS (H. 1909 - Essen 1993)
Hun twee kinderen zijn;
(1) Karen, Lic.Germ., wonend te Wilsele
(2) Willy

Van de vier zonen zijn drie gehuwd; Emiel, Louis, Frans en René. Louis bleef ongehuwd.

10/3
Emiel (Zemst 1900),
huwde op 20.7.1938 te Leest met
Amelia VAN DER HASSELT (°Leest 1910)
Hun kinderen;
(1) Willem (°Leest 23/7/1939)
x (Leest 28.5.1963)
Gusta BUELENS (°Homb. 20.8.1939)
Kinderen :
(1) Guy (°Mech. 14.3.1964)
(2) Ilse (°Mech. 18.11.1973)
(2) Maria (°Leest 19.6.1942)
x (Leest 6.7.1964)
Camillo VAN HOECKE
verhuisde naar Londerzeel.

10/4
Frans (°Leest 1911 + Mechelen 1978)
huwde op 30 juni 1948 te Kapelle-op-den-Bos met
Celine MUYLDERMANS (°Ko/dB.1922)
Woonden op de Steynemolen en verkochten de hoeve.
Hun kinderen;
(1) Willy (°Leest 1949), garagehouder
gehuwd op 8 mei 1971 te Mechelen met
Ivonne HUYGHE (°Mech. 1950)
Hun kinderen;
(1) David (°Mech. 5.4.1977)
(2) Lindsay (°Mech. 6.6.1979)
(2) Marie Rose (°Leest 20.8.1955)
gehuwd op 1 september 1973 te Leest met
Ludo DE HONDT (°Mechelen 1952)

10/5
Rene (°Leest 1912 + Pellenberg 1984)
gehuwd op 17 december 1946 te Hombeek
Paulina DE NEYS (°Homb. 1918)
Ze bouwden huis te Kapelle-op-den-Bos tussen de baan en de spoorweg.
Hun kinderen;
(1) Mia (°Leest 1950)
gehuwd op 27 mei 1972 te Leest met
Frans FIERENS (°Mech. 1947)
2 kinderen: tweeling
(2) Willy SLACHMUYLDERS (°Leest 1948)
gehuwd op 5 juni 1971 te Leest met
Frieda DIDDENS (°Leest 1950)
Kind : Kris (°Mechelen 21.4.1977)

Den "DIZZER VAN CRAEN"

De jongste broer van Giele was Désiré. Hij was wel 10 jaar jonger.
Désiré Slachmuylders was reeds 37 jaar toen hij huwde met de Maria Theresia Ceulemans van Laar die evenoud was als hij. Toch werden er nog drie kinderen geboren.

9/14
Désiré SLACHMUYLDERS
(°Homb. 10.3.1872, + Mech. 10.5.1944)
huwde te Zemst op 4 mei 1909 met
Maria Theresia CEULEMANS
(°Zemst 9.10.1872, + Homb. 14.6.1954)

Hun kinderen:
(1) Anna Maria (°Homb. 18.1.1911)
Kloosterzus in Zaire, nu op rust te Mechelen.
(2) Willem Jan Dagobert
(°Homb. 9.9.1912, + Homb. 10.10.1978)
x Rosalie BUELENS (°Zemst 1920)
geen kinderen
(3) Louis Albertus (°Hombeek 11.4.1915)
ongehuwd

Zuster Maria Slachmuylders vertelt:
Mijn vader was maar drie jaar toen zijn vader stierf die men blijkbaar "Perjan" noemde, een afleiding van Peter Jan. Een broer van mijn grootmoeder noemde men ook zo: "Perjan van den Berg", Peter Jan Goovaerts die in de herberg "Het Bergsken" woonde, aan de kerk. Mijn grootmoeder werd dan weer "Lieke" genoemd omdat de "Lemme" (haar jongste broer Guilliam), nog een kindje van een paar jaar, niet duidelijk kon spreken. Hij noemde ze "ons Malieke" en vandaar is het "Lieke" gebleven en later "Lie". De vrouw van meester Mariën sprak ook steeds van ons "tante Lie". Als er bezoekers waren, ging ze met haren stok tot aan de uitgang om die mensen te begeleiden; een kranige vrouw die respect afdwong.

Na de dood van zijn twee broers, rond 1905, is vader met zijn moeder terug in de Bankstraat komen wonen, in haar huis. Hij maakte maar geen aanstalten om te trouwen. Hij zegde : " Ik moet er ook aan, want ik heb die verzorgd" Hij bedoelde zijn twee broers die aan TBC gestorven waren, wat heel besmettelijk was. Toen zat mijn grootmoeder achter zijn veren om hem toch te doen trouwen want ze zei : "Als gij niet trouwt, gaat alles er aan." Ze vreesde namelijk dat hij een oogske op de meid had laten vallen. Maar daar kwam niets van. Mijn vader ging regelmatig jagen in Zemst-Laar. Dan gingen ze al eens een waar mijn moeder woonde. Zo leerden ze mekaar beter kennen en is het er toch van gekomen. Op latere leeftijd en zijn er nog drie kinderen geboren.

Vader was boer en melkboer. Toen had men nog veel melk op de hoeve en 's morgens trok eenkel Heinke met een knecht, reeds om 5 uren, met een karretje naar het Heike met melk naar Brussel. Om 11 uur kwam die met de trein terug en dan keek hij van op de trein of de blaffeturen van de kelderkamer nog gesloten waren, want daar sliep mijn grootmoeder. Als ze nog toe waren dan werd hij ongerust. Dan zei hij altijd " Er moet iemand naar Hombeek rijden om te zien wat er gebeurd is". 's Middags ging mijn vader met een knecht weer naar Brussel. Dat moet dan met onze Pikke geweest zijn, een heel klein paardje dat wij hadden. Vader had dat paard speciaal gaan kopen op de markt in Ciney in Henegouwen. Tijdens de oorlog van 14-18 heeft hij het moeten afgeven.

Mijn grootmoeder had vader naar het college naar Mechelen gestuurd. Er waren er toen maar twee van Hombeek; hij en een VAN BEVEREN van de Plein, die later priester moet geworden zijn. Mijn vader was een van de zeldzame boeren die Frans sprak. Hij heeft dat Frans natuurlijk wat kunnen onderhouden met alle dagen naar Brussel te gaan. Hij heeft mij de eerste weesgegroet geleerd in het Frans. Ik was een heel nieuwsgierig kind en ook leergierig en stond er maar de hele dag met vragen. Hij gaf me ook de eerste lessen in plantkunde.

ZWARE OORLOGSTOL

Bij de inval van de Duitsers in 1914 werd het huis grotendeels vernield. Frans De Mayer schreef in zijn oorlogsdagboek : *Op zondag 27 september om kwart na acht neemt de beschieting van Mechelen door de Duitschers een aanvang. Een eerste schot van op den Leuvensche steenweg, dan één uit de richting van Coloma en seffens daarna van Pasbrug. Rond 11.30 ure beantwoorden zij het geschut van Hombeek. De eerste treffer valt op het huis van dokter Jaak VAN ASSCHE, dat erg wordt beschadigd, dan op dat van Desiré SLACHMUYLDERS in de Bankstraat en op de schuur van Jan SLACHMUYLDERS in dezelfde straat, die afbranden.*

Nog tijdens de oorlog kocht Désiré de herberg "Het Zonneken" in het dorp en woonde daar een tijd. Daar is ook het jongste kind Louis geboren. Hij verbouwde dit huis en maakte van de berging

in het Broekstraatje nog drie werkmanswoningen die verhuurd werden. Het huis in de Bankstraat werd later heropgebouwd. Het oude huis was zonder verdieping wat nog in de zijgevel te zien is.

Zuster Maria Slachmuylders vertelt hierover:
De oude ouderlijke hoeve waar ik geboren ben is eerst een lage hoeve geweest, later opgetrokken en verbouwd voor werkmanswoningen helemaal achteraan. Daar waren twee bornputten aan. Het leek mij dat ze van die stallingen werkmanswoningen gemaakt hebben.

Bij het eerste bombardement in 1914, als de Duitsers binnen vielen, is heel ons huis uitgebrand, en ook die woningen ernaast. Toen hebben wij in het Zonneken gewoond, een herberg naast de smid in het dorp. Dat was onze eigendom. Onze Louis is daar geboren. Dat was een moeilijke geboorte, Virs Keis, zoals ze zegden, was de vroedvrouw. Ze hadden onze Louis eerst nog weggelegd voor dood, maar mijn vader zag dat het kind zijn armke nog roerde en zegde tegen Virs : "Doop het ". Ze begon er mee te rollen en te doen en onze Louis is terug tot leven gekomen. Als Virs hem later tegenkwam dan moest dat natuurlijk altijd opgehaald worden. De schuur achter het Zonneken werd ook tot werkmanswoningen omgebouwd en die heeft mijn vader later allemaal verkocht. Er was een heel klein huizeke blijven staan waar Beiren Do nog gewoond heeft.

We zijn op de vlucht geweest. Er was een heel schoon tafelkleed op de tafel in de voorplaats en mijn grootmoeder zegde, dat neem ik mee op de vlucht. Dat is het enige dat van de brand gevrijwaard bleef. Toch zei moeder altijd : "Ik ben blij dat we weg waren, dat ik het niet zien branden heb."

De werkmanswoningen achter ons huis zijn in puin blijven staan tot na de oorlog. Die heb ik nog gezien. Het wagenhuis was blijven staan en de paardenstal. Tot in Mechelen kon men de rook van de brandende huizen in Hombeek zien opstijgen. De zusters van Mechelen zijn dan ook gevlucht. Eén van hen die later overste geworden is in Zaire, vertelde me dat. Ik zei: "Ja, dat was ons huis". Er waren nog andere huizen afgebrand, ook in de Bankstraat zoals het eerste huis dat op de hoek stond als ge het Middenveldwegske opgaat. Mijn vader heeft dan met recuperatiemateriaal de helft van het huis terug wat bewoonbaar gemaakt, want de andere helft had men toegeslagen met latten en met goudronpapier.
Tijdens de vlucht hebben ze al het paardengetuig gestolen en ook onze cheese. Er woonde een zadelmaker op de Plein, Verrezen, en die kwam op een zekere dag met zijn fiets bij ons en hij zegde tegen mijn vader; " Kom mee, we gaan op de straat staan want ik heb uwe cheese gezien, die gestolen geweest is. We gaan die man afwachten, hij is in de richting van Mechelen gereden".

De hoeve van "den Dizzer van Craen" in de Bankstraat

Toen hij terugkwam zei mijn vader; "Dat is mijn cheese". Onze naam stond er nog in, maar die was zwart gemaakt. Mijn vader wist nauwkeurig te zeggen dat er onderaan ergens een bout was waarvan de moer ontbrak. Toen ze gingen kijken kwam dat ook uit. Zo moest hij de cheese teruggeven. De zadelmaker herkende ook het getuig terug en zo moest hij dat ook teruggeven.

Vader kloeg nooit en van tegenslagen hoorde ik nooit iets van hem. Daar sprak hij liever niet over. Het meeste over mijn thuis heb ik vernomen van Melanie, de oudste dochter van nonkel Giele.

De dood van vader is vrij onverwacht gekomen. Het was in 1943 kort na dat fameuze bombardement op Mechelen met die brandbommen. Het was een luchtgevecht waarnaar men stond te kijken vanop de weide achter ons huis. Plots is hij beginnen pijn te krijgen. Men stelde een maagscheur vast. Dan is hij naar de St. Elisabethkliniek gegaan en is er drie dagen later gestorven.
Moeder is tien jaar later gestorven. De ouders van mijn moeder waren van Laar. Het waren boeren. De moeder heette Elisabeth LEPAGE, de vader Wannes CEULEMANS. Moeder is van haar zestien blijven inwonen bij haar broer omdat haar moeder gestorven was van een miskraam. Ze was heel zacht van karakter en heeft bij haar broer de acht kinderen helpen optrekken. Ze was een buitengewoon wijs mens.

27 JAAR MISSIEWERK

We hebben zuster Maria Slachmuylders ook gevraagd wat over haar eigen leven te vertellen.
Ik ben in het klooster gegaan in Gooreind-Wuustwezel in een missiecongregatie van de Franciscanessen, missionarissen van Maria. In 1877 gesticht geweest door Hélène de Chapotaine de Neuville, die behoorde tot de reparatrice gesticht door D'OULTREMONT die getrouwd was met baron D'HOOGVORST. Ze kreeg een bovennatuurlijke opdracht van Onze Lieve Vrouw dat ze een congregatie moest stichten. Dat deed ze. Ik was 31 toen ik intrad. Ik zag die oorlog aankomen. Louis deed zijn dienst en Willem was terug onder de wapens geroepen. Ik wilde mijn ouders niet alleen laten. Als mijn broers terug thuis waren in 1942 ben ik binnengegaan. Dat had zijn voordeel omdat ik toch op leeftijd een grotere persoonlijkheid had. Ik ben naar Zaïre gegaan in 1947 en ben er 27 jaar gebleven, eerst in Boma. Daar heb ik het Kikongo geleerd, een verbasterde taal. Ik moet blijkbaar taalvaardig geweest zijn want ik sprak het vrij vlot zonder speciale studie, ik luisterde maar. Ik had een diploma van regentes maar kwam door een verplaatsing van een leerkracht in het eerste studiejaar van die lagere school terecht. Dat had het grote voordeel dat de leerlingen me telkens op de taalfouten wezen en ze me spontaan verbeterden. Had ik in het vijfde studiejaar gestaan dan hadden ze dat waarschijnlijk niet gedaan. Ik was er half december aangekomen en met Pasen was ik reeds bekwaam om heel de les in het verbasterde Kikongo te onderwijzen. Ik kon nogal goed vertellen en acteerde bij de verhalen die ik hun deed. Toen ik het verhaal van de geseling van Christus deed in hun taal, zat heel de klas daar met de tranen in de ogen. (Masapis = vertelselkens)

Tot juli 1974 ben ik in Kongo gebleven, eerst in Boma en dan in het oerwoud. We konden er niet uit weg tenzij met een boot. Wegens de vele zandbanken konden de passagiersboten niet aanleggen aan het dorp. Dan moesten we 40 km. stroomopwaarts, eerst met een handprauw, later met een motorprauw die we van de "fonds de bien-être" gekregen hadden, een balinière van 12 meter lengte. Daarmee gingen we naar de paaldorpen om de zieken te verzorgen. Dan ging de pater mee die er de mis deed. Ze namen dan wat brood mee en in de dorpen aten we pannekoeken.

HET EINDE VAN DE BOERDERIJ

De oudste zoon Willem was gehuwd met Roseke Buelens. Hij bleef op de boerderij en bracht ze tot een ongekende bloei. Hij kocht gronden bij en mechaniseerde het bedrijf. Ook de stallen werden uitgebreid voor meer melkvee. Zijn jongere broer Louis bleef ongehuwd. Na de humaniora aan het St.-Romboutscollege dacht hij eerst aan priester worden maar toch koos hij voor een burgerleven. Louis of de Lode werkte bij de Boerenbond (ABB) te Leuven. Vooral wist hij zich zeer verdienstelijk te maken in het Hombeeks verenigingswezen, secretaris van het Davidsfonds, secretaris van de Boerengilde, ijveraar voor het St-Vincentiusgenootschap, enz. Louis was medestichter van C.V.P. Hombeek en in 1964 gemeenteraadslid. Hij is steeds een filosoof geweest en denker die er dikwijls ook zeer originele gedachten op nahield. Door een one-man papierslagactie verzamelde hij de nodige fondsen om het kapelleke in de Bankstraat te renoveren.

Louis woont nu nog in het oudersluis en ook zijn schoonzuster Rozeke. Haar man Willem Slachmuylders ging in 1977 op pensioen maar stierf reeds het jaar daarop. Dit was het einde van een welvarende boerderij. Deze tak heeft geen nakomelingen.

3. ZES DONKERE JAREN

Edward Saerens

DE BEZETTING

DEEL 1

VERTROUWDE OMGEVING

Nu ik weer in mijn vertrouwde omgeving ben, herleef ik helemaal. Prikkeldraad en bewakers behoren tot het verleden en ik ben weer een vrij man. Maar de talrijke affiches van de legergroep die ons land veroverde, maken het ons duidelijk dat wij in bezet gebied leven. Samenscholingen, openbare vergaderingen, optochten en stakingen zijn verboden. Inbreuken hierop worden volgens het Duitse strafrecht bestraft. Dit geldt eveneens voor anti-Duitse manifestaties, het verspreiden van demoraliserende berichten en het beluisteren van niet door hen gecontroleerde radiozenders.

Het eerste wat ik te doen heb is mij op het gemeentehuis aanmelden. Daar word ik op vrijdag 23 augustus 1940 door secretaris Wuyts naar Camiel Van Assche, de verantwoordelijke van de rantsoeneringsdienst, verwezen. Ik ontvang er mijn rantsoenkaart, evenals een gedeelte van het aantal voorziene zegels voor de nog lopende periode. Alhoewel ieder per dag slechts recht heeft op 225 gr brood, 60 gr vlees en 15 gr beenderen is het nog altijd mogelijk om bij bakker en beenhouwer wat bij te kopen, maar aan duurdere prijzen.

Ruim 70 Hombekenaren vertoeven nog steeds als krijgsgevangenen in Duitsland. Een drietal weken geleden ontvingen mijn ouders meer nieuws van mijn broer Jozef. In zijn brief die op 30 juli 1940 vanuit *Stalag XI B (Kdo 749)* verzonden werd, schreef hij o.m.: "... *Gelukkig ben ik goed gezond en ongedeerd. Ik werk nu bij rijke boeren en het zijn brave mensen. Ik eet zoveel ik wil, 5 maal per dag. Ge moet niet ongerust zijn want ik heb het goed getroffen. Toch verlang ik zo naar huis en naar nieuws van jullie. . . . Ge zoudt een pakje moeten sturen, moeder, met 2 hemden, 1 onderlijfje, 2 paar kousen en mijn bruine broek, ook een pak chocolade. We hebben hier de hele dag ons werk. Om 5 u. opstaan, 6 paarden poetsen en dan eten. Daarna naar het veld den oogst afdoen. Meer dan waarschijnlijk zijn wij binnen 2 à 3 maanden thuis, als de oogst binnen is en het meeste werk gedaan is.*" Moeder kan nog niet geloven dat haar jongen die vroeger weinig handenarbeid verricht heeft, tot zwaar werk in staat is.

Ik verneem dat, na de inval van de Duitsers in België, alle niet gemobiliseerden van 16 tot 35 jaar zich naar een recruteringscentrum in West-Vlaanderen moesten begeven. Zo vertrokken er op Pinkstermaandag 35 Hombekenaren naar Ieper, vanwaar ze, na een verblijf van ongeveer 3 dagen, naar Frankrijk geëvacueerd werden. Ze waren te Abbeville toen die stad door de *Luftwaffe* zwaar gebombardeerd werd. De 17-jarige Victor Peremans liep een diepe wonde aan de buik op en overleed op 6 juni. Bij de 18-jarige Frans Solie moest de linkerarm geamputeerd worden. Willem Marien en Leon Vekemans liepen een lichte verwonding op.

In verband met de twee eerste brieven die ik tegelijkertijd in Colditz ontving, worden mij nu de foto's getoond die eind juni aan het Albertkanaal gemaakt werden door mijn echtgenote en door die van Maurice Somers. Op de ene zien we op de achtergrond de gesprongen brug van Zutendaal en rechts naast de weg, de ophoging met aangevoerde zandgrond waar wij onze stellingen hadden; op de andere één van de bunkers, waarin twee mitrailleuses opgesteld stonden om het oversteken van het kanaal te beletten.

Midden op de foto: Maria Somers-Pateet

Rechts op de foto: Maria Saerens-De Smet

Nu kom ik ook te weten waarom de twee voornoemde brieven te Aken gepost werden. Vermits er vanuit België enkel briefkaarten naar de krijgsgevangenen mochten verstuurd worden, beloofde een Duitse soldaat die met verlof vertrok, op aandringen van mijn schoonmoeder, ze in Aken te posten.

Tussen de vele zerken rondom onze parochiekerk staat een eenvoudig houten kruis waaraan een doorschoten helm hangt. Het is de laatste rustplaats van soldaat Alfons Verhoeven. Mijn schoonvader, Eugeen De Smet, die in mei 1940 niet gevlucht was, vertelt mij hierover het volgende : - *"Op vrijdag 17 mei, in de voormiddag zag ik een achtergebleven Belgisch soldaat over het spoor in de richting van de Statiestraat gaan. Achteraf vernam ik dat hij aan de lindebomen op het verlaten dorpsplein door een Duitse voorpost dodelijk getroffen werd. Op het vlakbij gelegen land werd hij toen voorlopig begraven."*

TIJDELIJK ZONDER BETREKKING

Na enkele dagen van aanpassing begeef ik mij op maandag 26 augustus naar Kapelle-op-den-Bos om bij Eternit mijn dienst in de exportafdeling te hervatten. Ik word er door de handelsdirecteur, mijnheer Gram, heel vriendelijk ontvangen. Hij verheugt er zich over dat ik gezond en wel teruggekeerd ben. Toch heeft hij voor mij geen goed nieuws. Omdat er geen verzendingen naar het buitenland meer mogelijk zijn, word ik tijdelijk op rust gesteld. Ik zal echter voorlopig 70 % van mijn wedde blijven ontvangen. Indien het einde van de oorlog nog lang zou uitblijven, bestaat het gevaar dat ik uiteindelijk hezelfde lot onderga als de 20 andere bedienden die afgedankt werden. Het is dan ook een hele geruststelling dat ik met mijn gezin nog een tijd bij mijn ouders mag blijven inwonen.

VREES VOOR SCHAARSTE

Ik verneem dat de Duitsers te Mechelen stoffen opkopen die ze naar hun familie zenden. Daar ik mij nog zeer goed de kale plekken in de uitstalramen in Colditz herinner, stel ik aan mijn vrouwtje voor om ons nog een mantel, stof voor een kostuum, ondergoed en schoenen aan te schaffen. In de winkels zie ik inderdaad veel kooplustige militairen. Een winkelierster fluistert me in het oor: - *"Aan Duitsers rekenen we 10 % meer."* Ze denkt misschien dat ze hiermee een patriotische daad verricht. Op de IJzeren Leen wandelt in een dubbele rij een groep van minstens 200 seminaristen voorbij. Ze dragen de lange soutane en hebben de priesterhoed op het hoofd. Een Duits onderofficier staat er verbaasd naar te kijken en zegt me dat zoveel geestelijken niet goed is voor het land.

15 november 1936: Wedstrijd
Sport Vermaakt - Hombeek SK,
uitslag 1 - 3
Onze ploeg: v.l.n.r. (staande):
Jef Van Doren, Edward Van Rompaey, René De Mol, Jen Coosemans, Jef Van Rompaey, Louis Teughels,
(geknield): Marcel Stroobants, Albert Leemans, Frans Bertens, Pol De Mesmaecker en Pier Duplessis.

VOETBALCLUB HOMBEEK S K

Vanaf woensdag 4 september ga ik opnieuw, in het café *A la belle Vue* naar de wekelijkse bestuursvergadering van de voetbalclub Hombeek S.K., waarvan ik secretaris ben. Zij werd in de zomer van 1935 gesticht en vermits bijna alle spelers bij een club van de Belgische Voetbalbond aangesloten waren en er practisch geen transferts toegestaan werden, trad ze tot de Vlaamse Voetbalbond toe. Na 3 opeenvolgende promoties speelden we tijdens het seizoen 1938-1939 in de tweede hoogste afdeling. Het waren bijna allemaal ploegen uit Oost- en West-Vlaanderen. Ingevolge de oorlog voetballen we nu in een gewestelijke reeks; 14 ploegen uit het Mechelse beginnen volgende zondag aan een nieuw seizoen. Ons terrein ligt ongeveer 500 m van het lokaal links van de Zemstsesteenweg. De langgerekte bestuursvergaderingen behoren nu tot het verleden, want om 22.30 u. moeten de café's dicht en om 23 u. mag niemand meer op straat zijn.

STEMMING BIJ DE BEVOLKING

Alhoewel het overgrote deel van de bevolking de Duitsers niet goed gezind is, zijn de meesten onder de indruk van de verpletterende overmacht van de *Wehrmacht* gekomen die in korte tijd in het westen, Nederland, België en Frankrijk versloeg. Er wordt gevreesd dat Engeland weldra het volgende slachtoffer zal zijn. De voorbereidende bombardementen nemen trouwens van dag tot dag in hevigheid toe. In een rechtstreekse radiorede dreigt Hitler ermee de Engelse steden met de grond gelijk te maken.

Mijn vriend Maurice Somers, beamte bij het ministerie van Financiën, zie ik nog maar weinig. Daarentegen mijn jeugdvriend, Gaston Halsberghe uit Muizen, ontmoet ik af en toe te Mechelen. Hij behaalde te Leuven het diploma van licenciaat in de Germaanse Filologie en bereidt nu zijn doctoraat voor. Tijdens zijn verblijf te Leuven werd hij, samen met enkele studiemakkers, lid van de anti-democratische partij het Verdinaso, die van bij de oprichting er naar streefde een Dietse staat, samengesteld uit Vlaanderen, Nederland en Frans-Vlaanderen te vormen. Gaston beweert dat zij tegenover Duitsland een onafhankelijke koers volgen. Indien ik mij bij hen aansluit kan hij mij onmiddellijk een betrekking bezorgen. Ik weiger echter omdat ik, zolang de oorlog duurt, niet aan politiek wil doen. Waarop hij wrevelig reageert met de woorden: - "*Wacht maar binnenkort zullen er velen langs deuren en vensters in onze lokalen binnen willen, maar dan zullen de beste plaatsen reeds bezet zijn.*" Soms ga ik met Gaston een glas bier drinken bij Sus Pateet in de O.L.Vrouwstraat. Deze herbergier is er ook vast van overtuigd dat Duitsland de oorlog niet kan verliezen, vermits zij nu reeds iedereen de baas zijn en er volgens hem jaarlijks meer dan een miljoen recruten bijkomen. Hij begrijpt niet dat ik het er niet mee eens ben.

Op een zonnige septemberdag fiets ik naar het vliegplein van Melsbroek, vanwaar ook Italiaanse toestellen, samen met Duitse escadrilles, dagelijks Engelse steden gaan bombarderen. In de straten van Steenokkerzeel slenteren heel wat militairen van de Italiaanse luchtmacht rond. Het valt mij op dat zij, in vergelijking met die van de *Luftwaffe*, in houding en kleding, niet zo gedisciplineerd zijn. Buiten het militair trafiek zie ik weinig motorvoertuigen op de wegen. Het kan ook niet anders, want het aantal rijvergunningen voor vrachtwagens wordt vooraf bepaald en voor personenauto's en motorrijwielen zijn ze zeer beperkt. Ingevolge gebrek aan benzine worden op de auto's meer en meer stookketels voor aandrijving met hout gemonteerd.

In de drukkerij "Steenlandt" P.V.B.A., Brussel III, werd door de *Propaganda Abteilung Belgien beim Militärbefehlshaber für Belgien und Nordfrankreich* bovenstaand boekje uitgegeven dat als leiddraad moest dienen voor de duitse soldaat in ons bezette land. *Mit offenen Augen durch Belgien* gaf een staatkundig, economisch en geschiedkundig overzicht over ons land.

Die französische Kulturpropaganda hat es verstanden, die französische Sprache als ein erstrebenswertes Gut für den Nichtfranzosen hinzustellen. Wer französisch spricht, ist vornehmer, zivilisierter und feiner. Das stammt noch aus der Zeit, als an den europäischen Fürstenhöfen französisch gesprochen wurde und bis heute ist die Diplomatensprache Französisch. Wer möchte nicht auch in die höheren Regionen dadurch emporsteigen, dass er seine Kenntnisse der französischen Sprache überall zu erkennen gibt. Die Deutschen haben es wahrhaftig nicht nötig, sich ihrer deutschen Sprache zu schämen. Sie ist in Wirklichkeit viel schöner und reicher als die französische und wird nicht nur in Europa, sondern in der ganzen Welt viel mehr gesprochen als die französische, nicht immer in den feinen Kreisen, dafür von Bauern und Arbeitern. Dass sie zur wirklichen Verständigung viel eher geeignet ist als die französische und in Europa als die englische Sprache, haben die Juden von Russland bis Spanien rechtzeitig erkannt. In ihrer internationalen Verständigung gebrauchen sie die deutsche Sprache. Sollen wir als die glücklichen Besitzer dieser Sprache hinter diesen zurückstehen?

Die allgemein verbreitete Ansicht, dass Belgien ein französischsprachiges Land sei, ist ein grosser Irrtum. Vergleiche die Karte auf S. 26-27. Ein Versuch in Brüssel wird jeden überzeugen, dass mit der deutschen Sprache in Brüssel wie in Flandern sehr gut durchzukommen ist. Wenn das einmal nicht helfen sollte, so wird ein plattdeutsches Wort am rechten Ort ausgesprochen Wunder wirken. Feine Leute sprechen kein Platt, aber die Flamen und die Deutschen haben ja nie besonderen Ehrgeiz gehabt, feine Leute zu sein. Denkt daran Kameraden, dass die französische Sprache in diesem Lande dazu benutzt wurde, um Deutschland und Flandern und Wallonien zu bekämpfen. Denkt daran, dass eure deutsche Muttersprache euer schönstes Besitztum ist. Sprecht deshalb nicht französisch, wenn es nicht unbedingt nötig ist. Auch wenn Ihr es in der Schule gelernt haben solltet. In Flandern versteht man euch besser, wenn ihr deutsch sprecht, denn französisch können sie selber nicht gut.

Lasst «man» französisch sprechen, wir sprechen deutsch!

32

Bücher, die Euch mehr erzählen:

Unser kleiner Führer mag Euch manche Anregung und Aufklärung geben, aber sicher habt Ihr den Wunsch, über einzelnes genauer unterrichtet zu werden und das Land auch durch die Augen seiner Dichter zu sehen. Wir haben Euch darum hier ein Dutzend Bücher zusammengestellt, die wir für die Wichtigsten halten. Geht in die Buchhandlung und sucht Euch aus, was Eurem Geschmack und Eurem Geldbeutel entspricht. Vielleicht könnt Ihr auch in der Truppenbücherei manches davon leihweise bekommen.

1. "Die flämische Bewegung" von Hans F. Zeck.
2. "Flandern" von Heinz Havertz (Adam Kraft-Verlag, Karlsbad).
3. "Gent, die Stolze" von Friedrich Gorissen (Verlag: Wiek-Op. Brügge).
4. "Brügge, du Schönste" von Lutz Peach (Verlag: Wiek-Op. Brügge).
5. "Flandern, von einem Deutschen gesehen" (Verlag: Deutscher Verlag die Osterlingen).
6. "Pallieter" von Felix Timmermans Roman (Insel-Verlag).
7. "Der Flachsacker" von Stijn Streuvels. Roman (Verlag J. Engelhorn Nachf. Adolf Speeman, Stuttgart).
8. "Tyl Eulenspiegel" von Charles de Coster (Insel-Verlag).
9. "Der Löwe von Flandern" von Hendrik Conscience.
10. "Die Geschichte Flanderns" von Robert van Roosbroeck (Verlag Eugen Diederichs).
11. "Meersymphonie" von Cyriel Verschaeve (Verlag Wenspbalt).
12. "Flämische Stadte mit deutschen Augen gesehen" von Fr. Fromme (H. Hillger-Verlag, Berlin-Grunewald.)

"De Vlag" Zeitschrift der "Deutsch-Vlämischen Arbeitsgemeinschaft" (erscheint monatlich. Bestellungsort Berlin W 30, Viktoria-Luise Platz, 1)

EERSTE KERNEN VAN VERZET

Zaterdagnamiddag 12 oktober ben ik samen met Maurice Somers, evenals 14 anderen, op een bijeenkomst van actieve- en reserveofficieren van ons regiment aanwezig. Ze heeft plaats in een zaaltje van de mooi ingerichte taverne De Pekton, naast de brouwerij Lamot. Er wordt vooral gepraat over onze belevenissen van de voorbije maanden. Van een Antwerpenaar vernemen we dat er op verschillende plaatsen in zijn streek door moedige mannen die niet in de nederlaag willen berusten, weerstandskernen gevormd worden. Ook verheugt hij er zich over dat de ondergrondse pers zich, zoals tijdens de vorige oorlog, begint te roeren.
Het clandestiene blad *La Libre Belgique* wordt sinds 15 augustus 1940 in het geheim, op onregelmatige tijdstippen gedrukt en door vertrouwensmannen in beperkte kring verspreid. Als bewijs geeft hij er ons elk een exemplaar van. Na een tot weerziens verlaten we met maximum 3 personen tegelijk de taverne.

Op woensdag 16 oktober vervul ik een droeve plicht. Eerwaarde heer Arras, titularis van de 1ste en 2de moderne aan het Sint-Romboutscollege, is plots overleden. Zoals velen van zijn oud-leerlingen woon ik de begrafenisplechtigheid bij.

Om de 14 dagen mag er een pakje van 500 gr naar de krijgsgevangenen gestuurd worden. Uitzonderlijk kunnen wij hen nu een colli van 5 kg doen geworden. Wij profiteren dan ook van deze gelegenheid om aan het verzoek van mijn broer Jozef te voldoen en zenden hem een broek en ondergoed op. Het zijn geen nieuwe spullen, want

in de handel zijn ze niet meer voorhanden.

EEN GLIMP VAN HOOP

De eerste dagen van november zie ik, tijdens mijn wandelingen langs het spoor, verschillende treinen met open wagons, volgeladen met bootjes en aken, oostwaarts rijden. Dit zou er kunnen op wijzen dat maarschalk Göring er niet in geslaagd is om met zijn machtige *Luftwaffe*, de veel zwakkere *Royal Air Force* uit te schakelen en dat daardoor de reeds sedert september verwachtte landing op de Engelse kusten, afgelast is. Trouwens de laatste tijd horen we via de radio hun strijdlied *Wir fahren gegen England* niet meer. Nu de winter nadert, is er weinig kans dat er voor de lente nog grote militaire operaties zullen plaatshebben. Groot-Brittannië krijgt de tijd om, met de materiële hulp van de Verenigde Staten van Amerika, de meer dan 300.000 geëvacueerden uit Duinkerke opnieuw uit te rusten en supplementaire divisies te vormen. Ondertussen gaan de nachtelijke bombardementen op Engelse provincie- en havensteden, evenals op Londen, onverminderd voort.

Dagenlang blijft de regen vallen en tijdens de nacht van 13 op 14 november heeft een orkaan op verschillende plaatsen zware schade aangericht. Ingevolge de strenge verduisteringsmaatregelen komen er tijdens deze pikdonkere avonden niet veel mensen buiten. De straatverlichting is uitgeschakeld en deuren en vensters zijn door stores, karton of blauw papier zodanig afgeschermd dat ze geen straaltje licht doorlaten. Ook fietsers hebben het nu zeer moeilijk want hun fietslamp, voorzien van een kapje, laat langs een gleufje van 4 op 2 cm slechts weinig licht door.

Al geruime tijd eist het bezettingsleger, voor eigen gebruik en voor de Duitse bevolking, massaal bepaalde voedingsproducten op. Dit heeft voor gevolg dat het niet meer mogelijk is om bij beenhouwer en bakker nog wat boven het normale rantsoen bij te kopen. De misnoegdheid bij de bevolking neemt dan ook toe en de berustende houding bij een gedeelte van onze mensen wordt geleidelijk anti-Duits.

Alhoewel het verboden is, luisteren we meer en meer naar de nieuwsberichten van radio België op de *BBC* te Londen, die sedert 28 september 1940 uitgezonden worden. Ze beginnen altijd met de ritmische slagen van het morseteken V van Victorie. Dan horen we meestal de stem van onze landgenoot *Jan Moedwil*:
- "*Hier radio België vanuit Londen. Ziehier het laatste nieuwsbulletin ...* " Veel opbeurende berichten zijn er niet, maar telkens wordt de bevolking tegen de Duitse dwingelandij opgezweept. Hij eindigt steeds met de woorden:
- "*We doen ons best, en zonder er op te boffen, toch krijgen we ze wel, de moffen.*"
Deze uitzendingen worden door een wirwar van op- en neergaande geluiden zodanig gestoord, dat ge het oor dicht bij het toestel moet houden om het te kunnen verstaan.

Goed nieuws krijg ik op vrijdag 29 november, want vanaf volgende maand mag ik bij Eternit opnieuw aan het werk. Niet in de exportafdeling maar wel in de dienst statistieken bij de heer Beckx, die zich nu ook bezig houdt met werkliedenadministratie. Ik verzorg o.m. de taken in verband met aanwervingen, overplaatsingen en afdankingen.

De laatste weken kwamen er bijna geen krijgsgevangenen meer vrij. Nu zullen er, volgens de dagbladen, voor Kerstmis 25.000 naar hun haardsteden mogen terugkeren. Bijna dagelijks arriveren er te Antwerpen volle treinen. Er waren ook 18 Hombekenaren bij, namelijk: De Mol René, De Smet Frans, Levrier Louis, Meeus Pol, Meuldermans Gustaaf, Peeters Frans, Phlips Edmond, adjudant Rosiers Henri (wegens ziekte), Selleslagh Robert, Slachmuylders Willem, Smets Frans, Van San Eugeen, Vekemans Fons en Willems Fons. Verder nog 3 van de Pikkerie en 1 van den Dries.

Ik krijg een uitnodiging om voor de tweede maal bijeen te komen in De Pekton en dit op zaterdagnamiddag 14 december. Wat ik totaal onverantwoord vind, is dat er in de omslag een adreslijst steekt van de officieren die de vorige maal aanwezig waren. De *Gestapo*, de Duitse geheime politie, maakt ijverig jacht op personen die clandestien vergaderen. Wie gepakt wordt, komt in strafkampen terecht. Maurice Somers en ik besluiten er niet meer naar toe te gaan.

EEN NIEUW JAAR

Op deze eerste dag van het jaar 1941 zien we weinig blijde gezichten, want we beseffen maar al te goed dat het nog lang zal duren vooraleer deze tijd van bezetting en ontberingen voorgoed tot het verleden zal behoren. Tijdens de eerste helft van deze maand kregen we slechts lichte nachtvorst maar sindsdien vriest het 's nachts regelmatig tot ongeveer 7° onder nul. Op beken en vijvers ligt dan ook een ijskorst en de sneeuw ontbreekt in dit winterlandschap niet. Vanaf maandag 3 februari moeten we nu ook het lekker bier van de grote Mechelse brouwerijen Lamot, Van Diepenbeeck

en Jacobs missen. Voortaan wordt er voor de burgerbevolking enkel nog minderwaardige drank met een alcoholgehalte van slechts 0,7° gebrouwen. Wij noemen het fluitjesbier.

VOORZITTER DAVIDSFONDS

Woensdag 5 februari krijg ik het bezoek van Marieke Slachmuylders, secretaresse van de plaatselijke afdeling van het Davidsfonds. In naam van het bestuur vraagt ze mij of ik meester Van den Bossche, die ontslag nam als voorzitter, zou willen opvolgen. Ik ben deze Vlaamse christelijke cultuurvereniging zeker genegen, want sedert mijn 16 jaar ben ik er lid van. In het jaar 1932 behaalde ik in een opstelprijskamp, uitgeschreven door de afdeling Mechelen voor de leerlingen van het hoger middelbaar onderwijs van de plaatselijke scholen, de eerste prijs met een verhandeling over de IJzertoren. Na lang aandringen aanvaard ik het voorzitterschap, op voorwaarde dat niet meer vergaderd wordt in de herberg De Witte Kaproen, waar ook het VNV bijeenkomt. Aan deze wens wordt spoedig voldaan, want enkele dagen later krijg ik bericht dat het café In Rome van nu af het vergaderlokaal wordt.

Nu mijn echtgenote haar tweede kindje verwacht willen we mijn ouders geen grotere last bezorgen en gaan op zoek naar een woning. Een radio hebben we nog niet en vermits we kortelings gaan verhuizen wordt het tijd om er een te kopen. In de winkel bij Albert Christiaens staat nog één degelijk toestel, merk Blaupunkt. Ik betaal er 1.800 fr. voor, wat meer is dan mijn maandwedde.

Frans Buelens, die ook als krijgsgevangene in hetzelfde dorp verbleef als mijn broer Jozef en Georges Vermeulen, komt op zaterdag 15 februari alleen te Hombeek toe. Spoedig brengt hij ons een bezoek en wij vernemen dat mijn broer te Gesdorf, gelegen in het rijke landbouwgebied van Neder-Saksen, op een boerderij van ruim 60 hectaren werkt. Hij wordt er zowat als de zoon des huizes beschouwd. Maar op de vraag wanneer hij terugkomt, geeft Frans een ontwijkend antwoord. Als hij vertrokken is wordt het even stil maaar spoedig hoor ik het snikken van moeder.

Reeds een maand na de capitulatie van ons leger lieten de burgemeesters, op verzoek van de bezettende overheid, een bericht aanplakken om de arbeiders en arbeidsters ertoe te bewegen aan dezelfde loonsvoorwaarden als de werknemers ter plaatse, vrijwillig naar Duitsland te gaan werken. Om druk op de werklozen uit te oefenen dreigden de Belgische diensten voor arbeidsbemiddeling ermee de werklozensteun van diegenen die het aanbod negeerden, in te houden. Van al de personen die hier werk hadden zijn er slechts weinigen vertrokken en de fysiek bekwame werklozen zochten ijverig naar een job in eigen land. Om het ronselen van arbeiders te stimuleren, worden op maandag 24 februari in alle gemeenten kleurrijke affiches aangeplakt met het beeld van een tevreden arbeider en de tekst: *Welstand door arbeid in Duitsland*.

Inmiddels hebben wij in de Beekstraat een woning kunnen huren. Tussen de rij huizen en de Pastorijbeek ligt een smalle verharde aardeweg waarop 2 karren mekaar onmogelijk kunnen passeren. De eigenares is Roos Vekemans die als meid op het kasteel van baron Empain te Battel inwoont. Links van ons woont haar zuster Celine, gehuwd met Louis Vervloet en rechts haar andere zuster Nathalie, de vrouw van Frans Leroy. We verhuizen op maandag 10 maart en ondervinden spoedig dat onze buren zeer behulpzaam en aangenaam in de omgang zijn. Ook is er een tuin achter het huis en bij dit mooie lenteweer begint mijn schoonvader er 's anderdaags reeds in te spitten, te zaaien en te planten.

WACHT OP HET SPOOR

Nog geen week later zou er op het spoor een poging tot sabotage geweest zijn. Als strafmaatregel moeten, op bevel van de *Kreiskommandant* te Mechelen, alle Hombeekse uit Duitsland vrijgelaten krijgsgevangenen om beurten wachtdienst langs het spoor doen. Telkens met twee moeten de betrokkenen twee uur ongewapend tussen het station en de spoorwegbrug over de Zenne over en weer wandelen. Openlijk wordt er verteld dat er helemaal geen poging tot sabotage is geweest, maar wel een incident tussen Duitsers in *feldgrau* uniform van het wachtdetachement, dat op het verdiep van het kasteel van Louis Goovaerts aan de Mechelsesteenweg ingekwartierd is en het stationspersoneel uit de geannexeerde gebieden, dat een donkerblauw uniform draagt en individueel bij burgers verblijft. Een hooglopende ruzie, in het café van Jef Van Hoof in het dorp, eindigde met een vechtpartij in het straatje naast beenhouwer Croon. Een van de soldaten heeft toen verschillende schoten in de lucht gelost. Alhoewel ik als officier niet verplicht kan worden wacht te doen, geef ik zonder commentaar gevolg aan de schriftelijke oproepen die ik van onze plaatselijke overheid ontvang.

Tijdens een van mijn wachtbeurten sta ik op een avond, aan de spoorwegbrug te babbelen met de twee Duitse schildwachten. Ze behoren tot de oudere klassen en wellicht daarom is een vertrouwelijk gesprek wel mogelijk. Ze stellen me vragen over de levensomstandigheden van onze bevolking voor de oorlog en vooral op gebied van voeding. Ik antwoord hen dat wij toen nog geen rantsoenering kenden omdat er voor ieder voldoende eetwaren in voorrraad waren. Bij hen waren echter reeds sinds lang een aantal producten op de bon, omdat de bewapening primeerde. Trouwens de leuze van de *Führer* was *Liever kanonnen dan boter*. Een van de schildwachten vraagt me dan wat ik over de oorlogstoestand denk. Voorzichtig leg ik hem uit dat, nu de Amerikanen in onbeperkte mate oorlogsmateriaal aan Groot-Brittannië leveren, zij uiteindelijk rechtstreeks in het conflict zouden kunnen betrokken worden. Die mogelijkheid doet onze praatgrage strijder denken aan zijn bittere ervaring tijdens de slag aan de Somme in augustus 1917; toen werd hij, samen met bijna gans de compagnie, door een overmacht van Amerikanen krijgsgevangen genomen.

INMENGING BURGELIJK BESTUUR

Op het gemeentehuis is een brief van de *Kreiskommandant* toegekomen waarin medegedeeld wordt dat, ingevolge een beslissing van generaal von Falkenhausen, alle personen die een openbaar ambt bekleden en op 31 maart 1941 60 jaar geworden zijn, ontslagen worden. Plaatselijk geldt dit voor schepen Frans Van Camp en waarnemend schepen Joannes Verbruggen. In hun plaats worden mijn vader Frans Saerens en Jules Teughels, die het meest aantal dienstjaren als gemeenteraadslid hebben, wettelijk aangeduid.

Generaal von Falkenhausen, militair commandant van België en Noord-Frankrijk, is gemachtigd wetten uit te vaardigen op politiek, economisch en administratief vlak. Hij regeert door bemiddeling van de secretarissen-generaal die volkomen legaal de taak van de naar Engeland gevluchte ministers hebben overgenomen. Tot nu toe was de Duitse bezetting enkel van militaire aard, maar voortaan gaan ze zich ook mengen in het binnenlands bestuur. Hun bedoelingen zijn gauw duidelijk, want reeds op 1 april wordt J. Vossen, de wegens leeftijdsgrens ontslagen secretaris-generaal van Binnenlands Zaken, vervangen door Gerard Romsée, een lid van het collaborerend Vlaams Nationaal Verbond (VNV).

SPORT EN POLITIEK

Donderdag 3 april heb ik, samen met meester Goovaerts, op de 7de verdieping van de Boerentoren te Antwerpen, een onderhoud met Robert Verbelen, algemeen-secretaris van de Vlaamse Voetbalbond, om enkele administratieve zaken, in verband met onze club te regelen. Bij het verlaten van zijn bureel, zie ik door de glazen afsluiting, dat zijn bediende strooibriefjes door het open raam gooit. Op de straat raap ik er een op en tot mijn grote verwondering lees ik dat het een oproep is tot aansluiting bij de *Waffen SS*, de gevreesde elitetroepen van de dictator Hitler. Volgens de auteurs van dit pamflet zijn de Vlamingen Duitsers. Hun leuze is dan ook: "*Terug naar het Duitse rijk.*" De volgende week brengen wij, op de bestuursvergadering van Hombeek S.K., verslag uit over ons wedervaren te Antwerpen. Unaniem wordt er besloten om, na deze competitie, naar de Belgische Voetbalbond over te gaan. Tevens zullen we de overige clubs van onze reeks er toe aanzetten ons te volgen.

Op donderdag 10 april, 3 dagen voor Pasen, komen mijn broer Jozef en Georges Vermeulen, kloek en gezond weer thuis. Nu zijn alle krijgsgevangenen van ons dorp behalve de 2 beroepsonderofficieren, Duplessis Jean en Verbist Pieter, teruggekeerd.

Vanaf 18 april worden, voor de duur van de oorlog, alle werkzaamheden van de gemeenteraden verboden en moeten de schepencolleges hun bevoegdheden overnemen.

TONEELKRING OLMAP

Sinds het begin van de oorlog wordt bij ons niet meer aan toneel gedaan. Om onze mensen wat afleiding te bezorgen besloot 2 maand geleden, een groep jongeren, onder impuls van onderpastoor Nobels, een toneelkring op te richten. Zijn naam is OLMAP (Oud Leden van het Sint-Martinuspatronaat). De regisseur van de vooroorlogse patronaatskring Jos Van Goethem was dadelijk bereid te helpen. Ik ben de oudste van de kring en waarschijnlijk omdat ik reeds meer dan 10 jaren bij het liefhebberstoneel was, werd mij gevraagd om de hoofdrol te spelen in het stuk *De Witte van Faust*, geschreven door Frans Gevels. De repetities zijn reeds enkele weken bezig en Louis Moens, die vlot Duits spreekt, bekomt op de *Kreiskommandantur* de nodige toelating voor de opvoeringen die op zondagen 11 en 25 mei, telkens te 17.30 u. doorgaan. Mijn medespelers zijn: Achiel Christiaens, August Selleslach, Jozef Van den Bergh,

Frans Bertens, René Leen, Frans Parijs, Jules Spruyt, Louis De Witte, Alfons Geets en Jan Van Assche. Zoals gebruikelijk volgt er na het drama een blijspel; de titel is *Om de Meid van de Pastoor*, van Arie Entbrouckx. De gezellen die voor de lach zorgen zijn: Louis Buelens, Leon Vekemans, Frans Dons, Louis Huybrechts, Theo Geets en Constant Behets.

Via de Engelse zender vernemen we dat er sinds de nacht van 10 op 11 mei geen bombardementen op hun grondgebied meer geweest zijn. Dit is werkelijk goed nieuws, want dit geeft ons bijna zekerheid dat Duitsland de slag om Engeland verloren heeft.

Vanaf 1 juni wordt er voor het eerst, sedert het begin van de oorlog, een loonsverhoging verleend; zij bedraagt 8%. Veel helpt het niet, want alleen al de officiële prijzen van de verbruiksgoederen zijn met meer dan 50% gestegen. Het is een feit dat sinds de traditionele syndicaten, op 22 november 1940, besloten om te fusioneren met de Unie van Hand- en Geestesarbeiders, de bezettende macht nog slechts met één organisatie hoeft rekening te houden; zo kan ze haar wil gemakkelijker opdringen.

Bij ons is de verplichte wacht op de spoorweg voorlopig afgeschaft.

Te Mechelen ontmoet ik Withagels, de kok van onze compagnie tijdens de mobilisatie. Hij vertelt mij dat hij onlangs Bohez, de vroegere majoor van ons bataljon, in Duits uniform door de straten zag paraderen. Dit verwondert mij geenszins als ik denk aan de defaitistische taal van de majoor aan het Albertkanaal.

Vrijdag 13 juni vergezel ik Gaston Halsberghe naar de universiteit van Leuven waar hij met succes een openbaar doctoraatsexamen aflegt. Tijdens de terugreis zegt hij mij dat hij mijn raad gevolgd heeft en ontslag bij het Verdinaso heeft genomen. De fusie van deze partij en Rex-Vlaanderen met het VNV, op de 10de van de vorige maaand, heeft de doorslag gegeven.

OORLOG TEGEN SOVJETUNIE

De volgende dagen heerst er een ware hittegolf en op zondag 22 juni krijgen we wereldschokkend nieuws te horen. Duitsland is een grootscheepse aanval tegen de Sovjetunie begonnen. De tankcolonnes ondervinden weinig weerstand en veroveren spoedig uitgestrekte gebieden. Ze maken honderdduizenden krijgsgevangenen. Om het verloop van de krijgsverrichtingen beter te kunnen volgen, heb ik in de huiskamer een landkaart aan de muur gehangen. Op de veroverde steden prik ik spelden en een groene sajetdraad volgt telkens de bewegingen. Mijn naaste buren Louis Vervloet en Frans Leroy komen regelmatig naar de situatie informeren. Dikwijls volgen er dan geanimeerde discussies over mogelijke evoluties. Louis is de eeuwige pessimist, terwijl Frans en ik in betere tijden blijven geloven. Dagelijks luister ik naar de uitzendingen van de *BBC-Home Service*. Ze zijn meer betrouwbaar, onthouden zich volledig van opruiende taal en worden niet gestoord.

De steenkoolbevoorrading is helemaal in het slop geraakt. Mijn vader, die voor de oorlog als bijverdienste ook kolen verkocht, ontvangt op 11 juli per spoor nog een ganse wagonlading. De leverancier uit Putte verwittigt hem echter dat dit de laatste zending is, vermits mijn vader bij de corporatie geen aanvraag heeft ingediend om als kolenhandelaar erkend te worden. Hij zorgt er dan ook voor dat mijn kolenkelder goed gevuld is.

Op 14 juli wordt er te Mechelen een bomaanslag gepleegd op de gebouwen van het agentschap van de Nationale Bank op de Van Benedenlaan, waarin de *Wehrmacht* een casino heeft ingericht. Juist zoals ongeveer een maand geleden, toen een tweede maal voor de woning van de Duitse majoor Stunz een granaat ontplofte, moeten alle openbare gelegenheden tijdelijk om 19 u. dicht. Bovendien moeten de stedelingen hun radiotoestellen inleveren en worden 10 gijzelaars gedurende 4 weken in het fort van Breendonk, dat als strafkamp ingericht is, opgesloten.

Ingevolge een rondschrijven van gouverneur Grauls, moeten alle jeugdorganisaties zich, ten laatste op maandag 21 juli, op het gemeentehuis melden en een vragenlijst invullen. De burgemeester is van oordeel dat ook het Davidsfonds daartoe behoort vermits er eveneens jeugd lid van is. Ik signaleer het geval aan het hoofdbestuur. De heer E. Amter, algemeen-secretaris, vindt het een amusant geval want daar, zo schrijft hij ons, er ook koetsiers lid van het Davidsfonds zijn, kan je het daarom toch geen koetsiersvereniging noemen. Hij is het volledig met mij eens om daar niet op in te gaan.

Op donderdag 7 augustus ga ik op het stadhuis te Mechelen de geboorte van ons tweede kindje aangeven; ditmaal is het een flinke zoon en hij krijgt als voornaam Walter. Daar ontmoet ik twee actieve officieren van mijn regiment. Ze zijn pas uit krijgsgevangenschap teruggekeerd en gaan dienst nemen bij de rijkswacht. Hun vrijlating lijkt me

op zijn minst verdacht.

Bij gelegenheid van het huwelijk van mijn broer Jozef met Maria Bertens, zitten we op deze zomerse dinsdag 2 september, aan de feesttafel in het huis van de vader van de bruid. Deze is onderwijzer en tevens secretaris van de plaatselijke afdeling van de Boerenbond. Hij heeft er dan ook voor gezorgd dat wij voor een keer naar hartelust kunnen smullen.

Secretaris-generaal G. Romsée benoemt vanaf 2 oktober 1941 waarnemend burgemeester Louis Keuleers tot burgemeester van Hombeek.

FORT VAN BREENDONK

Er worden nare dingen verteld over het fort van Breendonk; van mijn oom René Fierens, die in de nabijheid land bewerkt, verneem ik er meer over. Eerst werden er bijna alleen vleessmokkelaars en personen die naar de Engelse radio luisterden gedurende korte tijd in opgesloten. Nu echter is het een sinister oord geworden. Van op hun land zien ze de uitgemergelde gevangenen, gekleed in een grijs gestreept plunje, de grondlaag van de betonnen koepels op kruiwagens scheppen. Dan voeren ze die moeizaam tot boven op de omwalling. Af en toe valt er één uitgeput neer. Wanneer ze het werk op het veld even onderbreken, om er naar te kijken, dan richten de schildwachten van op de wachttorens het geweer op hen en schreeuwen :
-" *Los! Los! Los!*"

Om zich tijdens de komende winter te kunnen verwarmen zal een gezin zoals het mijne bestaande uit 4 personen zich 450 kg steenkolen en 150 kg schlam kunnen aanschaffen. Schlam is afval van de mijnen en kan enkel samen met steenkolen of hout gestookt worden. De weinigen die nog over een voorraad beschikken, zullen van deze verdeling slechts gedeeltelijk of helemaal niet kunnen genieten. Vermits er met controle gedreigd wordt, maak ik, vooraleer me te laten inschrijven, mijn kolenkelder leeg en verberg de kostbare brandssof op het zoldertje boven de bergplaats.

Op bevel van de bezettende macht moet elk gezin, ten laatste op donderdag 20 november, 2 kg koper inleveren. De dag ervoor ga ik bij de gemeenteontvanger Jan Teughels de vereiste hoeveelheid afgeven. Er zijn er zelfs die koperen beeldjes bij hebben om aan hun verplichting te kunnen voldoen.

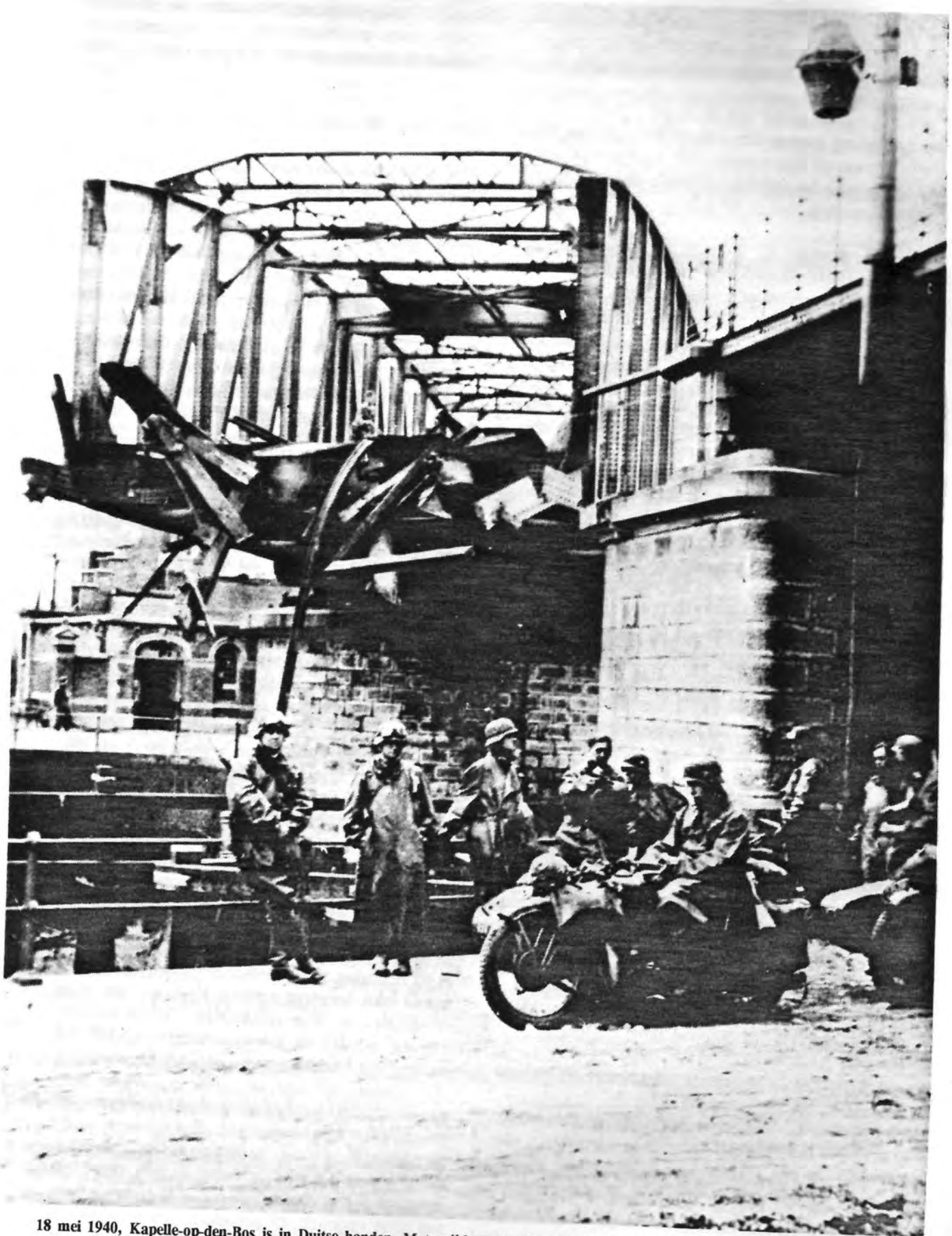
Het Duitse leger, dat als een wervelstorm diep in Rusland doordrong en eind november op het punt stond Moskou binnen te rukken, geraakt niet meer vooruit. Integendeel, op 5 december beginnen de Sovjets, over een breed front, een tegenoffensief en moet de *Wehrmacht* terrein prijsgeven.

AMERIKA IN OORLOG

Zondagochtend 7 december barst in het Verre Oosten het geweld in alle hevigheid los. Door een onverhoedse aanval op Pearl Harbour kelderen Japanse vliegtuigen een aantal schepen van de Amerikaanse *Pacific Fleet* en brengen aan de overige zware schade toe. Prompt verklaart Amerika de oorlog aan Japan en enkele uren later maken Duitsland en Italië officieel bekend dat zij in oorlog zijn met Amerika. Hiermede is deze grootmacht met zijn onuitputtelijke hulpbronnen het geallieerde kamp komen versterken.

OMSTREDEN HUWELIJK

Op deze historische dag is er ook binnenlands nieuws. Tijdens de missen wordt er een herderlijke brief van kardinaal Van Roey voorgelezen. Hierin maakt hij bekend dat koning Leopold III reeds sedert 11 september 1941 gehuwd is met Liliane Baals, de dochter van de gouverneur van West-Vlaanderen. Dit huwelijk lokt heel wat commentaar uit. Wij vinden het sympathiek dat hij met een meisje uit de hoge burgerij getrouwd is. Sommigen brengen de verongelukte koningin Astrid in herinnering; ze menen dat hij weduwnaar had moeten blijven. Maar 's anderdaags op het bureel zijn de meningen meer verdeeld en reageren vooral de Brusselaars uiterst negatief. Ze menen dat een koning, die op zijn kasteel te Laken als krijgsgevangene verblijft, dit niet had mogen doen, vooral omdat veruit de meeste Waalse krijgsgevangenen nog steeds in Duitse kampen opgesloten zijn. Verder vinden ze het ongepast dat hij trouwt met iemand die niet van adel is. Van de dienst van het gedemobiliseerde leger ontvang ik op maandag 15 december een schrijven, ondertekend door luitenant-generaal Keyaerts, met meer informatie over deze gebeurtenis. In een mededeling die hij van de grootmaarschalk van het hof ontving staat ondermeer vermeld: "*Een authentieke akte van de vorst bepaalt dat de koninklijke echtgenote afstand doet van de titel van koningin. Zij zal de titel van princes van Rethy voeren. Bij dezelfde akte verklaart de koning dat het gebeurlijk nakomelingschap van dit huwelijk geen enkel erfrecht zal hebben op de kroon.*" De generaal heeft aan zijne majesteit de gevoelens van getrouwheid en oprechte verknochtheid van de leden van het leger betuigd. (vervolgt)

18 mei 1940, Kapelle-op-den-Bos is in Duitse handen. Motorrijders van de Aufklärungs Abteilung 25, de verkenningsafdeling van de 56ste Infanterie Divisie rusten uit aan de vernielde brug.

4. MEI '40 deel 2

Peter TAGHON

Alle foto's in deze bijdrage komen uit het persoonlijk dossier van de auteur

BELGISCHE TANKS IN KAPELLE-OP-DEN-BOS

Wanneer ik de bijzonder interessante artikels in het Ridderke over Hombeek en Kapelle-op-den-Bos tijdens de Tweede Wereldoorlog lees, dan blijken de gebeurtenissen van mei 1940 bij hen die ze van dichtbij meemaakten, nog steeds emoties op te roepen.
Over één van deze aspecten, de verdediging van de brug over het kanaal te Kapelle-op-den-Bos door twee Belgische tanks, heb ik nader onderzoek verricht. De resultaten hiervan heb ik op vraag van Ward De Kempeneer verwerkt in volgende bijdrage.

HET ESKADRON A.B./C.C.

Dat ons Belgisch Leger van mei 1940 over echte tanks beschikte zal velen onder U misschien verrassen. Naarmate de oorlogsdreiging opnieuw toenam, koos België immers steeds nadrukkelijker voor de neutraliteit. Het Leger kreeg een defensieve functie, waarin tanks plaats moesten ruimen voor anti-tankkanonnen.

Naar aanleiding van de motorisering begin 1935 van het Cavalerie Corps beslist de Belgische regering echter over te gaan tot de aankoop van pantservoertuigen voor de cavalerieregimenten. Er gaat een Belgische commissie op pad en deze raakt in Frankrijk sterk geïnteresseerd door een nieuw ontwerp van Renault, de "Automitrailleuse de Combat type ACG 1, Modèle 1935" . Dit voertuig is geen pantserwagen, zoals zijn officiële benaming laat vermoeden, doch een middelzware gevechtstank, voorzien van een tweemans APX2 toren en het "Canon semi-automatique de 47mm. mle. 1935 ". Als secundaire bewapening beschikt onze A.C.G. 1 over de Mi. Hotchkiss van 7,65 mm.

De Ateliers de Construction d'Issy-les-Moulineaux ondervinden reeds bij de assemblage van de eerste ACG 1's tal van technische problemen. Door deze kinderziekten loopt de produktie grote vertraging op. Hierdoor kan Renault zijn verbintenissen ten opzichte van België niet tijdig nakomen. Eind 1937 zijn slechts tien onderstellen geleverd, waarop de Belgische regering het niet tijdig uitgevoerde gedeelte van het contract opzegt. De reeds geleverde exemplaren blijven achter bij de Werkhuizen Carels te Gent.

Bij de afkondiging van de faze C van de mobilisatie wordt er ernstig gesleuteld aan de organisatie van diverse eenheden van het Belgisch Leger. Zo overweegt men de oprichting van een "Escadron d'auto's blindées du Corps de Cavalerie", afgekort "Escadron a.b./C.C." . Het personeel voor de nieuwe eenheid wordt hoofdzakelijk gerekruteerd uit het 1ste Gidsen en het 2de Lanciers. Het bevel komt in handen van Kapitein René Emile Hullebroeck. Hijzelf, noch de meeste van zijn mannen hebben voorheen al dienst gedaan op tanks. De groep, bestaand uit een gelijk aantal Vlamingen en Walen, komt voor het eerst samen tijdens de mobilisatie.

Op 1 september 1939 verzamelt Kapitein Hullebroeck zijn mannen in Watermaal-Bosvoorde. In de daarop volgende dagen krijgen de drie officieren, tien onderofficieren en zestig korporaals en soldaten dan wel hun individuele bewapening, maar van tanks is nog geen sprake. De enige voertuigen waarover het eskadron beschikt zijn 11 opgeëiste vrachtwagens, 10 moto's, één moto met zijspan en één personenwagen.

De eenheid wordt onder direct bevel van de Generale Staf geplaatst en deze laat korte tijd daarop weten dat het eskadron zich terstond naar Gent moet begeven. De T.15- en T.13-pantsers, die het eskadron zouden uitrusten zijn nog steeds niet voorhanden, maar men herinnert zich de ACG 1's

bij Carels en Kapitein Hullebroeck wordt verzocht ze in ontvangst te nemen. De ACG 1's zullen verder afgewerkt worden en intussen moet commandant Hullebroeck zo snel mogelijk een opleidingsprogramma voor zijn eenheid uitwerken.

In de loop van 11 september 1939 komen de kersverse tankisten aan in Gent. Ze beginnen terstond met het onderhoud en de rodage van de tanks, die door het maandenlang buitenstaan aan een grondige opknapbeurt toe zijn. Vanaf midden september 1939 gaat ook de scholing en de technische opleiding van de eenheid van start. Begin oktober zijn de meeste tanks afgewerkt en op 11 oktober worden ze per trein naar Luik gebracht voor een laatste grondig nazicht.

Tussen de vele oefeningen in laat commandant Hullebroeck een gestyleerde neushoornkop - het embleem van het eskadron - op de tanktorens schilderen. Tankkommandant Edouard Frankinet, in het burgerleven architect te Dinant, is de geknipte persoon om de dikhuiden met witte en grijze verf gestalte te geven. Op de flanken schildert Wachtmeester Frankinet nog een kleine Belgische kokarde. Een nummerplaat met nationale driekleur zet het Belgisch karakter van de Renault's nog eens extra in de verf.

Tijdens de nacht van 9 op 10 mei 1940 bevindt het "Escadron a.b./C.C. zich in de kazerne de Witte de Haelen te Etterbeek. Alles verloopt er vrij rustig tot omstreeks 01.30 uur de telefoon rinkelt op de permanentie van het "escadron a.b./C.C." . De boodschap voorspelt niet veel goeds :
" *1) Algemeen alarm voor de staf en de eenheid, die terstond haar gevechtsposities moet betrekken.*
2) Alle verloven zijn ingetrokken en de verlofgangers worden teruggeroepen."
Het "Escadron a.b./C.C." krijgt van de Commandant van de 2e D.C. , generaal-majoor Beernaert, bevel zo spoedig mogelijk zijn veldkwartier te vervoegen in het depot van de brouwerij Haacht in de Walemstraat te Schaarbeek.

OP PARACHUTISTENJACHT

Korte tijd daarop ontvangt de staf van het "Escadron a.b./C.C." vanwege de 2e D.C. richtlijnen voor de verdediging tegen parachutisten en luchtlandingstroepen. Zo krijgt het eskadron van Kapitein Hullebroeck op deze eerste oorlogsdag de weinig benijdenswaardige taak om in de grootste uithoeken van Brussel op zoek te gaan naar al dan niet vermeende spionnen.

De radio waarschuwt onophoudend voor Duitse valschermspringers en er ontwikkelt zich snel een echte parachutistenkoorts.

Tussen 11 en 15 mei 1940 zetten onze tankisten de jacht op vermeende parachutisten verder. De meest diverse gemeenten zoals Dilbeek, Evere, Ukkel en Zellik krijgen hun bezoek. Hier en daar roepen burgers hen toe :
" *Wat doen jullie hier met die tanks? Het is aan het front dat ge moet zijn!* "

Terwijl onze tankisten op parachutistenjacht gaan, kennen de gebeurtenissen aan het front een vrij dramatisch verloop. Op 10 mei 1940 veroveren Duitse luchtlandingstroepen voor dageraad de bruggen van Vroenhoven en Veldwezelt over het Albertkanaal, neutraliseren het fort van Eben-Emael en dwingen het de volgende dag tot overgave. Over de veroverde bruggen rukken de 3. en de 4. Panzerdivision op richting Tongeren. Om niet afgesneden te raken verlaat ons IIIde Legerkorps in allerijl het Luikse, waarbij het een omvangrijk deel van zijn zwaar materiaal kwijtraakt. Op 13 en 14 mei heeft in de streek van Hannut een ware tankslag plaats tussen Duitse pantsers en het Corps de Cavalerie du Général Prioux. De verliezen zijn aan weerszijden zeer hoog, doch de Duitsers kunnen doorbreken tot in de omgeving van Gembloux.

Voor het Belgisch Leger betekenen deze eerste oorlogsdagen de ene terugtocht na de andere. Steeds weer noodzaken doorbraken in een andere sector onze troepen tot de aftocht. Op de K.W.-lijn hoopt men uiteindelijk echt weerstand te kunnen bieden. Het zal ijdele hoop blijken. Na ondermeer de Duitse doorbraak bij Ernage en Wavre ziet het Geallieerde Opperbevel zich immers genoodzaakt het front andermaal naar het westen te verleggen. Zo komt het op 16 mei 1940 langsheen de Versterkte Stelling Antwerpen en het kanaal van Willebroek te liggen. Achter dit kanaal graaft ons IIIde Legerkorps zich in. De 1ste Infanteriedivisie van luitenant-generaal Coppens neemt het noordelijk deel voor haar rekening, de Grenswielrijdersbrigade het zuidelijk deel. Vanaf Vilvoorde verlengt de 4de Britse Divisie het front tot aan de Franse linies.

Hiermee is de gevechtszone op 16 mei 1940 tot gevaarlijk dicht bij de hoofdstad genaderd en het hoeft ons dan ook niet te verwonderen dat er spoedig een einde komt aan de zoektocht naar parachutisten die onze tankisten sedert het begin der vijandelijkheden bezig houdt.

EINDELIJK EEN OPDRACHT

Rond 14 uur rinkelt de telefoon van Kapitein Hullebroeck. Het is de staf van de 1re Circonscription Militaire die laat weten dat het eskadron zich onmiddellijk ter beschikking moet stellen van het 1ste Licht Regiment met als opdracht het bezetten van de bruggen over het kanaal van Willebroek vanaf Vilvoorde (inbegrepen) tot Willebroek (uitgesloten). " *Eindelijk een opdracht* ", schrijft Kapitein Hullebroeck in zijn verslag over de veldtocht.

De pelotonscommandanten worden ontboden in het bureau van commandant Hullebroeck die hen de orders overmaakt. Ze mogen elk naar goeddunken beschikken over hun vrachtwagen met munitie en materieel en begeven zich terstond op weg. De staf van het eskadron bereikt zonder problemen Humbeek en krijgt er spoedig het gezelschap van de bevelhebber van het 1ste Licht Regiment. Langs de steenweg in Humbeek wachten eindeloze colonnes Britse vrachtwagens. Ze contrasteren schril met het prachtige landschap, dat er met zijn rijk begroeide akkers zo vredig bijligt. Intussen zijn de acht ACG 1-tanks op weg naar de bruggen. In de dorpjes die ze doorkruisen is alles opvallend rustig. De doortocht van de pantsers lokt echter overal kijklustigen die zich schijnen af te vragen wat die 'monsters' daar toch komen doen. De burgers weten blijkbaar niet dat het front zich reeds op enkele kilometers bevindt. Naarmate de tanks de bruggen naderen, komen ze steeds minder vlot vooruit. Herhaaldelijk versperren vluchtelingen en aftrekkende troepen de weg en de tankcommandanten zweten water en bloed om hun pantsers door deze opdringerige massa te loodsen. Voor de chauffeurs is het evenmin een pretje, zij moeten op de meest onmogelijke momenten stoppen of plots uitwijken en dit alles terwijl ze zelf zo goed als geen zicht hebben op de weg. Hierdoor bereiken de laatste ACG 1's hun objectief pas bij valavond.

Op de P.C. van het 1re Régiment Léger heerst intussen een verwarring van jewelste. Bevelen en tegenbevelen volgen mekaar met een opvallende regelmaat op. Kapitein Hullebroeck heeft nog maar pas vernomen dat zijn tanks de bruggen bereikt hebben, of hij krijgt het bevel ze terug te roepen. Rond middernacht wordt het order andermaal gewijzigd ; de 807 van Lt. Gailly die aan de brug van Humbeek staat mag toch op post blijven, de rest moet zich hergroeperen. Nauwelijks één uur later moet echter ook de aan de brug van Humbeek opgestelde Renault terugkeren.

Omstreeks 03.30 uur krijgt het eskadron nieuwe orders. Het komt onder bevel van het 1re Régiment Cyclistes Frontière en wordt zo spoedig mogelijk in Londerzeel verwacht. Bij dageraad begeeft de colonne zich op weg en korte tijd nadien meldt Kapitein Hullebroeck zich op de P.C. van Kolonel S.B.H. Jacques. De sector van de grenswielrijders is ruim 16 km. breed en telt niet minder dan 16 bruggen. Het noordelijk deel heeft Kolonel Jacques toevertrouwd aan het 1ste Rgt. Grenswielrijders; de zuidelijke ondersector wordt gehouden door het 2de Rgt. Grenswielrijders. Beide regimenten zijn echter door de dagenlange terugtocht uitgedund tot twee bataljons en de versterking door onze acht Renaults alsmede door de eskadrons rijkswachters van het 1ste en het 2de Licht Regiment, is meer dan welkom. De bevelhebber van de Grenswielrijders zendt twee ACG 1's naar Kapelle-op-den-Bos en één naar de brug in Tisselt. De rest verkiest hij in reserve te houden ten noordoosten van Londerzeel, langsheen de weg naar Kapelle-op-den-Bos.

DE VERDEDIGING DER BRUGGEN

De tankcommandanten krijgen hun opdrachten. Adjudant C.S.L.R. Pulings gaat postvatten aan de spoorwegbrug in Kapelle-op-den-Bos. Wachtmeester Dumoulin zal hem volgen en er de tweede brug verdedigen. Wachtmeester Frankinet van zijn kant moet alleen op pad. Hij zal het dispositief aan de brug in Tisselt versterken. De opdracht van de drie tanks bestaat erin het oversteken van het kanaal te beletten en alzo de doortocht van vijandelijke troepen te verhinderen Luitenant Gailly en Wachtmeester Plissart stellen zich op langsheen de weg van Londerzeel naar Kapelle-op-den-Bos. Zij moeten zich klaar houden om op elk moment in actie te kunnen treden.
Onderluitenant Schreiber, Wachtmeester Verboven en Wachtmeester Dumortier zullen bewakingsopdrachten uitvoeren ten noordoosten van Londerzeel in de richting van de autostrade.

Eskadronscommandant Hullebroeck vergezelt Adjudant Pulings en Wachtmeester Dumoulin op hun tocht naar Kapelle-op-den-Bos. Het wordt alles behalve een plezierreisje.

We laten de Kapitein hierover zelf even aan het woord: " *Lange colonnes infanteristen trekken terug. Het is een droef schouwspel dat sterk contrasteert met de prachtige zonsopgang. In de weiden en stallen loeien de koeien, een varken steekt de weg over. Iets verder komt een mekkerende geit recht op mij af. Ze wrijft zich tegen*

mijn benen en wil me niet meer verlaten. Plots komen we in een triestige stoet vluchtelingen terecht. Arme mensen, ze zijn schaars en pover gekleed. Mannen, vrouwen, kinderen en ouderlingen, allen hebben een sombere blik en een getrokken gelaat. Gezichten waarop de vermoeidheid en het verdriet zo af te lezen zijn. ' Uit de weg! Uw plaats is rechts van de weg! ' Ze zouden zich door de tanks en de vrachtwagens laten verpletteren, liever nog dan onze colonne voorrang te geven. Rond 11 uur wordt het plots verdacht kalm. De weg is vrij en in de verte weerklinken oorverdovende explosies. Het zijn de bruggen die springen. "

De groep die naast onze twee ACG 1's ook nog de stafcar van Kapitein Hullebroeck, de vrachtwagen van soldaat milicien De Nil en een estafette omvat, bereikt rond de middag Kapelle-op-den-Bos. De tanks 829 en 833 voeren eerst een verkenning uit en nemen dan hun gevechtsposities in. De opstelling bevalt Adjudant Pulings niet. want zo vertelt hij ons : " *De grenswielrijders willen de tanks gebruiken als gewone C.47-kanonnen. Er is echter één groot verschil; een anti-tankkanon is vrij laag en kan goed verscholen worden. Onze Renaults daarentegen steken overal bovenuit en vormen een perfect doelwit voor de Duitse antitankwapens. Deze kunnen ons omzeggens niet missen. "*

Onze tankisten zijn vermoeid; ze hebben in 24 uur nauwelijks nog geslapen of gegeten. Toeval of niet, maar tijdens de verkenning van het dorp ontdekken de mannen van Adjt. Pulings in een ontruimde woning een frietketel en een portie voorgebakken frieten. De bewoners moeten het huis korte tijd tevoor verlaten hebben, want het vet is nog warm. Wie weerstaat er aan de knagende honger, laat staan aan een lekkere portie friet? Onze tankisten ook niet, het smaakt hen voortreffelijk en zo kunnen ze ten minste met een volle maag aan het gevecht beginnen.

Kapitein-Commandant Marlier van de 5de Compagnie van ons 1ste Rgt.Grenswielrijders voert het bevel in Kapelle-op-den-Bos. Hij en zijn mannen hebben zich omstreeks 02.45 uur teruggetrokken op de westelijke oever. De Cyclistes-Frontières hebben zich langsheen het kanaal ingegraven en in de huizen zijn enkele machinegeweren opgesteld. Twee Berliet-pantserwagens en een detachement Rijkswachters vervolledigen het dispositief.

Tegen 7.45 uur zijn ook de bruggen ondermijnd en klaar om de lucht ingejaagd te worden. Er trekken echter nog steeds Belgische troepen over de brug en aangezien het IIIde bataljon van ons 14de Linie op zich laat wachten, moet de vernieling steeds weer uitgesteld worden. Omstreeks 09.20 uur hebben de laatste delen van het 14de Linie de vaart overgestoken. Toch duurt het nog tot 10.30 uur vooraleer Franse genietroepen de brug van de steenweg opblazen. Driekwartier later brengen ze ook de spoorwegbrug tot springen, maar het resultaat is alles behalve bevredigend. Commandant Marlier leent dan aan de Fransen wat T.N.T. zodat ze een tweede poging kunnen wagen. Ongeveer terzelfder tijd geeft Majoor Viatour bevel de noodbrug en de passerelle nabij Sluis Nr 1 te vernietigen. Commandant Marlier laat zijn grenswielrijders op de vlotters schieten en een half uur later is de klus geklaard. De loopbrug bij de sluizen neemt wat meer tijd in beslag, er komt T.N.T. aan te pas, maar tegen 12.30 uur is ook daar de overtocht onmogelijk. Intussen heeft de Franse genie voor de tweede maal een lading onder de spoorwegbrug tot ontploffing gebracht. Het kan alweer geen succes genoemd worden. Gelukkig heeft men voordien de brug gedeeltelijk opengedraaid, zodat het toch bijzonder moeilijk is om via dit kunstwerk over het kanaal te geraken. Korte tijd nadien komt Kolonel Declercq er zich persoonlijk van vergewissen dat alle vernielingen zijn uitgevoerd. Het ziet er allemaal nogal goed uit. Het zal nodig zijn, want in het spoor van de aftrekkende Belgische troepen naderen ook de Duitsers het kanaal van Willebroek.

De Duitse aanval

Van zodra verkenners ontdekken dat onze troepen het terrein ontruimd hebben, zendt de energieke bevelhebber van het XI. Armeekorps, Gen. d. Inf. Geyer, zijn 30. en 56. Infanteriedivision vooruit. De 216. I.D., die Geyer in reserve houdt, volgt op enige afstand.

De 56. I.D., een jonge reservedivisie van de *zweite Welle* was in september 1938 rond Dresden gerekruteerd en staat onder bevel van General Major Kriebel. De eenheid omvat naast de Infanterieregimenter 171., 192. en 234. , ook nog het Artillerieregiment 156, het Pionierbataillon 156 en de *Aufklärungsabteilung 25*. Tijdens de veldtocht in Polen kwam ze niet in actie, maar sedert de inval in Nederland op 10 mei 1940, staat ze onafgebroken in de vuurlinie. Over Venlo, Broekhuizen en Meijel vecht ze zich een weg naar de Belgische grens die bij Arendonk en Oud Turnhout overschreden wordt. Op 15 mei 1940 bereiken de Saksische infanteristen het Albertkanaal bij Herentals en ook de volgende dag komen ze goed vooruit.

In de vroege morgen van 17 mei, ongeveer op het zelfde moment als onze ACG 1-tanks de bevelen voor de stellingname op het kanaal van Willebroek ontvangen, ligt het I.R. 192 voor Putte en Onze-Lieve-Vrouw-Waver. Het I.R. 171 staat dan op het punt Lier aan te vallen.

Het 192 ste Infanterieregiment onder Majoor Kessler rukt op naar Kapelle-op-den-Bos

Bij het I.R. 192 blijft men niet bij de pakken zitten. Het II. bataljon, Major Kessler op kop, trekt reeds rond 09.30 uur bij Peulis door de niet verdedigde K.W.-lijn en zakt af naar Mechelen. Tegen 10 uur staat de spits van het bataljon voor de Pasbrug. In de stad zelf komt het nog tot schermutselingen, maar door het persoonlijk optreden van Divisionskommandeur Kriebel, die op het stadhuis met de burgemeester onderhandelt, wordt verder bloedvergieten voorkomen. Met een beetje geluk wordt ook het springen van de brug over de vaart aan de Brusselsepoort verhinderd, zodat de opmars ongehinderd verder gaat.

In Hombeek komen de aanvallers te laat, de brug over de Zenne is reeds opgeblazen. Toch betekent dit nauwelijks tijdverlies en rond 11.15 uur laat het I.R. 192 aan de staf van de divisie weten dat haar 5., 6., en 7. Compagnie op weg zijn naar Kapelle-op-den-Bos. Ongeveer twee uur later, omstreeks 13.20 uur, noteert Hauptmann Sprenger in het Kriegstagebuch van de 56. I.D. :
"Eerste delen van het I.R. 192 bereiken het kanaal van Willebroek bij Kapelle-op-den-Bos. De brug is gesprongen en de westelijke oever wordt door de vijand met lichte en zware machinegeweren verdedigd. De vijand heeft zich voortreffelijk ingegraven en wordt gepast door een tank ondersteund."

De eerste Duitsers die Kapelle-op-den-Bos bereiken behoren tot de 7. Compagnie. Ze hebben onderweg fietsen opgeëist en komen zo het snelst vooruit. Een van hen, Gefreiter Frey, schreef over het gevecht dat volgt een uitgebreid verslag, waaruit we volgende passage lichten :

" Plots duiken huizen op, het is Kapelle-op-den-Bos. De weg loopt dwars door het dorp en tussen de huizen door schijnt de middagzon. Het is verdacht stil wanneer we de gemeente binnentrekken. Opeens slaan kogels in tegen de gevels, andere ketsen af op de straatstenen en de stukken vliegen in het ronde. Onze fietsen liggen reeds op de grond en we zoeken dekking in de huizen. We doorzoeken ze met getrokken wapen , maar vinden niemand. Buiten is het intussen weer stil geworden.

Voorzichtig gaat het verder naar voor, met snelle sprongen werken we ons van huis tot huis. In de tuinen zijn we ook niet veilig, want deze liggen onder het vuur van op de spoorweg opgestelde machinegeweren. Wanneer enkele minuten later een groep met onze Bataillonskommandeur en twee P.A.K.'s aankomt breekt de hel los. Er wordt nu van alle kanten geschoten en bij de minste beweging ligt de straat onder het hevigste vuur. Honderd meter verder, daar waar het kanaal moet liggen, schijnen tanks te staan. Hun obussen slaan kort na mekaar in. Terwijl de Kompanieführer zijn mannen links en rechts van de straat verspreid, besluit de Major zelf een P.A.K. in stelling te brengen.

In een zijstraat worden de voorbereidingen getroffen. Het kanon wordt geladen en de munitiekisten verdeeld. Dan volgt een kort bevel : ' Los vorwärts ! ' De Major sleurt door zijn moedig gedrag zijn mannen mee. Het kanon rolt de hoofdstraat in ; de bedieningsploeg stormt zonder enige dekking vooruit en probeert zo snel mogelijk tot bij de vijand te komen. Het mag een wonder lijken, maar het lukt om tot kort voor de gesprongen brug te geraken. De vijand is blijkbaar verrast en opent pas op het laatste moment het vuur.

De Schützen zoeken dekking in de omliggende huizen en ondanks het verschrikkelijk vuur van de twee tanks en de talrijke machinegeweren wordt de P.A.K. opgesteld. Dan : ' Fertig ! Feuer Frei ! ' Er weerklinkt een scherpe knal en aan de overzijde stelt een tank zich na een hevige ontploffing binnenin dwars over de weg. Er komt rook uit de luiken en zijn kanon zwijgt.

Nu wordt het pas echt warm. Vanuit de huizen komt een waar trommelvuur op ons af. Het wordt steeds nauwkeuriger, treft de pantserplaat van het kanon, doorboort de wielen en maakt elke beweging onmogelijk. De tweede tank is teruggerold en onttrekt zich zo aan het gevaar. Wanneer ook de overige delen van de Kompanie tot bij het kanaal geraken, komt hij weer in actie, maar wij kunnen tegen deze uitstekend ingegraven vijand weinig uitrichten. Het lukt wel om langs de spoorweg op te rukken en de daar opgestelde machinegeweren tot de aftocht te dwingen. Rechts, waar een M.G.-Trupp in het vuur van Baum- en Heckenschützen blijft liggen, komt de opmars niet vooruit. Drie man sneuvelen daar. De poging

van een officier om van op de restanten van de spoorwegbrug een zicht te krijgen op de vijandelijke stellingen mislukt eveneens. Hij blijft gewond liggen en er zal niks anders opzitten dan op de steun van de artillerie te wachten.

Na een uur vermindert het vuur rond de P.A.K., zodat de bedieningsploeg eindelijk dekking kan zoeken in de huizen. Major Kessler weet echter van geen wijken en krijgt dan de steun van een M.G.-ploeg. Hij geeft hen de doelen aan, maar ze hebben slechts enkele salvo's afgevuurd, of daar zakt de Major ineen. ' Ik ben getroffen! ' roept hij. ' Vlug, zoek dekking en vooral, weg dat M.G.!' De eerste schutter slaagt er nog in de huizen te bereiken, maar wanneer de tweede zich opricht wordt deze door een machinegeweersalvo getroffen.

Na enkele vergeefse pogingen slaagt een soldaat erin de Kommandeur te redden. Enkele Sanitäters verlenen hem de eerste zorgen. We realiseren ons dat we dit huis niet zo gemakkelijk meer zullen verlaten. Hopelijk brengt de nacht redding. Plots roept iemand van op het dak: ' Hallo jongens, naar buiten, het begint hier te branden. Die kerels schieten met lichtspoormunitie op het dak!' Het is Regimentskommandeur Oberst Wolf, die over de daken tot aan de brug gekropen is. Een man gaat kijken en inderdaad het brand. We zitten als ratten in de val. Er is geen uitweg, van alle kanten ligt de woning onder vuur. Er rest ons nog een mogelijkheid; door de zijmuur uitbreken naar de andere huizen. Maar hoe? We beschikken immers over geen gereedschap. Dan maar met handgranaten geprobeerd. Het lukt, de ontploffing slaat een gat waardoor de gewonden geëvacueerd kunnen worden. Intussen is de duisternis ingevallen. Het dak staat in lichterlaaie en verlicht de kanaalovergang."

Het Belgische kamp

Tot daar het relaas van Gefreiter Fey.
Laat ons nu even teruggaan naar het Belgische kamp. Het klopt dat het door Major Kessler opgestelde anti-tankkanon één van onze ACG 1's trof. Het slachtoffer is niemand minder dan de 829 van Adjudant Pulings.

Hoe hij en zijn bemanning deze dramatische momenten beleefden vertelt hij ons zelf :
" *Kort na de middag verschijnen de eerste Duitsers. Ze beperken zich tot het uitvoeren van enkele verkenningen en houden ons nauwgezet in het oog. Wij van onze kant doen hetzelfde. De Cyclistes Frontière openen het vuur en plots worden we bestookt met een machinegeweer. Ik laat het vuur beantwoorden met onze C.47. dan is het hek pas goed van de dam. De Duitsers hebben aan de overkant anti-tankkanonnen opgesteld en we worden vrij snel getroffen. De eerste granaat slaat onderaan de boeg in, doorboort de bepantsering en treft mijn chauffeur Albert Coffez in de buik. Hij is op slag dood. Seconden later treft een tweede projectiel het zijluik. De scharnier wordt afgerukt en de pantserplaat, die de opening afdekt, valt in de tank. Splinters van deze granaat treffen mijn schutter Albert Lutin in de enkel. Ikzelf heb enorm veel geluk en blijf ongedeerd. Lutin verliest veel bloed en ik moet hem evacueren. We openen de twee luiken achteraan de toren en haasten ons uit de tank. Intussen beschieten de Duitsers, die in de huizen aan de overkant van het kanaal zitten, ons onophoudelijk. Ik slaag er toch in Lutin in veiligheid te brengen tegen de gevel van het huisje van de brugwachter.*

Adjudant C.S.L.R. Gaston Pulings die met zijn tank de spoorwegbrug in Kapelle-op-den-Bos verdedigde.

Daarop keer ik terug naar mijn tank. Ik probeer Coffez er uit te halen en zo mijn voertuig in veiligheid te brengen, maar dit is onbegonnen werk. Ik zet het gevecht dan maar alleen verder. Ik bedien zelf het kanon, stel het in, kijkend door de episcopen en vuur. Op dergelijke manier een gevecht voeren op korte afstand is echt verschrikkelijk. De Duitsers zitten op hoogstens 60 tot 70 meter van ons en als je door de episcoop kijkt zit je er als het ware met je neus op. Je ziet heel duidelijk de uitdrukking op het gezicht van de mannen die je enkele seconden later met het kanon de lucht gaat injagen of met het machinegeweer zult bestoken. Dat beeld vergeet ik nooit.

Doordat we zo dicht op mekaar zitten ontdekken de Duitsers dat het zijluik weg is en schieten zo in de tank. Hierdoor ontstaat er brand die ik niet kan blussen en ik ben genoodzaakt mijn 829 te verlaten. Ik vervoeg dan maar de grenswielrijders die vanin de huizen de vijand blijven bekogelen. Daar aangekomen zak ik door de benen; het gebrek aan slaap en de spanning van het gevecht zijn me te veel geworden. Ik heb een kwartier nodig om te bekomen, maar daarna ben ik weer klaar voor de strijd. Eerst ga ik er met mijn G.P. op los, daarna geven de cyclisten me af en toe een geweer. Een sergeant is verduiveld actief met zijn F.M. 30.. Maar best, want de Duitsers proberen het kanaal over te steken met bootjes."

Wachtmeester Dumoulin van zijn kant zit intussen ook niet stil. Spijtig genoeg hebben we hem over zijn optreden in Kapelle-op-den-Bos niet meer kunnen ondervragen. Hij overleed immers op 7 juli 1988, maar uit de verklaringen van Adjudant Pulings en Kapitein Hullebroeck weten we dat hij er gebruik maakt van een bijzonder geschikte tactiek. Hij draait het kanon van zijn 833 naar achter en verschuilt zich dan achter de brug of de huizen. Dit laat hem toe plots achterwaarts zijn schuilplaats te verlaten, het vuur te openen en even snel terug te verdwijnen. De achterzijde van de ACG 1 is wel wat kwetsbaarder, maar Wachtmeester Dumoulin zoekt steeds weer andere schuilplaatsen op, zit op een bepaald moment zelfs in het kerkhof en ontsnapt zo aan de dodelijke 3,7cm-granaten, die zijn Adjudant fataal geworden zijn. Zijn vuur zaait zoals we gezien hebben dood en verderf onder de aanvallers en neutraliseert zoals we gelezen hebben in het verslag van Gefreiter Frey, het door Major Kessler in stelling gebrachte anti-tankkanon.

De grenswielrijders van Commandant Marlier bijten ook van zich af. Ze kampen met een nijpend gebrek aan munitie en hebben strikte orders ontvangen om het munitieverbruik te beperken. Er mag alleen geschoten worden wanneer de Duitsers vlak bij zijn en de automatische wapens worden ingesteld op schot per schot. Toch komen hun stellingen in de eerste helft van de namiddag niet echt onder druk te staan. De gepaste tussenkomsten van onze ACG 1's smoren immers elke poging van de Duitsers om over het kanaal te geraken in de kiem.

EEN ZEER MOEDIG VERZET

Hoelang Adjudant Pulings hen ondersteund vanin de 829 is niet echt duidelijk. Onze tankcommandant weet het niet, hij ging te sterk op in het gevecht en tijd om op het uurwerk te kijken was er niet. Albert Lutin, die Kapelle-op-den-Bos zal bezoeken wanneer hij uit het hospitaal ontslagen is, weet wel te vertellen dat er 17 afgevuurde C.47-hulzen in de 829 liggen en dat de meeste laders voor het machinegeweer leeg zijn. Toen Adjudant Pulings hem in veiligheid bracht, hadden ze hoogstens een drietal schoten afgevuurd. De jonge C.S.L.R. moet dus duidelijk zijn best gedaan hebben.

Dat we het juiste tijdsverloop van de actie van Adjudant Pulings niet kennen zal niemand verbazen. Alleen in zijn tank, van alle kanten belaagd door de opdringerige Saksische infanteristen, had hij wel wat anders te doen dan zijn velddagboek bij te houden. De beste aanwijzingen over de duur van zijn interventie vinden we nog in het Kriegstagebuch van de 56. I.D. . De spits van het I.R. 192 bereikte Kapelle-op-den-Bos rond 13.15 uur. Korte tijd nadien arriveerden ook Major Kessler en de twee anti-tankkanonnen, waarvan er één direct in stelling gebracht werd. De voltreffer op de tank van Adjudant Pulings kunnen we zo situeren tussen 13.15 uur en 13.30 uur.

In het bericht dat Oberst Wolf, die zijn aanvallende troepen aan de brug bezocht, omstreeks 15.30 uur aan de staf van de 56. I.D. zendt, spreekt hij enkel nog van één tank die zich bijzonder geschikt achter de brug verschuilt en zo buiten bereik blijft van het in het dorp aangekomen anti-tankkanon. Het zal voor eenieder duidelijk zijn dat hij het hier heeft over de 833 van Wachtmeester Dumoulin. Dat Wolf met geen woord rept over de 829 van Adjudant Pulings, die nochtans vlak aan de oversteekplaats stond, kan volgens ons alleen maar betekenen dat deze laatste toen reeds definitief uitgeteld was.

De tegenstand van Adjudant Pulings kan bijgevolg maximaal twee uur geduurd hebben. Voor hem al vast een "eeuwigheid", want een vijftiental C. 47-granaten en het grootste deel van de laders voor de 7,65 mm. verschiet je nu beslist niet in een handomdraai. Vooral als je voor alles alleen staat; laden, instellen, richten en vuren.

We zijn nog altijd sprakeloos als we er aan denken; hoeveel moed en zelfopoffering moet er niet nodig geweest zijn om terug te keren naar die doorboorde ACG 1, welke door zijn onbeweeglijkheid de ideale schietschijf vormde voor de aan de overzijde van het kanaal opgestelde P.A.K.. Bij dit alles is Gaston Pulings opvallend bescheiden gebleven. In zijn familiekring kennen weinigen de ware toedracht en zijn echtgenote vertrouwde ons toe dat we ons gelukkig mochten prijzen, want dat haar man verkoos over zijn oorlogsbelevenissen te zwijgen. De tussenkomst van Wachtmeester Dumoulin mag er ook wezen. Door zijn meesterlijk kat en muis spel blijft hij de opmars van het I.R. 192 verhinderen. Meer nog, de aanval van het II. Bataljon van Major Kessler is dood gelopen en de Schützen kunnen amper hun posities behouden.

Uit het relaas van Gefreiter Frey bleek reeds dat het vooral onze ACG 1-tanks zijn die de aanvallers parten spelen.

Volgend bericht van Oberst Wolf bevestigd dit:
" 16.30 uur, de overtocht van het kanaal bij Kapelle-op-den-Bos kon niet afgedwongen worden, aangezien de vijand zich goed heeft ingegraven en voortreffelijk samenwerkt met een bijzonder geschikt opererende tank. Het ene in het dorp aangekomen anti-tankkanon kon de tank, die de brug vanuit een voor ons onzichtbare positie beheerst, niet in zijn schootsveld krijgen". Ik hoop die tank na de aankomst van de zware mortieren te kunnen uitroken. Hauptmann de Lasalle (A.R. 156), Hauptmann Kiessling en Oberleutnant von Zahn zijn gekwetst. Major Kessler ligt met een zware beenwonde in het laatste huis voor de brug... . "

In de late namiddag en tijdens de avond krijgen de grenswielrijders het nog zwaar te verduren.

Rond 19.20 uur komt de Duitse artillerie tussenbeide en over de noodbrug in Hombeek zakken enkele Sturmgeschütze af naar Kapelle-op-den-Bos. Ze kunnen echter nergens een doorbraak forceren. Het Belgisch dispositief wordt immers nog verstrekt. Zo komen rond 21 uur het Wielrijderseskadron van de 11de Infanteriedivisie en enkele T.13-pantservoertuigen aan in Kapelle-op-den-Bos. Toch neemt de Duitse druk bij het invallen van de duisternis nog toe.

Een officier van het Infanterieregiment 192 (56.I.D.) inspecteert de uitgeschakelde tank van Adjudant Pulings.

Het graf van Soldaat Albert Coffez op het kerkhof van Kapelle-op-den-Bos .

Soldaat Albert Luttin, schutter van de tank 829 tijdens zijn verblijf in het hospitaal.

De pelotonscommandanten Hella en Davoine laten aan Commandant Marlier weten dat ze hun mannen nog amper in de hand kunnen houden aangezien hun stellingen onophoudend onder vuur liggen van Duitse gemotoriseerde kanonnen .

Commandant Marlier bezoekt daarop de eerste lijn en besluit omstreeks 22.30 uur om zich gebruik makend van de duisternis, terug te trekken op het kasteel van Ramsdonk.

De aftocht

Om 23 uur besluiten Kolonel Declercq en Majoor Viatour tot de algehele aftocht. Verdere weerstand is zinloos geworden daar de voorhoede van de 30. I.D. van General von Briesen in 't Sas - Humbeek over het kanaal geraakt is.

Het I.R. 26 drong er het kantonnement van onze 2de D.I. binnen en dreigt zo de aftochtroute van de grenswielrijders af te snijden. Adjudant Pulings en de grenswielrijders , die hem vergezellen, zijn bij de laatsten die vertrekken. Wanneer lichtsignalen de terugtocht aankondigen nemen ze afscheid. Een laatste handdruk en elk gaat zijn weg. Eenmaal de woning verlaten gaat onze Adjudant op zoek naar zijn schutter, Albert Lutin. Aan het huisje van de brugwachter, waar Pulings hem geïnstalleerd had, is geen spoor van de gewonde te bekennen. Bloedvlekken bewijzen nochtans dat het weldegelijk daar was, dat de gewonde tankist gelegen heeft.

Ongerust over het lot van zijn schutter doorzoekt Pulings de omgeving. Het mag niet baten, Lutin is verdwenen. De tijd dringt en Pulings springt dan maar in een moto-side. Wachtmeester Dumoulin is intussen ook vertrokken, hem wacht nog een moeizame tocht over verduisterde wegen.

Op de terugweg botst Adjudant Pulings op de staf-car van zijn eskadronscommandant. Kapitein Hullebroeck feliciteert hem met zijn vuurdoop. De uitgeputte tankcommandant vindt het allemaal maar zus en zo. Hij is sterk onder de indruk van de dood van Coffez en het verlies van zijn tank en vindt het verschrikkelijk dat hij Lutin heeft moeten achterlaten. Kapitein Hullebroeck neemt hem mee in zijn auto en uitgeput valt Pulings in slaap.

De brug van Tisselt

Bij dit alles zouden we nog Wachtmeester Frankinet vergeten, die met zijn 832 de brug van Tisselt bewaakt. Gelukkig kennen de gebeurtenissen er een minder dramatisch verloop. Wat hij en zijn bemanning er allemaal beleefden vertelde hij ons toen we hem in Dinant opzochten :

" *Alhoewel we ons op korte afstand van Kapelle-op-den-Bos bevinden, krijgen we er toch geen contact met de vijand. Aan de overkant van het kanaal horen we enkel de koeien loeien. Ze lopen in de weiden en moeten dringend gemolken worden. De infanteristen, die links en rechts van ons opgesteld zijn schieten er maar op los. Waarom weet ik niet. Waarschijnlijk hebben ze schrik en vuren daarom op alles wat beweegt. Rond 06 uur wordt de brug opgeblazen. de brokken vliegen in het ronde, maar verder verloopt de voormiddag zonder noemenswaardige incidenten.*

Rond 14 uur komt een korporaal van ons eskadron voorbij met zijn side-car. Hij moet nagaan of we nog ter plaatse zijn. Ik vraag hem of er soms nieuwe orders zijn, maar bij zijn weten blijft alles bij het oude. Hij belooft me rond 18 uur terug te keren. We zullen hem echter niet meer terugzien. Aangezien ik geen nieuws krijg van het eskadron ga ik me informeren bij de Commandant van de grenswielrijders die ons encadreren.' Zo verneem ik dat de aftocht zal aangekondigd worden met een vuurpijl. Rond 0.30 uur is het zo ver, we mogen vertrekken. In het spoor van andere troepen gaat het richting Gent. De weg is overvol en we komen slechts traag vooruit. Aan een kruispunt vindt ik Luitenant Gailly en Wachtmeester Dumoulin terug. We zijn opnieuw met drie, maar van het eskadron alsook van onze vrachtwagens is geen spoor te bekennen."

De rest van het eskadron heeft er een al even rustige namiddag opzitten. Luitenant Gailly en Wachtmeester Plissart hebben de P.C. van het 1er Régiment Léger bewaakt; de mannen van Onderluitenant Schreiber hebben enkel een paar korte verkenningsopdrachten op hun actief.

Een nieuwe opdracht

Rond 22.30 uur verneemt Kapitein Hullebroeck van luitenant-generaal de Krahe dat zijn eskadron belast is met het beschermen van de terugtocht van het IIIde Legerkorps. De orders : " *Terugplooien op Dendermonde en intussen de colonne beschermen* " worden per estafette overgebracht aan de tankcommandanten. Luitenant Gailly neemt hiermee geen genoegen. Hij wil ten minste weten welke weg hij moet volgen, wanneer hij mag vertrekken en vooral om welke colonne het gaat. Hij stuurt de motorrijder terug en deze brengt hem korte tijd later een nieuwe opdracht. Gailly moet met zijn 807 een verkenning uitvoeren naar Wolvertem en zo nagaan hoever de vijand reeds opgerukt is op de oostelijke flank. Na deze missie moet hij terugkeren naar Londerzeel, dat hij pas omstreeks 0.30 uur mag verlaten en dit voor zover alle andere troepen reeds vertrokken zijn.

De pelotonscommandant is verbaasd over het nieuwe bevel. Het bewijst dat de legerleiding geen benul heeft van de tactische mogelijkheden van een gevechtstank. Overdag is het zicht aan boord van de ACG 1 al niet bijster goed, maar 's nachts zie je zo goed als niets. Bovendien maken motor

en kettingen een dergelijk lawaai, dat de vijand hem ongetwijfeld hoort komen. In dergelijke omstandigheden een verkenning uitvoeren is om moeilijkheden vragen. Er met twee op uittrekken zou alleen maar voor meer tumult zorgen en om hem geen onnodige risico te doen lopen, zendt Gailly de 817 van Wachtmeester Plissart terug naar het eskadron. Hijzelf voert het bevel getrouw uit. De tocht verloopt gelukkig probleemloos en wanneer de laatste Ardense Jagers rond 01 uur Londerzeel verlaten hebben, plooit de 807 zich op zijn beurt terug.

De nachtelijke tocht is echter nog vol verrassingen. Van in de tanktoren ziet hij wel niet veel, maar plots doemt toch een donkere massa op voor de 807. Het blijkt de 833 van Wachtmeester Dumoulin te zijn. Deze is in de gracht naast de aardeweg gesukkeld en ligt op zijn zij. Chauffeur Van Leeckwijck heeft reeds enkele pogingen gedaan om zijn tank uit deze benarde situatie te krijgen, met als enig resultaat dat de kolos nog verder wegzinkt. De ongelukkige is trouwens bij het voorval gewond geraakt. Kapitein Hullebroeck is ook reeds ter plaatse en allen vragen zich af hoe dit mogelijk geweest is. Van chauffeur Van Leeckwijck, bijgenaamd Quick omdat hij zo goed met de tanks kon omgaan, had men dit niet verwacht. Hij was het toch die de meeste onder hen had leren rijden. Maar ja, het gevecht in Kapelle-op-den-Bos is een echte uitputtingsslag geweest en langs die kleine wegen is het verraderlijk donker, zodat het kleinste foutje reeds fataal kan zijn.

Hij is trouwens niet de enige die zich in een netelige situatie bevindt. De 831 van Wachtmeester Dumortier, die iets verderop door een brugje zakte, is er nog slechter aan toe. De ACG 1 zit geklemd tussen de peilers en hem uit deze val bevrijden blijkt al vlug onbegonnen werk. Men concentreert dan maar alle aandacht op de 833. Er wordt een stalen kabel aan de vastgelopen tank gelegd en na enkele pogingen trekt chauffeur Sansen zijn kameraad weer vlot. Chauffeur Van Leeckwijck is er erg aan toe. Hij kan niet meer sturen en zal de volgende dag per ambulance afgevoerd worden. Chauffeur De Cuyper neemt zijn plaats in. Binnenin de ACG 1 is er nauwelijks plaats genoeg voor de bemanning en Wachtmeester Dumortier en schutter Vieuxtemps vatten noodgedwongen post achterop de 833 van Wachtmeester Dumoulin. Eind goed al goed en samen begeven ze zich op weg naar Dendermonde. Kapitein Hullebroeck rijdt voorop, maar over de donkere wegen kunnen de ACG 1's hun Commandant niet volgen en weldra is hij uit het zicht verdwenen. Langs de weg van Mechelen naar Dendermonde ontmoet het duo dan, zoals we reeds vernamen, Wachtmeester Frankinet.

De rest van het eskadron, de tros en de drie tanks onder bevel van Onderluitenant Schreiber, bereikt na een vermoeiende rit Dendermonde. Luitenant Gailly en de overige tanks zijn nog achterop, maar er kan niet langer gewacht worden en de Eskadronscommandant besluit verder te rijden naar Gent. Aan de Schelde wordt er nogmaals op de groep Gailly gewacht, maar wanneer deze niet opdaagt trekt het eskadron naar Melle, waar het zich opstelt rond de P.C. van het 1ste Licht Regiment. Adjudant Pulings vertelt er zijn wapenbroeders over zijn wedervaren in Kapelle-op-den-Bos. Zijn verbazing is groot wanneer zijn kameraden hem laten opmerken dat zijn lederen vest op verscheidene plaatsen doorschoten is en dat zelfs zijn rijbroek verbrande strepen vertoond van projectielen die hem om de dijen zijn gevlogen. Pas dan realiseert hij zich hoeveel geluk hij wel heeft gehad.

KAPELLE-OP-DEN-BOS BEZET

In Kapelle-op-den-Bos zijn de Duitsers intussen het kanaal overgestoken. Enkele nieuwsgierigen inspecteren er de tank die hen daags te voor zoveel last heeft bezorgd. Ze vinden de gesneuvelde chauffeur en begraven hem naast zijn tank. Het toeval wil echter dat Albert Coffez het tijdens de tocht naar Kapelle-op-den-Bos verschrikkelijk warm had en daarom verkoos zijn lederen vest te ruilen voor de veel lichtere overal van zijn tankcommandant. De Duitsers laten zich misleiden door het naamplaatje in het kledingstuk en vermelden op het eenvoudige kruis " Adjudant Pulings ". Korte tijd nadien verneemt vader Pulings zo dat zijn zoon gesneuveld is!

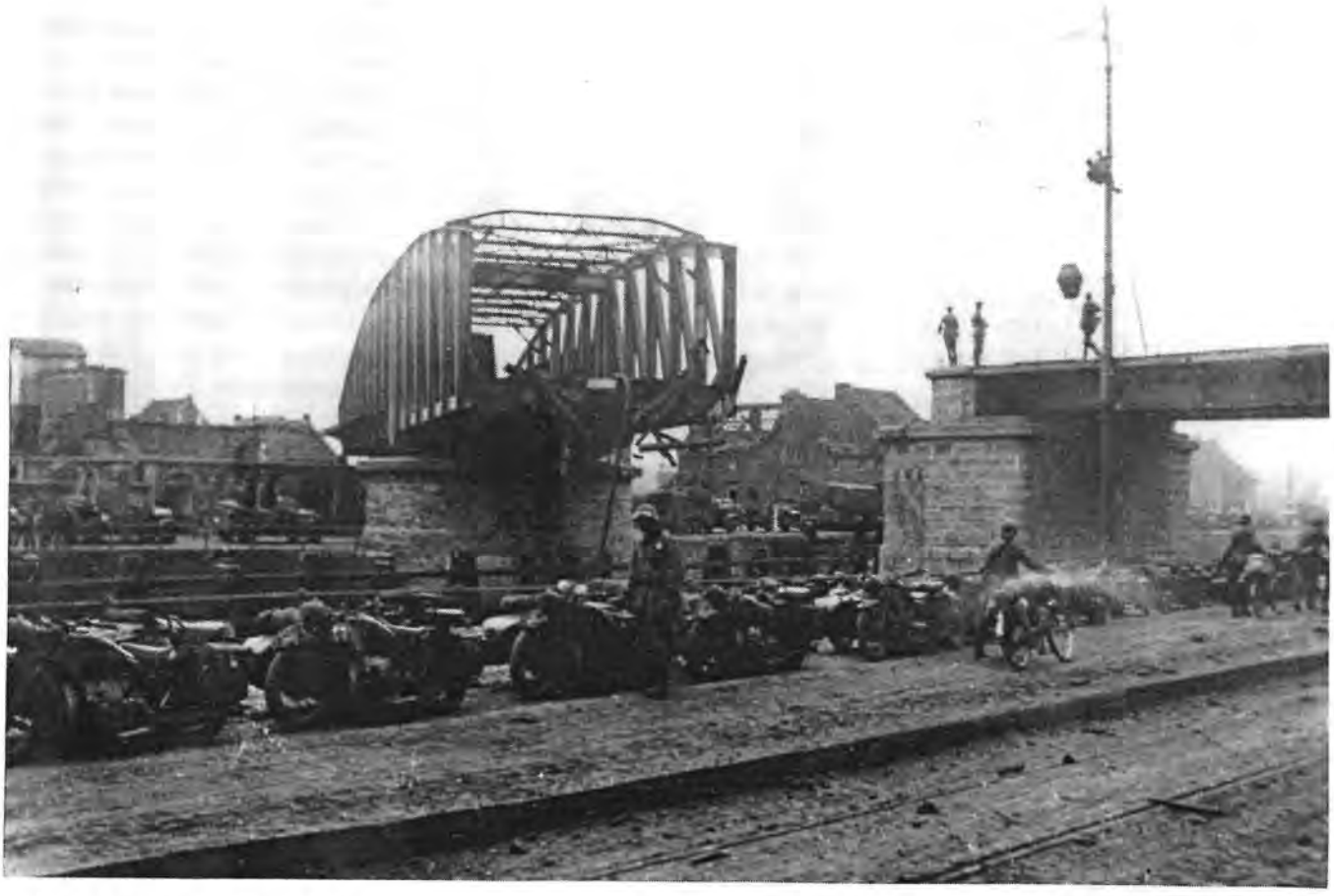
Samen met de Duitsers zijn ook de eerste inwoners van Kapelle-op-den-Bos naar hun gemeente teruggekeerd. Een van hen laat zelfs zijn hondje uit. Op een bepaald moment begint het dier aanhoudend te blaffen. Zijn meester komt ter plaatse en ziet hoe het een zwaar gewonde Belgische soldaat het gezicht aflikt. Dit doet wonderen en de man komt zelfs bij. Het blijkt schutter Albert Lutin te zijn. Hij is op eigen krachten over de spoorwegberm geraakt en kruipend op handen en voeten heeft hij in de weiden een veiliger onderkomen gevonden. Totaal uitgeput door het bloedverlies verloor hij er het bewustzijn. Het hondje heeft hem echter tijdig gevonden en de Duitsers verlenen hem de eerste zorgen. Een Duitse chirurg zal zelfs zijn voet redden, die men van plan was te amputeren.

EEN ZWARE TOL

Zo komt een einde aan de eerste ernstige actie van het Escadron a.b./C.C. .

Kapitein Hullebroeck kan zich gelukkig prijzen, zijn eenheid heeft zich voorbeeldig van de haar opgedragen missies gekweten. De tussenkomsten van de in de frontlijn opgestelde ACG 1's zijn zelfs briljant te noemen en wanneer de Duitsers bij Kapelle-op-den-Bos die dag niet over het kanaal van Willebroek geraken, dan is dit ongetwijfeld te danken aan de aanwezigheid van onze ACG 1-tanks. De prijs die voor dit alles betaald moet worden ligt echter hoog. Het eskadron verliest bij zijn eerste actie twee van de acht tanks waarover het beschikt; de 829 van Adjudant Pulings in Kapelle-op-den-Bos en de 831 van Wachtmeester Dumortier, die tijdens de terugtocht door een brug zakte. Een derde ACG 1, de 833 van Wachtmeester Dumoulin is er slecht aan toe; een pantserdoorborende granaat heeft haar weg gezocht tussen onderstel en tanktoren waardoor het mechanisme van de draairing is geblokkeerd. Hierdoor wordt het bijzonder moeilijk het kanon nog juist te richten.

Op het vlak van de bemanningen is de balans al even zwaar. De chauffeur van de 829, Albert Coffez is gesneuveld; schutter Albert Lutin is gewond en spoorloos, men neemt aan dat hij in handen van de Duitsers gevallen is. Chauffeur Van Leeckwijck is bij het ongeval met zijn 833 gekwetst geraakt en zijn verwondingen zijn veel erger dan men op het eerste gezicht dacht. Hij moet zo spoedig mogelijk naar een veldhospitaal gebracht worden.

Nog een opname van 18 mei 1940.
Terwijl de verkenners van een rustpauze genieten heerst aan de overkant van het kanaal al een drukte van jewelste.

Nota van de redactie:

In een eerste deel over **Mei '40** werd over de doortocht door Hombeek verteld van de Duitsers. Ze behoorden tot het 192ste Infanterieregiment (56 Infanteriedivisie). Dit tweede deel over de strijd te Kapelle-op-den-Bos, geschreven door Peter Taghon, is het verhaal van dezelfde troepen in verdere opmars door ons land. Na hen zijn diverse legereenheden, in tweede linie, door onze straten getrokken. De Zenne werd overgestoken op vrijdag 17 mei 1940. Kapelle-op-den-Bos werd veroverd de dag nadien, zaterdag 18 mei. De Duitse troepen die op maandag 20 mei oponthoud hadden op de Hombeekse steenweg door weer eens moeilijkheden aan het ponton over de Zenne, hebben daar een ravage aangebracht, huizen in brand gestoken en mensen koelbloedig vermoord. Daarover handelen we in het derde deel.

We verwijzen ook naar het artikel dat verscheen in het "Bevrijdingsnummer" van 't Ridderke (Jg.9, 1994, blz.58 e.v.) over de Bevrijding van Kapelle-op-den-Bos door François Van Der Jeught. Daarin werd ook even verwezen naar de bezetting met een getuigenis van o.m. Jean Melotte. Aansluitend aan deze bijdrage over de verovering willen we toch dit kort gesprek dat François Van Der Jeught had met Jean Melotte in dit nummer inlassen. Hij vertelt iets meer over de eerste raid der Duitsers op Kapelle-op-den-Bos de 10de mei. De bijgevoegde foto's komen uit zijn persoonlijk archief. Hijzelf nam nog een foto van de boot De City of Londen, kort voor de Duitse luchtaanval. De andere foto's werden genomen na de Duitse inval van 18 mei en tonen de verwoesting van dit dorp niet enkel door het bombardement maar ook door de gevechten van de 18de mei.

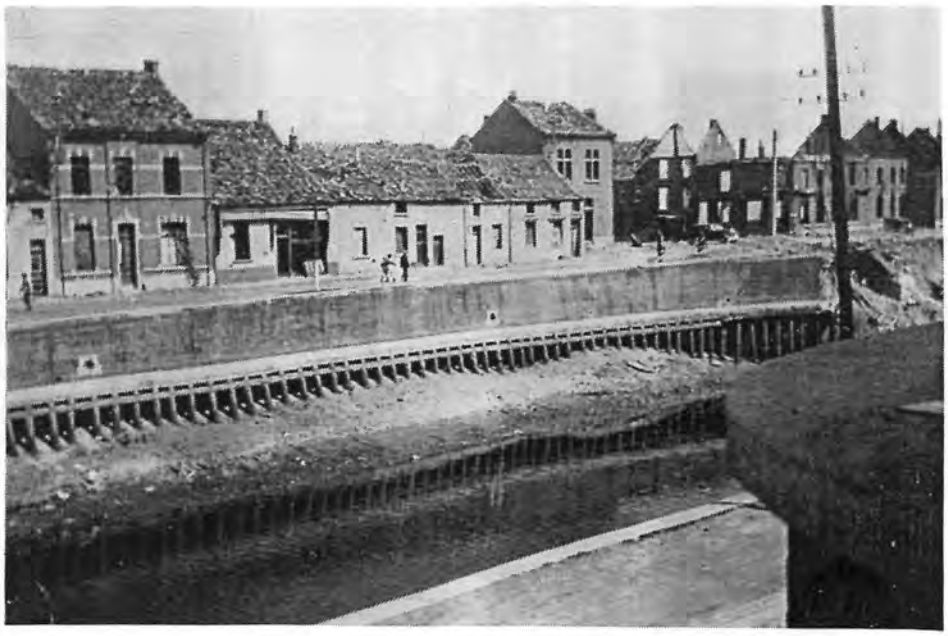
Kadasterplan van Kapelle-op-den-Bos met de toestand der huisinplanting vóór de verbreding van het zeekanaal.

Deze huizen aan de Hombeekzijde van de vaart zijn nu verdwenen voor de kanaalverbreding. De foto's zijn genomen na de Duitse inval van 18 mei 1940. Beide bruggen zijn gesprongen; de brug voor wegtransport is totaal vernield, de spoorwegbrug is minder getroffen.

Hombeekzijde: Van l.n.r. de huizen Daer-Van Den Branden, Emiel Schaerlaecken, werkhuis en huis van kuiper Em. Verhelst, Mertens, De Wit-Fonteyn, Beullens-Van praet, Dons-Van Den Bergh, Fonteyn-Van Praet.

Hombeekzijde : Olbrechts (gedeeltelijk), huis rijkswachter Dumont, Coppens-Moens, Guillaume Weymiens, Fam. Flikker (*Mie Flik*), winkel en kolenhandel Aerts-Van Praet, Doyen (toezichter zeekanaal), Mechelse weg.

Een ooggetuige vertelt over het bombardement van 10 mei 1940 op Kapelle-op-den-Bos.

Een intervieuw door François Van Der Jeught op 25 november 1995 afgenomen van Jean Melotte. Deze is in Kapelle-op-den-Bos geboren in 1922. Hij woont nog in zijn geboortedorp als gepensioneerd e.a. bureauchef van het Vast Wervingssecretariaat en is ook lid van de plaatselijke Nationale Oudstrijdersbond, door zijn vader gesticht.

"Mijn grootouders hadden aan de Mechelbaan, 138 te Kapelle-op-den-Bos een pasteibakkerij, kort bij het kanaal en de brug gelegen. Mijn ongehuwde oom Leonard De Buyser zette de zaak verder. Mijn ouders woonden er. Moeder hielp in de winkel maar mijn vader, Alfons MELOTTE, was onderwijzer in het privépensionaat Bemus te Kapelle-op-den-Bos. De tuin achter het huis zag uit op de Kan. Muyldermanslaan. Ik liep school te Brussel in het pensionaat St. Louis.

Op 10 Mei 1940 was ik thuis gekomen met de fiets en had me voorgenomen eens een kijkje te gaan nemen naar het sas waar het vrachtschip de City of London lag. Deze boot kwam wekelijks hier voorbij en vervoerde bevroren vlees, net als de City of Brussels. Voor ons, jongeren, was het steeds een attractie deze schepen eens van nabij te kunnen bekijken. Ik had mijn fototoestel mee en maakte nog een foto van de handelsschepen op het kanaal. De City of London had verdedigingsgeschut aan boord. Toen bij verrassing de Duitse vliegtuigen overvlogen trad het geschut in werking. Eén der vliegtuigen werd getroffen en stortte neer. Het raakte een andere toestel in zijn val. Waar beide vliegtuigen vielen kon ik niet zien. Ik besefte trouwens niet goed wat er allemaal gebeurde. Gegrepen door grote angst had ik mij in de greppel naast de weg verscholen, mijn aangezicht goed tegen de grond gedrukt.

Het afweergeschut van de City of London bleef maar vuren op de vliegtuigen die bombardeerden. De grond onder mij trilde, schudde en dreunde bij iedere explosie. Men viseerde de bruggen en het dorpscentrum werd daarbij zwaar getroffen. Het is moeilijk te zeggen hoe lang het duurde, vijf of tien minuten ?

Toen alles voorbij was liep ik naar huis; in paniek had ik mijn fiets vergeten. Voor de brug zag ik een dood paard liggen en het stoffelijk overschot van "Piekke Dijk". Vele huizen aan de dijk waren verwoest of zeer zwaar beschadigd maar de brug was intact gebleven. Ik liep voorbij de beenhouwerij Velleman waar de bewoners in de kelder hadden geschuild. In het keldergat van het huis zag ik het verhakkeld stoffelijk overschot van de beenhouwer. Ons huis was ook beschadigd maar gelukkig bleven mijn ouders en de gast Schaerlaeken ongedeerd.

Heel wat omwonenden van de vaart waren omgekomen in het bombardement en hun huizen vernield. De mensen zochten eerst elders onderdak maar trokken kort daarna op de vlucht. In een oproep via de radio werden de mannen vanaf 16 jaar gevorderd om zich naar Poperinge te begeven en ik heb hieraan gevolg gegeven. Daarop verlieten ook mijn ouders de volgende dag Kapelle en vluchtten weg met de auto richting Poperinge.

10 Mei 1940 : Op het Willebroekkanaal aan het sas liggen twee boten. De eerste is de City of London, die even later op de Duitse Stuka's zou vuren en er één neerhaalde. Dit onverwacht verzet heeft zeker de Duitse aanval gehinderd in het treffen van hun doelen.

Hombeekzijde : het hoekhuis op de Mechelse weg van Doyen, toezichter zeekanaal, waarin de gekwetste Duitse officieren zich verschuilden, links de winkel en kolenhandel van Emiel en Lisa Aerts-Van Praet.

Hombeekzijde, van de Mechelbaan naar de spoorwegbrug: op de hoek Florent Mertens (herberg *de Witte van Clem*) Jeroom Hellemans, loodgieter, Miel Verbruggen, beenhouwer, De Keersmaecker en café Palace van De Keersmaecker, kolenmagazijn Aerts-Van Praet de brug.

De vaart aan de zijde van het dorpscentrum : de recentere doch beschadigde huizen van Keuleers en Velleman (herberg op hoek), verder, volledig in puin het duivenlokaal Verschueren.

5. FOLKLORE BIJ ONS

Firmain VERLINDEN

EEN JONGEN OF EEN MEISJE ?

Bijgeloof en lotsbepaling uit bepaalde voortekens heeft duizenden jaren het denken en doen van de mens beïnvloed. Het is een fenomeen dat zijn oorprong in de oertijd heeft. Al is de wetenschap thans ver gevorderd met hoog technologische toepassingen, toch blijft in het onderbewustzijn nog een tikkeltje bijgeloof verder leven en is het niet zonder waarde voor de moderne mens.

Dat er zoveel bijgeloof bestond en nog bestaat rond de zwangerschap komt uit het feit dat men meende dat een aanstaande moeder een gemakkelijke prooi was voor de boze geesten en het kwaad. Haar gezegende toestand en ook de geboorte zelf zijn van oudsher verbonden aan tal van riten en gebruiken van religieuse - zeg maar bijgelovige - aard. Aan het geslacht van het kind werd ook veel belang gehecht. In de 18de eeuw werd een jongen met blijdschap begroet, terwijl een meisje niet zo welkom was. De nieuwsgierigheid naar het geslacht was zeer groot. Aangezien prenatale raadplegingen met echografie niet bestonden zocht men zijn heil in andere tekens om de toekomstige baby te herkennen als een jongen of als een meisje. De dorpsprofeten kenden middeltjes om het geslacht vooraf te bepalen; de gelaatsuitdrukking van de moeder, de vorm van de dracht, ook de maan en bepaalde handelingen of gebruiken konden de sekse van de toekomstige boorling doen kennen.

Het gelaat

Had de aanstaande moeder blinkende, blozende wangen, dan was er een jongetje te verwachten. Een aangezicht dat bleek was of met rode en bruine vlekken, of gezwollen met plekken, of met puistjes, wees op de komst van een meisje. Vader Cats dichtte hierover *medicale grondregels* :

Wie van een Soontje swanger gaet,
Heeft veel een schoon en blij gelaet,
Maer gaet se van een Meisjen swaer,
Soo is haer wese niet klaer.

De dracht

Hoe de aanstaande moeder haar vrucht droeg verraadde ook een en ander. Bij een hoge en ronde dracht was er een meisje op komst. Droeg de moeder haar baby eerder laag of in een punt, dan was er een jongen te verwachten in het kraambed. Droeg ze links en was haar linker borst meer ontwikkeld dan haar rechtse, dan mocht men zich aan een meisje verwachten. Verliep de dracht probleemloos, dan was de toekomstige baby van het mannelijk geslacht al kon hij weleens op zich een beetje laten wachten. Ochtendmisselijkheid of forse bewegingen in de moederschoot wezen dezelfde richting aan, terwijl rustige baby's tot het vrouwelijk geslacht zouden behoren. Duurde de zwangerschap langer dan normaal dan werd het een jongetje. De verklaring was heel simpel: *"Aan een jongen zit meer dan aan een meisje"*.

Handelingen en gebruiken

Verder kon ook uit bepaalde handelingen, gebruiken of reacties van de zwangere vrouw de sekse van de baby afgeleid worden. Wanneer ze op de vraag haar handpalmen te tonen, de handpalmen eerst naar beneden liet zien, dan mocht men op een jongen rekenen. Hield ze haar handpalmen naar boven, dan was het een meisje. Boog een aanstaande moeder bij het rechtstaan naar rechts, dan zou het een jongen worden, links betekende een meisje. Het met de linker- of met de rechterhand naar iets grijpen lichtte ook een tipje van de sluier op. De linkerhand betekende een meisje, de rechter een jongen.

Soms werd een bankje voor de aanstaande moeder gezet en vroeg haar er een voet op te plaatsen. Zette ze eerst haar linker voet dan kwam er een jongen, rechts duidde in dat geval op een meisje. Bloedverlies kort voor de bevalling wees op een mannelijke afstammeling.

Men liet de vrouw ook een draad vasthouden met een naald eraan. Sloeg de naald heen en weer, dan lag er ongetwijfeld een jongen in de wieg, draaide de naald rond, dan was er een meisje op komst. Deed de aanstaande moeder vaak haar opschik dan was er uiteraard . . . een meisje te verwachten.

De maan

De maan speelde ook een belangrijke rol in het voorspellen van het geslacht. Een bevalling bij wassende maan betekende een jongen, bij krimpende maan een meisje. In England was men er zelfs van overtuigd dat de geboorte van een jongen bij afnemende maan, ongetwijfeld zou opgevolgd worden door de geboorte van een meisje, en omgekeerd. Werd een kind bij wassende maan geboren, dan zou het volgende kind van hetzelfde geslacht zijn als het eerste.

Geslacht op bestelling

Bepaalde handelingen konden bovendien het geslacht voorbestemmen. Een vrouw die een jongetje wenstte, moest bij de gemeenschap haar linkerheup iets hoger houden. Het mannelijk zaad liep dan rechts, wat in een jongen moest resulteren. Wilde ze een meisje dan moest ze bij de gemeenschap een muts opzetten. Indien een jongen gewenst werd dan moest de mannelijke partner bij de paring de muts dragen. Geslachtsgemeenschap bij een menstruatie bracht een meisje voort, korte tijd na de menstruatie een jongen.
Maar er waren nog andere sterke en merkwaardige middelen. Men dacht dat de rechter zaadbal warmer en dikker zaad bevatte dan de linker en daaruit werden de jongetjes geboren. De meisjes kwamen uit de linker zaadbal. Zo kon men bij de zaadlozing bepalen of het een jongen of een meisje moest worden en diende de linker of rechter zaadleider dichtgeknepen te worden.
De man die thee, getrokken uit het mannelijke giftige bingelkruid dronk, of de grootste knol van bepaalde orchideeën at, zou jongens voortbrengen. De vrouw die thee dronk van het vrouwelijke bingelkruid en de kleinste knolletjes at zou een meisje baren.

In bepaalde streken had de kleur van het kleedsel dat de aanstaande moeder droeg een effect op het kind. Men droeg blauw als een jongen verwacht werd en rose voor een meisje. In Hongarije en Tsechoslowakije zaaiden de vrouwen die een zoon wensten klaprozen onder het venster of ze strooiden er suiker onder als ze een meisje verlangden.

Meisjes die een kroostrijk gezin wensten droegen vroeger een kouseband van stro. Soms hielp ook een kouseband van schelpen. Hierdoor kon de moeder ook het geslacht van het kind beïnvloeden; een kouseband van stro veroorzaakte een flinke zoon, een kouseband van haverstro een meisje.

Deze methode lukte echter maar alleen bij bruiden die de band reeds droegen als ze nog maagd waren. Het verband tussen vruchtbaarheid en stro wordt gezocht bij Christus' geboorte in het kribbeke met stro. Stro kreeg een vruchtbaarheidswaarde. Het dragen van kousebanden van stro is in sommige landen nog in gebruik. De man die op een huwelijksfeest dergelijke kousenband kan bemachtigen, staat groot geluk te wachten. Bij de Perzen en de Syriërs was stro zo belangrijk dat ze de melkweg het *stropad* noemden. In Zuid-England kijken de kinderen uit naar de eerste man met een strohoed. Wie hem eerst opmerkt mag een wens doen.

De aanstaande moeder.

In Wales heeft men een ongewone methode om het geslacht van de ongeborene te bepalen. Men neme een goed schoongemaakt schouderblad van een lam, met late het door en door verschroeien. Men vrage aan de man er een gat in te maken en er een kort touw door te halen. Hij hange het schouderblad boven de achterdeur. De eerste persoon die niet van de familie is en door deze deur stapt bepaalt het geslacht; is het een vrouw, dan wordt het een meisje, is het een man, dan wordt het een jongen. Misschien wel een leuk spelletje, het proberen waard. Of het schouderblad van een lam moet zijn zonder kunstmatige hormonen werd er niet bijgezegd.

6. vijftig jaar geleden

vijftig jaar jong, het vieren waard

Ook in 1995 was er een feestzitting ter ere van de vijftigjarigen. Op 7 oktober, na de misviering, werden de jubilarissen verwelkomd in de hal van het oud gemeentehuis. Na een korte toespraak door de voorzitter werden ze vergast op het aperitief van Hoembeka. Daarna was het de tijd om goede oude herinneringen op te halen. Er werd rijk getafeld en gevierd tot de haan meermaals kraaide.

De deelnemers (van boven naar onder en van l.n.r.) (1) Marcel Buelens, (2) Alfons Lemmens, (3) Frieda Teughels, (4) Edward Spoelders, (5) Rolanda De Boeck, (6) Eddy Vandevenne, (7) Alfons Slachmuylders, (8) Hilde Nuytkens, (9) Marcel Hendrickx, (10) Rosa Selleslagh, (11) Marie-Louise Mies, (12) Sus Verbergt, (13) Nadine Schaut (14) Jaak Engelen, (15) Wilfried Teughels, (16) Jenny Van Crombruggen, (47) Marina Van Langenhove, (18) Lodewijk Siebens, (19) Rita Spruyt, (20) Louis Goovaerts, (21) Jan Spoelders, (22) Frans Monsieur, (23) Maria Andries, (24) Gilberte Saerens, (25) Yvonne Van Rompay, (26) Annie Fierens, (17) Gilberte Van Rensbergen, (28) Hernri Keuleers, (29) Greta Meert (aanwezig, doch niet op de foto).

vijftig jaar verbonden

Een gouden huwelijksjubileum was vroeger wel zeldzamer dan nu. Een bijzonder voorval mag toch het vier maal goud heten dat de vier broers Lauwers mochten vieren. Vorig jaar waren onze erevoorzitter, Louis Lauwers en Bertha Teughels aan de beurt. Daarvoor waren de twee oudere broers reeds gevierd; Jef Lauwers en Irma Muyldermans in 1988 en Georges Lauwers en Leen Teughels in 1990. Op 27 februari 1996 was de jongste aan de beurt, Richard Lauwers en Maria Van Den Houte.
Bij die gelegenheid werd een ellenlang feestdicht voorgedragen dat het levensverhaal van de vier zonen van *Dore en Nie van Flupses* bezong. We sluiten ons aan bij de felicitaties en kunnen niet nalaten een paar strofen uit het epos te vermelden.

VIER MAAL GOUD

Het vaderhuis stond bij de kerk.
Daar leefde destijds 't ouderpaar,
moe Leonie en va Isidoor,
tesamen zesenveertig jaar.

Vier zonen vormden vlug de kroost,
de eerste twee reeds vóór veertien.
Door vier jaar oorlog, onverpoosd,
de andere twee pas na achttien.

Ze groeiden op, zoals dat gaat,
vier jongens is wat aan de hand.
Meestal liep 't goed, ook al eens kwaad,
soms was er ook een "kwade" klant.

De oudsten werden stilaan groot.
Van trouwen was er ook al spraak,
in acht en dertig startte Jef:
Hij vroeg zijn Irma en 't was raak.

Dan kwam de mobilisatie aan
die er drie opriep soldaat te zijn.
Georges dacht ook wel aan trouwen gaan,
maar vond die tijden niet zo fijn.

Hij was het Waals kanton ontsnapt,
de harde winter was pas uit,
of hij is in de boot gestapt
en Magdalena werd zijn bruid.

Georges huwde Leen op tien april.
De vreugde was zeer gauw voorbij,
de oorlogswolken werden schril;
de strijd brak los de tiende mei.

De broeders streden dagen lang.
Er hielp geen moed of wil of kracht.
De Duitsers waren immers sterk
en wonnen door hun overmacht.

Na d'overgave einde mei
zag het er slecht uit en beroerd
toch kwamen twee gebroeders vrij
maar Louis werd naar 't "Reich" gevoerd.

Eerst 't kamp, met honger en veel leed,
maar dan was 't werken op het land.
Hij werd er goed gevoed, gekleed
bij vader Jordan in Altmarkland.

Na nieuwjaar stond hij op de lijst
en mocht naar huis, maar werd ook
in drie en veertig weer opgeëist
en het werd tijd dat hij onderdook.

September, tanks, bevrijders langverwacht,
vrede in mei; de oorlog is geweest.
Louis en Bertha hebben nog wat gewacht
en op acht augustus was 't bruilofstfeest.

En ook de jongste broer Richard
trouwde met Maria van de Plein
dat was in februari 't volgend jaar.
Het mag gezegd: ze vonden 't fijn.

Het werk, de kinderen, de haard,
veel vreugd', veel zorg, geen voorbehoud.
Maar 't is toch wel het vieren waard
een bruilofstsfeest met "vier maal goud"

't Ridderke

Het contactblad verschijnt vier maal per jaar en is enkel verkrijgbaar per jaargang.
Prijs 350 frank. Nog enkele van de vorige jaargangen zijn beschikbaar.

redactie

eindredactie : Ward DE KEMPENEER, Gert LOOSEN
medewerkers : Wim BAETENS, Stan en Angèle BEHETS, Louis BUELENS, Judit DE KEMPENEER, Agnes Lambrechts, Fl. Louis LAUWERS, Henri KEULEERS, An LOOSEN, Libert LOOSEN, Gerarda MARIEN, Willem Mariën, Marie-Louise MIES, Edward SAERENS, François VAN DER JEUGHT, Firmain VERLINDEN, Ward VERBERGT (foto's), Bob BROERS (tekeningen).

BESTUUR VAN HOEMBEKA

Christian baron de Meester de Ravestein	erevoorzitter
Fl. L. LAUWERS	erevoorzitter
Ward DE KEMPENEER	voorzitter
Henri KEULEERS	vice-voorzitter
Jan MISSINNE	secretaris
Raymond LAUWERS	financieel beheer
Libert LOOSEN	archiefbeheerder
Francine LEEN	logistiek en lokaalbeheer
Angèle BEHETS	Ledenbestand & Familiekunde
Gert LOOSEN	redactie en tekstcorrectie
Firmin VERLINDEN	folklore en St.Metteviering
Marie-Louise MIES	natuur en uitstappen
Wim BAETENS	Rapporten & Familiekunde
Thierry LAMMAR	Reglementen & jur.advies

ERELEDEN

Apotheker ASSELMAN,	Hombeek
Stan BEHETS - Angèle SELLESLAGH,	Hombeek
tandarts Lydia DE BOCK,	Hombeek
Christian baron de Meester de Ravestein,	Hombeek
René DE MAEYER, ereconservator van het instrumentenmuseum,	Heidelberg
Dirk LAUWERS en Yolande SABLON, advokaten,	Duffel
kinesist LUYCKX,	Hombeek
familie MARIEN,	Hombeek
E.H.Kanunnik Wim Mariën,	Hombeek
dokter Werner MARINUS,	Hombeek
Jan MISSINE,	Mechelen
Georges Nachtergaele, eredocent HOBU,	Hombeek
dokter Walter JASPERS,	Hombeek
kinesist Kris SPITAEL,	Hombeek
kinesiste Rita SPRUYT,	Hombeek
dokter Paul TASSENOY,	Hombeek
verpleger Hervé TEUGELS,	Hombeek
V.TUYAERTS,	Keerbergen
architect Eddy VAN DE VENNE,	Hombeek
dokter U. VAN WALLEGEM,	Mechelen

't Ridderke

Trimestrieel heemkundig tijdschrift van Hoembeka
11de jaargang 1996 * nr. 2 * Zomernummer

Amelie VAN MESSEM (1844-1917), echtgenote van Désiré SLACHMUYLDERS, alias 'Pakken Dis'.

dochter van Guillian VAN MESSEM, eigenaar van de brouwerij Het Hoefijzer te Hombeek.
Amelie en 'Pakken Dis' woonden in de hoeve van Wolputte aan de kerk samen met hun kroostrijk gezin van vijf dochters en vijf zonen. Deze stamouders hebben de naam Slachmuylders in Hombeek uitgedragen maar ook ver daarbuiten.

verantwoordelijk uitgever: Ward De Kimpenaer, Diepestraat 2, 2811 HOMBEEK tel. 015/42.53.26

afgiftekantoor
MECHELEN 1

TOT ZIENS FRANCINE

Als kind leerden wij haar kennen,
steeds blijgezind, lief en galant,
zonder veel luxe of flauw verwennen,
in woord en daad, steeds bijdehand.

De jaren brachten haar meer zorgen,
het leven werd een ware klus,
werken, denken aan de dag van morgen
voor 't brood van elke broer en zus.

Alleen in 't lege nest gebleven,
zorgend voor moeder en Gustaf,
werd dag aan dag aaneengeregen.
Haar grote liefde liet nooit af.

Die sterke vrouw haalde haar krachten
bij de beste moeder, ginds op de berg,
die haar elk jaar daar mocht verwachten.
Heen en terug, vond ze niet erg.

Met verse moed, het hoofd geheven
stapte ze ook dit jaar weer mee,
bescheiden, stil, een intens beleven,
die laatste beevaart; haar jubilee.

Onderweg werd gezongen, gebeden,
over 't broze leven gefilosofeerd
en bij haar moeder in de hemel
heeft ze een plaats gereserveerd.

Haar kroon mag ze met fierheid dragen
met al haar geliefden van weleer.
Ons rest alleen hoopvol te vragen:
"Francine, we zien u ginds wel weer."

Louis Buelens

IN MEMORIAM FRANCINE LEEN

Als een donderslag bij klaarlichte hemel kwam het bericht dat Francine ter verpleging was opgenomen in het ziekenhuis. Die zondag 16 juni was ze verwacht samen met de werkende leden van de kring op de receptie bij de erevoorzitter op kasteel Expoel. Dat had ze nochtans beloofd toen ze een week voordien met een brede glimlach afscheid nam voor een korte reis naar Frankrijk. Het lot had anders beschikt.

Na het overlijden vorig jaar van haar inwonende moeder die ze liefdevol had verzorgd, bleef ze zich met dezelfde liefde inzetten voor haar jongste broer. Haar geloof gaf haar sterkte. Nog dit jaar werd ze gelauwerd voor de 50ste bedevaart naar Scherpenheuvel. Daarover gaat nevenstaand gedicht van een medegezel op de *beeweg*, onze trouw lid en goede medewerker Louis Buelens. Francine was in Hombeek een begrip door haar vlotte omgang met iedereen, haar opgewekt en open karakter, haar inzet in het verenigingsleven. Van jongsaf engageerde ze zich in de jeugdbeweging en in allerlei dienstverlening. Ze was nadien actief in de muziekvereniging en in de heemkundekring.

Haar verantwoordelijkheid nam ze op met ongekende ernst. Met een doorgedreven werklust en inventiviteit wist ze plichtbewust haar taken succesvol uit te voeren. Ze hield niet van aarzelen of lange besprekingen maar wist van aanpakken, bijna onopvallend, geruisloos, maar met dubbel resultaat. Twijfelen bestond niet tenzij soms even aan haar zelf, of het wel goed genoeg was. Zo was ze, rechtgeaard, uit één stuk, zonder omwegen recht op het doel af, al eens zonder veel nuances maar door en door eerlijk. Eens beslist bleef ze consequent en lag het niet in haar aard nog vele woorden te verspillen om anderen te overtuigen. Ze was levenslustig en blijgezind en kon een heel gezelschap verblijden. Dikwijls bracht ze de vrolijke noot met een kwinkslag, veel humor en soms een onverwachte stunt. Een stille kracht met een blije uitstraling; een leidersfiguur van uitzonderlijke kwaliteit.

Van 1989 was ze als bestuurslid mee bepalend in doen en laten van Hoembeka. Ze besteedde veel tijd aan opzoekingen en verleende haar medewerking aan het schrijven van de geschiedenis van de Sint-Ceciliafanfare (1988) en van de stamboom Leen (1990), die beiden in onze jaarboeken verschenen. Bij onze tentoonstellingen was ze een drijvende kracht die met heel veel smaak een bijzonder cachet wist te geven aan de verschillende thema's die ze mee uitwerkte. Lange voorbereidingen gingen er aan vooraf en bij haar thuis groeiden fragmenten van de tentoonstelling reeds weken voordien. Maar ook vervulde ze haar taak als beheerster van het lokaal en logistiek verantwoordelijke met een uiterste nauwgezetheid en zin voor verantwoordelijkheid. In de werkgroep *Archief* voelde ze haar, meer dan waar ook, tussen haar vrienden. Regelmatig kwam Broer Gustaaf mee naar de werkvergaderingen op donderdagavond. Francine genoot van deze bijeenkomsten en ze was een genot voor de anderen haar er bij te hebben. Heemkunde was voor haar een bijzonder en zingevend deel van haar leven geworden.

Nu blijft nog enkel de droefheid in onze harten om het zo bruuske afscheid van iemand die zo graag met ons meewerkte, vol ijver en toewijding, maar vooral om het onherstelbaar verlies van de warmte van een echte vriendin. We blijven haar gedenken.

Op 18 september om 19 u zal vanwege Hoembeka een mis opgedragen worden ter nagedachtenis van Francine in de Sint Martinuskerk te Hombeek

7. KRINGWERKING

VOORDRACHT OP VRIJDAG 13 SEPTEMBER

om 20.00 u in het Cultuurhuis Leliëndaal

Dr. Henri Vanoppen over

DE BENEDICTINESSENABDIJ VAN KORTENBERG

en de relatie tot de parochies van Hombeek en van Leest

In 1129 droeg bisschop Burchard van Kamerijk het *altaar* van Hombeek en Leest over aan de vrouwenabdij van Kortenberg. Tot de Franse Revolutie hadden de Benedictinessen van deze abdij de kerkgoederen in beheer en benoemden ze de pastoor. De abdis stond ook in voor het onderhoud, de herstellingen en de verbouwingen aan het kerkgebouw en de toren. Hierdoor is de opvallende gelijkenis tussen de toren van Kortenberg en die van Hombeek te verklaren. De abdij speelde ook een grote rol bij de ontginning van de gronden van Op-Hombeek, Oxdonk, Leest en Zemst. Ze bezat in Hombeek vele gronden en een abdijhoeve, de " *Curtis de Hoxdonck* ", later genoemd " *Curtis de Cortenberghe* ", nu bekend als het " *Hof Ter Heide* ". Er zijn ook banden ontstaan tussen families in Hombeek en Kortenberg, zo o.m. de families Ceulemans en Spruyt.

BEZOEK AAN KORTENBERG OP ZATERDAG 14 SEPTEMBER

Aansluitend op de voordracht richt de heemkundekring een uitstap in naar **KORTENBERG**, de abdijgemeente van Midden-Brabant die heel wat banden heeft met Hombeek. Dr. Henri Vanoppen zal ons gidsen op de tocht.

13 uur Vertrek aan het cultuurhuis Leliëndaal. We reizen met eigen vervoer langs de Tervuurse steenweg en verzamelen om 13.30 u aan het **kerkplein te Nossegem.** De heren van Nothinghem hadden er hun kasteel. Zij speelden een primaire rol in de stichting van het klooster van Leliëndaal. Twee dochters van de kasteelheer, Sabina en Margaretha de Nothingem, ontvingen er als eerste nonnen het gewaad.
14.00 u bezoek Kortenberg; de kerk, abdijpoort, abdijpachthof-brouwerij, abdijkasteel, pastorij, brouwerij Schuermans of Vierwegenscheden.
16.00 u bezoek aan Erps; de kerk met boisserie van de abdij van Kortenberg, het Rode Schild, De Zwaan, De Vier Heemskinderen, Kam Jan van Ransem, de radermakerij uit de 17de eeuw, de kaarsengieterij, Vanhammehuis, Schavenberghof, Oude pastorij, Hof ter Brugge, Hof van de Heren van Lathem, Hof ter Netelen, kapel van O.L.Vrouw van Bijstand.
18.30 u Meerbeek; Afsluiter met mogelijkheid iets te eten en te drinken in Taverne Wilgenhof.
De tocht wordt zo georganiseerd dat de auto's slechts drie maal dienen geparkeerd te worden. We trachten afspraken te maken om zoveel mogelijk met volle wagens te rijden.

HET BEZOEK AAN EXPOEL

Baron de Meester, erevoorzitter van de kring vergastte onze werkende leden op een ontvangst op kasteel Expoel op 16 juni. Na een bezoek aan de fraai gerestaureerde binnenplaatsen van het kasteel volgde een wandeling door het park met een uitgebreid assortiment boomsoorten waaronder sommigen meer dan 300 jaar oud. Het was een genieten met volle teugen, schoonheid, atmosfeer, zonnewarmte, een drankje met versnapering in goed gezelschap. Hoe zeer onze erevoorzitter de medewerkers aan de eigen cultuur en geschiedenis waardeert, wordt hiermee nogmaals benadrukt. We kunnen er maar dankbaar om zijn.

DE GILDEKAMER VAN MIDDEN-BRABANT OP BEZOEK

Op 28 augustus hebben een twintigtal leden van deze Gilde, heemkring van de deelgemeente Kortenberg en enkele leden van de Sempse een avondwandeling in Hombeek gehad. Ze werden verwelkomd door de voorzitter die in het cultuurhuis een korte uiteenzetting gaf over de ontstaansgeschiedenis van Hombeek en haar relatie met Kortenberg. Leden van de kring vergastten onze bezoekers op een tas koffie en daarna werd een rondleiding verzorgd in onze kerk. Toelichting werd er gedaan door André Nieuwborg, pastoor, Chris de Meester en Ward De Kempeneer. Na een kort bezoek aan de hoeve Wolput werd naar Expoel gereden voor een uitwendig bezoek met toelichting door Christian de Meester. Bijzondere belangstelling was er wel voor het pachthof van Kortenberg, het bij ons bekende mooi gerestaureerde Hof ter Heyde in de Walestraat, dat opvallend veel gelijkenis vertoont met de brouwerij in Kortenberg. De erevoorzitter bood de gasten een receptie aan. In zijn dankwoord wees dr. Henri Van Noppen, voorzitter van de heemkring van Kortenberg, op de duidelijke verbanden tussen de twee gemeenten. Hij dankte Hoembeka en in het bijzonder Christian de Meester, erevoorzitter, om de verzorgde ontvangst en bevestigde dat hierdoor de samenwerking maar gestimuleerd kan worden rond de projecten die ons beiden verbinden.

VERDERE ACTIVITEITEN 1996

vrijdag 8 november om 20 uur in het cultuurhuis Leliëndaal
spreekbeurt in het Cultuurhuis Leliëndaal door Ward de Kempeneer over
HET ONDERWIJS IN HOMBEEK, het schoolwezen tot 1976.

zondag 10 november
Om 10.30 u mis voor de overledenen van de kring. Daarna dierenzegening.
Om 14.00 u Kerkbezoek met historische verklaring over
HET HOOGALTAAR, HET KERKORGEL, DE VERDWENEN PASTORIJ
door leden van de heemkundekring
Om 18.00 u Sinte-Mettelichtstoet voor de Hombeekse jeugd en Sinte-Mettevuur op de Schrale Hammen, met medewerking van Chiro-jongens en St.Martinusconcertband.

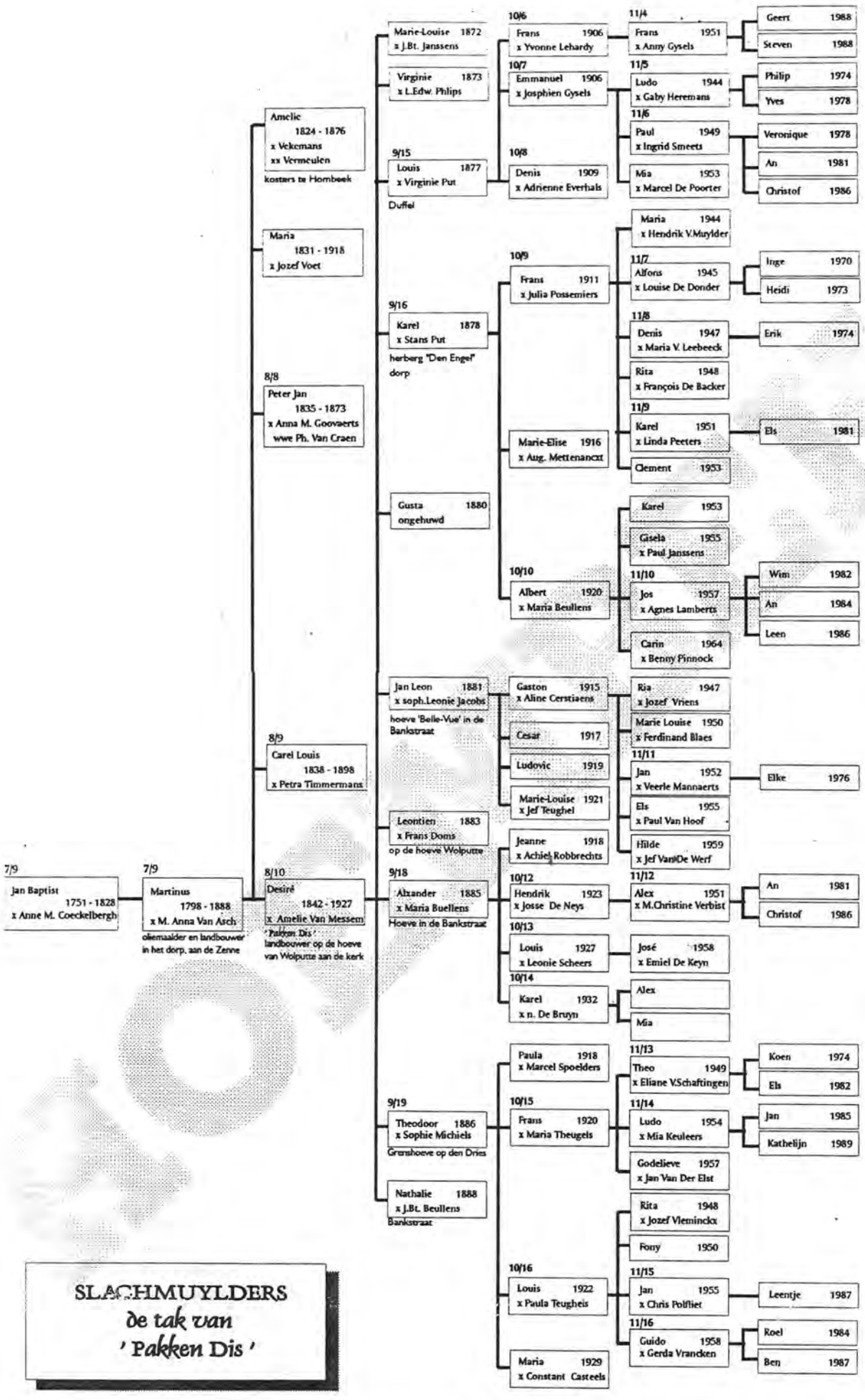
zaterdag 30 november, Chalet van VVD aan Eglegemvijver
Jaarfeest van Hoembeka, een gevarieerde avond bij een lekkere maaltijd.

van zondag 1 tot zondag 14 december
tentoonstelling in het Cultuurhuis Leliëndaal i.s.m. het cultureel centrum A. Spinoy, Mechelen
REYNAERT DE VOS IN BEELD EN EXLIBRIS,
de winnaars van de Exlibris wedstrijd Reynaert de Vos 1996, i.s.m. Tiecelijn-Reynaert en het Exlibriscentrum van Sint-Niklaas.

vrijdag 6 december om 20.00 u
spreekbeurt in het Cultuurhuis Leliëndaal door Gert Loosen over
VAN DEN VOS REYNAERT, en de Middeleeuwse poëzie

vrijdag 13 december om 20.00 u
lezing en voorstelling in het Cultuurhuis Leliëndaal door leden van de heemkundekring Hoembeka en door leden van de archeologische kring Oud Mechelen over
HOMBEEK IN DE MIDDELEEUWEN, een cultuur-historische benadering.

CORRECTIE 't Ridderke, deel 1, 1996, blz.39.
Er is sprake van het stoffelijk overschot van *Piekke Dijk*. In feite zijn de twee zonen, Hendrik (1921-1940) en François Van Dijck (1925-1940) tijdens het bombardement omgekomen. De vader stierf op 21 februari 1964. Meegedeeld door ons medelid Josfien Naegels, die ons ook een kopie van het doodsprentje bezorgde en de foto van beide broers.

7/9
Jan Baptist 1751 - 1828
x Anne M. Coeckelbergh
7/9
Martinus 1798 - 1888
x M. Anna Van Asch
oliemaalder en landbouwer in het dorp, aan de Zenne
8/10
Desiré 1842 - 1927
x Amelie Van Messem
'Pakken Dis'
landbouwer op de hoeve van Wolputte aan de kerk
Amelie 1824 - 1876
x Vekemans
xx Vermeulen
kosters te Hombeek
Maria 1831 - 1918
x Jozef Voet
8/8
Peter Jan 1835 - 1873
x Anna M. Goovaerts
wwe Ph. Van Craen
8/9
Carel Louis 1838 - 1898
x Petra Timmermans
Marie-Louise 1872
x J.Bt. Janssens
Virginie 1873
x L.Edw. Philips
9/15
Louis 1877
x Virginie Put
Duffel
9/16
Karel 1878
x Stans Put
herberg "Den Engel"
dorp
Gusta 1880
ongehuwd
Jan Leon 1881
x soph.Leonie Jacobs
hoeve 'Belle-Vue' in de Bankstraat
Leontien 1883
x Frans Doms
op de hoeve Wolputte
9/18
Alxander 1885
x Maria Buellens
Hoeve in de Bankstraat
9/19
Theodoor 1886
x Sophie Michiels
Grenshoeve op den Dries
Nathalie 1888
x J.Bt. Beullens
Bankstraat
10/6
Frans 1906
x Yvonne Lehardy
10/7
Emmanuel 1906
x Josphien Gysels
10/8
Denis 1909
x Adrienne Everhals
10/9
Frans 1911
x Julia Possemiers
Marie-Elise 1916
x Aug. Mettenancxt
10/10
Albert 1920
x Maria Beullens
Gaston 1915
x Aline Cerstiaens
Cesar 1917
Ludovic 1919
Marie-Louise 1921
x Jef Teughel
Jeanne 1918
x Achiel Robbrechts
10/12
Hendrik 1923
x Josse De Neys
10/13
Louis 1927
x Leonie Scheers
10/14
Karel 1932
x n. De Bruyn
Paula 1918
x Marcel Spoelders
10/15
Frans 1920
x Maria Theugels
10/16
Louis 1922
x Paula Teugheis
Maria 1929
x Constant Casteels
11/4
Frans 1951
x Anny Gysels
11/5
Ludo 1944
x Gaby Heremans
11/6
Paul 1949
x Ingrid Smeets
Mia 1953
x Marcel De Poorter
Maria 1944
x Hendrik V.Muylder
11/7
Alfons 1945
x Louise De Donder
11/8
Denis 1947
x Maria V. Leebeeck
Rita 1948
x François De Backer
11/9
Karel 1951
x Linda Peeters
Clement 1953
Karel 1953
Gisela 1955
x Paul Janssens
11/10
Jos 1957
x Agnes Lamberts
Carin 1964
x Benny Pinnock
Ria 1947
x Jozef Vriens
Marie Louise 1950
x Ferdinand Blaes
11/11
Jan 1952
x Veerle Mannaerts
Els 1955
x Paul Van Hoof
Hilde 1959
x Jef VanDe Werf
11/12
Alex 1951
x M.Christine Verbist
11/13
Theo 1949
x Eliane V.Schaftingen
11/14
Ludo 1954
x Mia Keuleers
Godelieve 1957
x Jan Van Der Elst
Rita 1948
x Jozef Vleminckx
Fony 1950
11/15
Jan 1955
x Chris Polfliet
11/16
Guido 1958
x Gerda Vrancken
Geert 1988
Steven 1988
Philip 1974
Yves 1978
Veronique 1978
An 1981
Christof 1986
Inge 1970
Heidi 1973
Erik 1974
Els 1981
Wim 1982
An 1984
Leen 1986
Elke 1976
An 1981
Christof 1986
Koen 1974
Els 1982
Jan 1985
Kathelijn 1989
Leentje 1987
Roel 1984
Ben 1987
SLACHMUYLDERS
de tak van
'Pakken Dis'

8. HOMBEEKSE STAMMEN

Ward DE KEMPENEER

DEEL 6

met de medwerking van
Angèle Selleslagh en Wim Baetens

DE KINDEREN VAN MARTINUS SLACHMUYLDERS

8/10 Désiré SLACHMUYLDERS

(°Homb. 10.7.1842, + Homb. 14.4.1927)
gehuwd te Hombeek op 8.10.1870 met
Amelia VAN MESSEM
(°Homb. 25.1.1844, + Homb. 17.4.1917)

Désiré Slachmuylders, de jongste in het gezin van Martinus en Maria Anna Van Asch, was een begaafd persoon die zijn intelligentie efficient wist te gebruiken. In de oliemolen van zijn ouders aan de Zenne werd alle bedrijvigheid na een tijd definitief stilgelegd. Zijn vader Martinus was er na de dood van zijn vrouw nog blijven wonen maar verliet dan Hombeek om in te trekken bij zijn dochter in Meise, waar hij overleed. Désiré zou zich na zijn huwelijk met Amelie Van Messem installeren in het pachthof aan de kerk dat van zijn moeder afkomstig was. Het lijkt wel dat hij dit herenhuis heeft opgetrokken met een verdiep alhoewel dit ogenschijnlijk in tegenspraak is met de bouwstructuur die uit één stuk blijkt te zijn, vooral aan de achtezijde. Anderzijds spreken archiefstukken begin 1800 van een lage woning met zolder. Alleszins deed Désiré er grondige verbouwingswerken en bouwde de schuur links vooraan. Deze vroegere hoeve van Wolputte, later herberg "Den Berg", kreeg nu nog meer standing: een modelhoeve zoals er maar één in gans Hombeek moet geweest zijn. Désiré was dan ook geen gewone boer en werken op het veld was er voor hem niet bij. Hij was de organisator en leider van het bedrijf. Hij deed goede zaken maar genoot bovendien van het vermogen dat hem was toebedeeld door zijn ouders en zeker ook door de ouders van zijn vrouw Amelie.

Amelie Van Messem, stamde uit een gezin van negen kinderen van wie er slechts vijf opgroeiden. Ze woonde op de brouwerij Het Hoefijzer en vader Guilliam Van Messem was een notabele van de gemeente, een voorman, die ook 14 jaar in de gemeenteraad zetelde.

DE HOEVE EN BROUWERIJ HET HOEFIJZER

Van dit historisch goed zijn sporen teruggevonden uit de zestiende eeuw. In 1673 verkocht sr. Joannes Vervoort een *sekere hofstede gelegen in Smal Barbant, gemeynelijck genoemt het hoefyser*, aan Joos Coeckelberg, de zoon van Geraard en echtgenoot van Jenneken Fierens. Deze leende 100 gulden op deze hoeve, die ook als brouwerij vermeld werd. In 1688 kwam daar een lening bovenop van 240 gulden.
In 1727 waren Livinus Moortgat en Joanna Fierens huurders en twee jaar later kochten ze de brouwerij van de erfgenamen van Anna Coeckelbergh, weduwe van Adriaen Selleslagh en gehuwd met Peter De Laet en haar negen kinderen. Hiervoor werd datzelfde jaar nog een lening aangegaan van 1.000 gulden bij Anna Theresia Snijers. De brouwerij kwam daarna in handen van Antoon Erix via zijn echtgenote Adriana De Bruyn, de tweede vrouw van Livinus Moortgat. In 1769 verkochten zij en haar kind Peeter Jan Moortgat *Het Hoefijzer* aan Frans Scheers van Leest, echtgenoot van Anna Maria Van Den Brande van Humbeek. Uit hun huwelijk overleefden twee kinderen: Jan Bt. (1770) en Antoon (1773).
Tot begin 1800 was het Hoefijzer onder de parochie Leest, later onder Sint-Martinus, Hombeek.
In 1821 stierf Antoon Scheers en behield zijn tweede echtgenote het vruchtgebruik. In 1831 stond ze dit af aan de twee dochters uit het eerste huwelijk van haar man: Antonia, 19 jaar en Catherina, 18 jaar. In 1834 huwde Antonia Scheers met Guilliam Van Messem van Humbeek. Ze hadden negen kinderen. Désiré Slachmuylders huwde het zesde kind; Maria Amelia Van Messem. De brouwerij echter ging over op haar oudste broer Aloys Van Messem met Nuyts getrouwd. Zij vererfden ze aan hun dochter Rosalie (1877) die gehuwd was met de brouwer Jos Lenaerts (1879) uit Kaloo. Na de familie Lenaerts woonde de familie Ongena er, nadien en tot heden de famile Van Goethem.

Désiré Slachmuylders was algemeen bekend onder de toenaam *Pakken Dis*. Wellicht een toespeling op zijn veelvuldig vaderschap (Pakke) gecombineerd met zijn voornaam (Dis of Disser).

Over hem getuigt zuster Maria Slachmuylders hetvolgende:
Mijn grootnonkel, Pakken Dis, heb ik nog goed gekend. Hij moet gestudeerd hebben in één van die familiepensionaten, vermoedelijk bij Everaert in Kapelle-op-den-Bos. Er waren toen meerdere dergelijke privé-scholen o.m. die van de Lindemansen in de streek van Opwijk en dan was er nog één van de Bourgignon in Ledeberg of daar bij Roosdaal. Hij moet een goede student geweest zijn want hij zegde altijd : "J'étais le premier en excelence !" Alle lessen waren toen nog in de Franse taal. Dat was nog zo een beetje een herenboer. Op oudere leeftijd woonde hij bij zijn zoon Sander in de Bankstraat, recht tegenover ons. Als hij ging wandelen, was dat altijd met een wandelstok en met zijn bolhoed op. Hij moet ook één van de medestichters geweest zijn van de Fanfare-maatschppij, samen met zijn broer die naar Beigem gegaan is. Later kreeg hij thuisverzorging door één van de zwartzusters, die zich toewijdden om mensen te verplegen en ze na hun afsterven ook gingen lijken. Pakke had vijf zonen en vijf dochters. Louise, één van de dochters van Pakke, was met de weduwnaar JANSSENS getrouwd. Die had een zoon en een dochter Gabriella, en die zoon was priester en die was pastoor-aalmoezenier van het gasthuis. Een ander dochter van Pakke die niet getrouwd was, was Gusta en die hield zich bezig met het leerlingenwezen in Mechelen en die woonde in bij een onderpastoor. Marie is met PHLIPS getrouwd. Die man was familie van de Phlipsen naast de meisjesschool, en die kwam vrij ongelukkig vroeg te sterven. Leontien bleef in het ouderlijk huis met Frans DOMS, hare man. De vrouw van Sander was Merie BEULLENS van de Zepstraat. Er was ook een Nathalie SLACHMUYLDERS met Zjang BEULLENS getrouwd.

In tegenstelling met wat zuster Maria Slachmuylders vertelde was *Pakken Dis* niet een stichter van de fanfare, wel zijn broer Louis. Hijzelf was na de stichting wel bij de eerste inschrijvers op de lijst der ereleden van de fanfare Sint Martinus. Wat meer is hij was het jongste erelid, slechts 22 jaar oud. Daar waar zijn leeftijdgenoten die hiervoor de middelen hadden toen naar één of ander instrument grepen, koos hij de kant van de eretafel. Zijn toekomstige schoonbroer Aloys Van Messem, jonge brouwer, was eveneens inschrijvend erelid, maar dat zal ook wel een financieel kantje gehad hebben. Het bier vloeide weldadig op de eerste bijeenkomsten en teerfeesten van de nieuwe muziekmaatschappij. *Pakken Dis* genoot aanzien maar zonder te veel engagement. Hij bleef op afstand en zo droeg hij ook nooit enige verantwoordelijkheid in het bestuur van de gemeente.

Het echtpaar had 11 kinderen. Het oudste stierf op jonge leeftijd, en de tien anderen, vijf zonen en vijf dochters, groeiden op en huwden. De laatste was net uitgetrouwd in 1916 toen in april 1917 moeder Amelie Van Messem overleed. Het was volop oorlogstijd. Toch werden geen kosten ontzien en het werd een uitvaart van hoogste klasse. Op het doodsprentje werd een foto van zijn geliefde echtgenote afgedrukt; een nieuwigheid en grote uitzondering voor die tijd.
Deze tak werd de bloeiendste tak in Hombeek die de voortzetting van de naam garandeert; vijf zonen, 11 kleinzonen, 15 achterkleinzonen en 12 achter-achterkleinzonen. Zij zullen de Slachmuyldersen de 21ste eeuw inloodsen in Hombeek.

De kinderen van
Désiré Slachmuylders - Van Messem

(1) Anna Maria SLACHMUYLDERS
(°Homb. 1.2.1871, + Homb. 14.5.1872)

(2) Maria Louisa SLACHMUYLDERS
(°Homb. 17.3.1872, + Mech. 6.6.1955)
x (Homb. 29.1.1903)
Jan Baptist JANSSENS
(Stabroek 1.5.1853, + Mech. 13.10.1929)

(3) Maria Virgenia SLACHMUYLDERS
(°Homb. 17.10.1873, + Homb. 30.11.1954)
x (Homb. 5.10.1898)
Edward PHLIPS
(°Homb. 11.1.1877, + Duff. 5.4.1902)

Edward Phlips was de zoon van Karel Phlips en Felicitas MOONS, die in het *Nieuwhuis* woonden aan de Hombekerkouter. Na hun huwelijk ging het jonge echtpaar op een boerderij in Opdorp. Daar werden de twee eerste kinderen geboren. Na een paar jaar verhuisden ze naar Duffel. De man overleed in april 1902. Hij was zeer jong, amper 25 jaar oud. Virginie Slachmuylders verwachtte een derde kind en ging terug naar Hombeek, waar Louis in augustus van datzelfde jaar geboren werd. Eerst hield ze een winkel in voedingswaren in het dorp, in het huis van Nicola (nu naast café Leona) en bouwde daarna een nieuwe woning naast de pastorij waarnaar het winkeltje werd overgebracht, later door haar jongste zoon verdergezet.

Ze hadden 3 kinderen:

(1) Felicitas Phlips (Opdorp 1899 - Mech. 1977), die te Hombeek huwde met Engelbert VAN CAUWENBERGH (1896 - Bonh.1988), ouders van
Maria (1924), echtgenote van Frans Parijs
Bertha (1926), x Frans Hendrickx
Martha (1926), x Theo De Smet
Frieda (1933), x Marcel Timmermans

(2) Jozef Phlips (Opdorp 1900 - Mech.1982), tweemaal gehuwd, eerst met Bertha SIJMONS (Mech.1902 - 1944), daarna met Maria LAUWERS (Zemst 1900 - Duffel 1987). Yvonne Phlips, dochter uit het eerste huwelijk huwde met Emiel Verdoodt. Jef had de bijnaam *Jef Spek* zogenaamd naar de moeder van zijn eerste vrouw *Mieke Spek*, die een herberg te Mechelen had en later op Stuivenberg ging wonen.

(3) Louis Phlips (1902 - 1978) x Isabelle VAN DER AA (K.Bos 1903 - 1976). Louis was sculpteur van beroep maar werd later melkhandelaar. Zijn vrouw Isabelle zette het winkeltje verder in het oudershuis. Hun zoon Paul (1932) huwde met Jeannine Nuytkens.

(4) Louis SLACHMUYLDERS
(°Homb. 1.1.1877, + Duff. 10.8.1946) zie 9/15
x Virgenia PUT
(°Homb. 6.8.1878, + Duff. 13.5.1950)
Hun 3 kinderen : Frans, Emmanuel en Denis

(5) Karel SLACHMUYLDERS
(°28.10.1878, + 3.11.1963) zie 9/16
x (Homb. 22.2.1911)
Maria Constantia PUT (13.6.1881 - 7.7.1972)
Hun 3 kinderen : Frans, Marie-Elise, Albert

(boven v.l.n.r.) Gusta SLACHMUYLDERS (1880-1956), Leontien SLACHMUYLDERS (1883-1927), echtgenote Frans Doms,
(onder rechts) Louis SLACHMUYLDERS (1877-1946) met echtgenote Virginie PUT en de drie zonen,
(onder links) Karel SLACHMUYLDERS (1878-1963), dochter Marie Louise, zijn broer SLACHMUYLDERS en hun de echtgenotes, de gezusters Stans en Virginie PUT

(6) Gusta SLACHMUYLDERS
(°6.5.1880, + Mech. 10.4.1956)
Ongehuwd. Woonde in Mechelen bij haar tante Antonia VAN MESSEM.

(7) Jan SLACHMUYLDERS
(°12.5.1881, + Homb. 23.8.1935),
bijgenaamd *Zjang van Pakkes* **zie 9/17**
x (Homb. 1.7.1914)
Leonie JACOBS (17.3.1881 - 30.11.1964)
Hun 4 kinderen :
Gaston, Cesar, Ludovic en Marie-Louise

(8) Leontine SLACHMUYLDERS
(°13.12.1883, + Homb. 29.6.1927)
x (Homb. 26.1.1921)
Pieter Frans DOMS
(Humb. 3.5.1885, + 9.8.1966)
Leontien bleef met haar man wonen in de ouderlijk hoeve (nu St. Martinusplein 4). Frans Doms was landbouwer maar mechaniseerde vlug zijn bedrijf. Hij was de eerste die zich een dorsmolen aanschafte met stoomgenerator. Daarmee trok hij in de nazomer bij de boeren te velde om er de granen te dorsen.
Hun kinderen:
Desire (°Mech.1921, + Bonh.1993) ongehuwd
Jef (°19.3.1923) ongehuwd

(9) Alexander SLACHMUYLDERS
(°26.1.1885, + Zemst 18.2.1964) **zie 9/18**
bijgenaamd *Sander van Pakkes*, echtgenoot van Maria BEULLENS (8.4.1891, Laar 28.1.1982)
Sander ging in de Bankstraat wonen, op de boerderij van zijn schoonvader Heinke Beullens. Deze stond tegenover het patronaat en werd later afgebroken.
Hun kinderen :
Jeanne Emm., Hendrik, Louis, Maria Joanna en Karel

(10) Theodoor SLACHMUYLDERS
(°20.9.1886, + Mech. 1.12.1972) **zie 9/19**
bijgenaams *Dore van Pakkes*. Hij huwde in Hombeek op 23 januari 1918 met Maria Sofia MICHIELS van Zemst (15.10.1891 - 6.7.1956). Dore boerde op de hoeve afkomstig van zijn schoonvader, later de grenshoeve genoemd omdat ze gelegen was op de grens tussen de provincies Antwerpen en Brabant.
Hun kinderen : Paulina, Frans, Louis, Maria.

(11) Nathalie SLACHMUYLDERS
(°1.6.1888, + 2.8.1930)
x (Hombeek 2.7.1916)
Jan Bt. (*Zjang*) BEULLENS
(°Homb. 5.2.1890, + Mech. 8.4.1944).
Zjang was melkboer in de Bankstraat en woonde in de Bankstraat, tegen zijn zuster, gehuwd met *Sander van Pakkes*. Ze hadden één zoon, Hendrik (1917) echtgenoot van Helena Andries (1913).

9/15 Louis SLACHMUYLDERS
(°1.1.1877 - Duffel 10.8.1946)
x Maria Virgenia PUT
(°6.8.1878, + Duff. 13.5.1950)
Louis ging naar Duffel wonen maar hield toch steeds contact met Hombeek, vooral met zijn broer Karel, de Kees. Beide broers waren immers met twee zusters, dochters van de smid Frans Put van Hombeek getrouwd. Ook zijn drie zonen bleven geregeld het geboortedorp van hun vader aandoen.

Kinderen :

(1) Frans SLACHMUYLDERS
(°Duffel 10.9.1906)
x Yvonne LEHARDY (°Boom 27.9.1924)
Hun zoon Frans (Duffel 1951) huwde met Anny GYSELS (°Mortsel 10.5.1955)
Kinderen :
(1) Geert (°Duff. 29.10.1988)
(2) Steven (°Duff. 29.10. 1988)
(2) Emmanuel SLACHMUYLDERS
(°Duff. 10.9.1906)
x Josephina GYSELS
(°Edeg. 15.10.1910, + Duff. 21.3.1980)
Hun kinderen :
(1) Ludo (°Duff. 16.8.1944)
gehuwd met Gaby HEREMANS
(°Schriek 24.3.1949)
Kinderen :
(1) Filip (°Duff. 2.4.1974)
(2) Yves (°Duff. 19.7.1978)
(2) Denise (°Duff. 15.4.1946)
(3) Nicole (°Duff. 6.7.1947, + 1948)
(4) Paul (°Duff. 22.9.1949),
gehuwd met Ingrid SMEETS
(°Mortsel 20.11.1955)
Kinderen :
(1) Danielle (°Duff. 24.5.1975, + 1975)
(2) Veronique (°Duff. 25.5.1978)
(3) An (°Duff. 22.9.1981)
(4) Kristof (°Duff. 22.1.1986)
(5) Mia (°Duff. 14.10.1953),
gehuwd met Marcel DE POORTER
(°Lier 31.5.1950)
Ze hebben twee kinderen.
(3) Denis SLACHMUYLDERS
(°Duffel 7.4.1909, Bonh. 28.12.1979),
x Adrienne EVERHALS
(°Bree 1.4.1905, + Duff. 19.4.1984)
Van hen twee kinderen

9/16 Karel SLACHMUYLDERS
(°Homb. 28.10.1878, + Homb. 3.11.1963)
x (Homb. 22.2.1911)
Maria Constantia PUT
(°Homb. 13.6.1881, + Homb.7.7.1972)

Karel was landbouwer en zakenman. Hij was actief in het verengingsleven, zo o.m. medestichter van het kerkkoor en goed acteur bij de plaatselijke toneel- en operettenopvoeringen. Bij een dezer optredens vervulde hij de rol van een zekere "Kees" en behield daardoor zijn bijnaam *de Kees*.

Hij baatte ook de beerreservoir uit aan de Zenne gelegen, waar de boeren vloeibaar mest konden komen ophalen dat er per boot uit het Antwerpse werd aangevoerd. Daarom werd soms ook gesproken van den *beirboer*. Hij huwde met Stans Put, de dochter van de dorpssmid en bleef wonen in het ouderlijk huis van zijn vrouw. Hij bouwde in 1932 een nieuwe woning en herberg. Ze behield de naam "Den Engel" die het huis reeds eeuwen droeg. De smidse verdween. Het nieuwe gebouw werd gedeeltelijk op de oude fundering opgericht doch uitgebreid naar voren, op de vroegere "Kerkendries". In 1936 werd ook het tussenliggend restant van de oude woning afgebroken en werd erop een nieuw woonhuis gebouwd. In de oorlog 1940 werd dit huis door de Duitsers ingenomen als "Feldkommandantur". Nadien werd er een tijd het postkantoor in onder gebracht.

Stans stamde uit een groot gezin. Haar vader, Frans Put, was als smidshelper bij Phlips naar Hombeek gekomen. Hij logeerde voor zijn huwelijk in het huis naast de smederij, bij Anna Clara VERHELPEN (°1837-1874), weduwe van Jan Frederik MEULEMANS. In 1869 huwde hij deze weduwe die vijf jaar later stierf. Het jaar daarop hertrouwde hij met Maria Elisabeth TEUGHELS (°1848-1906).

In het gezin waren 9 kinderen;
drie kinderen uit het eerste huwelijk en zes uit het tweede huwelijk. Het waren : Denis (°1871), Leopold (°1873), in 1898 gehuwd met Constantia DE MESMAECKER, Augustinus Louis (°1876), in 1902 gehuwd met Josepha VAN ASBROECK, M.Virginie (°1878), in 1902 gehuwd met Lode SLACHMUYLDERS, Hortence (°1881), in 1911 gehuwd met Karel SLACHMUYLDERS, Rosalie (°1883), Leonard (1885-1886), Dyonisius (°1885), Jan Dionysius (°1887), in 1915 gehuwd te Hofstade met Hortensia BEHETS.
Antonia MEULEMANS, in 1890 gehuwd met bakker Edmond DE KEMPENEER, was een inwonende stiefdochter, kind uit het eerste huwelijk van zijn eerste vrouw, Anna Clara VERHELPEN.

Kinderen Slachmuylders -Put:

(1) Frans SLACHMUYLDERS
(°Homb. 10.11.1911),
echtgenoot van Julia POSSEMIERS
(°Wilr. 28.3.1917, + Mech. 9.2.1986)

Frans (Swa) vestigde zich als landbouwer op de Hombekerkouter, in het oude boerderijtje van de familie Meulemans. Hij woont er nog met zijn jongste zoon.
Kinderen :
(1) Maria (°Mech. 4.3.1944)
x (Homb. 15.9.1965) Hendrik VAN MUYLDER (°K%B. 29.7.1941)
Zoon Wim
(2) Alfons (°Homb. 30.4.1945)
x (Leest 27.5.1967)
Louise DE DONDER (°Leest 26.3.1947)
Kinderen :
(1) Inge (°Mech. 14.8.1970)
(2) Heidi (°Mech. 23.6.1973)
(3) Denis SLACHMUYLDERS
(°Homb. 19.9.1947, + 29.2.1992)
x Maria VAN LEEBEECK
Kind : Erik (°Mech. 27.8.1974)
(4) Rita SLACHMUYLDERS
(°Homb. 8.12.1948)
x (Homb. 26.10.1968)
Francois DE BECKER
(°Wespelaar 29.12.1947)
dochter Sonja
(5) Karel SLACHMUYLDERS
(°Homb. 20.2.1951)
x Linda PEETERS
Kind : Els (°Mech. 25.8.1981)
(6) Clement SLACHMUYLDERS
(°Homb. 19.4.1953)

(2) Maria Elisa SLACHMUYLDERS
(°Homb. 19.5.1916, + Mech. 2.11.1988)
x (Homb. 24.7.1946)
August METDENANCXT (°Zemst 3.1.1911), notarisklerk te Londerzeel.

(3) Albert SLACHMUYLDERS
(°Homb. 8.9.1920)
x Maria BEULLENS (°Vilv. 14.3.1924)

Albert bleef wonen in het ouderlijk huis, de herberg "Den Engel". Hij zette de boerderij maar is ook zeer bekend als paardeliefhebber en voorzitter van de plaatselijke rijvereniging.

Kinderen :
(1) Karel SLACHMUYLDERS
(°Homb. 8.7.1953, + 2.1.1994)

(2) Gisele SLACHMUYLDERS
(°Homb. 20.3.1955)
x Paul JANSSENS
(3) Jos SLACHMUYLDERS
(°Homb. 2.6.1957)
x Agnes LAMBERTS (°Leest 12.5.1954)
Kinderen :
(1) Wim (°Mech. 8.7.1982)
(2) Ann (°Mech. 24.4.1984)
(3) Leen (°Mech. 19.1.1986)
(4) Carin SLACHMUYLDERS
(°Mech. 16.4.1964)
x Benny PINNOCK
(°Ramsdonk 14.6.1956)
kinderen : Nick en Bart

9/17 Jan Leon SLACHMUYLDERS
(°Homb. 12.5.1881, + Homb. 23.8.1935)
x (Homb. 1.7.1914)
Sophia Leonie JACOBS
(°Homb. 17.3.1881, + Homb. 30.11.1964)

Jan, bijgenaamd *Zjang van Pakkes*, ging na zijn huwelijk met Leonie Jacobs in het ouderlijk huis Jacobs wonen. De schoonbroers deden goede zaken als brouwers te Mechelen. Ze bouwden meerdere café's in het Mechelse in de stijl die voor die tijd bekend stond als *nieuwe zakelijkheid*, met functionele vormen, platte daken en decoratieve gevelbewerking en ramen met kleurrijk loodglas. Onder hun invloed werd ook in Hombeek naast hun herberg de *Belle Vue* door *Zjang van Pakkes* een nieuwe woning opgericht in deze stijl. We kennen de woning nog als het huis van *den Belle Vue* in de Bankstraat

Hun kinderen :
(1) Gaston SLACHMUYLDERS
(°Homb. 6.11.1915, + Duff. 24.12.1992)
x Aline CERSTIAENS (°Berlaar 16.3.1922)

Hij was aanvankelijk in de brouwerij Jacobs werkzaam op de Antwerpse baan te Mechelen, maar richtte later in deze gebouwen een wasserij op.
Hun kinderen :
(1) Ria (°Mech. 10.8.1947)
x Jozef VRIENS (°Opitter 16.8.1942)
kinderen : Lieven, Gave, Goede en Joris
(2) Els (°Mech. 23.9.1948, + Mech. 1954)
(3) Maria Louisa (°Mech. 19.11.1950)
x Ferdinand BLAES (°Mech. 13.5.1947)
kinderen :
Wouter, Katelijne, Koen en Liesbet
(4) Jan (°Mech. 16.1.1952)
x Veerle MANNAERTS (°M. 2.4.1951)
Kind : Elke (°Mech. 18.7.1976)
(5) Els (°Mech. 12.10.1955)
x Paul VAN HOOF
(°Mech. 1960, + Lier 1993)
(6) Hilde (°Mech. 15.4.1959)
x Jef VAN DE WERF (°Mech. 6.9.1956)
kinderen : Greet, Leen en Bart

(2) Cesar SLACHMUYLDERS
(°Homb. 13.9.1917, + Homb. 2.2.1968),
ongehuwd
(3) Ludovic SLACHMUYLDERS
(°Homb. 30.10.1919), ongehuwd
(4) Marie-Louise SLACHMUYLDERS
(°Homb.31.7.1921)
x Jozef TEUGHELS
(°Homb. 9.9.1911, + 13.7.1996)

9/18 Alexander SLACHMUYLDERS
(°Homb. 26.1.1885, + Zemst 18.2.1964)
x Maria BUELLENS
(°Homb. 8.4.1891, + Zemst 28.1.1982)

Bijgenaamd *Sander van Pakkes*. Hij was landbouwer en ging wonen in de Bankstraat in de hoeve van zijn schoonvader Heinke Beullens.

Kinderen :
(1) Jeanne Emm. SLACHMUYLDERS
(°Homb. 16.6.1918)
x (Homb. 2.7.1946)
Achiel ROBBERECHTS
(°Leest 19.7.1914, + Zemst 31.10.1981)

(2) Henricus SLACHMUYLDERS
(°Homb. 30.6.1920, + Homb. 6.6.1922)

(3) Hendrik SLACHMUYLDERS
(°Homb. 2.4.1923)
x Josse DE NEYS
(°Mech.4.4.1925)
Kind : Alex (°Mech. 8.4.1951)
x Marie Christine VERBIST
(°Mech. 11.4.1952)
Kinderen :
(1) Jurgen (°Bonh. 28.8.1981)
(2) Kristof (°Bonh. 21.2.1984)

(4) Lodewijk SLACHMUYLDERS
(°Homb. 28.10.1927)
x Leonie SCHEERS
(°Zemst 14.5.1932)
Kind :
Josée SLACHMUYLDERS (°Mech. 1.3.1958)
x Emile DE KEYN (°Brussel 21.3.1956)

(5) Maria Joanna SLACHMUYLDERS
(°Homb. 12.3.1929, + Homb. 5.8.1929)

(6) Karel SLACHMUYLDERS
(°Homb. 8.6.1932)
x DE BRUYN
Kinderen :
(1) Alex en (2) Mia

9/19 Theodoor Frans SLACHMUYLDERS
(°Homb. 20.9.1886, + Mech. 1.12.1972)
x (Homb. 23.1.1918) Maria Sofia MICHIELS
(°Homb.15.10.1891, + 6.7.1956)

Bijgenaamd *Dore van Pakkes*. Hij ging wonen in de ouderlijke hoeve van zijn vrouw op den Dries. Pauline Van Der Borght erfde ze in 1908 van haar tweede man G.Peeters.

Sophie Van Der Borght

Uit haar eerste huwelijk met Louis Michiels was een dochter geboren Sophie Michiels, erfgename en later echtgenote van Theodoor Slachmuylders. In 1935 werden de oude stallingen afgebroken en op die plaats bouwde Dore een nieuw woonhuis.

Kinderen :
(1) Paula Maria SLACHMUYLDERS
(°Homb. 9.8.1918, + Mech. 18.2.1962)
x (Homb. 31.8.1941)
Marcel SPOELDERS
(°Leest 16.7.1909, + Duffel 15.1.1980)
Kinderen : Marc, William en Mimi

(2) Frans SLACHMUYLDERS
(°Homb. 30.7.1920)
x (Homb. 18.5.1948)
Maria TEUGHELS (°Homb. 12.6.1921)

Frans nam de hoeve over van zijn ouders. Ze kreeg de naam Grenshoeve omdat ze op de grens met Brabant ligt. Frans huwde met *Marieke van Gillames*.

Kinderen :

(1) Theo SLACHMUYLDERS
(°Homb. 23.2.1949)
x Eliane VAN SCHAFTINGEN
(°Mech. 20.5.1951)
onderwijzer te Strombeek-Bever
Kinderen :
(1) Koen (°Mech. 5.11.1974)
(2) Els (°Vilv. 25.1.1882)

(2) Ludo SLACHMUYLDERS
(°Mech. 9.9.1954)
x Mia KEULEERS (°Deurne 21.12.1957),
Ludo en Mia zijn landbouwers op de ouderlijke grenshoeve, Hombeek, Dries.
Kinderen :
(1) Jan (°Mech. 25.3.1985)
(2) Katelijn (°Mech. 1.2.1989)

(3) Godelieve SLACHMUYLDERS
(°Mech. 27.7.1957)
x (Homb. 16.4.1979)
Jan VAN DER ELST (°1949)
kinderen :
(1) Tom
(2) Lies

(3) Louis SLACHMUYLDERS
(°Homb. 21.9.1922)
x (Homb. 28.1.1947)
Paula TEUGHELS (°Homb. 28.5.1923)
Louis vestigde zich als beenhouwer in de Bankstraat.

Kinderen :

(1) Rita SLACHMUYLDERS
(°Mech. 25.1.1948)
x Jozef VLEMINCKX (°Mech. 5.6.1947)
kinderen : Joris, Pieter, Erik en Veerle

(2) Alfons (Fonny) SLACHMUYLDERS
(°Mech. 27.3.1950)
Beenhouwer Hombekerkouter

(3) Jan SLACHMUYLDERS
(°Homb. 20.6.1955)
x Chris POLFLIET (°Mech. 10.5.1957)
Jan volgde zijn vader op als beenhouwer in de Bankstraat.
Kind : Leentje (°Bonh. 23.4.1987)

(4) Guido SLACHMUYLDERS
(°Homb. 14.5.1958)
x Gerda VRANCKEN (°Mech. 2.6.1960)
Hoofdonderwijzer in de Esdoornschool van Hombeek
Kinderen :
(1) Roel (°Bonh. 16.5.1984)
(2) Ben (°Bonh. 25.2.1987)

(4) Maria SLACHMUYLDERS
(°Homb. 13.2.1929, + Leuven 21.9.1978)
x (Homb. 5.5.1953)
Constant CASTEELS
(°Hofs. 27.11.1928)
Kinderen : Jos, Theo, Jan, Mia, Anne en Lieve

9. ZES DONKERE JAREN

Edward Saerens

DE BEZETTING

DEEL 2

HET WINTERT FEL

Vanaf dinsdag 6 januari 1942 vriest het hard en ligt er een dik pak sneeuw. Ons zoontje dat pas 5 maand oud is heeft bronchitis. Daar hij liggend moeilijk kan ademhalen, kruipt hij dikwijls recht in zijn bedje. 's Nachts is het in de slaapkamer zo koud dat er ijsbloemen op de ruiten zijn. De heer Van Bost, chef van de onderhoudsdiensten in Eternit, helpt ons. Hij leent mij een elektrisch vuurtje, dat in het atelier in elkaar geknutseld werd. Nu zijn er geen ijsbloemen meer op de ruiten.

In het oosten rukken sovjet-strijdkrachten de Oekraïne opnieuw binnen. Ze hebben zich tegen de bijtende koude met pelsjassen beschermd. De Duitsers beschikken niet over zulke warme kledij, wat zeker een nadelige invloed heeft op hun moreel. Eind januari sneuvelt *Untersturmführer* Reimond Tollenaere tijdens die gevechten. Hij was algemeen propagandaleider van het VNV en vertrok op 5 augustus 1941, samen met een afdeling van het Vlaams Legioen, in Duits uniform, naar het oostfront. De gecensureerde pers, een minderheid van het aantal dagbladen dat voor de oorlog verscheen, brengt in uitgebreide artikels hulde aan zijn nagedachtenis.

RANTSOENERING

Het grote probleem in deze sombere tijd is natuurlijk het nijpend gebrek aan voedsel. De voedingswaarde van de eetwaren die wij ons tijdens de maand februari kunnen aanschaffen bedraagt amper de helft van voor de oorlog. De gevolgen van ondervoeding zijn zichtbaar. Buiten de leden van boerengezinnen en een beperkt aantal anderen, is bijna iedereen heel wat kilo's afgevallen.

Alhoewel ik verschillende boeren goed ken, kan ik bij hen enkel aardappelen bijkopen. Ik moet er de woekerprijs van 5 fr. per kilo voor betalen. Voor dit geld moet een ongeschoolde arbeider ongeveer een uur werken. Om de honger te stillen smeren we 's avonds op onze plakkerige boterhammen dikwijls aardappelpuree. Robert Leemans, bediende in de melkerij te Nieuwenrode, neemt met mij dagelijks de trein naar Kapelle-op-den-Bos. Hij bezorgt mij soms een pakje boter van 250 gr aan de prijs van 100 frank. Wie over voldoende geldmiddelen beschikt of nog wat spaargeld heeft, legt grote afstanden af om vooral graan, vlees en boter te gaan bijkopen. Wel lopen ze steeds het gevaar dat hun duurbetaalde waar, bij de talrijke razzia's door *Feldgendarmen* en Belgische controleurs, in beslag genomen wordt.

Rantsoeneering der eetwaren van 1 Februari tot 2 Maart 1942

Zegel nr 5 voor 125 gram cichorei — Het rantsoen vetstoffen blijft behouden doch 200 gram boter en 250 gram margarine — Het rantsoen confituur, van peulvruchten en van gerst verdubbeld.

Art. 1. Met ingang van 1 Februari tot en met 2 Maart 1942, is de verdeeling van de gerantsoeneerde eetwaren geregeld volgens onderstaande tabel, tegen afgifte der zegels waarop de datum 1-2-42 voorkomt.

Geldig zegel	PRODUCTEN	Dagelijksch rantsoen	Totaal voor 30 dagen	Hoeveelheid per zegel	Aantal malen voor 1 kilo recht
1	Naar keuze :				
	A Keukenbrood	225 gr.	6 k. 750	225 gr.	30
	B Meel	170 gr.	5 k. 100	170 gr.	30
	C. Deegwaren	125 gr.	3 k. 750	125 gr.	30
	D. Biscottes en biscuits vervaardigd uit tarwemeel, gebuild tot 72 t.h.	125 gr.	3 k. 750	125 gr.	30
	E. Dieetlevensmiddelen (de inhoud van die producten aan tarwemeel gebuild tot 72 t.h. mag niet meer dan 80 t.h. bedragen)	175 gr.	5 k. 250	175 gr.	30
	F Peperkoek	250 gr.	7 k. 500	250 gr.	30
	G. Banketgebak	450 gr.	13 k. 500	450 gr.	30
2	Gebrande gerst	3.3 gr.	100 gr.	33.3 gr.	3
3	Margarine	8.3 gr.	250 gr.	83.3 gr.	3
4	Boter	6.6 gr.	200 gr.	66.5 gr.	3
5	Cichorei	4.15 gr.	125 gr.	41.5 gr.	3
6	Geraffineerde suiker, kristalsuiker, korrelsuiker, kandijsuiker « vergeoise », bruine suiker, ruwe suiker en naproduct	33 gr.	1 kg.	333 gr.	3
7	Peulvruchten	8.3 gr.	250 gr.	83 gr.	3
8	Zetmeelhoudende producten (buiten het niet gerantsoeneerde aardappelmeel) : rijst en derivaten, mais en derivaten, pudding-powder, enz. (behalve haverderivaten en peulvruchten)	—	50 gr.	16.5 gr.	3
9	Haverderivaten (havergort, havervlokken en havermeel)	4.15 gr.	125 gr.	41.5 gr.	3
10	Versch- en bevroren vleesch, alsook vleeschconserven, (mits rekening te houden met de voorschriften van artikel 14 van het besluit van 9 Februari 1941) en artikel 3 van het besluit van 20 Dec. 1941	35 gr.	1 k. 050	35 gr.	30
12	Onbenuttigd	—	—	—	—
13	Kunsthonig, invertsuiker en vloeibare suiker, suiker- en kandijsiroop, broodsmeersel	7.5 gr.	225 gr.	75 gr.	3
14	Confituur en gelei, fruit- of bietensiroop, vruchtenmoes, compote	15 gr.	450 gr.	150 gr.	3
20	Aardappelen	500 gr.	15 kg.	500gr.	30

Mijn vader en Polle Tersago nemen gewoonlijk de trein naar Moerbeke-Waas. Ze vertrekken 's avonds en gezeten op een stoel en met het hoofd op de tafel, brengen ze in de keuken van een smokkelaar de nacht door. Om de controle zoveel mogelijk te vermijden komen ze met de eerste trein terug. Onder hun regenjas dragen ze rond hun lichaam een brede zak. Hij is over de lengte in stroken gestikt om het gewicht van het graan te verdelen.

In elke gemeente kunnen de meest behoeftigen van Winterhulp soms gratis een kledingstuk, wat melk, wat brood en kolen ontvangen. De organisatie is gelijkaardig aan *Winterhilfe* in Duitsland. Op 29 oktober 1940 werd ze op initiatief van het comité van secretarissen-generaal opgericht. Talrijke arbeiders en bedienden laten permanent een kleine bijdrage van hun loon afhouden voor dit liefdadig werk. Ook wordt regelmatig geld ingezameld. Koning Leopold en kardinaal Van Roey hebben als eersten een som gestort.

Grote opschudding is er te Tisselt, waar in de eerste week van februari bijna alle leden van de plaatselijke weerstandsbeweging De Zwarte Hand aangehouden en weggevoerd werden.

Wekenlang ligt er sneeuw en ijs. Alle waterlopen, zelfs de Schelde, zijn dichtgevroren en over het zeekanaal te Kapelle-op-den-Bos en de Leuvense-vaart te Mechelen rijdt men met paard en kar. Het ondergelopen Broek is het geliefkoosd oord voor de schaatsliefhebbers. Temperaturen van meer dan 20 graden onder nul zijn geen zeldzaamheid. Op zondag 8 maart treedt de dooi eindelijk in. De sneeuw smelt zienderogen en de afvoerbuizen kunnen het water niet slikken. 's Namiddags ga ik in het station pater Vertenten afhalen. Hij geeft vanavond, in de zaal De Leeuw van Vlaanderen voor het Davidsfonds, een voordracht met lichtbeelden over *De Koppensnellers van Nieuw-Guinea*. Vooraf drinken we bij mij thuis mijn laatste fles wijn leeg. In korte tijd is het aantal leden van het Davidsfonds meer dan verdubbeld. Ruim 160 huisgezinnen schrijven in op de boekenreeks. Een ander initiatief van onze vereniging is het inrichten van opstelwedstrijden voor de leerlingen van beide scholen.

AANWERVING OOSTFRONTSTRIJDERS

Op zondag 29 maart komt Gaston Halsberghe rond de middag bij ons aankloppen. Het is een hele tijd geleden dat ik hem nog ontmoet heb. Wij nodigen hem uit op het middagmaal. Met de laatste olie die we nog hebben, bakken we frieten. Gaston vertelt dat hij van een bijeenkomst in de herberg De Witte Kaproen komt. Twee gewestleiders van het VNV handelden er over het thema: Vlaanderen met Europa tegen het Bolsjewisme. Blijkbaar heeft mijn vriend, aan de druk van zijn vroegere partijgenoten niet kunnen weerstaan en is hij uiteindelijk toch mee naar het VNV overgestapt.

Overal in het land worden de vacante openbare ambten door aanhangers van de nieuwe orde ingenomen. Op 1 april wordt bij ons, in de plaats van mijn vader, die waarnemend schepen is, John Van Erp benoemd. Hij is niet eens gemeenteraadslid. Hetzelfde gebeurde drie maand eerder, toen Jules Teughels verdween en Willem Selleslagh benoemd werd.

ONDERPASTOOR NOBELS IN DE WEERSTAND

OLMAP is nu druk bezig met de herhalingen van het drama *Het Rechte Spoor* en het blijspel *De Zwans-Professor*. De toneelavond zal op zondag 3 mei plaatshebben. Mijn broer Jozef en Tony Dons zijn de groep komen versterken. Andere nieuwe medewerkers zijn: Alfons Bertens, Albert Spoelders en August Van Caster.

Na een repetitie vraagt onderpastoor Nobels mij het volgende: - *"Zou je mijn medewerker willen worden in de weerstand ?"* Ik aarzel even en antwoord dan: - *"Meneer de onderpastoor, kunt ge me beloven dat indien er mij iets zou overkomen, gij er zult voor zorgen dat mijn vrouw en kinderen geen gebrek lijden ?"* Eerlijk geeft hij toe dat hij dat niet kan. Ik aanvaard dan ook zijn voorstel niet maar ben wel bereid uitzonderlijk bepaalde opdrachten te vervullen. Ik raad hem aan contact op te nemen met Theo Geets, een betrouwbaar man en bovendien zonder gezinsverantwoordelijkheid.

We worden werkelijk vegetariërs want de rantsoeneringstabel voor de maand mei voorziet nog slechts 20 g vlees per dag.

Op maandag 18 mei krijgen we uit Lillois onverwacht bezoek van *Meeneke*. Ze vertelt dat haar man Jan De Smet, de oudste broer van mijn echtgenote, verleden week donderdag via Frankrijk naar Engeland gevlucht is met hun 17-jarige zoon Marcel. Jan was voor de oorlog onderofficier bij het onderhoudspersoneel op het vliegveld van Nivelles. Marcel droomde sedert zijn kinderjaren

ervan om piloot te worden. *Meeneke* geeft niet de indruk bang te zijn voor de moeilijke periode die haar te wachten staat.

Bedevaart naar Scherpenheuvel

In vredestijd stapten tijdens de meimaand groepen bedevaarders voorbij die al biddend, het kruis op kop, op weg waren naar Scherpenheuvel. Ze kwamen uit Londerzeel, Steenhuffel, Nieuwenrode, Kapelle-op-den-Bos, Humbeek en Zemst-Laar. Door de enge voorschriften van de bezetter behoort deze vrome traditie nu ook tot het verleden. Louis Moens komt op het idee om toch voor de leden van OLMAP en hun sympathisanten een tocht te organiseren. Hij speelt het weer klaar om op de *Kreiskommandantur* een vergunning te bekomen. Tijdens de voettocht mag er niet gezongen worden en moet er tussen elke groep van maximum 20 personen steeds minstens 50 m tussenruimte zijn. Zaterdagmiddag 23 mei om 11.30 u stappen 39 jonge mannen met een flinke pas op. Het is zonnig weer. Ons eten dragen we mee. In mijn knapzak die ik aan een riem over de schouder draag zitten boterhammen, boter, confituur, balletjes vlees en een pak klontjes suiker. De drinkbus is gevuld met ersatz koffie. We marcheren in twee rijen op stap en zoals bij het leger nemen we na elke 50 min. telkens 10 min. rust. Spoedig breekt het zweet ons uit en dragen we onze jas op de arm. Het traject van circa 45 km is vooraf goed verkend en een paar maal nemen we binnenwegen die de afstand verkorten. Nu en dan worden de paternosters bovengehaald en bidden we luidop het rozenhoedje. Als we Rillaar een eind voorbij zijn en de gesternde koepel van de basiliek opduikt, krijgen we meer moed. Maar de weg is nog lang, want enkele keren verdwijnt in deze heuvelachtige streek de koepel weer voor een hele tijd uit het zicht. Kwart voor acht staan we voor de basiliek. Binnen in het heiligdom bidden we voor het Mariabeeld en gaan dan naar het hotel De Keizer. Op de binnenplaats staan verschillende kuipen gevuld met fris water. Het doet deugd ons te kunnen wassen en onze voeten te baden. Louis Huybrechts en Tony Dons zijn druk bezig om de blaren onder de voeten te verzorgen. In dit anders zo levendige oord heerst er nu 's avonds, in de pikdonkere straten, een doodse stilte. In de gelagzaal van het hotel kunnen we enkel flauw bier en limonade bekomen. We verkiezen de dorst te lessen met fris water van de pomp. We gaan vroeg naar onze ruime slaapvertrekken en praten vooral over de belevenissen van de voorbije dag. Uiteindelijk nemen de gesprekken een meer geestige wending. Een van onze kamergenoten, Jules Spruyt, die op het Heike woont, is verliefd op een schoonheid van het dorp. Een paar spuiters stellen voor om het mooiste meisje van Hombeek te kiezen. We hebben het allemaal vlug door en van de 15 aanwezigen zijn er 14 die voor Julienne Van Beneden, de aangebedene van Jules stemmen. Het duurt nog een hele tijd vooraleer het licht gedoofd wordt. De volgende morgen, na eerst de mis in de basiliek te hebben bijgewoond, begeven we ons met pijnlijke voeten en stramme benen op de terugweg. De eerste kilometers hebben we het lastig, maar stilaan worden de spieren opnieuw wat soepeler en krijgen we de juiste cadans te pakken. Veel oog hebben we niet voor de mooie natuur, maar telkens we in de blauwe lucht een kerktoren zien voelen we ons weeral een eind dichter bij huis. Op de Hombeeksesteenweg, aan de ingang van het Vrijbroekpark, houden we voor de laatste keer halt. Eens voorbij de heropgebouwde boerderij van Eduard Selleslagh horen we de klokken luiden voor het lof. Dit wordt op deze zondag uitzonderlijk niet om 15 u. gezongen maar na de aankomst in de parochiekerk. Na het *Tantum Ergo* en de zegen strompelen we naar huis.

Registratie gegradueerden

Op bevel van de *Oberfeldkommandant* te Brussel, *generalleutnant Fhr. von Hammerstein*, moeten alle actieve- en reserveofficieren, evenals alle beroepsonderofficieren zich laten registreren. Voor Hombeek zijn dat de reserveofficieren baron de Meester de Ravestein en ikzelf en de beroepsonderofficieren Ceuppens, Lemonne, Nobels, Rosiers en Van der Wilt. Op de vastgestelde dag van vrijdag 19 juni meld ik mij op de *Kreiskommandantur* te Mechelen. Deze is gevestigd in de Bruul nr 79 in enkele lokalen die werden opgeëist van de gasmaatschappij. In de brede gang, die naar de koer leidt, zitten achter tafels Duitse militairen die van elke opgeroepene een steekkaart maken.

Er worden werkelijk extravagante prijzen betaald voor sommige producten die niet meer in de handel zijn. Een smokkelaar betaalt mij 1.200 fr. voor 1 kg koffiebonen die mijn vrouw ergens opgeborgen had. Wij kunnen het ons nu permitteren om voor 500 fr. bij Dore Duplessis een bol kaas te kopen. Hij raadt ons aan hem nog wat te laten rijpen. Achteraf blijkt dat het weggegooid geld is want onze kaas is helemaal bedorven.

Ik bezorg onderpastoor Nobels een pak prentbrief-

GEMENGD TONEEL

Moed en Volharding, de oudste toneelkring van Hombeek, is onder mijn regie met de herhalingen bezig van de operette *Het Leven bloeit open* van A. Preudhomme. Omdat er in dit stuk ook vrouwen optreden vindt de onderpastoor het ongepast dat ik hieraan mijn medewerking verleen. Nu ja, veruit de meeste parochiepriesters zijn tegen gemengd toneel. De eerste voorstelling, op zondag 22 november, in de zaal De Leeuw van Vlaanderen verloopt zonder problemen. Maar op vrijdag 4 december, twee dagen voor de tweede opvoering, vernemen we dat de speler die de rol van koster Judocus vertolkt niet kan optreden. Hij heeft dienst genomen bij de para-militaire formatie De Fabriekswacht. Aan mij wordt gevraagd om hem te vervangen. Uren heb ik geblokt om de tekst min of meer van buiten te kennen.

Het jaar 1942 loopt ten einde en de krijgsverrichtingen evolueren voor de geallieerden in gunstige zin. De Duitse marine verloor de strijd om de Atlantische Oceaan. In het oosten zijn de sovjets aan een grootscheeps offensief bezig. Ze hebben het 6de Duitse Leger, dat spijts verwoede gevechten er niet in slaagde Stalingrad in te nemen, volledig omsingeld. In de Noordafrikaanse woestijn werd de oorlog, tot eind oktober, met wisselend succes gevoerd. Maar sindsdien werd het Afrikacorps, van de befaamde generaal Rommel, beslissend verslagen en rukt het 8ste Britse Leger op naar de Tunesische grens.

Op de vooravond van nieuwjaar brengt dokter Engelen, de voorzitter van Hombeek S.K., mij een fles zelfgemaakte sterke drank. De nodige alcohol komt uit zijn apotheek. Zo kunnen we vanavond het glas heffen op een beter jaar.

VERGELDINGSMAATREGELEN

Ingevolge het neerschieten van 3 Duitse soldaten, moeten vanaf dinsdag 2 januari 1943, in het gebied van Groot-Brussel, alle vermakelijkheden, zelfs café's, gesloten blijven. Geen enkele sportwedstrijd mag nog doorgaan. Tien inwoners van het land werden gefusilleerd. De plaatselijke bevolking moet in totaal 10.000 fietsen inleveren. Indien het saboteren en de aanslagen, in het bijzonder op leden van de *Wehrmacht*, niet ophouden zullen er veel strengere maatregelen volgen. Het is een feit dat de terreur in ons land de laatste maanden aanzienlijk toegenomen is. Als represaille werden er reeds honderden gijzelaars gefusilleerd. In een herderlijk schrijven van 13 januari maakt kardinaal Van Roey zich bezorgd over deze toestand. Hij veroordeelt zowel de aanslagen van het verzet, als de wraaknemingen van de collaborateurs en vraagt met aandrang om aan dit moordend geweld een einde te maken.

DE JODENVERVOLGINGEN

Mijn broer Gustaaf vertelt mij dat toen hij op vrijdag 13 januari samen met de reizigers van de trein uit Dendermonde het Mechels station verliet, hij een angstaanjagend tafereel zag. Dichtbij stonden een groot aantal mannen, vrouwen en kinderen met bange gezichten voor de open poort naar het goederenstation. Ze droegen allen de jodenster en werden omringd door SS'ers, de ogen enkel op hen gericht. Het duurde wel even voordat Gustaaf van zijn emotie bekomen was en hij zijn weg naar school voortzette.

Ik had reeds heel wat gehoord en gelezen over de maatregelen die geleidelijk tegenover hen getroffen werden. Het begon met hun verwijdering uit openbare ambten en medische beroepen, daarna volgden het verlies van burgerrechten, de beroving van goederen en de verplichting de gele davidster te dragen. Uiteindelijk moesten ze zich te Brussel, Antwerpen, Luik of Charleroi vestigen en werd hen de toegang tot café's, restaurants, bioscopen, schouwburgen en andere publieke gelegenheden verboden. De massale aanhoudingen en het overbrengen naar de Dossinkazerne te Mechelen begonnen in de tweede helft van het jaar 1942. Van daaruit zijn reeds ettelijke duizenden gedeporteerd.

Gelukkig blijven we deze keer, gedurende gans de maand januari, van echt winterweer gespaard; de temperatuur begint zelfs geleidelijk te stijgen.
Het 6de Duitse Leger dat, na omsingeling, van Hitler streng verbod kreeg te capituleren, heeft zich op deze tweede dag van februari, totaal uitgeput en met geweldige verliezen aan het Rode Leger overgegeven. Er valt verder weinig te noteren tijdens deze derde oorlogswinter. Niets wijst erop dat er in de nabije toekomst een einde zal komen aan al onze miserie.

Naar aanleiding van het veelvuldig oproepen van jonge mannen, om gedwongen in Duitsland te gaan werken en het bevel tot weghalen van de kerkklokken, lezen de priesters tijdens de drie missen van zondag 21 maart opnieuw een herderlijke brief voor. Kardinaal Van Roey protesteert krachtdadig tegen deze grove schendingen van het internationaal recht.

TONEELVOORSTELLINGEN ONDERBROKEN

Zondag 4 april voert OLMAP een eerste maal het toneelspel *Een Zwerver kwam* en het blijspel *Het Standbeeld van de Veldwachter* op. Een week later gaat de tweede voorstelling door. Tijdens de pauze wordt ons lid Louis Moens dringend naar huis geroepen. Spoedig vernemen we dat zijn vader, die voor zijn woning in de Bergenstraat naar de overvliegende Engelse bommenwerpers stond te kijken, door het Duits afweergeschut dodelijk getroffen werd. Ingevolge deze dramatische gebeurtenis besluiten we het blijspel niet te spelen.

Bij een aanval op 5 april met zware Amerikaanse bommenwerpers op de Erla fabrieken te Mortsel, worden er hele straten weggevaagd en ongeveer 1.000 burgers gedood. De directie van Eternit treft nu ook veiligheidsmaatregelen. Bij luchtalarm worden de machines dadelijk stilgelegd en moet het fabriekspersoneel zich onmiddellijk op de omliggende terreinen verspreiden, buiten de omheining. Voor de bedienden zijn er in de vloer van de burelen, die allemaal zonder verdieping zijn, twee cilindervormige openingen gemaakt. Langs een metalen buis laten we ons naar de kelders glijden. Bij een eerste alarmoefening breekt de telefoniste, Maria De Prins, haar rechterbeen.

Fons Geets, de huidige secretaris van de plaatselijke afdeling van het Davidsfonds, raadt mij aan voorzichtiger te zijn. Een verzetsstrijder verklapte hem dat ik aan onderpastoor Nobels het grondplan van de fabrieken te Vilvoorde bezorgd heb.

OPROEPINGEN *WERBESTELLEN*

Bijna wekelijks vergezel ik arbeiders die zich op de *Werbestellen*, voor verplichte tewerkstelling in Duitsland moeten aanmelden. Eternit vervaardigt brandvrije bouwmaterialen die ook voor het leger dienen. Daarom kan ik in het algemeen, voor onze geschoolden vrijstelling bekomen. Onze gespecialiseerden kunnen er eveneens van genieten, behalve diegenen die in 1922, 1923 en 1924 geboren zijn. Om onze arbeiders zoveel mogelijk te beschermen riskeren we het om bij het invullen van de attesten in voornoemde categorieën meer functies onder te brengen dan normaal. Wie geen vrijstelling bekomt mag, volgens de voorschriften, een dag zonder loonverlies van het werk afwezig blijven. Dit om hem de gelegenheid te geven de nodige schikkingen te treffen voor zijn afreis. Niettegenstaande ze geen geldelijke hulp ontvangen en hun rantsoenzegels ingehouden worden, zijn er velen die weigeren te vertrekken en onderduiken. Diegenen die af en toe bij de boeren kunnen gaan werken zijn de meest gelukkigen.

In *Volk en Staat*, het partijblad van het VNV, wordt met veel bombast uitvoerig verslag uitgebracht over de afscheidsplechtigheden van zondag 18 april, die in het Beursgebouw te Antwerpen en in het Sportpaleis te Brussel, bij gelegenheid van het vertrek van honderden Vlaamse vrijwilligers naar het oostfront, plaats hadden. Hierna volgt een voorbeeld van de hoogdravende stijl: "... *Er werd op onvergetelijke wijze het afscheid gevierd van de heldhaftige zonen van Vlaanderen, die niet geaarzeld hebben zich met geheel hun leven en liefde voor hun volk en vaderland aan het oosten, in een hel van vuur en staal, in te zetten.*" Duizenden Vlamingen lieten zich reeds inlijven bij het SS Legioen Vlaanderen of de *Waffen SS*. Te Hombeek gaven enkel Gerard Mertens en Jan Teughels gehoor aan de intense propaganda van het VNV.

Er wordt ijverig jacht gemaakt op de werkweigeraars. Zo vallen op Paasmaandag 26 april, te Leest 11 *Feldgendarmen* de zaal van Noldus Teughels binnen, waar lustig gedanst wordt. Verschillende jonge mannen vluchten langs de achterdeur. Maar een van hen, Albert De Wit uit de Dukestraat, die ook op hun lijst vermeld staat, halen ze om 1.30 u. uit het bed en nemen hem in hun grauwe camionette mee.

PAASKAARS

Aan de paaskaars in de St.-Romboutskathedraal hangt een charter waarop in het Latijn een ongewone tekst voorkomt. Hierna volgt een deel van de in *Volk en Staat* gepubliceerde vertaling: "*In het jaar onzes Heren 1943 . . . dat de burgers, beroofd van hout en kolen, door een niet al te harde winter, niet omgekomen zijn en door een overvloedige aardappeloogst en een ontelbare visvangst niet verhongerden, dat het gemenebest met blijde hoop vervuld is door het elkaar vernietigen van de oosterse vijanden van het christendom, dat onze jongelingschap, vol treurnis op wrede wijze in slavernij ontvoerd wordt . . .*". De VNV krant noemt deze moedige daad een klerikale uitspatting. Eind april wordt kanunnik de Fürstenberg als opsteller van de tekst, aangehouden en tot twee jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Op 13 mei is de strijd in Noord-Afrika in het voordeel van de geallieerden beëindigd. Alle nog overblijvende Duitse en Italiaanse troepen hebben gecapituleerd.

DINSDAG 20 April 1943 Brandstraat

Jaarg. 26, Nr 93

60 Cm (12 Cent - 10 Rpf. 1.20 Franche Fr.

KANTOREN : Sommerstraat, 22 Antwerpen Telef. 396.55 Postr. 77.56

VOLK en STAAT

Uitgave B

BOEKHANDEL VOLK en STAAT

ANTWERPEN : Adolphe Lacomblaan, 31 P.C. 1130.80
BRUSSEL : 44, Meiplein, 44 Tel. 17.35.47 ; P.C. 1143.25
GENT : Kammerstraat, 7 Tel. 236.24 ; P.C. 128.30
LEUVEN : Bondgenootenlaan, 67 Tel. 16.66 ; P.C. 83.75

Zuid-Nederlanders marcheeren onder den Leeuwenstaandaard

Onder het bevel van den Führer en trouw aan Volk en Leider

Het Vlaamsch Legioen heeft reeds zijn eigen traditie en het heeft ook zijn voorbeeld : Reimond Tollenaere.

Volksgenooten, uw geestdrift moet blijvan : de verbondenheid met de beste zonen van ons volk.

(Foto Archief)

Onze hulde aan den Führer

Bij zijn 54e verjaardag

De Führer wordt heden 54 jaar. Geheel Duitschland en geheel Europa vieren diesen verjaardag, doch niet als gewoonlijk. De taken van het oogenblik zijn zoo dringend, de gevaren langs alle zijden zoo ernstig, dat er geen tijd overblijft om groote manifestaties te houden. Eenieder blijft aan den arbeid. Eenieder overweegt voor zichzelf, welke de beteekenis is van denen dag.

In deze overgangstijd voor onsen geest de bouwer van vrede en oorlog : de man die Midden-Europa tot pacifikatie bracht en daardoor den eersten stap zette naar de éénmaking van ons verzwakt kontinent; de man, die op vreedzame wijze binnen de grenzen van het Duitsche Rijk een revolutie doorzette, die weldra ook elders vurige aanhangers verwekte.

De bouwer van den vrede, die herhaaldelijk de hand uitstak ter verzoening : die aan Engeland en Frankrijk vroeg alle moeilijkheden in den minne op te lossen, maar wiens goede wil miskend werd door de kortzichtigen van de Qual d'Orsay en de joodsche en maçonnieke oorlogstokers uit Londen.

Wanneer men nu, na vier jaren oorlog, de evolutie van Europa sinds 1930 overziet met al de daaraan verbonden missingen en verrassingen en met het, door de gebeurtenissen gewekte besef van de vreeselijke gevaren, die ons boven het hoofd hingen, dan krijgt men pas een klaar inzicht in de scherpte en het realisme, waarmede de Führer de toekomst doorpeild had. Dan krijgt men een groot ontzag voor zijn staatsmanswijsheid, en dan vraagt men zich af, of het voor geheel Europa geen beslissende ramp is, dat nouveel Europeesche Staten, neutraal en andere, geregeerd werden door politikers, die eerstdeels den moed niet hadden zich uit te spreken voor de revolutie van links, waarmede zij ingeschept waren, en die anderdeels te laf waren om aan rechtsche revolutie haar kansen te geven.

De Europeesche vrede ging verloren in de voosheid en de onzaardigheid der democratie, waaraan allen, die in de middeleuropeesche pioenerden, zich hadden vastgeklampt om te kunnen blijven op posten, die bovenhun bevoegdheid waren. Daaraan ging de vrede ten onder ; daarop leed het groote vredeswerk van den Führer schipbreuk; daardoor werd Europa naar den oorlog gedreven.

Zoo werd de Führer gedwongen ook bouwer van den oorlog te worden, van een oorlog, dien hij niet wilde en waartegen hij zich tot het uiterste, ja bijna tot de vernedering verzet heeft. Engeland en Frankrijk, gesteund door Joden en vrijmetselaars, hadden alle andere uitwegen afgesneden. De schoone mogelijkheden van een vreedzame evolutie hadden zij gebroken met een fanatisme, dat aan ieder denkend mensch afschuw inboezemt. Zij verklaarden aan Duitschland den oorlog en joegen de Europeesche staten naar het slagveld, op het oogenblik, toen de Sowjet-Unie klaar was met de voltooiing van het reusachtig oorlogspotentieel, dat dienen moest, om de bolsjewistische wereldrevolutie in nos vasteland door te zetten.

Maar ook hier heeft de geniale intuïtie van den Führer ons gered. Waar de demokratische herbergpolitikers weigerden de grootheid der nationaalsocialistische politiek en de bolsjewistische bedreiging te erkennen, daar heeft de Führer hen daartoe gedwongen door zich te doen gelden als een groot krijgsman. Waar de taal der rede misproken werd, liet hij ten slotte de taal der wapenen weerklinken.

Na enkele maanden was geheel Europa onderworpen en schaarde zich, hier gewillig, elders met tegenzin, aan de zijde van het overwinnende Duitschland. In bloed en vernieling werden de eerste grondvesten gelegd eener eenheid, die in vrede en rust had kunnen gesmeed worden, indien allen naar de stem van den Führer hadden geluisterd.

Wankelend en onseker waren die grondvesten nog, toen de kampagne tegen de legers van Stalin werd ingezet. Vier jaren oorlog hebben de moeilijkheden niet geminderd. In het Oosten is men terecht gekomen op een vijand, wiens macht en taaiheid ieder redelijk vermogen der overtreffen. En die vijand wordt gerugsteund door de Amerikaansche vliegtuigen en tanks.

De Führer viert zijn 54n verjaardag in zeer moeilijke oogenblikken. Vrede en oorlog tegelijk eischen zijn aandacht : vrede in Europa en oorlog op alle fronten; vrede in de vesting en oorlog tegen de beteugeraars in het Oosten en het Westen.

Het strijdend Vlaanderen, dat zich met Duitschland lotsverbonden voelt en dat al zijn vertrouwen in het krijgskundig en politiek beleid van den Führer heeft gesteld, — dat strijdende en ontwakende Vlaanderen wil niets alleen met al zijn middelen en zonen bijdragen tot de overwinning der wapenen van het Rijk ; het hoopt daarenboven, dat weldra de dag komt, waarop de Führer volledig zijn taak als bouwer van den vrede kan hernemen.

Jan Brans.

Opnieuw knalde de revolver

De burgemeester van Kuurne neergeschoten

Een laffe aanslag heeft de andere zoo rustige gemeente Kuurne dien aanggegrapen. De burgemeester, hd. Cyriel Cortesville, alsem gesacht om de voortvaststrijding wijze, op dewijze hij zich van zijn taak kwaat, werd Maandag achtend door talrijke onbekend gebleven falsaris neergeschoten.

Dinsdeavs half negen wilde onze kamerraad van het gemeentehuis naar zijn woning terugkeeren. Hij had zijn fiets aan de deur laten staan. Daarverd hij afgewacht door twee laagdige kerels en neergeschoten. Door twee kogels in het hoofd getroffen, werd hij op den slag gedood.

Cyriel Cortesville was één-en-veertig jaar oud. Hij laat een weduwe en twee kindsvan achter, van onderscheidenlijk zes en twaalven jaar.

Deze moord heeft de grootste beroering verweki in de gansche streek. Wegens zijn edele inborst en zijn voorkomende dienstbetoon kende de vermoorde enkel vrienden. Het parket van Kortrijk heeft zich onmiddellijk ter plaatse begeven. Wij hopen dat de onderzoekende magistraten er dilmaal zullen in slagen de laffe moordenaars te ontmaskeren. Het wordt, inderdaad, tijd, dat de parketten alle zullen bijzetten om de terroristen onschadelijk te maken, wie ze ook mogen wezen en op welkdanige beschermheeren ze zich ook mogen beroepen.

Aan mevrouw Cortesville en de arme weetjes bieden wij de verzekering van onze welgemeende deelneming aan. De gedachtenis aan hun echtgenoot en vader zal hoog in ere gehouden worden in onze gemeenten. Zijn dood zal gewroken worden.

De strijd van onze vrijwilligers aan het Oostelijk front biedt Vlaanderen de eenige kans om zijn toekomst op te bouwen. Waar blijft uw aanmelding ?

Afscheidsplechtigheden te Antwerpen en te Brussel

Te Antwerpen

Zondag in den voormiddag had te Antwerpen in het beursgebouw een grootsch aangemoedigde plechtigheid plaats, waarop de leden van de « De Vlag » en de « Germaansche » afscheid namen van de vrijwilligers die naar het Oostfront zijn vertrokken.

Talrijke personaliteiten van de Duitsche Weermacht en Partij woonden de plechtigheid bij.

Unteraturmführer Francois, leider van den 1sten Standaard der « Germaansche » nam afscheid van zijn soldaten die hun leven gaan inzetten in den strijd tegen het Bolsjewisme. Daarna kwam Dr. Jef van de Wiele aan het woord die als Leider van de « De Vlag », de vertrekkenden de noodige politieke bagage medegaf.

Pensiotte sprak SS-Brigadeführer Jungelaus die de vrijwilligers er op wees dat de strijd die zij thans gingen voeren niet was voor Duitschland alleen, maar voor ganach Europa.

Na de plechtigheid, die besloten werd met het « Deutschlandlied » en de « Vlaamsche Leeuw », marcheerden de vertrekkenden in optocht over Meir en De Keyserlei naar het station.

Op heel den doorloch stond een dichte haag van belangstellenden en van vertelle, zondagsvaandelen, die geestdrittig hulde brachten aan de vrijwilligers. Van alle zijden regende het bloemen. Toe op het perron voor het station heerschte een groote belangstelling.

Hartelijk nemen de vrijwilligers een laatste maal afscheid van hun familieleden en dan verlaat de trein langzaam het station onder de toejuichingen van de aanwezigen.

De Antwerpsche bevolking nam op waardige wijze afscheid van de Oostfrontvrijwilligers.

Te Brussel

In hetzelfde Sportpaleis te Brussel, waar reeds enkele dagen de Leider der Zenhelsbeweging, Dr. Elias, voor tienduizenden aanwezigen een ontvergoeding hield, hebben Zondag de plechtigheden voor het Vlaamsch Legioen en de Leider Dr. Elias, heeft Vlaanderen Zondagnamiddag gastvrijheid verleend dat bij dien oproep heeft beprepen. In hetzelfde Sportpaleis waar de eerste oproep door den Leider Dr. H. Elias weerklonk, werd Zondagnamiddag op ontvergetelijke wijze het afscheid gevierd van de helden die naar het Oosten zijn vertrokken, die niet gesaarzeld hebben zich met gebed tegen leven en leidte voor hun vete en vaderland aan het Oosten, in een hel van vuur en staal in te zetten.

Wanneer we rond 14 uur onder een weiderige zomerson in de omgeving van het Sportpaleis toekomen, opstapten met het delstateken op de borst of in een uniform der nationaalsocialistische partijformatie, dan verwijlen klonk ons dreunend en vol vuur het populaire « Kempenland » tegen, waarop dit weer Vlaamsche jeugdliederen volgden. Weldra ruikten in gesloten gelederen en met voorbeeldigen pas de leden van het Hulpkorps aan aangetreden waren bindengerstel, volgden evenzeers strijdliederen zingend en door de dichte wachtenden menigte gevolgd drittig eenheid, flink formaties van de Dietsch Militie-Zwarte Brigade.

Wanneer we te 14 u. 30 het Sportpaleis binnenstreden, is dit reeds propvol dan de helft volzet. De toegangspoorten kunnen de aanstruikende massa nauwelijks alikken en tamelijk snel wordt dan ook tot de laatste stiplaats bezet.

De opkomst was zelfs zoo groot, dat bij den aanvang van de plechtigheid nog een duizendtal menschen, wegens plaatsgebrek buiten het Sportpaleis moesten blijven staan, terwijl er boven, den nog duizenden op de Brabo Markt waren die wegens de onverwachte verandering van plaats, niet tijdig tegenwoordig waren en derhalve het Sportpaleis niet meer hadden kunnen bereiken.

Aan het einde van het middenplein, juist voor de plateaubrug, is een reusachtig verhoog opgetimmerd, behangen met grijs fluweel. In het midden prijkt op een zilveren aesaard, zinnebeeldig van weerbaarheid en vrouw, een blauw delastaleken. Langs beide zijden werd een zilveren hakenkruis aangebracht. Op de zijden van het verhoog hangen aan reusachtige palen een zwart SS-vaandel en een Leeuwenvaag.

Terwijl de leden van het Hulpkorps plaats genomen hebben op de plateaubrug, vormen de leden van de Zwarte Brigade op het middenplein een massief vierkant. Nadat ook de geheimde leiden van de Vlaamsche Wacht en de talrijke hebben plaats genomen, stappen onder oorverdovend en geestdrittig, alles overdonderend gejuich der aanwezigen, drie leden van het Vlaamsch Legioen met een Leeuwenvlag het Sportpaleis binnen. Onder een niet luwenden storm van Hou-Zee-geroep stappen dan de honderden lange kerels binnen, die zich als vrijwilliger hebben gemeld, hier onderscheidlijk er studenten en uniformen van de Zwarte Brigade, van het N.S.K.K., van de N.S.V., van de Vlaamsche Wacht en den Vrijwilligen Arbeidsdienst, maar ook talrijke burgerpakken. Onder het eindeloos gejuich der geestdrittige Vlaamingen, dat heel hal Sportpaleis dreunen doet, nemen de Vrijwilligers plaats midden de podium.

Door de groote ingangspoort rukten nu achtereenvolgens formatie van den Vrijwilligen Arbeidsdienst en het N.S. Vlieg-korps, gevolgd door het van het N.S.K.K.-regiment Vlaanderen het Sportpaleis binnen.

Op de tribune hebben de familieleden van de vrijwilligers en de personaliteiten plaas genomen. We bemerken : Jhevrouw Reimond Tollenaere, z.d. Leider, Jhevrouw Dr. Elias, gedelegeerden van het V.N.V., Dr. Lehembre, jeugdleider met Jef Lemmens, het Staf van de DMA, Jul Reinders, schepen der stad Brussel, schepen Brunel, Fl. Hendrikx, directeur-generaal van het Rijksarbeidsambt, Mr. René Lambrichts, van Volkserwoer. Dr Nouweiler, Führer van het Brabbanmsche Plaatsbestuur, Raymond Tollenaere, adjudant van den Vrijwilligen Arbeidsdienst, Ed. Lee Poppe, Ed. Verbrugsen, van het N.S.V., van de Vlaamsche Wacht, Rezi. Ghysels, arrondissementsleider van het V.N.V., enz. enz.

Te 14 uur 30 verschijnt een groep D.M.S.-meisjes met groote tuilen rozen op de vrijwilligers toe en onder de algemeene opwinding welke zich van alle aanwezigen meester maakte, steken zij de bloemen in het knoopsgat van de vrijwilligers.

Terwijl een militaire muziekkapel marschliederen uitvoert, stroomt nog immer volk binnen.

Te 15 uur stipt dreunt de stem van den voorzeager door de luidsprekers om aandacht te vragen voor de komst van den Leider, die met zijn staf als in den kerk. Duizenden en nog duizenden halen rekken sich. Wanneer dan de flinke gestalte van den Leider van het V.N.V., Dr. Elias, vergezeld van de Brigadeführer Jungelaus, hoogere Duitsche officieren en den kommandant-generaal der Dietsche Militie-Zwarte Brigade, Joris Van Severlant, verschijnt, breekt en donderend Hou-Zee-gejuich los en strekken sich alle armen in een zelfde beweging ten groet. Terwijl de muziekkapel speelt, doch door het gejuich overdonderd wordt, stapt de Leider en zijn gevolg op de Vrijwilligers toe. Wanneer de Leider de koene strijders voor het Oostfront schouwt valt een plechtige stilte in. Iedereen voelt dit oogenblik aan als een gewijd en onvergetelijk moment.

Daarop begeeft de Leider zich naar de gekwetsten van het Vlaamsch Legioen, die voor de tribune hebben plaats genomen, en drukt hun een voor een de hand.

Door de luidsprekers laat dan de voorsprecker de woorden dirvonen, welke Dr. Reimond Tollenaere ons ter overweging aan zijn volk gaf :

« Wij hebben thans het lot van ons volk in onze handen. Ons volk wordt vrij en groot als wij het willen, al wij één zijn in de kameraadschap van den nieuwen tijd. Daarom gaat onze gedachte naar allen die zin en zending willen geven aan hun leven. »

Midden een ademloose stilte heft dan de dreunende stemmen het « Roulande-lied aan. Weer wordt door de luidsprekers aandacht gevraagd.

Kdt-generaal Vansteenland aan het woord

Kommandant-generaal Vansteenland beemt plaats op de spreekstribune en houdt een korte toespraak tot de aanwezigen :

Mijn Leider, Brigadeführer Jungelaus, Gedenda Gasten,

Mijn trouwe Kameraden Volksgenooten,

Reeds zooveel malen namen wij afscheid van koningenlijken Vlaamsche Vrijwilligers, die gewillig gingen aan den oproep van den Leider, zich melddden voor het SS-Legioen Vlaanderen of voor de Waffen-SS.

Bij ieder afscheid gaat vanzelfsprekend onze dankbare gedachte naar de jongens die, gewillig gingen, om voor ons hier, die de eerste oproep deed : Leider Staf de Clercq. *(Toef.)* Hij heeft zijn leven gegeven voor onze Vlaamsche Gedachte en voor het Vlaamsche Volk. Zijn heldendood zal ons steeds voorgaan in harden kamp ingaat zijn en door hun schitterende prestaties en aandacht van de wereld op ons volk vestigden.

Bij ieder afscheid blijven onze gedachten ook bij diegenen, die gevallen zijn : Kommandant-Generaal Dr. Reimond Tollenaere en vóór en na hem zovelen, die hun leven lieten voor de vrijheid van hun grootschen en schoonen plicht, het hoogste offer hebben gebracht. Door hun offer zal ons Volk leven.

Voor zijn vertrek zei hij het nog, onze jongens hebben gezegd :

« Wij moeten sterk, trotsch en waardoor zijn ! »

Allen in het leven wordt uit kamp uit, dat men wee geboren. Zoals de zeil in het geestelijk leven van den individueelen mensch de wacht moet worden, zoo zal ook in politiek leven moet ook de soldaat, de gewapende sterke wacht, de hand houden aan het zwaard, opdat niemand ons van het hoogste goed, Bouen den vrede staat het leven. Men vermoet in het leven niet zonder strijd. De die een het leven is strijd. »

En hij strees tot het einde.

Hij was vooral bereid zijn leven te geven voor datgene waarin hij zoo rotsvast zwioolde en aan al zijn kameraden zette hij dan ook de diepe beteekenis van den heldetadood uiteen :

« Wanneer Vlaanderen thans bereid is het offer van zijn leven te geven voor de Groot-Germaansche zaak, en alsdus ook voor de Nederlandsche volksaak, dan zal het daarmede ook de eenige zaak zijn, die een waarlijk vredige toekomst voor ons Vlaamsch bloed herstellen. »

Vandaag vertrekken weer honderden uit de Zuidelijke Nederlanden, voor een harde schelving en met een onwankelbaren vertrouwen, bezield zoonaak als 't kan ingaat te worden tegen den gruwelijksten vijand aller tijden. Zij vertrekken onder de leuze : Wienen of sterven. Samen met hun kameraden zullen zij de eer van ons volk hoog houden. Scherp zullen zij zijn weren, fier zullen zij zijn te mogen kampen onder de leiding van den grootsten Führer en Veldheer, dien de wereld ooit gekend heeft : *Adolf Hitler. (Langdurig toef.)*

Zoo fier zijl daarop zijn, zoo trouw zullen zij blijven aan hun Leider, aan hun Volk, aan alles wat aan hun hart ligt, en in een harmonische trouw aan Führer en Leider tot ter dood, zullen zij tegenover den vijand staan.

Men zal begrijpen, dat ik een bijzonder woord heb voor de Kameraden, die bereid zijn in de Dietsche Militie, de Kameraden, die hier voor mij staan. Vertrekkensgereed, en denen die reeds van dien tijd af aan hebben en vertrouwd zijn met het harde leven in de Russische steppen.

De D.M. heeft reeds zoovele manschappen uit haar rangen zien opstrekken, en naar het 44-Legioen Vlaanderen, en naar de Waffen-44, en naar het N.S.K.K.

(Zie vervolg blz. 2)

De Leider der Eenheidsbeweging V. N. V., Dr. Elias, neemt afscheid van zijn Vrijwilligers

(Foto Volk en Staat)

Internationaal overzicht

Duitsche diplomaten op nieuwe posten

Von Weizsäcker naar het Vatikaan

H.D.B. — *In het Duitsche ministerie van buitenlandsche zaken hebben er belangrijke personeelsveranderingen voorgedaan, waarvan de meest belangrijke zijn : de benoeming van staatssekretaris von Weizsäcker tot ambassadeur bij het Vatikaan en die van Herr Heinrich Dieckhoff tot ambassadeur te Madrid.*

Berijn heeft dus wel een groot belang aan het Vatikaan ! Italië liet zich bij den H. Stoel vertegenwoordigen door een ex-minister van buitenlandsche zaken, tevens een der intiemste medewerkers van Mussolini; door graaf Ciano. Thans doet Duitschland niet veel minder. Een Duitsch staatssekretaris van buitenlandsche zaken bekleedt in de catholieke hiërarchie den hoogsten rang na den rijksminister ; een kort onderzoek naar de personaliteiten die deze functie ondernamen wijst tal van bekende namen aan : Herbert von Bismarck, von Bülow, von Kühlmann, von Rieckenen. Zoo komt het Vatikaan als diplomatiek centrum plots nog sterker op den voorgrond. Het is een der weinige internationale treffpunten, die in deze oorlog nog overblijven : alle oorlogspartijen trachten er internationale inlichtingen in te winnen en contacten, vooral met de Katholiek bevolkingsdeel relatief gering is, laten er zich zinds het begin van den oorlog bestaan vertegenwoordigen : o.a. China, Japan, Finland (deze laatste staat door niemand minder dan den thans verplaatsten Gripsenberg), al dan niet officieele gerechten na elke uitmoeting in of rond het Vatikaan deden steuls hypothesen gebaren worden, waaronder deze aan wredenaderhandelingen vanuitgebreid den Paus, Osborne, een man van zijn vertrouwen, enkele politieke betrekenis moet hechten. Naar de Wilhelmstrasse verklaart, dat de Paus het slechts om een bezoek zoals de Duitsche ambassadeurs er in den loop van het jaar aan de Rijkshoofdstad brengen.

Het Vatikaan over den nieuwen Duitschen ambassadeur

Hierdoor wordt het klaar dat alle spekulaties van den tezentaarwer de eventuele moeilijkheden om in dit gemeenschappelijke front een breu te slaan, vergeefsch zullen zijn.

Het voorspel van grootscheepsche operaties ?

DE BESPREKINGEN IN HET HOOFDKWARTIER

Hoch in Tunesië, noch in Sowjet-Rusland zijn er belangrijke militaire gebeurtenissen aan gang ; op diplomatiek terrein echter, ontwikkelen de Amogendheden een groote bedrijvigheid.

In de Berijnsche residens is men de morning toegedaan dat de verschillende besnelen aan het Hoofdkwartier van den Führer se schijnen op te wijzen dat deze besprekingen het voorspel zijn van een groote militaire bedrijvigheid.

Ook te Londen verwacht men dat, nog in den loop van deze week, een nieuwe grootscheepsche operatie.

Von Papen naar Berijn

Hej als Turksche bron stammende bericht bleidens hetwelk de Duitsche ambassadeur Von Papen op weg was naar Berijn werd door bevoegde Duitsche kringen bevestigd. Te dezer gelegenheid werd er echter op gewezen, dat men aan dit bericht geenszins politieke betekenis moet hechten. Naar de Wilhelmstrasse verklaart, de Paus het hier slechts om een bezoek zoals de Duitsche ambassadeurs er in den loop van het jaar aan de Rijkshoofdstad brengen.

De besten onder ons kampen aan het Oostfront

Diegenen die daartoe niet gerogene zijn hebben ons hun plicht.
Het thuisfront mag slechts achterom kijken om te zien of het inzet in dienst der Gemeenschap uit.

WACHTBRIGADE (Fabriekswacht)

Stationiet zij, Vijfroede.
Inlichtingen in alle V.N.V en 2.5 dekretariaten

VOETTOCHT NAAR SCHERPENHEUVEL : (van l.n.r., van o.n.b.) 1ste rij: Frans TROCH, Frans DONS, Jules SPRUYT. 2de rij: Louis MOENS, Karel VAN LOO, Jef VAN DEN BERGH, Fons GEETS, Jef MEERT, Willem SLACHMUYLDERS, Rik VAN DE WOUWER. 3de rij: Marcel VAN DER WILT, René LEEN, Leon VEKEMANS, Jan GOOSSENS. 4de rij: Jan VERMEULEN, Edward VAN DER WILT, Emiel VAN DER ELST, Theo GEETS, Frans PARIJS, Edward SAERENS, Louis HUYBRECHTS, onderpastoor NOBELS, Moel KEULEERS. 5de rij: Frans SIJMONS, Jan CALLAERTS, Frans VAN DER WILT, Frans VERBERGT, Frans CEUPPENS, Frans VERCAMMEN, Fons MERTES. Bovenaan: Frans BUELENS, Tony DOMS.

De pijnlijke voettocht van verleden jaar naar de bedevaartplaats Scherpenheuvel schrikt ons niet af, want op zaterdag 22 mei gaan we er opnieuw naartoe. Om de grootste hitte te vermijden vertrekken we nu om 6 u. 's morgens. Jan Vermeulen vergezelt ons met paard en kar, waarop de eetzakken en de vesten meegevoerd worden.

Om de financiële toestand van voetbalclub Hombeek S.K. wat te verbeteren, komen we op een origineel idee. Bals zijn er te Hombeek, sedert het begin van de oorlog, niet meer geweest. De voornaamste reden is dat er enkel in private kring mag gedanst worden. We omzeilen deze hindernis door op zondag 20 juni, in ons lokaal in de Bankstraat vanaf 13.30 u. leden in te schrijven voor slechts één dag. Met hun lidkaart kunnen ze zich dan in het dorp, aan de ingang van de zaal Forum, een toegangsbiljet aanschaffen. Ook van buiten de gemeente is er veel jeugd opgekomen. Er is van in de namiddag tot op de late avond een voortdurend in en uit geloop. Als om 23 u. de laatste dans gespeeld wordt heeft Hombeek S.K. niet minder dan 1.200 leden gehad, echter voor één dag.

GEVANGENEN WEER VRIJ

In de nacht van 26 op 27 juni stort er in een weide, naast de Kapellebaan, niet ver van de hoeve van boer Scheers, een Britse *Halifax*-bommenwerper te pletter. In de onmiddellijke nabijheid liggen de lijken van twee piloten. De volgende dag, een zondag, gaan veel nieuwsgierigen naar het wrak kijken. Terwijl de Duitse schildwacht in een andere richting wandelt, verwijder ik het plaatje waarop het nummer van een afgerukte motor vermeld staat. 's Maandags verneem ik op het bureel dat Paul Beckx, de zoon van mijn ernstig zieke chef, evenals zijn vriend Willy Van Hoeck, aangehouden zijn; ze werden betrapt op het wegnemen van enkele voorwerpen uit de cabine van het vliegtuig. Op donderdag 1 juli komen we te weten dat ze in de Begijnenstraat te Antwerpen opgesloten zijn. Ik moet er dadelijk naartoe om te trachten hen vrij te krijgen. Vooraleer de gevangenis binnen te gaan tast ik in mijn zakken om zeker te zijn dat er geen compromitterende dingen inzitten. Door de brutale Duitse commandant word ik naar de rechter verwezen. Deze verblijft op de Meir in een statig gebouw van een scheepvaartmaatschappij. Ik moet een tijd wachten

vooraleer hij mij ontvangt. Ik leg hem uit dat wij brandvrije bouwmaterialen vervaardigen en dat Belgische aannemers reeds een aantal loodsen voor de *Wehrmacht* gebouwd hebben met onze producten. Hij is een rustig man en laat mij uitpraten. Mijn tweede argument is, dat het twee specialisten zijn die in ons bedrijf moeilijk kunnen gemist worden; maar dit is een leugen, want in werkelijkheid zijn het nog maar leerjongens. Ook tracht ik hem te doen geloven dat zij zeker geen kwade bedoelingen hadden, maar alleen een paar souvenirs uit het vliegtuig wilden meenemen. Ik besluit met hem te vertellen dat de vader van een van hen op sterven ligt en hij graag zijn zoon nog eens zou willen zien. Hij slaat het dossier dicht en zegt: "- *Das verstehe ich. Morgen sind sie zu Hause.*" Al is het met een dag vertraging, ze komen inderdaad vrij.

Na het overlijden van mijnheer Beckx op 5 juli 1943 word ik tot bureelchef bevorderd. Tevens neem ik in zijn plaats het secretariaat van het Steunfonds waar; dit werd in de herfst van het jaar 1940 opgericht om aan onze arbeiders die in grote nood verkeren financiële hulp te verlenen.

De Duitsers krijgen nu de rekening gepresenteerd voor de verwoestingen die ze tijdens de *Blitzkrieg* in Engeland veroorzaakten. Bijna elke nacht worden, door grote formaties geallieerde bommenwerpers en jachtvliegtuigen, militaire doelen en steden bestookt.

In het café Alhambra, met zaal, bij Rik Geets op het Heike wordt veel verteerd. Dit succes is begrijpelijk, want het is enkel daar dat men nog bier van een betere kwaliteit en met een hoger alcoholgehalte kan drinken. Rik is meestergast in de brouwerij Lamot en hij regelt het zo dat er bij hem vaten geleverd worden met gedeeltelijk ordinair ersatzbier, maar aangevuld met overschotten van bier van vooroorlogse kwaliteit dat enkel voor de *Wehrmacht* mag gebrouwen worden. 's Zondags wordt het al van na de middag door kegelaars druk bezocht. Bij het drinken van pinten bier, beoefenen ze dan urenlang hun geliefde sport. Ook van andere gehuchten gaan ze er naartoe.

Het *Rüstungskommando* heeft beslist dat alle arbeiders van Eternit voortaan in dienst zullen mogen blijven. Op het getuigschrift van tewerkstelling dat elke werknemer sinds de verordening van 25 juni 1943 steeds op zak moet hebben, staat voor onze arbeiders vermeld: *Eternit Werke zu schönen, feuerfeste Industrie*. Ik vergezel nog steeds diegenen die toch door de *Werbestellen* worden opgeroepen om, ingeval van moeilijkheden, voor hen tussen te komen.

ROOF KERKKLOKKEN

Als op zaterdag 17 juli de firma Van Campenhout uit Haren, in opdracht van de Duitsers, met het nodige materiaal toekomt om de klokken uit onze kerktoren te halen, staat het dorp in rep en roer. Met een paar vrienden verstop ik enkele stukken o.a. een zware haak die we boven de biechtstoel van de onderpastoor leggen. Het verfoeilijk werk gebeurt op dinsdag 20 juli. Nadat twee klokken op de grond staan en de arbeiders vertrokken zijn, wordt er aan de grootste een plakkaat gehangen met een afscheidsgedicht van pastoor Nijs. Onder het luiden van de overblijvende klok brengen treurende parochianen bloemen aan. Een plan van enkele OLMAP leden om bij duisternis de kleinste van de twee in de grond te verbergen, wordt door onderpastoor Nobels prompt afgeraden. Hij is van mening dat het opzet niet kan lukken, want alleen al het verplaatsen van de klok kan onmogelijk geheim blijven.

Tijdens de oogst worden in het graan de kadavers van de nog drie vermiste piloten gevonden die met hun *Halifax*-bommenwerper eind juni nabij de hoeve van Scheers neerstortten.

STOUTMOEDIGE OVERVAL

Het gebeurt meer en meer dat gewapende weerstanders transporten van rantsoenzegels aanvallen. Zelfs op gemeentehuizen worden ze uit de koffers gehaald. Een zeer stoutmoedige overval had plaats op zaterdag 24 juli op de steenweg van Leuven naar Mechelen. Een vrachtauto waarin zich de zegels voor de omliggende gemeenten bevonden en die bemand was met 15 gendarmen, werd te Hever door verzetsstrijders tegengehouden. Ze sprongen plots vanachter de bomen en onder bedreiging van hun snelvuurgeweren ontwapenden ze de gendarmen. Vliegensvlug laadden ze de zegels in een klaarstaande auto zonder nummerplaat en verdwenen.

ONDERGEDOKEN PILOTEN

Vrijdag 6 augustus hebben we op de pastorie bestuursvergadering van OLMAP. Na afhandeling van de dagorde vertelt de onderpastoor ons over zijn activiteiten in de weerstand. Zo kon hij in het begin van de week van een dienster in een café kort bij een vliegveld bepaalde inlichtingen bekomen. Praatgrage klanten behorend tot het grondpersoneel verstrekten haar die informatie nadat ze eerst op enkele borrels getrakteerd werden.

Drie piloten zaten in Hombeek ondergedoken: De twee Amerikanen Wallace Soderberg (lt) uit Sat Lake City en Donand Boyd (sgt) uit New-York enerzijds en J. Domigan uit Grossham, Kilmarnock, Schotland anderzijds.

Op zeker ogenblik haalt hij uit een schuif van zijn bureau de foto's van drie Amerikaanse piloten, die zich onder de scène van het patronaat schuil houden. Lachend voegt hij eraan toe: - "*Indien ge ze wilt zien zeg het me dan nu, want ik denk dat ze een dezer dagen op weg zullen zijn naar Engeland*". We bewonderen hem voor zoveel durf maar niemand gaat op zijn voorstel in.

Ik loop reeds een hele tijd met opgelapte vesten en broeken en aan vervanging valt niet te denken. Gelukkig kan mijn schoonzuster Jeanne, die bij het Vast Wervingssecretariaat beambte is, voor mij stof voor een kostuum kopen. Normaal is die enkel bestemd voor de staatsambtenaren. Omdat ik van den buiten ben vraagt een Mechels kleermaker mij hem in natura te betalen. Liefst zou hij voor het maakloon tarwe hebben. Als ik hem vertel dat ik er zelfs voor mijn gezin geen kan kopen, dringt hij niet verder aan. Wel rekent hij mij het driedubbele van de vooroorlogse prijs aan. Als ik de eerste keer met mijn nieuw pak op straat kom, voel ik mij zo fier als een pauw. Spoedig ondervind ik dat deze ersatz stof bij hevige regenval krimpt en bij fel zonnelicht verkleurt.

Lederwaren zijn ook niet meer in de handel. Om de versleten schoenzolen van mijn gezin te herstellen gebruikt mijn vader, die de stiel tijdens de vorige oorlog geleerd heeft, het leder van de beenstukken die ik bij het leger droeg. De gerantsoeneerde groene zeep schuimt niet. Ze is zeer licht, blijft op het water drijven, plakt aan het lichaam en bovendien reinigt ze onvoldoende. Goed afspoelen is aan te raden. Het is dan ook niet te verwonderen dat huidontstekingen tamelijk veel voorkomen. Van een smokkelaar uit Opdorp kopen we nu en dan eieren aan de woekerprijs van 8 frank. Omdat ze zo schaars zijn geven we ze aan onze twee kinderen. Ze moeten zich echter elk met een half ei bij het ontbijt tevreden stellen. Het gebrek aan tabaksprodukten is zo groot dat verwoede rokers zich op straat bukken om de weggeworpen sigarettenpeukjes op te rapen en van de verzamelde tabak een sigaretje te rollen.

De voorlaatste zondag van augustus krijg ik Louis, de zoon uit de herberg De Witte Kaproen, op bezoek. Hij draagt het uniform van de Dietse Militie - Zwarte Brigade. Er werd bij zijn ouders door het glas van de herbergdeur geschoten. Volgens hem moet er niet ver gezocht worden om de daders te vinden vermits het bij OLMAP allemaal Anglofielen zijn. Hij waarschuwt mij dat indien zijn ouders nog lastig gevallen worden, wij ons aan represaillemaatregelen mogen verwachten. Ik antwoord hem dat ik met dit geval helemaal niets te maken heb. Bij het weggaan roept mijn broer Jozef, die even langsgekomen is, hem spottend na : -"*Dag manneke!*"

ONDERPASTOOR NOBELS VLUCHT

De donderdag daarop, 26 augustus, bel ik na mijn dagtaak aan op de pastorie. Ik overhandig aan onderpastoor Nobels het Belgisch geld dat mijn bediende De Cock, te Brussel door een man uit de weerstand tegen Engelse ponden heeft laten omwisselen. Dit geld kwam van neergekomen Engelse piloten. De anders zo kalme priester loopt nu zenuwachtig in de ontvangkamer rond. Hij bekijkt me even en zegt: - "*Ward, reeds tweemaal werd ik vandaag verwittigd dat ik gevaar loop aangehou-*

den te worden". Zonder aarzelen antwoord ik hem: - "*Mijnheer de onderpastoor, verdwijn dan alsjeblieft zo spoedig mogelijk*". Glimlachend laat hij mij buiten met de woorden: - "*Ik geloof dat dit het beste zal zijn.*" 's Anderendaags verneem ik dat hij na de mis van 7.30 u. per fiets naar Mechelen gereden is. Ongetwijfeld had het bisdom dit voorzien want reeds op zaterdag 4 september komt zijn opvolger, E.H. Lauwers, te Hombeek toe. Ik ben bijna zeker dat deze moedige verzetsman, die zelfs het lef had om tijdens zijn zondagspreken het anti-christelijke nazisme te veroordelen, niet inactief zal blijven en dat hij zal trachten Engeland te bereiken, zoals de piloten die hij op gevaar van zijn leven hielp ontsnappen.

Sinds de lente van dit jaar is de militaire toestand grondig gewijzigd. In Rusland moet de *Wehrmacht* grote gebieden prijsgeven. Uit Afrika zijn de troepen van de As verdreven. In Sicilië ontscheepten de geallieerden en breiden gestadig hun opmarsgebied uit. Op 8 september capituleert het Italiaanse leger. Duitse troepen rukken echter Italië binnen om de Amerikanen en de Britten te beletten zonder verweer tot de Franse en Oostenrijkse grenzen door te stoten.

Fietstocht naar het Albertkanaal

Twee dagen later fiets ik met Maurice Somers naar Kesselt aan het Albertkanaal. We worden er door de douanebrigadier bij wie Maurice tijdens de eerste maanden van de mobilisatie logeerde verwacht. Mijn versleten banden heb ik zo goed mogelijk hersteld en we geraken zonder veel problemen op onze bestemming. Vader en moeder zijn nog niet veel veranderd, maar Rik en Leentje zijn de kinderjaren ontgroeid. Vier jaar geleden zat Leentje nog op mijn schoot en trok ik plagend aan haar tressen. Nu echter is het een mooie flinke juffrouw geworden. We frissen ons wat op. Intussen staat de tafel reeds gedekt. Van voedselschaarste is hier niet veel te merken. Buiten een boomgaard en een groentetuin hebben ze ook schapen, geiten, kippen en konijnen. Nu we toch in de streek zijn fietsen we 's zaterdags naar onze vroegere stellingen, in de nabijheid van de brug van Zutendaal. Van onze loopgraven blijft niet veel meer over en nergens zijn nog materialen van de verdedigingswerken te zien. Terwijl we hier over de zandvlakte wandelen, denk ik aan de tweede dag van de oorlog terug, toen we hier als achterwacht aan ons lot werden overgelaten. Achteraf vernam ik van commandant Rousseaux dat hij die dag te 17 u. reeds wist dat wij volledig omsingeld waren. Inderdaad, rond die tijd stuurde hij, ingevolge het uitvallen van de telefoonverbinding, sergeant Magnus naar voor om mij het bevel tot terugtrekking te brengen. Hij geraakte echter niet ver want door het vijandelijk vuur dat de hele vlakte achter ons bestreek, moest hij vlug rechtsomkeer maken. Intussen is dit allemaal reeds geschiedenis, maar we leven nog altijd onder de dwingelandij van de Duitse overweldiger. De volgende dag bezoeken we na het noenmaal het kerkhof van Riemst. Hier liggen 216 gesneuvelden van het 2de Carabiniers en het 2de Grenadiers begraven. Ze vielen allen op 10 en 11 mei 1940 tijdens hun vruchteloze strijd om de Duitsers, die de bruggen van Vroenhoven en Veldwezelt intact in handen kregen, de toegang tot ons land te beletten. Ze hadden pas eind april deze sector overgenomen. Diep onder de indruk keren we naar onze gastheer terug. Hij vertelt ons uitvoerig over de verschrikkingen die ze toen meemaakten. Later op de avond wordt er aan het verleden niet meer gedacht en gaat het er in de ruime gezellige huiskamer vrolijk aan toe. Terwijl vader rustig zijn pijpje rookt en moeder fier toekijkt, dansen Maurice en Leentje op gramofoonmuziek. Hij leert haar hoe een foxtrot, tango en wals zwierig moeten gedanst worden. Maandagmorgen, kort voor ons vertrek naar huis, zie ik de bejaarde pastoor uit het kerkportaal komen. Ik ga ernaar toe en maak mij bekend. We praten wat over vroeger. De volgende woorden die hij als afscheid tot mij richt, tonen aan dat ons verblijf hier hem veel leed berokkend heeft: - "*Meneer, met het leger is tijdens de mobilisatie ook de duivel in ons dorp gekomen en de jeugd die het meemaakte is niet meer zoals die van voor de oorlog*".

Personeelslijsten

Bijna geen enkele werkgever heeft gevolg gegeven aan de Duitse verordening van 25 juni 1943, waarbij zij verplicht werden lijsten, met bepaalde gegevens van elk personeelslid op te stellen en die aan het Arbeidsambt te overhandigen. Nu dreigen ze zelf die lijsten samen te stellen en de voorziene sancties toe te passen. Onze directie wil dit vermijden en geeft mij opdracht om er in vertraagd tempo aan te beginnen. Ze inleveren doen we in geen geval.

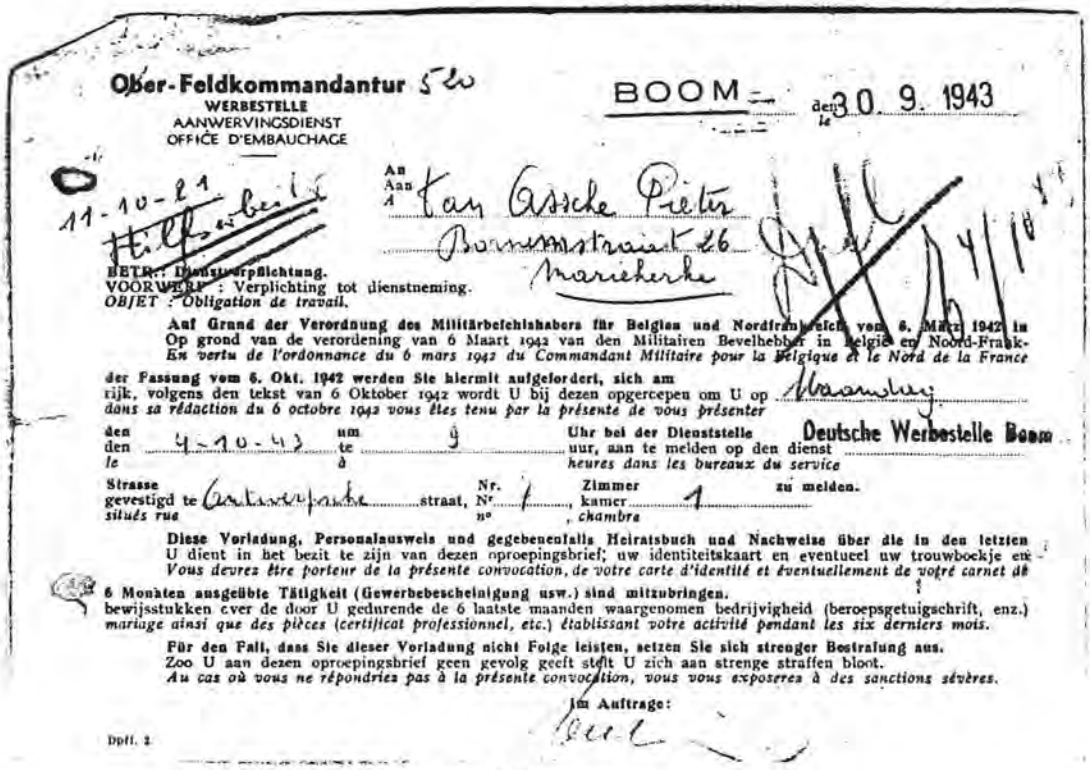
Op de laatste zondag van september woon ik te Mechelen een bijeenkomst bij van de voorzitters van de Davidsfondsafdelingen uit ons gewest. Algemeen-secretaris E. Amter neemt namens het hoofdbestuur het woord. Hij klaagt ondermeer de beperkingen aan die de bezetter het verenigingsleven oplegt en hoopt dat wij spoedig opnieuw in een vrij land zullen mogen leven. Na de vergadering maakt Jef Verhavert uit Muizen hem

hierover de volgende opmerking: - " *Mijnheer Amter, u hebt in het begin van de oorlog toch gezegd dat Vlaanderen baat zou hebben bij een Duitse overwinning.*" Hij trekt even aan zijn meerschuimen pijp en antwoordt rustig: - "*Heb ik dat gezegd ? Wel, dan ben ik allang van mening veranderd.*" Naar mijn ervaring heeft het algemeen-secretariaat steeds de Vlaamse christelijke principes laten primeren.

Sinds 21 september 1943 zijn de vrijstellingen voor verplichte tewerkstelling in Duitsland voor de jonge mannen van 1920 en 1921 ingetrokken. Dat is slecht nieuws voor hen en het aantal onderduikers zal ongetwijfeld sterk toenemen.

van Vlaamse vrijwilligers voor het oostfront. Op zondag 10 oktober marcheren ze van het station naar het stadhuis en na een korte toespraak keren ze langs dezelfde weg terug.

De voorlaatste zaterdag van oktober ontmoet ik toevallig op de IJzeren Leen mijn vroegere bevelhebber van de schoolcompagnie commandant Van Sichem. In opdracht van het verzet is hij bezig een groep samen te stellen van vroegere Belgische militairen die, tijdens de laatste fase voor de bevrijding, de aftrekkende Duitsers zal moeten beletten de brug, over het zeekanaal te Willebroek, te doen springen. Indien hij het nodig acht hoor ik nog wel van hem.

Ober-Feldkommandantur 520
WERBESTELLE
AANWERVINGSDIENST
OFFICE D'EMBAUCHAGE

BOOM, den 30. 9. 1943

An / Aan / à Van Assche Pieter
Bonnenstraat 26
Marieberke

BETR.: Dienstverpflichtung.
VOORWERP : Verplichting tot dienstneming.
OBJET : Obligation de travail.

Auf Grund der Verordnung des Militärbefehlshabers für Belgien und Nordfrankreich vom 6. März 1942 in Op grond van de verordening van 6 Maart 1942 van den Militairen Bevelhebber in België en Noord-Frank-
En vertu de l'ordonnance du 6 mars 1942 du Commandant Militaire pour la Belgique et le Nord de la France

der Fassung vom 6. Okt. 1942 werden Sie hiermit aufgefordert, sich am
rijk, volgens den tekst van 6 Oktober 1942 wordt U bij dezen opgeroepen om U op
dans sa rédaction du 6 octobre 1942 vous êtes tenu par la présente de vous présenter

den / le 4-10-43 um / te / à 9 Uhr bei der Dienststelle / uur, aan te melden op den dienst / *heures dans les bureaux du service* Deutsche Werbestelle Boom

Strasse / gevestigd te / *situés rue* Antwerpsesteenweg straat, Nr. / N° 1, Zimmer / kamer / *chambre* 1 zu melden.

Diese Vorladung, Personalausweis und gegebenenfalls Heiratsbuch und Nachweise über die in den letzten U dient in het bezit te zijn van dezen oproepingsbrief; uw identiteitskaart en eventueel uw trouwboekje en
Vous devrez être porteur de la présente convocation, de votre carte d'identité et éventuellement de votre carnet de

6 Monaten ausgeübte Tätigkeit (Gewerbebescheinigung usw.) sind mitzubringen.
bewijsstukken over de door U gedurende de 6 laatste maanden waargenomen bedrijvigheid (beroepsgetuigschrift, enz.)
mariage ainsi que des pièces (certificat professionnel, etc.) établissant votre activité pendant les six derniers mois.

Für den Fall, dass Sie dieser Vorladung nicht Folge leisten, setzen Sie sich strenger Bestrafung aus.
Zoo U aan dezen oproepingsbrief geen gevolg geeft stelt U zich aan strenge straffen bloot.
Au cas où vous ne répondriez pas à la présente convocation, vous vous exposeriez à des sanctions sévères.

Im Auftrage:

Dpfl. 2

Een oproeping voor de *Werbestelle*

Leon Denteneer pacht het gras op de Zennedijk van aan de spoorwegbrug tot aan de grens met Zemst. Wanneer hij een paar kruiwagens voer voor zijn schapen en geiten haalt, heeft hij gewoonlijk een praatje met de Duitse schildwacht die langs de Hombeekse kant van de brug staat. Sommigen van die oudere soldaten nemen hem in vertrouwen. Ze zijn de oorlog kotsbeu en vragen zelfs naar nieuws uit Engeland. Leon stelt hen dan glimlachend voor om bij hem thuis eens naar een uitzending van de Engelse radio te komen luisteren. Dit gebeurt wel eens maar ze zijn steeds alleen. Ze zijn bang om door eigen volk verklikt te worden. Behalve de Duitsgezinden interesseert niemand zich bij ons aan het afscheid te Mechelen

VALSE *LE SOIR*

Woensdagmorgen 10 november ga ik de burelen van Eternit binnen voor een nieuwe dagtaak. Een collega, mijnheer Taburiaux, komt lachend op mij toe. Hij is een guitige, sympathieke Waal met wie ik bijna dagelijks over de oorlog praat. Hij vertelt mij dat hij gisteren, bij het verlaten van het Noordstation te Brusssel, zoals gewoonlijk de avondeditie van het dagblad *Le Soir* kocht. Toen hij in de tram zijn blad las zag hij, tot zijn niet geringe verbazing, dat de journalisten van de gestolen *Le Soir* en hun Duitse meesters grondig werden gehekeld. In een hoofdartikel werd de

25ste verjaardag van de Duitse nederlaag in 1918 herdacht en ook het nakend einde van het Derde Rijk werd uitvoerig beschreven. Andere reizigers beleefden eveneens dolle pret aan deze stunt van het verzet. Ondertussen is hij te weten gekomen dat enkele minuten voor het gewone uur, dus rond 16.00 u. mannen te voet de zakken met de valse *Le Soir* bij verscheidene verkooppunten afleverden. Zij beweerden dat de bestelwagen defect was. De echte editie werd, dankzij een actie van de weerstand, vertraagd. Mijnheer Taburiaux geeft mij als souvenir zijn exemplaar.

Zondag 19 december hebben we eindelijk nog eens gelegenheid om een toneelavond bij te wonen. Een groep mannen, bijna allen lid van OLMAP, voert in de zaal De Leeuw van Vlaanderen twee blijspelen op. De hoofdbrok is *Een Paard op Zolder* en daarna volgt de vroeger slechts eenmaal gespeelde klucht *Het Standbeeld van de Veldwachter*. De volledige opbrengst gaat naar de parochiale boekerij.

KOOLTJES ZIFTEN

Bij het begin van de vierde oorlogswinter hebben we weer heel wat problemen om de huiskamer te verwarmen en het eten klaar te maken. Buiten de magere rantsoenen kolen en schlam kunnen we nu ook, in geringe mate, *spriet*, een soort turf, kopen. Mijn vrouw en haar vader Eugeen en onze buren Nathalie en Louis vervoegen noodgedwongen de honderden die regelmatig naar het Bos van Aa te Humbeek gaan kooltjes ziften. Bij gebrek aan fietsbanden leggen ze de lange afstand te voet af. Op het vroegere stort van de stad Brussel scheppen de mannen de laag grond af en met de riek wordt naar as gezocht, voortkomende uit kachels en verwarmingsinstallaties. Deze wordt dan gezift en de overblijvende kooltjes worden in zakken gedaan. Vooraleer huiswaarts te keren, bergen ze de zakken, schoppen, houwelen, rieken en ziften op in de nabij gelegen hoeve van Moortgat. Bij een voldoende vracht wordt die door Eugeen en Louis per stootkar naar huis gevoerd.

Wat het brood betreft is er gunstig nieuws. Het dagelijks rantsoen dat twee maand geleden van 225 gr tot 250 gr verhoogde, is vanaf 23 december vastgesteld op 300 gr. Het meelgehalte dat 76% bedroeg, daalt echter naar 73%. Ik weet niet uit welke andere ingrediënten het brood is samengesteld, maar van slechte kwaliteit is het zeker. Bij het snijden kleeft het aan het mes en bij het eten aan de vingers.

Wegens de kolenschaarste zijn de fabrieken en burelen, van vrijdag 24 december 1943 tot zondag 2 januari 1944 gesloten. Op de eerste dag van ons extra verlof kondigt de Engelse radio aan dat generaal Eisenhower tot opperbevelhebber van het geallieerde landingsleger benoemd is. Wij zijn er nu vast van overtuigd dat de invasie, vanaf de volgende lente, ergens op de kust van Frankrijk, België of Nederland mag verwacht worden.

Alle administratieve taken in verband met het werkliedenpersoneel van Eternit worden vanaf begin 1944 geleidelijk in mijn dienst gecentraliseerd. Ik hoef mij voortaan alleen nog maar met personeelszaken bezig te houden.

Zaterdag 15 januari worden te Walem en op tientallen andere plaatsen door partizanen pylonen van hoogspanningskabels met dynamiet vernield.

Het weer in januari is nog zachter dan tijdens dezelfde periode van verleden jaar. De temperatuur daalt nooit onder het vriespunt.

Eindelijk hebben we zekerheid dat de vlucht van onderpastoor Nobels geslaagd is. Op Onze-Lieve-Vrouw-Lichtmis, woensdag 2 februari, luisteren we met ontroering naar zijn stem op radio België te Londen.

Tijdens de zomermaanden gebeurde het meermaals, dat een machinist zijn locomotief deed stoppen om de stoker de kans te geven kolenbriketten tegen veldvruchten te ruilen. Op donderdag 10 februari valt er wegens defect een kolentrein stil tussen de springbareel en het Heike. Spoedig zijn er boeren en boerinnen met paard en kar ter plaatse evenals fietsers. Ze ontgrendelen de valdeuren en trekken met mesthaken de kostbare brandstof uit de wagons. De kolen worden op karren geworpen en in zakken gedaan. Als in de verte de Duitse wacht langs het spoor nadert verdwijnt iedereen vlug met de buit. Spijtig dat er zo weinigen van deze zeldame gelegenheid hebben kunnen profiteren.

Met het oog op de nakende militaire gebeurtenissen gaan de toneelopvoeringen van OLMAP dit jaar veel vroeger door. Onder mijn leiding spelen we op zondagen 13 en 20 februari *De Zonen Stendhal* van B. Bertina.

OBSTAKELS TEGEN ZWEEFVLIEGTUIGEN

Het wordt duidelijk dat de Duitsers een invasie verwachten. Nadat Hitler de Atlantische kust, van de Noordkaap tot de Pyreneeën, in een gigantische keten van verdedigingswerken liet veranderen, worden nu ook in het binnenland maatregelen getroffen. Om te verhinderen dat zweefvliegtuigen, die infanterie vervoeren, in open vlakten zouden kunnen landen, worden er boomstammen en balken stevig in de grond geplant. Dit gebeurt hier ook in het Broek, het Schalam en de Potaardsevelden. In een bosje nabij het Vrijbroekpark liggen nog een aantal ranke afgezaagde bomen die daarvoor bestemd zijn. Mijn schoonvader stelt voor enkele ervan in blokken te zagen en deze met kruiwagens naar zijn bergplaats achter de woning te voeren. Hijzelf, mijn vader, mijn broer Jozef en ik klaren de klus. Daarna heeft hij alle tijd om de blokken in kleinere stukken te kappen en ze onder ons te verdelen. Brandhout is voor iedereen onmisbaar.

"ES GEHT ALLES VORÜBER, ES GEHT ALLES VORBEI"

In cinema Cinex in de Bruul te Mechelen wordt *De Gouden Stad*, met in de hoofdrol Kristina Soederbaum, gespeeld. Vermits het een van de eerste kleurenfilms is en er met veel lof over gesproken wordt, ga ik er op zondag 27 februari met mijn echtgenote naar kijken. Van beneden aan de trap tot boven aan de ingang schuiven de mensen aan. Juist voor mij hoor ik een Duits soldaat in het oor van zijn Mechels liefje neuriën: - *"Es geht alles vorüber, es geht alles vorbei, und auch Hitler und seine Partei."* Zelfs bij het leger zijn er dus reeds jongeren die naar de val van het nazi-bewind snakken. Na de boeiende film en het Duitse oorlogsjournaal, wordt het filmdoek opgerold en het gordijn opengeschoven. Circusartiesten, die wegens de oorlog elders hun kost moeten verdienen, vergasten ons dan op enkele fel toegejuichte attracties.

Waarschijnlijk zal Gerard Mertens nooit meer naar Hombeek terugkeren. Aan het oostfront werd hij door zijn eenheid als vermist opgegeven.

Nu ook al de mannen die in 1922, 1923 en 1924 geboren zijn, naar Duitsland moeten gaan werken vervalt de vrijstelling waarvan ze bij Eternit genoten.

VERSPREIDING HANDBOEKJES

In deze lentemaand laat het geallieerd opperbevel door zijn luchtmacht handboekjes uitwerpen: *"Ten gebruike onzer Belgische bondgenoten, ten einde hen te helpen en hen raad te geven voor de komende bevrijding."* Vermits we ons aan luchtbombardementen op spoorwegen en straten mogen verwachten, wordt er uitvoerig in beschreven hoe we best schuilplaatsen kunnen bouwen. Op bladzijde 12 staat volgende belangrijke boodschap vermeld:

De plaatselijke afdeling van het Algemeen Christelijk Werkersverbond (ACW) richt op 19 maart een toneelavond in. Spelers van de Katholieke Arbeidersjeugd (KAJ) voeren het stuk *De Klucht van den Gestrafte met den Koorde* van Henri Gheon op.

Op maandag 27 maart bevind ik mij 's avonds in het café *A la belle Vue*, het lokaal van Hombeek S.K. Albert Spoelders komt uit de keuken naar mij toe en zegt me dat er daar enkele personen zijn die me zouden willen ontmoeten. Het zijn leden van de weerstand die over hun activiteiten zitten te praten. Zo verneem ik dat ze in de Pikkerie een geheime zender verborgen hebben. Albert vraagt mij of ik hen zou willen helpen. Ik vind het nogal riskant om, in aanwezigheid van onbekenden, over zulke delicate zaken te spreken en zeg hem dan ook dat ik er wil over nadenken. Op het einde van dezelfde week wordt een van hen, Jean Gijsemans, de schoonbroer van de nieuwe caféhouder, Cesar Festraets, aangehouden. Spijts de folteringen van de Gestapo heeft hij zijn kameraden niet verraden. Niemand van hen wordt opgepakt.

(vervolgt)

10. FOLKLORE BIJ ONS

Firmain VERLINDEN

EEN RICHTMEI OP HET DAK

Het bouwen van een nieuw huis ging vroeger gepaard met allerlei volksgebruiken, waarvan we heden het planten van de richtmei op het dak hebben overgehouden.

We kennen de zegswijze nog : "een huis optrekken" of "een huis oprichten". Deze uitdrukkingen kunnen uiteraard niet slaan op onze huidige manieren van bouwen, baksteen op baksteen, of met prefabelementen. Achter de werkwoorden "optrekken" en "oprichten" gaat dus een oudere bouwtechniek schuil, een vaardigheid waarbij *getrokken* of *gericht* werd. Een werkwijze die bekroond werd met het steken van de *richtmei* of de *feestmei* op de nok van het dak. Een woning bouwen is nooit een sinecuur geweest, zeker niet in vroeger tijd. Twee eeuwen geleden waren stenen bouwwerken op het platte land een uitzondering. Kerken, kastelen, voorname woningen en rijke boerderijen werden in steen gebouwd. Alle andere woningen werden in leem opgetrokken, waarbij de hele buurtschap bij betrokken werd. Deze lemen huizen werden toen letterlijk *opgetrokken* of *opgericht*. De structuur van deze huizen bestond uit een geraamte of *huisstoel* van eik. Het klaarmaken van de balken en het timmerwerk gebeurde meestal door de bouwheer zelf. Dit werk kon maanden duren of zelfs jaren aanslepen. Tot aan de afwerking van het timmerwerk lag gans het houten huisgebinte plat op de grond. Dan kwam uiteindelijk het grote en ook feestelijke moment van het *optrekken* of *oprichten* van de woning. Gans de buurt kwam er aan te pas. Met behulp van touwen, ladders en staken werd dan het huisgebinte overeind gezet. Het maandenlange timmerwerk kreeg nu in enkele uren zijn uiteindelijke vorm en betekenis. Klein en groot trok en stootte het huis letterlijk overeind. Het vullen van de wandvlakken met vlechtwerk en latei, het zogenaamde *vakwerk* werd later door de bouwheer zelf uitgevoerd. Het oprichten was een gemeenschappelijk werk.

Waar mensen iets gezamelijk doen, ontstaan vanzelf bepaalde geplogenheden. In die tijd had men nog geen nood aan sociale wetten voor onderlinge dienstverlening. Door eigen oude gebruiken werd een goede gemeenschapszin geregeld werd in de buurt. Het was dan ook vanzelfsprekend dat het wellukken van dergelijk werk een apotheose moest krijgen waaraan alle medewerkers konden deelnemen. Het plaatsen van de feestelijke *richtmei* was zo een teken van dankbaarheid.

Het huis was nog niet bewoonbaar, maar de zwaarste klus was geklaard; de woning was *opgetrokken*. De buren en vrijwillige helpers werden niet geldelijk vergoed, maar door een latere wederdienst. Maar er was toch ook een tractatie van drank in overvloed. Het feest kon echter maar beginnen als de *richtmei* op het dak gestoken was als teken van het gepresteerde werk.

De timmerman stak vroeger de meitak. Dit werk was hem tradidioneel voorbehouden. Thans wordt dit ook al eens gedaan door de metselaar zodra de nok bereikt is. De *richtmei*, een berkeboom in de zomer, een denneboom in de winter, werd versierd met bloemen en linten of vlaggetjes en op de daknok gestoken. Eens die stak werd vroeger het werk stilgelegd en werd het *richtfeest* ingezet met drinken. Bij de boeren werd ook nog wel een boterham met hesp gegeten.

De diepere betekenis, dat de *richtmei* geestenverdrijvend of beschermend zou zijn, dat de eeuwig groene wasdom hierdoor bewaard zou worden, dat het een vertoon zou zijn van welvaart en bezit, is heden lang verdwenen. Toch wordt in heel Europa dit gebruik nog beschouwd als heibrengend voor wie in het huis onderdak krijgt. De tractaties blijven er ook nog aan verbonden als een soort feestelijk slot bij het einde van de ruwbouw. Tot op heden behoort de *richtmei* ook bij ons nog steeds tot de bouwrituelen.

In de Nederlandse provincies Groningen en Friesland hing men aan de ene zijde van de *richtmei* een fles en aan de andere zijde een houten ham. Hierdoor wilde men duidelijk maken dat er flink moest getracteerd worden. De fles werd eerst stukgeschoten vooraleer er geklonken werd. Het was vroeger ook gebruikelijk dat men de *richtmei* ging kappen op het erf van de schoonvader als eerbewijs voor de nieuwe huisbazin. In ieder geval moest de *richtmei* zover gehaald worden dat de timmerlui er een ritje aan overhielden. Ieder vaklui moest beurtelings zagen en kappen aan de gewenste boomkruin. Soms zagen de timmerlieden de gelegenheid schoon om een meisje van het dorp mee te pakken op hun wagen als ze uitreden om de *richtmei* te gaan halen. Een heel eind buiten het dorp lieten ze het meisje afstappen en het (al dan niet) ongelukkig kind moest maar zien hoe ze thuis geraakte.

Als de *richtmei* op de kap van de nieuwe woning stond, klom een timmerjongen naar boven om er drie twijgen van af te trekken. Eén takje was bestemd voor de bouwheer, één voor zijn baas en het derde twijgje voor de leverancier van hout en steen. In Zeeland spijkert men een *feestmei* aan de hofpoort of steekt men hem op het dak als teken dat het koren binnen is. Op Walcheren planten sommige boeren een *feestmei* op de duinen en de molenaar van Biggekerke zette een *feestmei* op de molenkap zodra het eerste koren van de nieuwe oogst aankwam.

De *richtmei* is een eeuwenoud gebruik en tot vandaag zien we de timmerlui dit nog doen. Zo houden ze dit bouwritueel in ere en waarom zou men ze ook niet op een pintje tracteren. De richtmei was toch ook een sociaal gebruik.

ERELEDEN

Apotheker ASSELMAN	Hombeek
M.BEULLENS	Heffen
Stan BEHETS - Angèle SELLESLAGH	Hombeek
N.CORREMANS	Mechelen
tandarts Lydia DE BOCK	Hombeek
Baron Kris de Meester de Ravestein	Hombeek
René DE MAEYER, erecons. instrumenten museum	
Dirk LAUWERS en Yolande SABLON, adv. Duffel	
kinesist LUYCKX	Hombeek
familie MARIEN	Hombeek
E.H.Kanunnik Wim Mariën	Hombeek
dokter Werner MARINUS	Hombeek
Jan MISSINE	Mechelen
Georges Nachtergaele, eredocent HOBU	Hombeek
dokter Walter JASPERS	Hombeek
kinesist Kris SPITAEL	Hombeek
kinesiste Rita SPRUYT	Hombeek
dokter Paul TASSENOY	Hombeek
verpleger Hervé TEUGELS	Hombeek
V.TUYAERTS	Keerbergen
architect Eddy VAN DE VENNE	Hombeek
dokter U. VAN WALLEGEM	Mechelen

BESTUUR VAN HOEMBEKA

baron de Meester de Ravestein	erevoorzitter
Fl. L. LAUWERS	erevoorzitter
Ward DE KEMPENEER	voorzitter
Henri KEULEERS	vice-voorzitter
Jan MISSINNE	secretaris
Raymond LAUWERS	financieel beheer
Libert LOOSEN	archiefbeheerder
Francine LEEN	logistiek en lokaalbeheer
Angèle BEHETS	Ledenbestand & Familiekunde
Gert LOOSEN	redactie en tekstcorrectie
Firmin VERLINDEN	folklore en St.Metteviering
Marie-Louise MIES	natuur en uitstappen
Wim BAETENS	Rapporten & Familiekunde
Thierry LAMMAR	Reglementen & jur.advies

Redactie 't Ridderke

eindredactie : Ward DE KEMPENEER, Gert LOOSEN tekstingave : Patricia BOON, An LOOSEN
medewerkers : Wim BAETENS, Stan en Angèle BEHETS, Louis BUELENS, Firmain VERLINDEN, Fl. Louis LAUWERS, Henri KEULEERS, Libert LOOSEN, Gerarda MARIEN, François VAN DER JEUGHT
foto's : Ward VERBERGT.
tekeningen : Bob BROERS

't Ridderke

Trimestrieel heemkundig tijdschrift van Hoembeka
11de jaargang 1996 * nr.3 * Herfstnummer

11 november - het feest van Sint Martinus, patroon van Hombeek

De dierenzegening na de zondagmis van 10.30 uur bij zonnestralen van een Sinte-Mettezomerke.

verantwoordelijk uitgever: Ward De Kempeneer, Diepestraat 2, 2811 HOMBEEK tel. 015 / 42.33.26

afgiftekantoor
MECHELEN 1

7. KRINGWERKING

HET ONDERWIJS IN HOMBEEK

spreekbeurt door Ward de Kempeneer
in het Cultuurhuis Leliëndaal op vrijdag 8 november om 20 uur

Over de geschiedenis van het onderwijs te Hombeek is tot heden weinig bekend. Aanvankelijk werd het onderricht opgedragen aan de pastoor of aan kerkbedienaars. Lange tijd hebben de kosters onderwezen.

Eerst gebeurde dit in de kerk, later in het huis van de koster zelf. Na de Franse Revolutie werd jongerenvorming een staatsopdracht. Te lande betekende dat geen grote ommekeer tenzij dat de gemeente nu belast werd met het bouwen van een eigen school. Na veel gepalaber over de centen kwam er deze in 1824 in de Diepestraat. Aanvankelijk genoten enkel de jongens onderwijs. Het gebouw was vlug te klein en werd uitgebreid met een aangebouwd lokaal, nu ook voor meisjes. Eind vorige eeuw was er een grote bevolkingstoename. Weer was de school te klein geworden en er verrees in 1870 een nieuwe school in de Bankstraat. Maar hetzelfde liedje herhaalde zich. Bij gebrek aan geldmiddelen werd dit gebouw maar half afgewerkt en was het alleen maart voor de meisjes; de jongens bleven in de Diepestraat. Onder de Liberale regering van Frère-Orban kwam geld vrij voor staatsscholen en men verdubbelde het gebouw in de Bankstraat. Eén vleugel was nu meisjesschool, de andere vleugel jongensschool. De oude school in de Diepestraat werd omgevormd tot gemeentehuis.

In 1878 kreeg de progressist Pierre Van Humbeeck voor de eerste maal een gespecialiseerd ministerie van Openbaar Onderwijs. De geestelijkheid kwam in het verweer tegen zijn laïcisme en spoorde de gelovigen aan een net van confessionele lagere scholen op te richten. Pastoor De Coster wist de gelovigen achter zich te scharen. Plaatselijke Katholieke voormannen lieten hun invloed gelden en door hun financiele steun verrees nu ook een parochiale vrije basisschool verder in de Bankstraat, later patronaat. Nu zat men in Hombeek zelfs met twee scholen. Het schoolprobleem werd politiek opgelost toen bij de verkiezingen van 1885 de Liberale burgemeester en dorpsdokter Vincent Ceulemans het moest afleggen tegen de Katholiek Jan Joseph De Saegher. De gemeenteschool werd jongensschool en de vrije school werd meisjesschool. Begin van deze eeuw werden de zusters Annonciaden van Huldenberg aangezocht de organisatie van het vrij onderwijsnet voor meisjes op zich te nemen. De parochie bouwde een nieuwe school aan de toenmalige Leestsesteenweg (nu Hombekerkouter). Deze toestand is zo gebleven tot kort voor de fusie met Mechelen. Men heeft nog getracht de twee scholen te centraliseren in één eenheidsschool maar er werd geen consensus gevonden. Beide onderwijsnetten zijn dan gemengd geworden en zo zijn er twee scholen met identieke functies.

JAARFEEST VAN HOEMBEKA OP ZATERDAG 30 NOVEMBER

Historisch gezien was het ondenkbaar dat een Hombeekse vereniging kon bestaan zonder *teerfeest*. Jaarlijks moest de winst *verteerd* worden. We volgen deze traditie, zij het zonder winst. We hebben gereserveerd voor **maximun 70 personen** op zaterdag 30 november om 19.30 uur in **CHALET EGLEGEM.**

Wie er bij wil zijn kan op dit **Eglegemmer-Broekfeest** inschrijven met familie of vrienden.
Wij zorgen voor animatie bij een lekker etentje. **Prijs 1.100 fr. voor de leden**, (1.200 fr. niet leden).

Boek vóór 1 november bij
Raymond LAUWERS, Hombekerkouter 33,
Hombeek, telf 41 21 62,
of overschrijving op rekening 788-5420554-39
(vermelden "Hoembeka-feest)

MENU
Aperitief Maison
Witloofroomsoep
Viskorfje
Parelhoen Fine Champagne
Kaasassortiment

SINTE-METTEVIERING 1996 OP ZONDAG 10 NOVEMBER

In samenwerking met Chiro-Hombeek tracht Hoembeka de tradities rond Sinte Mette hoog te houden.
Om 10.30 u **SINT-MAARTENSMIS** voor de overledenen van de kring. De mis wordt opgeluisterd door het St.Ceciliakoor en de vioolclub voor kinderen van Hombeek onder leiding van Hiroshi GIBE. Muzikale begeleiding door Luc VELGHE.

Om 11.15 u **DIERENZEGENING** op het St.-Maartensplein. Uitdeling van een herinneringsvaantje.

Om 11.30 u **PAARDEOMMEGANG**. Sint Maarten rijdt door onze straten, begeleid door ruiters, zowel particulieren als aangesloten bij rijverenigingen, gevolgd door aangespannen paarden voor koetsen, karren en dit jaar ook de grote bierwagen van Palm met Brabantse trekkers.

Omloop : Diepestraat, St.-Maartensplein, St.-Martinusstraat, Hombekerkouter, Gemeentestraat, St.-Martinusstraat, Stationsplein, Kriekerijveld, Schippersweg, Bosbessenstraat, Vlierbesstraat, Rode Doornstraat, Moerbeistraat, Kapelseweg, Aardeweg, Hombekerkouter, Carmosteynstraat, Locquetstraat, Hombekerkouter, St.-Martinusstraat, Leibeekstraat, Cultuurhuis.

Om 15.00 u **KERKBEZOEK** met historische verklaring over het hoogaltaar, het kerkorgel, de verdwenen pastorij door leden van de heemkundekring.

Om 18.00 u **LICHTSTOET** voor de jongeren, begeleid door muziek van St.-Martinusconcertband en het trommelcorps van de Chirojongens.

Omloop : Leibeekstraat, Diepestraat, Stationsplein, St.-Martinusstraat, Gemeentestraat, Hombekerkouter, Leibeekstraat, St.-Martinusstraat, Hombekerkouter, St.-Martinusstraat, Locquetstraat, Carmosteynstraat, Hombekerkouter, Kapelseweg, Moerbeistraat, Bosbessenstraat, Sparrenstraat, Gagelstraat, Kruisbesstraat, Diepestraat, Hombekerkouter.

Mogen we de bewoners verzoeken die avond de lichtjes aan te steken of de huizen te verlichten langs de volgweg ?

Om 19.00 u **AVONDHAPPENING** door **CHIROJONGENS-HOMBEEK,** voor de jeugd en volwassenen. Na de verbranding van *Sinte-Mette den oude*, deelt Hoembeka de korfjes uit aan de deelnemers, met speciale prijzen voor verklede zangertjes en de origineelste verlichting. Na het Sinte-Mettevuur is er een feestelijke afsluiter met muziek bij warme- of koude drank, georganiseerd de de Chirojongens.
Maak het mee en kom naar de feesttent op de Schrale Hammen (sportveld Hombekerkouter) ! ! !

FEESTDAG VAN SINT MAARTEN OP MAANDAG 11 NOVEMBER

Sinte-Mettezingen door de jeugd en jeugdgroeperingen. Tussen 14 en 16 u : ontvangst van de zangertjes in de traphal van het Cultuurhuis Leliëndaal. Er zal speciale aandacht geschonken worden aan de oude Hombeekse Sinte-Metteliedjes. De bestverklede zangers, al of niet begeleid door muziekinstrumenten, zullen door een jury beoordeeld worden en ontvangen naderhand een prijs.

REYNAERT DE VOS IN BEELD EN EXLIBRIS

van zondag 1 tot zondag 14 december
tentoonstelling in het Cultuurhuis Leliëndaal i.s.m. het cultureel centrum A. Spinoy, Mechelen
REYNAERT DE VOS IN BEELD EN EXLIBRIS,
de winnaars van de Exlibris wedstrijd Reynaert de Vos 1996, i.s.m. Tiecelijn-Reynaert en het Exlibriscentrum van Sint-Niklaas.

vrijdag 6 december om 20.00 u
spreekbeurt in het Cultuurhuis Leliëndaal door Gert Loosen over
VAN DEN VOS REYNAERT, en de Middeleeuwse poëzie

vrijdag 13 december om 20.00 u
lezing en voorstelling in het Cultuurhuis Leliëndaal door leden van de heemkundekring Hoembeka en door leden van de archeologische kring Oud Mechelen over
HOMBEEK IN DE MIDDELEEUWEN, een cultuur-historische benadering.

12. Liggen de *roots* van de Leeuw van Waterloo in Hombeek ?

Frans VERMEULEN

Geen monument in België is zo bekend als de Leeuw van Waterloo. Dit gedenkteken werd opgericht op de plaats waar de Prins van Oranje gewond werd. Voor dit kunstwerk werd beroep gedaan op een Mechelaar: Lodewijk Jan VAN GEEL. Hij was de zoon van de vermaarde beeldhouwer Jan Frans VAN GEEL, de tweede directeur van de Mechelse Academie, en ook de maker van het Sint-Martinusbeeld in de parochiekerk van Hombeek. (zie hierover 't Ridderke, 10de jg, 1995, nr4, blz.158,159). Maar er is nog een echtere en oudere relatie met Hombeek. Dat zal u verder merken in dit verhaal.

Wie was Lodewijk Jan VAN GEEL

Lodewijk Jan VAN GEEL werd te Mechelen geboren op 28 september 1787 en er gedoopt in de St.-Kathelijneparochie. In de literatuur wordt hij steeds vermeld als Jean Louis of Jan Lodewijk, maar zijn geboorteakte vermeldt wel duidelijk "Ludovicus Joannes".

Hij was de eerstgeborene van de beeldhouwer Jan Frans VAN GEEL en diens echtgenote Joanna Clara Suetens[1]. Zijn begaafdheid voor beeldende kunst kwam al vroeg tot uiting. Hij werd de bevoorrechte leerling van zijn vader in de Academie te Mechelen. Daarna ging hij in de leer bij de Franse kunstenaar Jacques Louis DAVID, die toen als politiek banneling te Brussel verbleef. Allicht op diens aanraden studeerde hij in 1809 te Parijs aan de Academie en kreeg er in 1811 de gouden medaille. In 1814 behaalde hij de 2de prijs van Rome. Toen de Zuidelijke Nederlanden in het Verenigd Koninkrijk werden opgenomen, raakte zijn naam bekend aan het hof. Hij maakte er o.m. de bustes van de Prins en van de Prinses van Oranje en kreeg de titel van *Beeldhouwer van de Prins van Oranje.* Zo kwam hij dan weer aan bestellingen voor andere vorsten als de Groot-Hertog Nikolaas van Rusland, van Prinses Marianne van Nederland, e.a. Hij was dan ook een aangewezen persoon om een monument te creëren dat de glorierijke gebeurtenis van Waterloo zou vereeuwigen [2].

Een groots monument

Koning Willem bracht op 28 juli 1815, veertig dagen na de overwinning, een bezoek aan het slagveld van Belle-Alliance. De kranten die deze gebeurtenis verslagen, spreken ook van de wens van de Koning om op deze plaats, waar zijn zoon gewond werd, een gedenkteken op te richten. Er wordt nog lang gepalaberd over de vorm; een obelisk, een zuil, een piramide in baksteen. In juli 1819 koopt de Staat een terrein van 2 ha 38 are voor 553,31 gulden in Waterloo. In 1820 wordt aan Charles Van der Straeten, hoofdarchitect van de Koninklijke Paleizen en Staatsgebouwen, de opdracht gegeven een project van monument uit te werken dat maximum 300.000 gulden mocht kosten. Deze stelt voor een kunstmatige berg (sic) te bouwen met bovenop een monumentale leeuw op marmeren voetstuk. Willem keurt het project op 19 januari goed en in de marge voegt hij er aan toe dat het de voorkeur wegdroeg van de Koningin. Hij zegt ook dat de maquette best gemaakt kon worden door Jan-Lodewijk Van Geel en het gietwerk zou gebeuren in de kanonnengieterij van Luik. Van der Straeten volgde de aanbeveling van de Koning en stelde Van Geel een honorarium voor van 6.000 gulden. Het plaasteren model mocht 9.700 gulden kosten, het gieten en plaatsen van de Leeuw zelf nog eens 26.263 gulden.

Leeuw gevraagd

Van Geel was zeker vereerd met deze opdracht maar had één groot probleem: hij had in heel zijn leven nog nooit een leeuw gezien. De dierentuin van Antwerpen bestond nog niet en in de menagerieën van de grote kermissen waren geen levende leeuwen meer. Enkel in Leiden was er een maar dat beest was opgezet en kon niet dienen. Van Geel richtte zich tot de Koning die hem naar de Koninklijke Dierentuin van Londen stuurde waar levende leeuwen waren. Hiervoor ontving hij nog een extra subsidie van 1.500 gulden. Er werden verschillende schetsen gemaakt en de ontwerpen werden voorgedragen.

Er werd nog wat moeilijk gedaan over hoe de staart moest verbeeld worden, al dan niet op de rug gekruld of tussen de poten. Uiteindelijk koos men de laatste opstelling. Het model in plaaster en op ware grootte werd naar Luik vervoerd. Dan kon de Leeuw gegoten worden, niet uit brons van de buitgemaakte kanonnen en niet in de kanonnengieterij zoals de Koning het voorgesteld had, maar uit gewoon gietijzer bij Cockerill. Het beeld werd in negen stukken per lichter naar Waterloo gevaren en ter plaatse gemonteerd. Het geheel zou 28 ton wegen, was 4,42 m hoog en 4,50 m lang. Op 28 oktober 1926 was de klus geklaard, elf jaar na de overwinning op Napoleon. Een Brusselse huisschilder uit de Marollen besteedde nog twee jaar zijn beste krachten (?) aan het in de verf zetten van het dier, twee lagen grondverf en twee lagen bronsverf.

Een groots inhuldigingsfeest is er ook niet geweest. In de Journal de Bruxelles van 5 november 1926 werd er vermeld als een fait divers en zonder verder kommentaar :

> " *Verleden zaterdag tegen de avond werd de reusachtige Leeuw, die op het slagveld van Waterloo werd opgericht, helemaal op zijn voetstuk geplaatst* ".

In Nederland werd de Koning door de oppositie bekritiseerd over de kosten die door heel Europa hadden moeten gedragen worden. De nieuwe Belgen zagen in 1831 de Leeuw als een symbool van Hollandse onderdrukking. Fransgezinde heethoofden leverden zelfs slag met plaatselijke boeren, die hun *broodwinning* kwamen verdedigen. Een Leeuw als nationaal symbool was vooral in het franskiljonse keelgat geschoten van Alexandre Gendebien. In 1832 diende hij nog een wetsontwerp in de Leeuw te hersmelten tot bommen en granaten. Het werd echter verworpen. Ook later nog is het monument communotair betwist. Men dacht er aan de Leeuw om te draaien om zijn dreigend gezicht van Frankrijk af te keren in Vlaamse richting.

Met al dit gekrakeel werd intussen één man vergeten: Jan Lodewijk van Geel, de ontwerper.

Nog tijdens zijn leven geraakte de kunstenaar in de vergeethoek. Na de Belgische Omwenteling is hij, in opvolging van zijn vader, nog professor geweest aan de beeldhouwersschool te Antwerpen. Hijzelf, maar in grotere mate nog zijn broer priester, Pieter Cornelius Van Geel, stond bekend voor Orangistische sympatieën. Koning Leopold I heeft hem dit blijkbaar kunnen vergeven en hem in 1832 staatswerken opgedragen. Toch verdween deze succesrijke man in korte tijd van het toneel. Over zijn latere leven tast men in het duister. Sommige biografen beweren dat hij aan vervolgingswaanzin is gaan lijden. Uit vrees voor de politiek sloot hij zich op in zijn huis. Hij werkte niet meer, had

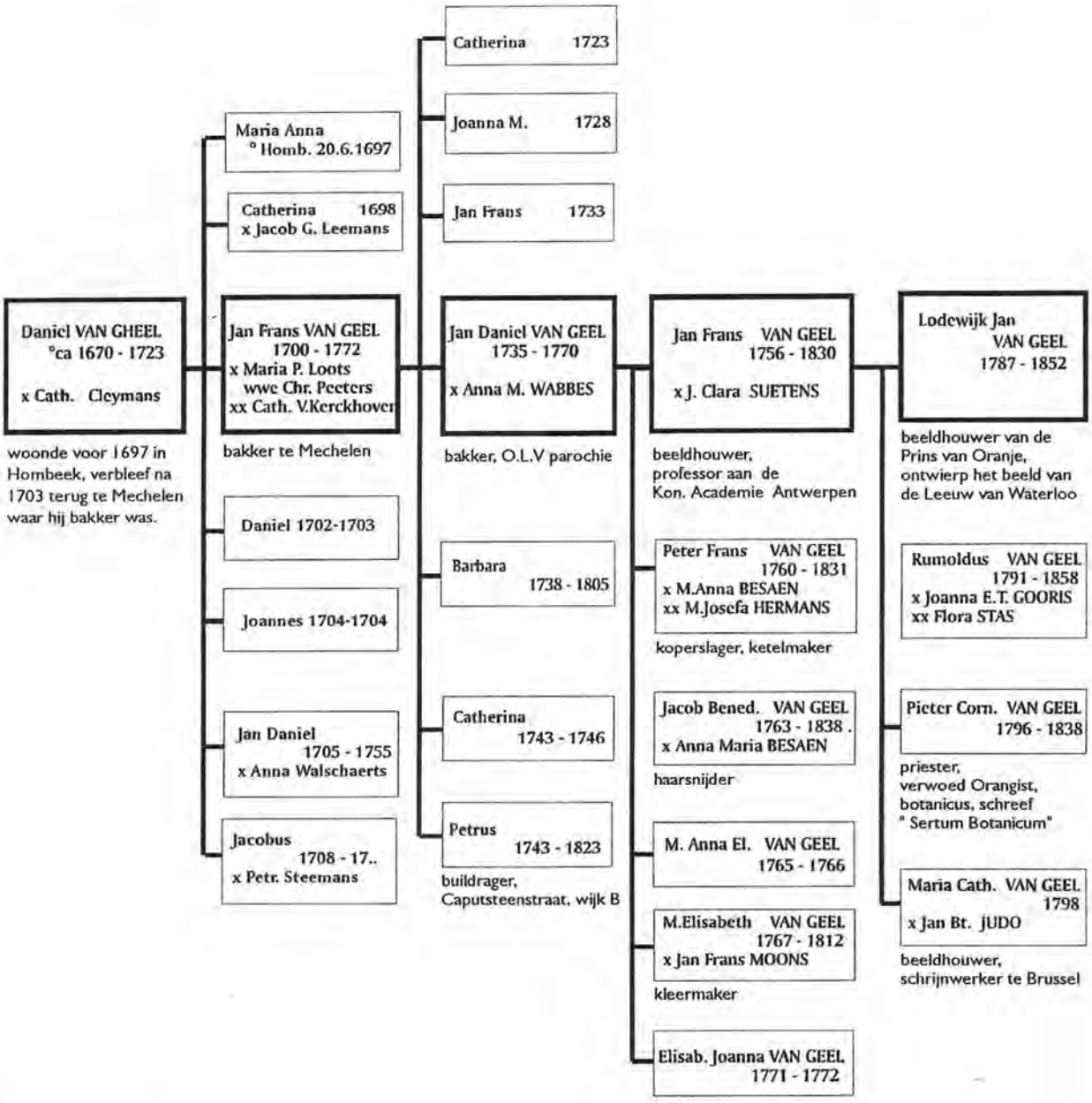
geen vrienden en verzonk in de vergetelheid. Op het einde van zijn leven kende Lodewijk Jan Van Geel armoede. "*Hij stierf in de grootste ellende, in de armen van een arme vrouw, die hem de ogen sloot, nadat ze met hem haar zwart brood had gedeeld.*", zo schreef een biograaf, M. Herris.

Bij zijn overlijden op 10 april 1852 te Brussel was hij 65 jaar, vermoedelijk ongehuwd en zonder nageslacht.

DE LEEUW EN HOMBEEK

Bij de opzoekingen naar mijn kwartiestaat, kwam ik algauw tot de vaststelling dat één van mijn oudgrootmoeders Elisabeth Van Geel was. Ze was de zuster van Jan Frans Van Geel, de beeldhouwer van o.m. het mooie St.-Martinusbeeld in de parochiekerk van Hombeek. Dit zette mij aan om de voorouders op te zoeken en me over deze familie beter te documenteren.

Zo ontdekte ik vlug dat Jan Frans Van Geel, de grootvader en peter van de gelijknamige beeldhouwer, op 11 april 1700 in Hombeek geboren was en er in de parochiekerk gedoopt. Aldus is de link gelegd tussen de maker van de Leeuw van Waterloo en Hombeek. Omdat ik van mening was dat dit de lezers van 't Ridderke wel zou interesseren, voeg ik er graag wat biografische nota's aan toe over deze familie met roots in uw gemeente. (zie onderstaand schema)

1. DANIEL VAN GHEEL

Hij is geboren rond 1670, plaats niet bekend. Hij was bakker te Mechelen, wonende op de Dijle en Adegemstraat. Hij overleed er op 2 april 1723 en kreeg met het bakkersambacht dezelfde dag een begrafenis in de parochie van O.L.Vrouw.
Hij huwde op 22 december 1695 met Catherina CLEYMANS [3].
Daniel en Catherina hebben tijdens de eerste jaren van hun huwelijk te Hombeek gewoond, vermoedelijk in het dorp. We weten niet of hij hier dit beroep van bakker uitoefende. Van de vier oudste kinderen werden er drie in Hombeek gedoopt. Later ging hij definitief naar Mechelen wonen.

Kinderen:
(1) Maria Anna (°Hombeek 20 juni 1697)[4]
(2) Catherina (°Mech. 2.12.1698 [5], + Mech.O.L.V. 29.11.1753)
x (Mech.O.L.V. 26.7.1739) Jacobus Godefridus LEEMANS
(3) Joannes Franciscus (°Hombeek 11.4.1700[6], + Mech.7.12.1772)
x (Mech.O.L.V. 16.2.1723) Maria Petronella LOOTS
xx (Mech.O.L.V. 21.1.1731) Catherina VAN DE KERCKHOVEN (+ Mech.St.Kath.16.5.1787)
(4) Daniel (°Hombeek 23.2.1702, + Mech. O.L.V. 18.8.1703)
(5) Joannes (°Mech. 24.5.1704[7], + Mech.O.L.V. 13.8.1704)
(6) Joannes Daniel (°Mech.23.10.1705[8], + Mech.O.L.V.Gasthuis 1.2.1755)
x (Mech.O.L.V. 21.3.1734[9]) Anna WALSCHAERTS
(7) Jacob (°Mech.O.L.V. 11.7.1708[10], + na 1770)
x (Mech.O.L.V. 25.2.1736[11]) Petronella STEEMANS (+ Mech.8.5.1770)

2. JOANNES FRANCISCUS VAN GHEEL (°Hombeek 11.4.1700, + Mech.7.12.1772)

Hij huwde een eerste maal te Mechelen O.L.V. op 16 februari 1723 met Maria Petronella LOOTS [12] (+ Mech. O.L.V. 2.2.1730). Zij was een bakkersvrouw wonende in de Adegemstraat en weduwe van bakker Christiaan PEETERS, overleden te Mechelen in 1718.
Hij huwde een tweede maal op 21 januari 1731 [13] met Catherina VAN DE KERCKHOVEN (+ Mech. St.Kath. 16.5.1787).
Kinderen ex 1:
(1) Catherina (°Mech.O.L.V. 23.9.1723 [14])
(2) Joanna Maria (°Mech.O.L.V. 16.4.1728 [15])
kinderen ex 2:
(3) Joannes Franciscus (°Mech.O.L.V. 1733 [16])
(4) Jan Daniel (°Mech.O.L.V. 14.12.1735 [17], + Mech 8.11.1770)
x (Mech.O.L.V. 13.3.1756) Anna Maria WABBENS (°Mech. 26.9.1732, + Mech. 11.3.1808)
(5) Barbara (°Mech.O.L.V. 27.1.1738 [18], Mech. 23.2.1805)
(6) Joanna Catherina (°Mech.O.L.V. 25.9.1743 [19]; + Mech. 10.12.1746)
(7) Petrus (°Mech.O.L.V. 25.9.1743 [20])
Buildrager, wonende te Mechelen, wijk B, nr. 594 Capucienenstraatje.

3. JAN DANIEL VAN GEEL (°Mech.O.L.V. 14.12.1735, + Mech 8.11.1770)

Hij huwde te Mechelen O.L.V. op 13.3.1756 [21] met
Anna Maria WABBENS (°Mech. 26.9.1732 [22], + Mech. 11.3.1808)
Kinderen:
(1) Joannes Franciscus (°Mech.O.L.V. 18.9.1756 [23], + Antwerpen 20.1.1830)
beeldhouwer, huwde te Mechelen St. Kath. op 8.9.1787 met
Joanna Clara SUETENS (°Mech.St.Romb. 19.9.1759, + Mech. 10.4.1821)
(2) Petrus Franciscus (°Mech. 16.1.1760, + Mech. 16.9.1831)
koperslager, ketelmaker, huwde te Mechelen, St.Kath. op 31.5.1785 [24] met
Maria Anna BESAEN (°Mech. 5.2.1760, + Mech. 10.10.1805)
dochter van Joannes Egidius Besaen en Isabella Bassé.

Hij huwde een tweede maal te Mechelen op 6.5.1810 met
Maria Josepha HERMANS (°Brussel 4.3.1752), weduwe van Pieter AERTS,
dochter van Emmanuel Hermans en Barbara Blougij

(3) Jacobus Benedictus (°Mech.O.L.V. 2.8.1763 [25], + Mech. 24.7.1838)
haarsnijder, huwde te Mechelen St.Kath. op 10.8.1788 met
Anna Maria BESAEN (°Mech. St.Kath. 29.7.1765, + Mech. 20.5.1831)
dochter van Joannes Egidius Besaen en Isabella Bassé.

(4) Maria Anna Elisabeth (°Mech.O.L.V. 12.11.1765 [26], + Mech. 27.11.1766)

(5) Maria Elisabeth (°Mech.O.L.V. 10.10.1767 [27], + Mech. O.L.V.Hospitaal 2.8.1812)
dagloonster, huwde te Mechelen op 23.4.1810 met
Joannes Franciscus MOONS (°Mech.St.Pieter 9.7.1767, + Mech. 13.8.1846)
kleermaker, wonende te Mechelen, wijk B, op de Dijle
zoon van Jan Frans Moons en Cornelia Gielis
Hij hertrouwde met Elisabeth DUBIN (°Mech. 23.8.1776, + Mech. 19.1.1857)
dochter van Theodoor Dubin en Lucie Op De Beeck.

(6) Elisabeth Joanna (°Mech.O.L.V. 16.5.1771 [28], + Mech. 22.4.1772)

4. JOANNES FRANCISCUS VAN GEEL (°Mech.O.L.V. 18.9.1756, + Antwerpen 20.1.1830)
beeldhouwer, huwde te Mechelen St. Kath. op 8.9.1787 [29] met
Joanna Clara SUETENS (°Mech.St.Romb. 19.9.1759, + Mech. 10.4.1821)
dochter van Lodewijck Suetens en Elisabeth De Roy. Uit haar familie stamde ook Lodewijck Suetens, een bekend Mechels kunstschilder.

Kinderen:
Van de acht kinderen zijn er vier jong overleden. De volgende groeiden op :

(1) Ludovicus Joannes (°Mech. 28.9.1787, + Brussel 10.4.1852)
beeldhouwer van de Prins van Oranje, maker van de Leeuw van Waterloo.

(2) Rumoldus (°Mech. 16.5.1791, + Mech. 13.12.1858)
marmerschilder en leerling van Le Noir. Hij marmerde verscheidene altaren in de Mechelse kerken. Hij huwde op 7.5.1823 te Mechelen met Joanna Eligia Theresia GOORIS en hertrouwde (ca 1832) met Flora STAS uit Hingene.

(3) Pieter Cornelis (°Mech 7.10.1796, + Parijs maart 1838)
priester, botanicus, lid van het Koninklijk Genootschap voor Bloemkwekerij te Brussel. Hij was een verwoed Orangist en week in 1830 uit naar Fankrijk. Van hem is het boek "Setum Botanicum", uitgegeven in 1828.

(4) Maria Catherina (°Mech. 27.5.1798)
echtgenote van Joannes Bt. JUDO, beeldhouwer en schrijnwerker te brussel.

DE KUNSTENAAR JAN FRANS VAN GEEL

Over Jan Frans VAN GEEL werd een monografie geschreven door Guillaume Jean Josse VAN MELCKEBEKE. Deze auteur werd te Mechelen geboren op 12.10.1811. Hij was erelid van het letterkundig genootschap *De Pioen* te Mechelen. Zijn grootmoeder langs vaderszijde was Joanna Maria Suetens, verwante van de echtgenote van Jan Frans Van Geel. Van Melckebeke was dus 18 jaar toen de beeldhouwer overleed. Hij moet in relatie geweest zijn met diens nazaten. Dit verklaart de vertrouwdheid met de levenswandel en de werken van de kunstenaar. De levensschets van de kunstenaar halen we grotendeels uit genoemd werk.

Beeldhouwer Jan Frans Van Geel, in Mechelen geboren op 18 september 1756, werd als leraar aan de Koninklijke Academie van Antwerpen aangesteld. De stad van Rubens heeft hem onder het getal van haar kunstenaarszonen opgenomen.

Zijn ouders waren neringdoeners (bakkers) maar toch uitermate bezorgd om hun zoon een goede opvoeding te geven. Met vreugde zagen zij in hem het gevoel voor kunst ontstaan en geen opoffering scheen hen te zwaar om hun kind een schone toekomst voor te bereiden. De beeldende kunsten hadden algauw de aandacht van de jeugdige Joannes opgewekt. Zijn ouders, die de begaafdheid van hun zoon gadesloegen, zagen met genoegen in hem een gevoel ontwikkelen dat zij

zeer naar waarde wisten te schatten. Door hun toedoen werd de veelbelovende knaap onder de leiding van Willem Herreyns gesteld, een schilder die met recht onder het getal van de beste vaderlandse meesters wordt gerekend. Met geestdrift volgde Van Geel de lessen van deze achtbare man. Zijn vorderingen strekten hem tot eer, maar weldra bemerkte hij dat het lot hem niet tot schilder zou maken. Reeds vanaf de schoolbanken had hij een bijzondere neiging gehad voor het beeldhouwen en nu hij het werkhuis van een echte meester was binnengetreden voelde hij die neiging tot een ware passie aangroeien. In plaats van te spelen, zoals zijn schoolmakkers dat deden, zag men hem zijn studiekamer binnensluipen en gewapend met leem of klei de voorwerpen nabootsen die hem het eerst onder het oog vielen. Deze vroege getuigen van ontkiemende vaardigheid waren voldoende om de aandacht van een zorgzame vader op te wekken, die dan ook besloot de gave van zijn zoon niet tegen te werken en hem als leerling aan de beeldhouwer Valckx toe te vertrouwen.

Groot was de ijver van de jongeling, aangespoord door het voorbeeld van zijn nieuwe meester, die in hem iets buitengewoons dacht te ontwaren. Het was dan ook niet te verwonderen dat hij met rasse schreden op kunstgebied vooruitgang boekte en men reeds op zo jeugdige leeftijd vermoedde welke schitterende loopbaan hij zou doorlopen. Gans de dag arbeidde Van Geel bij Valkx en 's avonds volgde hij de lessen in de nieuw ingestelde Akademie voor tekenkunde waarvan hij een der beste leerlingen werd. (Akademie gestart in 1772).

Gedurig aan het werk, had hij het genoegen zijn vlijt openlijk te zien erkennen. Bij de eerste prijsuitreiking in 1774 bekwam hij de eerste prijs in de beginselen der tekenkunde en het jaar daarop werd hij de vierde naar het pleister afgeroepen. Twee jaar later, in 1778 ontving hij de eerste prijs voor boetseerkunsten in 1781 werd hij bekroond als eerste van de tekenaars naar het leven. Drie jaar later werd, als bewijs van waardering, hem de plaats van toegevoegd leraar aan de Akademie van Mechelen aangeboden.

Dit was een grote stap voor onze meester. Eens tot het punt gekomen dat hij de aandacht van zijn medeburgers op zijn werken had getrokken, leverde Van Geel zich gans aan de beeldhouwkunst over; hij ondernam grote werken en gaf de voorkeur aan kerksieraden zoals preekstoelen, beelden enz. Hierin muntte hij boven allen uit. Verscheidene voortreffelijke kunststukken dateren uit deze periode. Zijn faam breidde zich dan ook vlug uit. Bij de Franse overheersing en het sluiten van de kerken dat er het gevolg van was, was hij genoodzaakt andere bezigheden te zoeken. In plaats van heiligenbeelden te beitelen legde hij zich nu op de studie van klassieke onderwerpen toe en talrijke verdienstelijke hofbeelden werden door de ijverige meester voortgebracht. Ondertussen, in 1797, was Herreyns als leraar aan de akademie van Antwerpen benoemd. Tot zijn opvolger aan de akademie van Mechelen werd Van Geel aangeduid. Er kon geen betere keuze gemaakt worden dan de meester te laten vervangen door zijn rijk begaafde leerling. Van Geel werd, tot ieders voldoening aangesteld nadat hij, samen met De raedt, gedurende 4 jaar dagelijks de lessen had verzorgd. Op 22 december 1801 werden deze heren in hun bediening bevestigd met een jaarwedde van 410 franken. Op 26 januari 1807 ontving Van Geel de titel van opperleraar van de akademie van Mechelen terwijl Petrus De Noter hem als bijzondere leraar voor bouw- en doorzichtkunde werd toegevoegd. Dit besluit werd aan de leerlingen voorgelezen op de avond van 1 februari. Men kan wel denken met welke dankbaarheid zij de goede tijding ontvingen. Van Geel bekleedde deze plaats tot in het jaar 1817, waarin hij bij koninklijk besluit werd benoemd als leraar van de klas van beeldhouwkunde aan de akademie van Antwerpen. De overplaatsing van Van Geel naar Antwerpen was een waar verlies voor de akademie van Mechelen. Voor de kunstenaar evenwel was het een verbetering die een gelukkige invloed op zijn talent ging uitoefenen. Aangesteld als hoofd van de klas van beeldhouwkunde in de bijzonderste leerinstelling van het rijk, werd hij door zijn benoeming alleen al, openlijk erkend als een der aanzienlijksten in zijn vak. Daarenboven bood Antwerpen op dat ogenblik aan de kunstenaar een ruim werkveld waarop hij de vlucht van zijn verbeelding de vrije loop kon laten. Inderdaad, sinds de heropening van de Schelde begon de stad lichtjes te herleven. De handel stortte opnieuw zijn schatten tussen een lang geteisterde maar immer kunstminnende bevolking. De kerken die enkele jaren geleden nog het voorwerp uitmaakten van plunderingen riepen om de hand van kunstenaars om met nieuwe prachtwerken versierd te worden en adel en burgerij wedijverden om aan het *Schone* en milde bescherming te schenken. In dit voor de kunst zeer gunstig ogenblik werd het talent van Van Geel niet vergeten. Een belangrijk aantal bestellingen viel hem ten deel. Voor de O.L. Vrouwekerk, de St.Jacobs- en de St.-Andrieskerk werd hem vergund verscheidene werken uit te voeren die, evenals de menigvuldige beelden voor particulieren, hem het middel schonken om roem en eer te oogsten. De kunst van Van Geel verdiende het om hooggeschat te worden en met vreugde werd dan ook door ieder het eervol besluit vernomen dat onze meester werd verheven tot

bijzondere beeldhouwer van Z.E. de kardinaal-prins de Méan (1817). Een bekend beeldhouwer (zijn naam wordt hier niet genoemd), tijdgenoot van van Melckebeke, verklaarde aan deze laatste:

Van Geel was in zijn eeuw wellicht de voornaamste beeldhouwer van ons land. Wij kennen er geen uit dit tijdstip die hem overtreft. Ware deze meester ten tijde van Rubens geboren, dan had hij buiten twijfel een voorname rang bekleed onder onze grootste nationale beeldhouwers. In de eeuw waarin hij leefde, toen het verval van de kunsten zich op zo een gevoelige wijze liet gevoelen, was hij een uitzondering. In weerwil van de heersende wansmaak bleef hij de grondbeginselen van de Vlaamse school aankleven, hierin getrouw aan het voorbeeld van zijn leermeester, de goede Herreyns, die zijn leerling een ware liefde voor onze nationale overleveringen had ingeplant. Zijn samenstellingen zijn groots van opvattingen. Men voelt dat hij de waarde van zijn kunst begreep en zich dikwijls door een ware begeestering heeft laten leiden.

Begaafd met die hoedanigheden kon Van Geel niet anders dan een goed leraar zijn. Bovendien had hij overtuigingskracht, standvastigheid maar ook zachmoedigheid, lijdzaamheid en ootmoed, eigenschappen die een goed onderwijzer daarstellen.

Van Geel bezat een gemoedelijke aard. De vreugde die de familie hem schonk, was het enige wat de kunstenaar op aarde betrachtte. Reeds van in het jaar 1786 in de echt verbonden met Joanna Clara Suetens, had hij zijn liefde met verscheidene kinderen gezegend gezien, die allen het voorbeeld van hun ouders nastrevend, tot luister van hun oude dagen opgroeiden.

Vader Van Geel was niet alleen een brave echtgenoot, maar ook een goede vriend. Zijn genegenheid voor zijn neef Lodewijk Suetens, maar vooral voor zijn meester Herreyns heeft hij door zijn talent weten te vereeuwigen. Het portret van de eerste (beeld in terra-cotta) bevindt zich thans (1996) nog te Mechelen in het Hof van Busleyden, terwijl het standbeeldje van Hereyns enige tijd het werkhuis van Van Geel versierde. (in 1858 maar het is niet bekend waar het nu zou zijn).

Van Geel was bijna 65 jaar als het stadsbestuur besloot de St.-Andrieskerk met een nieuwe preekstoel te verrijken. Hij beitelde de beeldengroep die de onderbouw van dit kunstwerk moest uitmaken. Het onderwerp, *de roep van Petrus en Andreas*, was geschikt om de verbeelding van Van Geel gaande te maken. Volgens van Melckebeke was dit werk het laatste waaraan de kunstenaar de hand legde. Langzamerhand voelde hij zijn krachten afnemen en, na een korte ziekte, overleed hij op 20 januari 1830 te Antwerpen. Hij was 73 jaar. Zijn dood werd algemeen betreurd, een brave vader, een geliefd kunstenaar, een trouwe vriend en een goed burger. De lijkdienst had plaats op 22 januari in de St.-Caroluskerk, bijgewoond door een grote menigte vrienden en kunstenaars. In *De Antwerpenaar*, een dagblad van toen, leest men: " *De heer Van Geel was deze eer weerdig, hy was uitstekend in zijn vak, deelde gretiglyk zyne kude aen zyne kweekelingen mede; werd door de afgunst, den kunstenaeren maer al te veel eigen, niet gekwollen; was van een schitterend gedrag, zyne godsdienstige plichten van herte toegedaen, en genoot de achting van degenen, die met zynen handel en wandel behebd waren.*"

Tot daar Van Melckebeke die er nog aan toevoegde dat de beeldhouwer een grote leemte naliet, maar toch de ogen had gesloten op het ogenblik dat, grotendeels zijn leerlingen, een nieuw geslacht was dat aan wie het voorbehouden was ons vaderland een deel van de roem terug te schenken die het gekend had op gebied van bouwkunde in vroeger eeuwen.

JAN-FRANS VAN GEEL

JAN FRANS VAN GEEL EEN MECHELSE KAMAGURKA ???

Misschien heeft de vermaarde Mechelaar meer waardering gekend in Antwerpen dan in zijn geboortestad. Wie is sant in eigen land ? Toen Mechelen de nieuwe straten in de Leopoldswijk bedacht met namen van grote eigen kunstenaars, was Jan Frans Van Geel de grote afwezige. Er moest gewacht worden tot 1982, toen in de deelgemeente Muizen enkele straten van naam moesten veranderen. De Guido Gezellestraat werd omgedoopt in Jan Frans Van Geelstraat, naar hem genoemd dus.

De motivatie om deze straat naar hem te noemen wekt echter grote verbazing. Immers, dit lezen we in "Raakske" (K.W.B. St.Lambertus, juli/Augustus 1978) onder punt 22:

> *Wijziging van straatnamen:*
> *de Guido Gezellestraat kan wijzigen in de Jan Frans Van Geelstraat of een ander gekende vlaming. Deze Mechelse kunstschilder zou bij een achtervolging door de Mechelaars in Muizen zijn opgeknoopt.* (sic.)

In hetzelfde tijdschrift van mei 1979 onder nr.5 wordt het besluit opgenomen van de raadslieden om de naam van de straat te wijzigen in Jan Frans Van Geelstraat.
Tenslotte in het nummer van februari 1982 lezen we volgende commentaar, in aanvulling van de bemerking van juli/augustus 1978:

> *Jan Frans Van Geelstraat:*
> *deze Kamagurka van de vroegere tijd die met zijn schilderijen het Mechels en de mistoestanden hekelde; zijn leven was niet meer veilig en hij vluchtte naar Muizen. Op het kerkhof rond de kerk werd hij gevangen genomen en terechtgesteld.*

Een verbazingwekkende argumentatie die regelrecht indruist tegen de persoonlijkheid van de kunstenaar Jan Frans Van Geel. Ware het niet dat de jaartallen die vermeld staan op het straatnaambord, 1756 - 1830, overeenkomen met het geboorte- en sterftejaar van de Mechelse beeldhouwer, dan zou men zich wel afvragen of men niet een ander persoon bedoelde.

Is dit perfide en misplaatste grappenmakerij of is er toch begripsverwarring met een ander persoon ? Wie hierover meer weet en klaarheid kan brengen zou ons een dienst bewijzen.

We willen een paar puntjes aanscherpen aan de hand van de biografie door Van Melckebeke:

1. Jan Frans Van Geel was geen schilder maar beeldhouwer. Bij ons weten is geen enkel schilderij van zijn hand bekend. Nochtans schrijft ook F.Berlemont in zijn "Mechelse Kronieken" (blz.294) ; *1830, 20 januari, overlijden van Jan Frans Van Geel, kunstschilder.* Hij laat ook vermoeden dat hij in Mechelen zou overleden zijn, waar het met zekerheid te Antwerpen was.
2. In 1830 was de Burgerlijke Stand ongeveer 32 jaar in voege. Een terechtstelling van een Mechelaar zou terug te vinden zijn bij de overlijdensaktes. Tussen 1823 en 1832 is er geen enkel sterfgeval in deze gemeente op die naam. In de B.S. van Mechelen is er in 1830 ook geen gewag van een overlijden van een mannelijke Van Geel.
3. Afschrift der overlijdensakte van J.F.Van Geel, stad Antwerpen:

Akte nr.118. Den eenentwintigsten der maand januari van het jaar duizend achthonderd-dertig te 12 uur 's middags. Overlijdens-Akte van Joannes Franciscus Van Geel, beeldhouwer bij de Koninklijke Akademie der Beeldende Kunsten alhier, oud drie en zeventig jaren vier maanden en drie dagen, geboortig van Mechelen, Provincie Antwerpen, alhier op twintig januari dezes jaar om zes uren 's morgens in zijn domicilie overleden, weduwnaar van Clara SUETENS, zoon van wijlen Joannes Van Geel en van wijlen Anna Maria WABBENS. Volgens de aangife van Petrus Cornelius Van Geel, priester oud drie en dertig jaren, zoon van de overledene en van Joannes Baptista JUDO, beeldhouwer, oud vier en veertig jaren, schoonzoon, beiden alhier gedomicilieerd. Aldus ten stads-Raadshuize in dubbel opgesteld, door mij ondergetekende Schepen der Stad Antwerpen, hier toe behoorlijk gedelegeerden Ambtenaar van den Burgerlijken Stand, en zulks wel na mij van de voorscheven overlijden te hebben verzekerd, en na voorlezing dezer, hebben de comparanten met mij getekend.
P.C. Van Geel J.Bt.JUDO DE VISSER

LIJST DER VOORNAAMSTE WERKEN VAN JAN FRANS VAN GEEL.

1. Drie apostelen in de kerk van O.L.Vrouw-over-de-Dijle te Mechelen, te weten: Jacobus, Andreas en Thomas. Beelden vervaardigd uit steen. Zij bevinden zich nog steeds in vermelde kerk en dragen het handteken van de maker.
   De H. Andreas werd vervaardigd in 1787 en aan de kerk geschonken door pastoor Van Slabbeeck. De H. Thomas werd geschonken door de gezusters Coeckelbergh. De meeste sokkels in deze kerk die de heiligenbeelden dragen, zijn ook van J.F.Van Geel en van zijn collega F. Laurent (1762-1824).
2. Twee serafijnen aan het altaar van O.L.Vrouw van Zeven Weeën in dezelfde kerk. Beelden in hout.
3. Een kolossaal beeld van Maria Magdalena met 2 allegorische beelden. In 1858 kroonden zij het groot portaal van St.-Romboutskerk. Waarschijnlijk bestaan ze nog, maar waar bevinden ze zich ?
4. DE TIJD. Een groot beeld in hout. Het was bestemd

voor het Bisdom, maar was in 1858 eigendom van de familie De Brouwer - Pierets. Mogelijk was de familie verwant aan Pieter André Jozef Pierets, maire van Mechelen rond 1810 en bevriend met de familie Van Geel.

5. DE GODSDIENST.
Dit beeld is ongelukkiglijk mishandeld, hetgeen men nog met andere werken van onze stadsgenoot heeft gedaan. Zo schreef Van Melckebeke reeds in 1858.
6. De H.DRIEVULDIGHEID. Groep aan het hoogaltaar van O.L.V.kerk te Antwerpen.
7. H.JOZEF in de trouwkapel van dezelfde kerk.
8. DE ENGELEN in dezelfde kerk. Ze dragen het beeld van Joannes Moretus en ondersteunen ook het portret van Christoffel Plantijn
9. Het beste gedeelte van de predikstoel van de St.Andrieskerk te Antwerpen, n.l. de beelden. Juffrouw Moons, begijn te Lier bezat in 1858 het model van het beeld van de zaligmaker. (Het is niet uitgesloten dat deze juffrouw de nicht was van de kunstenaar. Zijn jongste zuster was gehuwd met Jan Frans Moons)
10. DE HH. HIERONIMUS en AMBROSIUS,
in 1824 gemaakt in witte steen voor de St.Jacobskerk te Antwerpen. Deze beelden werden (1858) door sommige kunstkenners als zijn meesterwerken aanzien.
11. De preekstoel van de kerk van Eppegem. Verbeeld O.L.-Vrouw die de rozenkrans aan de H.Dominicus ter hand stelt. Het wekte de bewondering op van elke toeschouwer. Van Melckebeke beschouwde dit als het meesterstuk.
12. De preekstoel van de kerk van Zemst, besteld op 31.12.1780 en geleverd in 1782. Spijtig genoeg is dit werk in de vlammen opgegaan bij de zware gevechten van Zemst op 13 september 1914, waarbij de kerk samen met het meubilair werden vernield. Het kunstwerk verbeeldde Christus de Goede Herder. Van Melckebeke schrijft erover in 1858: Deze heerlijke samenstelling hoorde vroeger toe aan de kerk van Leest, maar door de vergroting en het in Gotisch brengen van deze kerk, heeft men goed gevonden zich van dit kostbaar snijwerk te ontmaken. In dezelfde kerk van Zemst vindt men nog basreliefs (half-verhevenbeelden) van onze meester, n.l. Christus, O.L.Vrouw en de 4 Evangelisten. Hoogstwaarschijnlijk zijn dan ook deze werken in 1914 vernietigd, samen met het meubilair van de kerk.
13. Twee biechtstoelen met allerschoonste beelden in de kerk van O.L.V. Waver, geleverd in 1788 en vernietigd samen met de kerk in 1914.
Zowel de Fransen als de Duitsers hebben veel werken van Jan Frans Van Geel vernietigd. In "Geschiedenis van O.L.V.Waver in het Land van Mechelen" van Jozef Van Rompay, blz.179 staat te lezen: In 1788 werden door de Mechelse beeldhouwer Jan Frans Van Geel twee zeer kostbare biechtstoelen geleverd. Zij werden in de kruisbeuken geplaatst. Zij waren in Lodewijk XVI stijl in dezelfde aard als de nog bestaande biechtstoelen in de kerk van Putte. Elke biechtstoel was met twee merkwaardige beelden versierd; de ene met Koning David en de Verloren Zoon, de andere met Joannes de Doper en Maria Magdalena.
14. De drie Goddelijke Deugden, het Geloof, de Hoop en de Liefde, in hout gesneden in de grote kerk van Geel. Vervaardigd in 1793. Zij zijn nu (1996) nog steeds te bezichtigen in de St.Amandskerk van Geel.
15. Preekstoel te Hofstade bij Aalst, de Goede Herder uitbeeldend met zijn schapen.
16. BOREAS SCHAAKT ORITHYA.
Deze schone samenstelling in gebakken aarde was gemaakt voor het kasteel van graaf P. te Merchtem, maar is in gevolge zekere omstandigheden, door de familie Van Geel aan het museum van Antwerpen verkocht. Advokaat Fremie bezat het model in 1858.
17. DIANA. Wit-stenenbeeld, in 1858 op het buitengoed van de Heer Moons Van der Straelen te Antwerpen.
18. FLORA en MARS en VENUS,
twee allerschoonste samenstellingen die in 1858 eigendom waren van de heer Moretus op de Donck te Antwerpen.
19. NEPTUNUS, gebeiteld voor graaf de Brouckhoven de Bergheyck alhier. Dit fraaie hofbeeld door de meester gemaakt bevindt zich (1858) op het kasteel van de familie de Bergheyck te Wilrijk.
20. EEN GROEP KINDJES. In 1858 eigendom van graaf Gerardus Legrelle te Antwerpen.
21. Medaillon, buste in marmer, op de gedenksteen van Andreas Cornelius LENS. In 1858 in de galerij van de Akademie van Antwerpen.
22. FLORA, kolossaal beeld in franse steen. In 1858 op het buitengoed van de heer Neefs - du Trieu te Bonheiden.
23. HH.Petrus en Paulus op het hoogaltaar te Mercktem.
24. H.Ludovicus, in de kerk te Leiden in Nederland.
25. Het Geloof, de Hoop en de Liefde, drie beelden aan de tombe van het hoogaltaar te Asse.
26. Minerva, die het leven schenkt aan het beeld der liefde vervaardigd door Pygmaleon. Deze groep die het jaartal 1809 draagt bevond zich in 1858 op het kasteel van du Trieu de Terdonck te Blaasveld.
27. Buste van de heer Pycke, goeverneur van de provincie Antwerpen, uitgevoerd in pleister en gedagtekend 1819. In de Koninklijke Akademie van Antwerpen.
28. PROMETHEUS-GROEP.
In 1858 eigendom van baron de Caters te Antwerpen.
29. DE EENDRACHT,
stenen beeld van 1803, op het stadhuis te Mechelen.
30. Borstbeeld van de schilder Lodewijk Suetens (1743-1826). terra-cotta, waarschijnlijk vervaardigd in 1796, was (1858) bezit van R. Van Geel te Mechelen, nu bevindt het zich in het stadsmuseum van Mechelen, Hof van Busleyden.
31. Twee beelden in gebakken aarde, in het bezit (1858) van de Heer Bosschaerts te Antwerpen.
32. PROSERPINA, groep in gebakken aarde, in het bezit (1858) van de Heer Verswyvel in Antwerpen.
33. DE LUCHT, HET VUUR, HET WATER, DE AARDE. Vier samenstellingen in Franse steen, in het bezit (1858) van de Heer J. Van Regemorter te Antwerpen.
34. Van Geel had zich bezig gehouden met het vervaardigen van 3 allerschoonste beelden voor het Hof te Brussel. Deze zijn tijdens de inval der Fransen op het einde van de 18de eeuw verdwenen.

Tot daar de lijst van Dr.Van Melckebeke. Er zijn nog meer werken bekend uit andere bronnen.

35. Sint-Martinusbeeld in de parochiekerk van Hombeek. Het beeld werd aan de kerk geleverd op 8.7.1805 voor de som van 100 guldens courant. De rekening is bewaard gebleven. Het beeld is 1,30m. hoog, vervaardigd uit gepolychromeerd eikenhout. Sint-Martinus is voorgesteld in bisschopsgewaad.
36. Jan Frans Van Geel verbouwde succesrijk de predikstoel van de Romboutskerk te Mechelen. Dit kunstwerk werd in 1723 vervaardigd door de grote Antwerpse beeldhouwer Michiel Van der Voort en ontworpen om in de kerk van - Leliëndaal tegen een muur vlak te worden geplaatst. In 1809 werd het overgebracht naar de kathedraal en door Jan Frans Van Geel in 1810 rond een zuil aangepast. Hierbij heeft hij verscheidene belangrijke stukken van eigen hand moeten toevoegen, echter zonder aan het bijzonder karakter van het originele werk te schaden. Nog steeds te bezichtigen in de St Romboutskerk.

Tot zover, in grote lijnen, wat mij bekend is over de familie Van Geel. Het zou mij zeer aangenaam zijn indien lezers van dit tijdschrift mij zouden kunnen verwijzen naar documentatie, levensbeschrijvingen of archiefstukken in verband met de Van Geel's uit Hombeek, Mechelen of elders.
Bij voorbaat mijn beste dank.

Frans VERMEULEN
Willem HERREYNSSTRAAT 16.
2800 MECHELEN
Tel 015/415074

Eindnoten :

"ss" komt van "suscriperunt" uit de doopakten en betekent "zij die mee ondertekenden" met name de peter en de meter.
"tt" komt van "testibus" uit de huwelijksakte en betekent "met als getuigen" bij het huwelijk.

1. S.A.M., doopregister St.-Kathelijneparochie, blz.183. (ss: Jan Bt. Van Dijck/Anna Maria Wabbens)
2. Jan van der Straeten sr.: de Vlaamse Leeuw van Waterloo, in "Uit" van oktober 1990, blz.59 e.v.
3. (tt:Jacobus Buys/Maria Cauwenbergh)
4. (ss: Matheus Lambrechts/Maria Verbeeken). Matheus Lambrechts was de smid die zich ook kort daarvoor te Hombeek vestigde op de Mechelsesteenweg bij de brug.
5. (ss: Petrus Van Coolen/Catherina Rigo)
6. (ss: Joannes De Laet/Maria Van Geel)
7. (ss: Joannes Van Buscom/Maria Fons)
8. (ss: Joannes Daniel Pouwels/Maria Van Geel, loco Maria Joystens)
9. (ss: Jacobus Provinciaal/Maria Schoolmeesters)
10. (tt: Egidius Bovele/Anna Petronella De Ridder/Franciscus Van Eeckhoven)
11. (tt: Elisabeth Loots/Joannes Baptist Buys)
12. (tt: Jacobus Coeckelbergh/Maria Van De Kerckhoven)
13. (ss: Jacobus Moyson/Catherina Van Geel)
14. (ss: Jacobus Koeckelbergh/Joanna Loots)
15. (ss: Franciscus Nottiens/Maria Van De Kerckhoven)
16. (ss: Daniel Van Gheel/Catherina Van Gheel)
17. (ss: Petr. Van De Kerckhove/Barb. Van De Kerckhove)
18. (ss: Leonardus Mertens/Joanna Catherina Schrijvers)
19. (ss: Petrus Haliwaeters/Maria Van De Kerckhove)
20. (tt: Fanciscus De Rijck/Maria Wabbens)
21. (ss: Petrus Wabbens/Anna De Clercq)
22. (ss: J.Franciscus Van Geel/Anna Maria Van De Velde)
23. (tt: Joannes Antonius Aassinx/Maria Elisabeth Van Geel)
24. (ss: Jacobus Benedictus Leemans/Barbara Van Geel)
25. (ss: Carous Pillemaeckers/Maria Anna Van Ishovene)
26. (ss: Guillelmus Van De Bick/M.Clara Van Raadtshoven)
27. (ss: Joannes Kempeneer/Elisabeth Van Der Voort)
28. (ss: J.Franciscus Van Geel/Anna Maria Van De Velde)
29. (tt: Ludovicus Suetens/Jan Baptist Van Dijck)

Nota van de redactie:

In Hombeek kwam de naam VAN GEEL voor in de 17de eeuw, zoals is gebleken uit deze bijdrage, maar nadien zijn naamgenoten lange tijd afwezig gebleven.

Eerst in de 19de eeuw hebben er zich twee broers VAN GEEL uit Grimbergen in onze gemeente komen vestigen. Het waren
Jan Bt. VAN GEEL (1835-1902) en
Guillelmus VAN GEEL (1840-1893)

Een direct verband leggen met de hier besproken familie is onmogelijk.

Jan Bt. VAN GEEL
(°Grimbergen 26.3.1835 - 13.6.1902)
gehuwd te Hombeek (18.2.1863)
J. Francisca VAN ROMPAYE (°K.B.1828)
Hij was helper in de smederij, later ijzerdraiersgast en zijn vrouw hield een herberg in de toenmalige Beekstraat (nu Leibeekstraat).
kinderen;
1. Maria Louisa (°Mech.1863) jong gestorven
2. Joanna (1866-1905), echtgenote van Evarist VAN HEYMBEECK (°Mech.1868)
3. Maria Louisa (1869-1869)
4. Philomena (1870), echtgenote van Jan Bt. DE CROES (°Mech.)

Gullielmus VAN GEEL
(°Grimbergen 8.10.1840, + 19.6.1893)
gehuwd te Hombeek met
Maria Theresia TROOSKENS (1840)
Hij was landbouwer, zij dagloonster,
kinderen;
1. Jacob Frans (° 20.10.1867) tabaksbewerkersgast, schrijnwerker
2. Peter Jozef (° 21.9.1869), tabaksbewerker, echtgenoot van Louisa BOEY (1875-1915)
   Ze woonden in de Kattestaat en hadden 6 kinderen van wie de Hombeekse Van Geel's afstammen
   (zie ook Hoembekania 2, 1986, blz 172)
3. Maria Leonia (° 21.12.1871), echtgenote van Frans VERBIST van Zemst.
4. Hendrik Isidoor (° 9.2.1875)
5. Willem Eduard (° 14.2.1879)

16. Het heuske

Angèle SELLESLAGH

Ja, ge hebt goed geraden.
We zullen het hebben over *het heuske*, in deftige taal: W.C., toilet, lavatory of privaat. Deze plaats waar iedereen de vrije loop aan zijn intiemste gevoelens laat, heeft niet altijd bestaan.

OPGERUIMD STAAT NETJES ?

De Romeinen hadden reeds openbare latrines, maar tussen dit beschavingspeil en ons huidig sanitair is een lange weg afgelegd met soms ongeloofwaardige situaties.

In ons land ontstonden de eerste W.C.'s met de oprichting van de kloosters, wel zonder uitrusting, alleen een afloop. Voor Hombeek moet dat in de 13de eeuw reeds geweest zijn bij het ontstaan van Leliëndaal. In de kastelen werd vanaf de 12de eeuw deze mode gevolgd, en korte tijd nadien verscheen *de ontlastingspot* die men in oude geschriften terugvindt onder de naam *urinaalpot*. Deze pot had toen een grote waarde, maar aan de inhoud werd weinig aandacht besteed. Die ledigde men gewoon door de vensters, en wee hem die toevallig voorbij kwam. Vooral in de steden werd dit een groot probleem.

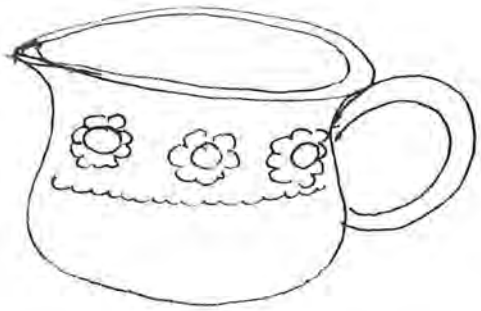
In Mechelen werd op 24 april 1556 "een pestordonancie" afgekondigd om voorzorgen te nemen tegen de besmetting. Er waren 24 punten die men moest in acht nemen. Artikel 17 omvatte:

> *"dat niemand geoorloofd zal zijn, van voortaan, wie hij ook is, jong of oud, zijn gevoeg te doen of vuiligheid uit te gieten op de kerkhoven of aan de kerkmuren of op straat. Bij ongehoorzaamheid zal men een boete krijgen van één gulden."*

In 1871, meer dan 200 jaar later was deze situatie nog altijd niet verbeterd. Een besmettelijke ziekte, de rode loop, was uitgebroken, en er verscheen een verbod voor de Mechelaars om op plaatsen en straten waar mensen passeerden, geen mensendrek of andere uitwerpselen uit te gieten door deuren of vensters van hun huizen. Ze werden verzocht deze vuiligheid achter hun woningen in putten te gieten en met aarde te bedekken, zodat er geen stank achterbleef. Overtreders zouden een boete krijgen van zes gulden.

In de dorpen had men van dit alles geen last, want men ging even de hof in, achter een haag of naast de mesthoop. In de herbergen met standing en komfort stond een ton in een hoek, om het de klanten gemakkelijk te maken en ze niet te verplichten naar buiten te gaan.

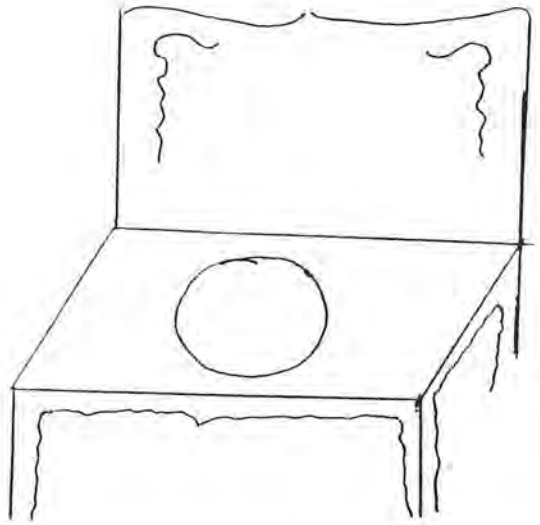
De Franse Koning Lodewijk XIV, die het paleis van Versailles liet bouwen, bezat één van de voorlopers van de huidige W.C.'s. In zijn kabinet stond voor hem een houten kakstoel met een teil er in. Het schijnt dat de Koning audiënties verleende terwijl hij op die stoel zat, en dat dit het beste moment was om gunsten te bekomen.
Een vaste W.C. werd ingericht onder Lodewijk XVI maar was voorbehouden voor het koninklijk paar. Het personeel en de gasten deden het zoals vroeger: achter de deuren, in de gangen en op de trappen !!!

De stenen en porseleinen ontlastingspotten kwamen in de 18de eeuw in gebruik. Het was voor groot en klein een onmisbaar artikel, men nam het zelfs mee op reis. Tijdens de vlucht, in de oorlog van 1914-1918 zag men nog zulke potten op karren en kruiwagens liggen. Rond 1730 ontstonden in de grote steden de *wandelende gemakken* en deze handel liep vrij goed.

DE EERSTE BEERPUTTEN

In de 19de eeuw kwam men op het idee om zijn goedje zelf bij te houden in een put. Boven op die put werd een houten zitsel geplaatst. Was de put gemeenschappelijk, dan gaf men aan de zitting twee of drie gaten. Zo vermeed men burenruzies. Regelmatig werd er wat kaf in de put gestrooid, tegen *den dres*.

De eerste getimmerde W.C.'s bewezen hun nut en men besefte dat deze zitplaatsen overal konden gebouwd worden. Maar uit gezondheidsoverwegingen greep de overheid in en er werd een politiereglement opgesteld. De minimum afstand werd bepaald op 10 ellen (1 el = 70 cm) van de straat. Dat betekende dat men verder in de hof moest gaan om zijn boodschap te doen.

Een bouwsel dat afzonderlijk werd opgericht werd toen een *huis* genoemd, zoals bakhuis, washuis of werkhuis. Aangezien het sanitair gebouwtje heel wat kleiner was dan de andere optrekken, lag het verkleinwoord *huisje* voor de hand, vadaar *heuske*. Deze huisjes waren eerst zonder deur, maar om een beetje *op zijn gemak* te zitten hing men er een deur aan, verfraaid met een gat in de vorm van een hartje, dit voor de verluchting. Men kon hierdoor ook zien of er geen belet was.

Verdere evolutieis zijn van recente aard. Na de tweede wereldoorlog kwamen de W.C.'s met waterspoeling en de nieuwgebouwde woningen werden uitgerust met een badkamer met W.C.. Ook het krantenpapier dat men gebruikte om zich proper te maken, werd vervangen door de rol W.C.-papier. Een kraantje en wasbakje om de handen te wassen, behoort ook tot de uitrusting van een modern toilet.

In sommige W.C.'s hangt een spreuk, de ene al wat meer gepeperd dan de andere.
De mooiste en de properste vind ik:

Hier leert een mens te leven, geven, geven, steeds maar geven.

En een praktische:

Heren doe de bril omhoog, de dames zitten ook graag droog.

En nu maar Gods water over Gods akker laten lopen !

En bij ons ?

In Hombeek is het niet anders geweest en waren er dezelfde toestanden. Omdat de eerste bewoning langs de Zenne was, zal het daar zeker niet veilig geweest zijn om op zijn blote voeten een wandeling te maken. Later kwamen hier ook de eerste W.C.'s of iets dat er op geleek. Het was gewoon een gegraven put waar men met zijn achterste ging over zitten om zijn gevoeg te doen. Er was een vore of afloop gegraven naar een nabije beek. Niet milieuvriendelijk zou men nu zeggen, maar daar werd in die tijd nog niet over gesproken. Omdat er toen nog geen papier was gebruikte men een plukje gras om zijn achterste proper te maken.

Bij de opgravingen van Leliëndaal werden kamerpotten gevonden maar er waren ook afvoerschachten op een uithoek van het klooster. Alles kwam in putten terecht of in de kloostergracht. Tussen de vergane overblijfselen vond men ook talrijke mosselschelpen. Men denkt dat de religieuzen die gebruikt hebben om hun achterste af te schrapen. Het komfort van deze W.C.'s had het nadeel dat men geen plukje gras bij de hand had en daarom gebruikte men allerlei andere dingen zoals keitjes en mosselschelpen. Een oud gezegde: *hij heeft geen nagel om zijn gat te krabben* betekent: hij is zo arm dat hij niets heeft, zelfs niet om zijn achterste te reinigen.

Zoals overal ontstonden hier de gemakken gelijk wij ze nog gekend hebben: een houten gestel met in 't midden een gat. Er onder was de beerput. Tegen het *heuske* was het varkenshok en de geitestal, zodat ook de afval van de dieren in de beerput kon lopen. De groentetuin en het lapje grond waar men aardappelen op plantte, werden rijkelijk begoten met de inhoud van de beerput.

Omdat de W.C.'s buiten stonden kon iedereen er gebruik van maken. Vooral de *heuskes* kort bij de kerk werden publiek gebruikt. De kerkgagers hadden dikwijls al een lange wandeling achter de rug. Dat bevorderde de darmwerking en dan was het ook niet te verwonderen dat men voor de mis enkele wachtenden kon zien staan voor de deur van een nabijgelegen huisje. Er was er eentje bij de hoeve Goossens en ook een achter de herberg In Rome. Het gebeurde dat men niet zo ver geraakte. Men moest zo nodig gaan en deed dan zijn kleine boodschap over de rooster van de riolering. Die rooster was op het stationsplein, tegen het huis van Jan Teughels, aan het begin van de Kerkweg. Oudere vrouwen droegen geen broek, hun rokken kwamen tot aan hun enkels. Het was

vrij simpel om even op de rooster te blijven staan, de benen wijd gesprijd, en het was gebeurd zonder dat iemand iets gezien had ! Voor de mannen waren er twee pissijnen kort bij de kerkhofmuur; één langs de kant van de herberg In Rome, en één langs de kant van de sacristie, aan de trappen. Alhoewel de kerkhofmuur ook dienst deed. De pissijnen zijn nu verdwenen, samen met de kerkhofmuur en het oude kerkhof.

Op het Heike kon men naar de W.C. bij Geets of *den Tek*. Het *heuske* was meestal niet bezet als de deur dicht was. Maar als de deur wijd openstond moest men even wachten want dan zat de vrouw des huizes, *Jo Tek*, op haar gemak.

Van de andere gehuchten, Dries, Boskant en Pikkerie kan ik niets vertellen, maar daar zal ook wel ergens een huizeke geweest zijn waar men voor een dringende boodschap terecht kon. In de school was het sanitair aangepast aan de ouderdom van de leerlingen. Achteraan op de speelplaats stonden op een rij, zeven W.C.'s, drie met een laag zitje en een kleine opening voor de kinderen van de kleuterklassen, en vier met een gewone hoogte voor de grotere meisjes. In de hoek, onder de hangar was de pissijn voor de jongens van de bewaarschool. De kleuters hadden hun speeltijd voor de leerlingen van het lager. Eerst gingen ze allemaal naar de W.C., zuster Leonilla zorgde dat alles in goede orde verliep. Ze keek met argusogen toe of er geen vuile manieren gebeurden.

Dat er vroeger ook vandalen waren, die een en ander vernielden, lezen we in een politieverslag van 19 november 1822:

> *Antoon Goossens, handwerker, Hendrik Goossens, kleermaker en Van De Camp, weversgast, allen wonende te Hombeek, zijn beschuldigd van het privaat van Peter Vossem, schoenmaker, te hebben afgebroken en op de muur van zijn huis gestampt te hebben terwijl de bewoners al sliepen.*

Voor de laatste wereldoorlog bestond er in de zennedorpen een beerhandel. De beer werd in Antwerpen geruimd bij de burgers en kwam per schip langs de Schelde, de Rupel en de Zenne naar Heffen, Leest en Hombeek. Karel Slachmuylders, beter gekend als *de Kees* of *den beirboer*, was de beerhandelaar in Hombeek. Zowat 300 meter voorbij de brug, richting Stuivenberg had *de Kees* tegen de Zenne een grote beerput. De inhoud van het beerschip werd daarin overgepompt, en in de lente, als de boeren gingen ploegen, kwamen ze beer halen om hun land te bemesten. Soms was er zoveel vraag naar beer, dat men rechtstreeks van het schip overpompte. Het was dan een grote drukte aan de Zenne. Tientallen boeren reden af en aan met hun beerbak. Neen, van een mestaktieplan had men toen nog niet gehoord.

Na 1945 kwamen de toiletten met spoeling en werden de W.C.'s aangesloten op de riolering. Het was gedaan met de beerhandel. De beerput van *de Kees* verdween bij de aanleg van de autostrade.

En nu ga ik eens naar daar waar de Koning te voet naartoe gaat !

Bronnen

- Hongersnoden en volksziekten te Mechelen door F.E.Delafaille
- Het heemkundig tijdschrift van Dendermonde.

9. ZES DONKERE JAREN

Edward Saerens

DE BEZETTING

DEEL 3

VOORBEREIDING INVASIE

Het aangekondigde luchtoffensief als voorbereiding op de invasie is in ons land op 28 maart 1944 begonnen en snel werden spoorwegknooppunten vernield. Spijtig genoeg berokkende het de bevolking veel leed en kostte het aan honderden mensen het leven. Bovendien werden er heel wat huizen vernield. Het begon in Kortrijk en daarna volgden Schaarbeek, Haren, Evere, Melsbroek, Charleroi, Namen, Merelbeke, Hasselt en La Louvière.

Het Rode Leger is niet meer te stuiten. Sinds het begin maart een nieuw offensief begon, bereikt het op 8 april het grensgebied met Tsjechoslowakije en Roemenië.

Op woensdag 19 april zit ik na koffietijd, rustig in een zetel, de boeiende roman *De Citadel* van Cronin te lezen. Rond 18.30 u. wordt mijn aandacht afgeleid door het geronk van vliegtuigmotoren. Vooraleer ik buiten ben hoor ik reeds het gedreun van inslaande bommen. Met Maurice Leroy, de zoon van mijn gebuur Frans, spoed ik mij naar de kerk. Door de galmgaten van de toren zien wij te Mechelen zwarte rookwolken opstijgen. Ongeveer 20 minuten later volgt een tweede golf bommenwerpers, geëscorteerd door *Spitfires*. Ze werpen stroken bladtin uit om de radarschermen te storen. Boven de stad suizen de bommen opnieuw naar beneden. De derde formatie wordt door het Duitse afweergeschut beschoten waardoor verschillende vliegtuigen van hun koers afwijken. Er vallen projectielen langs de Larestraat. Het zijn brandbommen en een schuur vat vuur. De Dijlestad krijgt voor de derde maal de volle laag. We zien ondermeer vlammen opstijgen uit de toren van de kerk van O.L.Vrouw over de Dijle. Als het donker is wandel ik naar de aardeweg van de bareel naar het Broek. Vandaar zie ik op verschillende plaatsen in de stad de vlammen hoog oplaaien. Het is een aangrijpend moment als de toren van de kerk naar beneden stort. De volgende dag vernemen we dat het arsenaal, het doel van de raid, voor meer dan 80% vernield is. Het zal dan ook vele maanden duren vooraleer de werkplaatsen terug in gebruik kunnen genomen worden. Door het geweld van de ontploffingen werden 2 locomotieven van elk 85 ton op mekaar gesmakt. Anderzijds zijn er veel slachtoffers. In de dichtbij gelegen straten werden er ongeveer honderd lijken vanonder het puin gehaald. Bijna alle gebouwen van de regie van telefoon en het Zegel aan de Leuvense vaart evenals de nabijgelegen huizen liggen in puin. Ook in de Consciencestraat en de Coxiestraat zijn er verschillende vernield en uitgebrand. Van de O.L.Vrouwekerk staan enkel nog de zwartgeblakerde muren recht. Voordat het middenschip instortte konden nog enkele kunstwerken gered worden. De volgende zaterdag halen Maurice Leroy en ik een gedeelte van het omhulsel van een niet ontplofte napalmbom uit het water van een gracht nabij de Potaardestraat. We nemen het mee naar huis. Als we in de hof er een brandend lucifertje op werpen slaan de vlammen eruit.

Maandag 24 april worden de doden begraven na een plechtige uitvaartmis op het speelplein van het Sint-Romboutscollege. Honderdtwintig doodskisten staan er in twee rijen voor een altaar opgesteld. In de klinieken zijn 69 zwaargewonden opgenomen. Rekening houdend met diegenen die buiten Mechelen verpleegd worden, schat men hun aantal op ongeveer 170. Vermits mijn schoonbroer Rik, mijn schoonzuster Paula en hun zoon Eugeen zich in de Lange Nieuwstraat te Mechelen niet meer veilig voelen, komen ze de nacht bij ons doorbrengen.

Vanaf 26 april zijn te Mechelen de scholen van het lager onderwijs gesloten. De leerlingen van het middelbaar onderwijs krijgen zeer onregelmatig les. Twee klassen van het Sint-Romboutscollege zijn zelfs naar Hombeek uitgeweken; één naar het patronaat en een andere naar de zaal Alhambra op het Heike.

Op deze zonnige eerste meidag wordt ik op het bureel van onze technische directeur, de heer Fourmanoit geroepen. Rond 16 u. loeien de

sirenes. We gaan buiten op de koer kijken. We horen in de verte het gezoem van naderende vliegtuigen. Dan verschijnen ze. Het zijn Amerikaanse vliegende forten. Ordelijk, haast vleugel aan vleugel, vliegen ze met honderden laag boven onze hoofden ongehinderd voorbij. Ze zijn dus volledig baas in de lucht. Verstomd blijven we kijken naar dat machtsvertoon tot ze in de richting van Brussel uit het zicht verdwijnen.

's Nachts wordt er rond half twaalf op het rolluik van mijn slaapkamer gebonsd. Ik trek het omhoog en vanuit het raam, nog geen meter rechts van mij, roept mijn buur Frans Leroy: - *"Zie ne keer wa lichten."* Ontelbare slierten parachuutjes dalen langzaam neer met daaraan helderwitte vuurpijlen; een feeërieк zicht maar angstaanjagend. Ik besef maar al te goed dat deze vuurpijlen dienen om het doelgebied te markeren voor de naderende bommenwerpers. Vlug grijpen we wat kleren, nemen de kinderen uit hun bedje en spoeden ons naar de kelder. Mijn schoonbroer en ik hebben nog net de tijd om de nodige stoelen naar beneden te dragen als de eerste bommen al vallen. Het lijkt wel of de grond onder het geweld van de ontploffingen scheurt. Met angstige blikken bekijken we mekaar. Rik vreest dat we onder instortende muren kunnen bedolven worden en loopt naar buiten. Ik vind het in de kelder veiliger. Paula haalt haar paternoster boven. Terwijl we versuft weesgegroetjes bidden, blijft het helse donderend lawaai met korte tussenpozen voortduren. Op zeker ogenblik denk ik dat het gevaar voorbij is, maar spoedig horen we opnieuw het zwaar geronk van motoren. Wanneer de bommen met een oorverdovend lawaai inslaan, trillen de muren van ons huis. Daarna wordt het volledig stil. Juist 38 minuten heeft het geduurd.

's Morgens heel vroeg fietst Rik naar Mechelen. Spoedig beseffen we dat het dorp, op het nippertje aan een ramp ontsnapt is. Juist voorbij de spoorweg, in de weide van Fons Goossens, zijn drie diepe kraters en iets verder in de Zennedijk twee; waarvan een dichtbij de spoorwegbrug en de andere 50 m verder richting Zemst. Over de Zenne, eveneens rechts van het spoor, zijn er op de velden van Schonenberg een lange rij bommen ingeslagen. Even na 8 u. is Rik terug en vertelt vreselijke dingen over wat hij in de Lange Nieuwstraat gezien heeft. Hun huis is weinig beschadigd, wat kapotte ruiten uitgezonderd. Voorbij zijn gebuur, de bloemist Frans Louis, zijn in de Lange Nieuwstraat en de Ravenbergstraat vele huizen geheel of gedeeltelijk verwoest. Hij zag armen en benen die tussen het puin uitstaken. Het zoeken naar overlevenden was met povere middelen nog volop bezig. Hij vernam dat er kortbij, in de Groenstraat, 32 mensen in een schuilkelder door een voltreffer gedood werden. Ik spring op mijn fiets en rij zelf naar het rampgebied. Rechts van de steenweg naar Mechelen, juist voorbij het bosje van Horckmans en links, in het land van Viktor Van Beneden zie ik een bomkrater. De kasseiweg is er gespleten. Een eind verder, voor de ingang van het Vrijbroekpark is een bom op twee huizen gevallen. Een gezin van vier personen kwam hierbij om. Ik bol de stad in langs de Leopoldstraat, waar de gebouwen van de academie ingestort zijn. Rookwolken stijgen nog op uit het station. Het zwaarst getroffen is het Raghenoplein; daar zijn alle huizen vernield. Ook de pastorie van de Hanswijkparochie is een puinhoop. De aanpalende kerk bleef als bij wonder gespaard. Enkel de kostbare glasramen zijn stuk. Aan de Tichelrij zie ik van op afstand lijken uit ingestorte kelders halen. Ook in de Hoogstaat kijken de mensen zwijgzaam naar de veroorzaakte schade. Het doel van deze moordende actie was het belangrijke spoorwegknooppunt van Muizen, maar dit is slechts gedeeltelijk vernield. Nog onder de indruk van wat ik zag, kom ik om 11 u. op de burelen van Eternit toe. Met de heer Cuvelier, chef van de expeditie, heb ik een woordenwisseling. Hij vindt dit soort acties voor de uiteindelijke overwinnig noodzakelijk. Ik ga met hem akkoord, maar ik kan de tactiek, die de geallieerde luchtmacht bij nachtbombardementen volgt, niet goedkeuren. Om aan het afweergeschut te ontsnappen opereren zij van op grote hoogte. Maar om zeker te zijn dat zij hun doelen treffen, breiden zij hun doelgebied ruim uit en vallen er onnodig veel slachtoffers. Zo lieten ze tijdens de afgelopen nacht, om het vormingsstation van Muizen niet te missen, hun bommen in een brede strook vanaf Hombeek tot Bonheiden lukraak neervallen. Veiligheid van de eigen piloten ten koste van de bevolking, die ze willen bevrijden, vind ik onverantwoord. Tijdens het avondnieuws van radio Brussel wordt er medegedeeld dat reeds meer dan 200 doden geïdentificeerd zijn. Op nog 8 andere plaatsen in ons land, waaronder Brussel viel gisteren een bommenregen. Daar werd in het park, rechtover het koninklijk paleis, Gust Selleslagh, die van het kantoor terugkeerde, door een granaatscherf van het Duitse afweergeschut, dodelijk getroffen. De rouwende ouders zijn Dore Selleslagh en Roos De Neys, woonachtig op de Kapellebaan.

Woensdag 3 mei eisen de Duitsers 300 arbeiders van Eternit op, om te Schaarbeek de sporen te herstellen. Ik kan niet zonder moeite de Duitsers doen inzien dat onze werklieden daar onmogelijk kunnen geraken, vermits het treinverkeer tussen Mechelen en Brussel helemaal lam ligt. Ik vertel

hen natuurlijk niet dat onze bedienden uit het Brusselse gewest wel op hun werk geraakt zijn. Zij namen de tram Brussel-Humbeek en kwamen vandaar te voet naar Kapelle-op-den-Bos. André Emsens, de afgevaardigde beheerder, feliciteert mij bij mijn terugkomst voor deze gunstige afloop en voegt eraan toe: - *"Dat zal ik nooit vergeten."*

Het dak van onze burelen bestaat grotendeels uit glas. Daarom beslist de directie de diensten onder te brengen in de kelders tussen de archiefrekken. Enkel het hoognodige wordt verhuisd. Ingevolge het gevaar voor vernieling worden de noodzakelijke documenten gemicrofilmd.

Als ik de volgende zondag naar mijn familie in Muizen fiets, kan ik met eigen ogen zien, dat vele voor het vormingsstation bestemde bommen, in de weiden van het Mechels Broek terecht kwamen. In de St.-Lambertuslaan, waar mijn grootvader en twee van mijn tantes wonen, zijn langs hun kant bijna alle woningen gespaard gebleven. Aan de overzijde is geen enkel huis nog bewoonbaar. Iemand zoekt in het puin naar een waardevolle verzameling postzegels. Terwijl ik met mijn bejaarde, maar nog krasse, peter in zijn tuin sta te praten, naderen er vliegtuigen. Het zijn zes Amerikaanse toestellen. Boven de fabriek van Rateau waar duikbootturbines gemaakt worden, duiken ze één voor één en laten hun bommen vallen. Telkens is het raak.

Als reserveofficier moet ik mij voortaan om de veertien dagen op de *Kreiskommandantur* te Mechelen aanmelden; dinsdag 9 mei voor de eerste maal. Het is een gelegenheid om verschillende bekenden van het 7de Linieregiment opnieuw te ontmoeten. Allen zijn wij van oordeel dat wij van nu af op onze hoede moeten zijn om niet opnieuw in krijgsgevangenschap te geraken.

WACHTEN OP DE INVASIE

Ofschoon er tijdens de bombardementen veel mensenlevens verloren gaan, wordt ons volk meer en meer anti-Duits en wacht het met ongeduld op de invasie. De Duitse propagandadiensten trachten, in woord en beeld, ons te doen inzien dat elke landingspoging op de kusten van de Atlantische Oceaan, tot mislukken gedoemd is. Volgens hen is de *Westwall* met zijn vele moeilijke hindernissen onneembaar. Om de met troepen bemande landingsvaartuigen te vernietigen, staan vooraan op de stranden, juist onder het niveau van eb en vloed, allerlei met mijnen voorziene versperringen. Ze bestaan vooral uit puntige stalen driehoeken, betonnen kegels en houten palen met metalen punten. Achter de strandversperringen en mijnenvelden wemelt het van door prikkeldraad omgeven, massieve betonnen bunkers en kazematten. Daarin staan zware kanonnen opgesteld, die naar alle kanten kunnen vuren, evenals mitrailleurs die de stranden bestrijken. Van de gebouwen in de badplaatsen zijn langs de dijken de vensters van het gelijkvloers dichtgemetseld en de ingangen versperd. Achter al die verdedigingswerken is het laaggelegen polderland onder water gezet en zijn in de open velden dikke palen in de grond gedreven. Indien zij niet zouden kunnen beletten dat, op een bepaalde plaats, de geallieerden toch aan land komen, dan staan er in het binnenland een aantal gemotoriseerde divisies klaar om ze opnieuw in zee te drijven. Niettegenstaande dit alles twijfelen we er niet aan dat het invasieleger over afdoende middelen zal beschikken om op de vooropgestelde dag de *Westwall* te doorbreken.

Vanaf zondag 14 mei brengen we de nacht niet meer in de kelder door. De mannen van onze buurt zijn overeengekomen, om voortaan beurtelings 's nachts een wacht te verzekeren. Haar opdracht bestaat erin om bij werkelijk gevaar de gezinnen te wekken. Bijna elke nacht horen we het gezoem van overvliegende geallieerde formaties, maar zolang ze geen lichten uitwerpen hoeven we niets te vrezen.

CONTROLE *FELDGENDARMERIE*

Op maandag 15 mei begeef ik mij in opdracht van Eternit naar Brussel. Vermits de spoorlijn Antwerpen-Brussel hersteld is kan ik opnieuw langs Mechelen rijden. In het station moet ik aan twee *Feldgendarmen* mijn identiteitskaart en mijn getuigschrift van tewerkstelling tonen. Iedereen die voor gedwongen arbeid in Duitsland in aanmerking komt, loopt steeds het gevaar onmiddellijk aangehouden te worden. Dit overkwam de in 1920 geboren Jan Vermeulen uit de Diepestraat. Toen hij 's middags, met de hak op de schouder, van het veld terugkeerde, werd hij gevat en na enkele dagen op transport gesteld naar Duitsland.

Ik stap over de voetbrug die over de sporen loopt van het zwaar getroffen station. Ook de glazen koepel is door het nachtbombardement grotendeels vernield. Op het perron bestemming Leuven zie ik Gaston Halsberghe paraderen. Hij draagt het uniform van officier van de Dietse Militie-Zwarte Brigade. Om hem niet te moeten ontmoeten, haast ik mij naar de voorlopige houten trap die

BRÜSSELER ZEITUNG

Verlag und Schriftleitung: Brüssel, Nieuwbrug 52 — Rue du Pont-Neuf 52 — Fernruf: 18.22.30 — Berliner Schriftleitung: Berlin W 9, Linkstraße 16, Fernruf: 220961/63

Die BRÜSSELER ZEITUNG erscheint täglich ausser sonntags. Monatsbezugspreise: Belgien RM. 3.20; Reich RM. 3,00 zzgl. 36 Rpf. Zustell-Gebühr. Bestellungen nehmen in Belgien alle Postanstalten entgegen.

Verlagspostamt für Deutschland: Köln 1 — Postscheckkonto: Brüssel 99 000. Bankkonto Dresdner Bank Berlin. Postscheckkonto der Dresdner Bank Berlin 800.

5. Jahrgang Nummer 150 ★ Brüssel, Mittwoch, 7. Juni 1944 Preis: In Belgien 1,25 Fr. in Frankreich 2 Fr. In Deutschland 20 Rpf., in den Niederlanden 121 Cent.

Seit dem 6. Juni tobt die Invasions-Schlacht

Gerade jetzt

zz. Brüssel, 6. Juni.

Gerade jetzt steckt der Feind vom Westen her den Schlüssel in das Tor zum Kontinent. Gerade jetzt hat er den Mut, das Dunkelwerden vom 4. zum 5. Juni zu normalem Gerade jetzt will er den Beweis, daß Pralent machen, Verzicht auf Eis er durch die Mauern schießen, die am dunklen sind. Gerade jetzt, wo die Deutschen im Osten am stärksten sind. Ort und Zeitpunkt des grandiosen Entscheidungskampfes der Invasion dessen so alle ob nicht Ausschlüsse, sondern Kunstwerk und Dramen. Die Wahrheit des Angriffs bestimmt haben. Der Verfasser hat ein allerletzte Konstatieren fertiggebracht: politisch seit langen Jahren unbeirrbar und unbeeinflussbar zu haben, so eine Tiefe die Armada der Landungsboote und den gewaltigen Kolosse der Schlachtschiffe auftauchen würde. Sie hat es nun an der genau vorausbrechenden Stelle tun müssen. Schon in der Wahl des Schlachtfeldes erweist sich die Schicksalsmacht des Führertums der deutschen Führung, die Herz der Voraussicht, ein Aufmarsch wie auf dem Paradefeld, eine Verschwendung des Betons, in der doch Sparsamkeit Regel. Es ist, als ob der Gegner unter der magischen Gewalt dieser gewaltigen Verbarrikadierung wie in eine enge Falle gelaufen wäre. Gott sei gedankt für diese Vorbereitung.

Es geht nun in diesen Tagen und Wochen militärisch wie politisch um Kopf und Kragen aller Beteiligten. Für uns war es stets klar, daß an den Stellen, an denen seit heute früh gekämpft wird, eben Tapes die Pulse des Krieges am heftigsten schlagen würden. Sie tun es nun. Hier hat heute das Schicksal nicht mehr nach Zentimetern, sondern nach Ellen zu messen. Wir sind die Augenzeugen dafür, und wahrer und unerschütterlicher denn zuvor ist die klassische Erfahrung aller Kriegsgeschichte bestätigt, bei den entscheidenden Schlachten so stark wie möglich zu sein. Man müsse ganze Provinzen dafür opfern können, sagte Friedrich der Grosse.

Diese Stärke haben wir unter schweren Opfern und manchem Nichtverstehen geduldet, vermehrt und lange Monate hindurch erhalten. Wir haben diesem Grundsatz zulebe seit dem Herbst 1942 jedem rauschhaften Alltagsglauben widersetzt, wir haben das bittere Los der Rückzüge erfahren, wir haben vieles uns versagt, den Sport der Feinde uns fortgesetzt, das Erstaunen mancher Freunde in Kauf genommen, weil offenbar der Arm, der das Schwert führte, mutter geworden zu sein schien. Um des eines Zieles willen, an dem Tag der Invasion fest auf den Beinen zu stehen und Macht und Waffen zu besitzen, haben wir entbehrt und geblutet, gestritten und gelitten. Seit dem harten Herbst 1942 sind wir entschlossen gegen jede Verzichtung aufgetreten. Weil wir klug waren und real dachten, deswegen haben wir nicht den Kern unserer Stärke in den strategischen Weiten zerspillert. Darum schließen hielten wir für Ordnungsliebe linie und ließen die Minarette von Alexandrien in der Ferne liegen, und wir mehr und mehr an den Hauptlinien nach Europa hinein wachen und rächen müssen. Wir haben stolze Träume zerstäubt und an größe Siege heftige Hoffnungen gekoppelt. Über Rückschläge setzten wir manchmal mehr Gelassenheit, als wir tatsächlich gefassen waren. Wir wollten nicht immer ganz klar den ganzen Sinn des Wie und Wer und Frage der Einheit manchmal auch bange ob wir an den Harrenis und des Wachens im Warten willen mit den verbleibenden Armen im Osten Recht taten, die erste gewisse Provision wäre herauszuhalten. Zuletzt ging Rom verloren.

Wir konnten nicht alle Mitwisser und Teilhaber der Absichten unserer Führung sein. Wir vertrauten ihr, ohne alles zu wissen. Nun aber wissen wir mit einem Schlage, warum der Ausgang des Krieges so mancher harte Zins entrichtet werden mußte. Manches Geheime der Gegnerschaft ist so plötzlich enthüllt, und wir können heute nicht anders, als diese Geradheit und traumwandlerische Sicherheit unserer Führung zu nennen, die heute zur richtigen Stunde die stärkste Kraft und Waffen beteiligt, die Feinde in ihr Verderben zu werfen. «Lafayette — wir kommen», riefen die Amerikaner, als sie im ersten Weltkrieg über Le Havre die Flandrischen Schlachten mit ihrem frischen Blute tränkten. Heute sind wir so stark, ihnen diesen Ruf zurück im Munde zu ersticken, da sie niederwund nun auf den gleichen Ufern stürmen.

Die Fronten im Osten und im Süden müssen indessen noch im Schatten der großen Schlachten im Westen bleiben. Sie sind nicht ohne wichtige Beziehung zu diesen. Aber sie werden auch dann wenn der Feind sie mit Dynamit zu sprengen suchte auch halten und solange zweifelhaft bleiben, die sich einen von der großen Entscheidung im Westen her neuen Sieg erfasst. Sie haben auch jetzt noch selbst gesteckt, um der Wucht im Westen zu helfen. Sie haben auch schon vor einigen Wochen begonnen. Sie werden

Am Kanal um die Kriegsentscheidung

DER ATLANTIKWALL FEUERT AUS ALLEN ROHREN

Zwischen Cherbourg und Le Havre erbitterte Angriffe des Feindes mit grosser Luft- und Flottenmacht - Zahlreiche Luftlandetruppen bereits vernichtet - Trotz rollender Luftangriffe blieben Verteidigungsanlagen intakt

bz. Brüssel, 6. Juni.

In der Nacht zum 6. Juni hat die Invasion begonnen. Mit einem gewaltigen Kräfteeinsatz versuchen die Anglo-Amerikaner seit Mitternacht mit Fallschirmjägern, Luftlandetruppen und Landungen von der Seeseite her, ein System von Stützpunkten in dem Küstengebiet zwischen Cherbourg und Le Havre zu bilden, um über diese dann das Gros der Invasionstruppen nach Frankreich hineinzuschieben. Am späten Abend des 6. Juni ist diese erste Phase der grossen Invasionsschlacht durch den Versuch des Feindes charakterisiert, seine Angriffsfront zu verbreitern. Er stösst dabei jedoch überall auf die entschlossene deutsche Abwehr, die bereits so eindrucksvolle Abwehrerfolge kommen konnte. An zahlreichen Stellen sind harte Kämpfe im Gange, bei denen der Gegner trotz rollender Luftangriffe gegen die Küstenstützpunkte und rückwärtigen Verbindungen die Stärke des Atlantikwalls immer mehr zu spüren bekommt.

Über die grundsätzliche Bedeutung der Kämpfe und ihren Beginn, gab das Oberkommando der Wehrmacht am Mittag des 6. Juni folgende Sondermeldung heraus:

«Der seit langem erwartete Angriff der Briten und Nordamerikaner gegen die nordfranzösische Küste hat in der letzten Nacht begonnen. Wenige Minuten nach Mitternacht setzte der Feind unter gleichzeitigen heftigen Bombenangriffen im Gebiet der Seine-Bucht starke Luftlandeverbände ab. Kurze Zeit später schoben sich, geschützt durch schwere und leichte Kriegsschiffseinheiten, zahlreiche feindliche Landungsboote auch gegen andere Abschnitte der Küste vor. Die Abwehr liess sich an keiner Stelle überraschen. Sie nahm den Kampf sofort mit aller Energie auf. Die Luftlandetruppen wurden zum Teil schon beim Absprung erfasst und die feindlichen Schiffe bereits auf hoher See wirksam unter Feuer genommen. Viele Fallschirmeinheiten wurden aufgerieben oder gefangen, andere von hochgehenden Minen zerrissen. Trotz fortgesetzter heftiger Luftangriffe und schwerem Beschuss durch die feindliche Schiffsartillerie griffen die Geschütze des Atlantikwalls ebenfalls sofort in den Kampf ein. Sie erzielten Treffer auf Schlachtschiffen breiten und den sich einnebelnden Landungsbooten. Der Kampf gegen die Invasionstruppen ist in vollem Gang.»

400 Kilometer lang

Die Invasionsfront hat eine Ausdehnung von über 400 Kilometern. Sie reicht von Calais über Boulogne, Le Havre, die Seine-Mündung, die Orne-Mündung mit der Stadt Caen, die Vire-Mündung mit der Stadt Isigny, die Halbinsel der Normandie mit Cherbourg bis zu den Kanal-Inseln Guernsey und Jersey. Auch diese beiden Inseln waren nachts ab 1.30 Uhr der Schauplatz von Landungen feindlicher Fallschirmjäger und Luftlandetruppen. Unzweifelhaft haben den Gegner bei der Wahl dieses Landungsraumes folgende Überlegungen geleitet: Ihm bietet sich eine breite geschützte Bucht, die bequeme Einfahrt in den ozeanischen Hafen Le Havre, sowie die Nähe der französischen Hauptstadt Paris. Ferner verfügt der Gegner mit der breiten Front der südenglischen Hafenstädte über eine sehr nützliche Rückendeckung.

Das bisherige Kampfbild lässt erwarten, dass die ganze Invasionsschlacht aus einer immer mehrfachen Kette von Anlandungen besteht und erst in einem zweiten «vorgeschobenen» Stadium «Der Kampfe sich der eigentliche Schwerpunkt erkennen lassen wird. Zur Zeit befinden sich weitere starke feindliche Landungsverbände auf See, deren Landung dort erfolgen dürfte, wo nach den Kämpfen der ersten Phase die alliierte Führung glaubt, Erfolgschancen zu haben. In diesem Zusammenhang muss festgestellt werden, dass im Seeraum vor Calais und Boulogne seit Dienstagvormittag feindliche Landungseinheiten bereitstehen.

Britische Schlachtschiffe dabei

An weiteren Einzelheiten ergibt sich aus den vorliegenden Meldungen, dass gleichzeitig mit den Luftlandungen bei Trouville, Caen und an der Nordostküste der normannischen Halbinsel, vor allem bei Barfleur, heftige Luftangriffe auf die wichtigsten Küstenplätze zwischen Cherbourg, Arromanches und Le Havre, sowie im Abschnitt Calais-Dünkirchen stattfanden. Die sofort alarmierte Küstenverteidigung nahm die Fallschirmjäger schon beim Landen unter Feuer, sodass in Abwehrstellungen starke Kette der sich laufend noch weiter verstärkenden Luftlandetruppen auf. Andere Gruppen wurden durch hochgehende Minen vernichtet. Dabei ging bei Caen ein ganzes britisches Fallschirmjägerregiment in die Luft. Während dieser, für den Gegner äusserst verlustreichen Kämpfe, schoben sich zahlreiche Landungsboote an die Küste zwischen Orne und Vire-Mündung sowie im Raum St. Vaast la Hogue. Beim Heranwerden wurde ein starker feindlicher Flottenverband im Seegebiet westlich Le Havre erkannt. An den beiden Flügeln durch über zehn Schlachtschiffe, Kreuzer und einige Dutzend Zerstörer geschützt, sammelten sich im Innern der Seine-Bucht zahlreiche Landungsfahrzeuge aller Art und Grösse. Deutsche Torpedoboote griffen diese Schiffsansammlungen entschlossen an. Bei ihrer Annäherung versuchten die feindlichen Schiffsartillerie sich durch äusserst heftiges Feuer der deutschen Nation. «Unter der Führung Adolf Hitlers haben wir noch alle, auch die schwersten Krisen überwunden. Ich bin der festen Überzeugung, dass wir auch diesen, für den Gegner äusserst verlustreichen Kämpfe, schoben sich zahlreiche Landungsboote an die Küste zwischen Orne-

naar het perron voor Brussel leidt. Daar staat verdoken in een hoek de door de onderduikers van onze streek gehate collaborateur, met de bijnaam *Bakske*. Zijn rechterhand houdt hij in de zak van zijn zwarte regenjas, klaar om te schieten. Vanaf Eppegem zijn de triestige gevolgen te zien van een bombardement dat ook vele slachtoffers maakte. Een eind verder stopt de trein wegens luchtalarm. Iedereen spoedt zich naar een nabijgelegen viaduct. Als we boven ons een ratelend geluid horen denken we dat er bommen vallen. Achteraf blijkt dat het gewoon het gedaver van een voorbijrijdende trein geweest is.

Op weg naar mijn werk hoor ik op donderdag 25 mei in de Boskant het ritmisch gekletter van spijkerlaarzen op de kasseien. Het is een compagnie Tartaren, in het uniform van de *Wehrmacht*, onder Duits bevel. De Russen dragen op de mouw een schildje met de letters *PON*, wat in het Duits *Russiche Befreiungs Armee* betekent. Het zijn exkrijgsgevangenen die dienst namen bij de *Wehrmacht* om aan de erbarmelijke levensomstandigheden in de kampen te ontsnappen. Volgens de dagbladen zou hun aantal voldoende zijn om twee divisies te vormen.

Razzia *Geheime Feldpolizei*

Op 30 mei, de dinsdag na Sinksen, vertelt onze arbeidster Rosa Haverhals mij al wenend dat haar broer Frans, die ook in onze onderneming werkt, verleden zondag, tijdens een razzia in een danszaal te Buggenhout samen met anderen aangehouden werd. Allen zijn ze te Dendermonde opgesloten. Vermits alles vlug moet gebeuren en er voor de middag geen enkele trein meer in die richting bolt, besluit ik de tocht per fiets te doen. Rosa wil me absoluut vergezellen. Als we te Dendermonde toekomen, vernemen we dat al die jongens reeds naar Sint-Niklaas overgebracht werden. Er zit niets anders op dan verder te rijden. Ongeveer halfweg krijgt Rosa van vermoeidheid de pedalen niet meer rond. Op ons teken stopt een chauffeur. Hij is zo vriendelijk onze fietsen op zijn vrachtwagen te zetten en ons tot aan de *Ortskommandantur* van voornoemde stad mee te voeren. Daar toon ik de brief van het *Rüstungskommando*, die ons personeel tegen verplichte tewerkstelling in het Rijk beschermt. Een onderofficier van de *Geheime Feldpolizei* vergezelt ons naar het gebouw waar de opgepakten verblijven. Na controle van zijn arbeidskaart is hij een kwartier later vrij. Vooraleer de trein te nemen rusten we samen wat uit op het terras van een café bij een glas bier.

Landing in Normandië

Na enkele dagen slecht weer, met veel regen en wind, krijgen we op dinsdag 6 juni brede opklaringen. Om 8 u. 's morgens luister ik thuis naar het journaal van de gecontroleerde zender Brussel. Er is zeer belangrijk nieuws. Uit Duitse bron hebben ze vernomen dat geallieerde luchtlandings- en grondtroepen, vannacht op talrijke plaatsen langs de Noord-Franse kust, tussen Le Havre en Cherbourg, geland zijn. Zware luchtbombardementen op de kustverdedigingswerken gingen de landingen vooraf en ze werden ondersteund door sterke zeestrijdkrachten. In de aangevallen kuststreek zijn verbitterde gevechten aan de gang. Iedereen wacht met spanning op de eerste berichten uit Londen. Om 13 u. ga ik in de portierswoning met enkele leden van de directie en een stenotypiste naar het nieuws van de *BBC* luisteren. Eerste minister Churchill heeft zopas in het Lagerhuis volgende verklaring afgelegd: (vertaald) "*Ik heb de eer aan te kondigen dat de eerste landingen hebben plaats gehad. Een enorme armada is het Kanaal overgestoken. Grote luchtlandingen hebben achter de vijandelijke linies plaatsgevonden. De landingen in Normandië gaan voort. Het vuur van de kustverdedigingen sterft af. De obstakels onder water bleken minder moeilijk te overwinnen dan verwacht was. In snel tempo komen de rapporten binnen. Tot nu toe gaat alles volgens plan. Deze enorme operatie is de grootste en de meest gecompliceerde militaire operatie welke ooit heeft plaats gehad in de geschiedenis. Het vuur en de strijdvaardigheid van onze troepen zijn schitterend. Niets wat uitrusting, wetenschap en organisatie konden doen, is verwaarloosd. Vele gevaren welke eerst onoverkomelijk leken liggen nu al achter ons. De oversteek is met veel geringer verliezen verwezenlijkt dan wij hadden aangenomen. Onze troepen zijn al enkele kilometers het binnenland binnengedrongen.*" Nu is er geen twijfel meer mogelijk, de landing is gelukt. Met vertrouwen wachten we de verdere evolutie van de strijd af.

Slapen in hooi

Sinds de vorming van het tweede front voel ik mij thuis niet meer veilig. Vooral nu meester Hendrickx aan mijn vader in vertrouwen gezegd heeft dat het bij het VNV bekend is dat mijn naam vooraan staat op een lijst van mogelijke Hombeekse gijzelaars. Louis Huybrechts die tot de jaarklasse 1920 behoort en weigert naar Duitsland te gaan werken, brengt zijn nachten bij landbouwer Frans Selleslagh in de Schoorstraat door.

Wofür wir als Soldaten Adolf Hitlers kämpfen und sterben

Merkblatt

1 Wir kämpfen und sterben für das 1000 jährige SS-Reich, damit die SS in konkurrenzloser Monopolherrschaft in einem ihr unterworfenen Europa nach Willkür über uns bestimmen kann.

Denn wenn mit unserer Hilfe die Völker Europas unterworfen sind und man uns die Waffen wieder aus der Hand nimmt, dann werden wir waffenlosen Arbeiter nicht als Herren in einer Welt von Sklaven leben — wie man uns das heute verspricht — sondern wir werden selbst wehrlos der SS ausgeliefert sein. Denn freie Arbeiter und Arbeitssklaven können nicht nebeneinander bestehen.

Der Sklavenstandard des billigsten Fremdarbeiters bestimmt den Lebensstandard für alle Arbeiter.

2 Wir kämpfen und sterben für die dauernde Versklavung und Verdammung der Arbeiterklasse, damit der Arbeiter nie wieder selber entscheiden kann, wann, was, wo und wielange er arbeitet, damit er nie wieder in freier Koalition mit seinen Kollegen sich bessere Lebensbedingungen erzwingen kann.

Arbeitszeit, Arbeitsplatz und Arbeitslohn werden dem Arbeiter vom SS-Unternehmer diktiert. Und wenn es soweit ist, daß er nicht mehr arbeiten kann, dann wird das nutzlos gewordene Arbeitstier als „lebensunwert" beseitigt.

Für Altersrentner und Invaliden ist kein Platz im SS-Unternehmerstaat.

3 Wir kämpfen und sterben für das Wohlergehen der Geldsäcke, für die Prassereien der Bonzen und Kapitalisten, damit die SS-Unternehmer und ihre SS-Knüppelgarde die Reichtümer der Welt in ihren Prunkschlössern zusammenraffen und mit ihren Luxusweibern im Überfluß leben können, während unsere Frauen und Kinder in Elendsquartieren verhungern und verkommen.

4 Wir kämpfen und sterben für Willkürjustiz und Rechtlosigkeit, dafür daß das Recht von korrupten Richtern gebeugt wird nach der Laune der SS-Feudalen, dafür daß ohne Verteidigung verurteilt wird, dafür daß der machttrunkene SS-Gewaltige seinen wehrlosen Widersacher, gedeckt durch die Autorität des Staates, ins Gefängnis bringt oder aufs Schafott.

5 Wir kämpfen und sterben für den ewigen Krieg; denn die SS-Herrschaft ist der immerwährende, endlose Krieg.

Raub und Gewalt ist ihr Leben.

Wir kämpfen und sterben — für den SS-Krieg in alle Ewigkeit.

Sieg Heil!

Dit pamflet werd als een vouwblaadje door de geallieerden als anti-propaganda voor het nazisme bij de Duitse militairen verdeeld. Het gotisch schrift en de arend met hakenkruis zou het de schijn moeten geven van Duitse oorsprong te zijn. We geven hieronder een vrije vertaling van de tekst.

WAARVOOR WIJ ALS
SOLDATEN VAN ADOLF HITLER
STRIJDEN EN STERVEN

1. Wij strijden en sterven voor het 1000 jarige SS-rijk
opdat de SS een monopolistische heerschappij zonder concurentie aan Europa zou kunnen opleggen en over ons naar eigen willekeur zou kunnen heersen.
Zodra de Europese volkeren door ons toedoen onderworpen zullen zijn, zullen de wapens weer uit onze handen genomen worden, als ontwapende arbeiders zullen wij leven, niet als heren in een slavenwereld - zoals ons werd voorgehouden - maar weerloos aan de SS overgeleverd. Vrije arbeiders kunnen immers niet naast mekaar bestaan met arbeidersslaven.
De slavenstandaard van de goedkoopste gastarbeiders zal de levensstandaard van alle arbeiders evenaren.

2. Wij strijden en sterven voor gedurige verslaving en onderdrukking der arbeidersklasse, opdat de arbeiders nooit meer zelf zouden bepalen wanneer, hoe, waar en hoelang zij zullen werken. Zo zullen ze nooit meer in vrije vakbond met hun collega's in staat zijn betere levensvoorwaarden af te dwingen.
Arbeidstijd, arbeidsplaats en arbeidsloon zullen door SS-bedrijfsleiders opgelegd worden. Zij zullen zich ontdoen van de nutteloze arbeidsdieren, economisch waardeloos eens ze niet meer opbrengst leveren. Voor gepensioneerden en invaliden is er geen plaats bij de ondernemers van de SS-staat.

3. Wij strijden en sterven om de geldzakken te vullen en voor de praspartijen van de bonzen en kapitalisten, opdat de SS-bedrijfsleiders, gesteund door hun SS-knokploeg, de wereldse rijkdommen in hun kastelen zouden kunnen opstapelen om er met hun luxe-wijven te genieten van de overvloed, terwijl onze vrouwen en kinderen in ellendige vertrekken verhongeren en verkommeren.

4. Wij strijden en sterven voor willekeur en rechteloosheid, opdat de corrupte rechters zouden recht kunnen spreken volgens het humeur van de SS feodalen, opdat men zou kunnen veroordelen zonder rechtspraak, opdat onder toezicht van de Staat, de machtdronken SS-geweldenaars hun weerloze tegenstanders in het gevang kunnen brengen of op het schavot.

5. Wij strijden en sterven voor de eeuwige oorlog;
immers SS'er zijn betekent een steeds weerkerende oorlog zonder einde want roof en geweld is hun leven.

Wij strijdebn en sterven voor
een SS-oorlog in alle eeuwigheid

Sieg heil !

Hij zorgt ervoor dat ook ik en Louis Van den Eede daar in het hooi mogen gaan slapen.

Nadat de gescheiden landingsstroken geleidelijk uitgebreid werden, vormen ze op 12 juni een aaneengesloten bruggenhoofd van 45 km breed en 20 km diep.

Dagelijks staat er nu een schildwacht voor het huis naast de herberg Den Engel waar de wacht verblijft. Hij draagt het geweer aan de riem en in de linker laars steekt een handgranaat met steel.

De dagbladen maken gewag van een aanval op Londen met een nieuw type vergeldingswapen. In de nacht van 15 op 16 juni veroorzaakten vliegtuigen zonder piloot grote schade bij het neerstorten.

DAG VAN DE AFWEZIGEN

Naar aanleiding van de deportatie van koning Leopold III op woensdag 7 juni en die van de koninklijke familie twee dagen later, beslist kardinaal Van Roey dat er op 25 juni in alle parochies de *Dag van de afwezigen* zal gevierd worden. Er zal dan voor onze gevangenen, onze arbeiders en in het bijzonder voor onze koninklijke familie gebeden worden. Nu wij in de beslissende fase van de oorlog gekomen zijn, smeekt hij de Goddelijke Voorzienigheid ons spoedig, in eendracht en vrijheid, de vrede te schenken.

Twintig dagen na de landing hebben de Amerikanen de haven van Cherbourg ingenomen. Deze verovering is van kapitaal belang. Om de enorme aanvoer van troepen en materiaal te verzekeren beschikten de geallieerden gedurende de twee eerste weken van de landing over twee kunstmatige havens. Tijdens de orkaan van 19 tot 22 juni werd deze van de Amerikanen volledig verwoest. Waar Duitsers gelegerd zijn worden er pamfletten verspreid om hen het zinloze van deze strijd te doen inzien.

Het toezicht op de Belgische officieren en beroepsonderofficieren verscherpt want vanaf 18 juli moeten we ons wekelijks op de *Kreiskommandantur* melden.

LUCHTDOELARTILLERIE

Onze nationale feestdag op vrijdag 21 juli mag niet gevierd worden en overal moet normaal gewerkt worden. Terwijl ik langs de *rutweg* naar Eternit fiets hoor ik plots het gedonder van zware luchtdoelartillerie. Ze is sedert begin deze week op een zijspoor naast het Pasgat gestationeerd. De schilfers van de hoog in de lucht ontplofte granaten komen in mijn omgeving ruisend naar beneden wat een onaangenaam gevoel teweegbrengt. Voor de nabij wonende inwoners van de Bankstraat is het een geruststelling als het treinstel de maandag daarop vertrekt. Ingevolge de hoge druk bij het afvuren zijn er immers verschillende ruiten gesprongen.

In de loop van de maand juli gaan de geallieerden moeizaam maar gestadig vooruit en behalen ze enkele eclatante successen, zoals de inname van Caen, St-Lô en Avranches. Toch vinden wij dat alles te traag verloopt en verliezen we de hoop op een spoedige bevrijding.

Begin augustus komen de krijgsverrichtingen in een stroomversnelling. De tanks van de Amerikaanse generaal Patton forceren het slot op de deur bij Avranches en trekken in zuidelijke en westelijke richting Frankrijk verder binnen. Ze bezetten snel het grootste gedeelte van Bretagne. De Engels-Canadese strijdkrachten overschrijden voorbij Caen de Orne en ook hier moeten de Duitsers wijken. Het moreel van onze bevolking stijgt nu aanzienlijk, temeer daar ook in het oosten de Russen belangrijke vorderingen maken. Het opperbevel van de *Wehrmacht* tracht in zijn communiqués met verbloemingen zoals elastisch front, dekkingsbewegingen en tactische aftocht, de werkelijkheid te verdoezelen. In onze streek blijft het tamelijk rustig maar op vele plaatsen, vooral in Wallonië, treden de verzetsgroepen in actie.

AUFSTEHEN FELDGENDARMERIE

Op zondagmorgen 6 augustus wanen we ons veilig in onze schuilplaats op de hooizolder. Buiten weerklinkt een bulderende stem: - "*Aufstehen Feldgendarmerie*". Alle drie veren we overeind. Het heeft geen zin om nu nog langs een ladder trachten te ontvluchten. We stoppen ons onder het hooi en wachten af. Louis Huybrechts ligt met een wekker aan zijn borst gedrukt die gezet is om tijdig in de mis van de Bond van het Heilig Hart te zijn. Elk ogenblik kan hij aflopen. Een kwartiertje later komt de boer ons verwittigen dat alles opnieuw rustig is. Hij vertelt ons dat de *Feldgendarmen* in het huis ernaast bij Rik De Laet vruchteloos naar Louis Diddens gezocht hebben. Gelukkig hebben we niet gepoogd te ontsnappen want tijdens de huiszoeking stond achter de schuur een *Feldgendarm* gewapend met een mitraillette. In afwachting van een spoedig einde van de Duitse bezetting vind ik bij mijn schoonouders een meer comfortabel en toch veilig onderkomen.

DE BEVRIJDING

DEEL 2

Nota van de redactie:
In 't Ridderke, jg 1994, 3de trimester, verscheen reeds het eerste deel van de bevrijding, evenals het relaas van de Duitse aftocht die er aan voorafging. Hierna het vervolg.

WIJZIGINGEN GEMEENTEBESTUUR

Onder een striemende regen begeeft generaal Montgomery, de opperbevelhebber van de Britse strijdkrachten, zich op donderdag 7 september 1944 naar het stadhuis van Brussel. Hij begroet er Adolf Max de opnieuw in functie getreden burgemeester. Reeds een groot gedeelte van het land is intussen bevrijd. In al de ontzette steden en dorpen nemen de ontslagen openbare ambtenaren hun plaats weer in.

Vandaag vergadert bij ons de democratisch verkozen gemeenteraad voor het eerst terug na drie jaar en half onderbreking. In de plaats van het geïnterneerde oorlogscollege komen:
- waarnemend burgemeester: de op 31 maart 1941 ontslagen schepen Frans Van Camp,
- waarnemende schepenen: de raadsleden met het meeste aantal dienstjaren, Joannes Verbruggen en mijn vader Frans Saerens.
Veldwachter Reydams neemt voorlopig het secretariaat waar.

De verzetslieden onder wie verscheidene van het laatste uur oefenen met een geweer naar een schietschijf die ze aan een boom op de Zennedijk bevestigden. Hun lokaal is het huis op de Mechelsesteenweg naast de herberg Den Engel, waarin de Duitse wacht verbleef.

Vruchteloos heb ik in de hof achter mijn huis gezocht naar een in de grond verborgen grote fles waarin ik ondermeer de valse *Le Soir* had gestopt.

Bij droog en zacht herfstweer ga ik de volgende zaterdagnamiddag te Mechelen een boodschap doen. Geregeld passeren mij geallieerde soldaten. De jongens genieten ongetwijfeld van wat verpozing tussen de gevechten in. Het valt mij op dat vooral de Amerikanen zich nogal nonchalant gedragen; open vest en handen in de broekzakken zijn geen zeldzaamheid. Aan hun slome gang te zien, lijken ze maar onlangs van achter de ploeg weggehaald. Op het Schepenhuis staat in grote witte letters de naam van de Engelse generaal Dempsey gekalkt. Zijn tanks waren het die als eersten door deze stad bolden.

TERUG AAN HET WERK

Stilaan komt het economisch leven weer op gang. Ook in Eternit wordt het werk hervat op maandag 11 september. Als chef van de dienst arbeiderspersoneel heb ik dadelijk meer dan genoeg te doen. Mijn meest dringende opdracht is de regeringsmaatregel toe te passen, waarbij de lonen van mei 1940, vanaf 1 september 1944, definitief met 40% verhoogd worden. Bovendien komt er een tijdelijke toeslag van 20%, ingevolge de huidige bevoorradingsproblemen. De directie maakt bij deze gelegenheid ook een einde aan de wildgroei inzake lonen die er van voor de oorlog ontstaan is. Ook de barema's worden aangepast aan de huidige functies. In plaats van 78 kategorieën uurlonen, met dikwijls minieme verschillen, zullen er uiteindelijk 16 overblijven.

Rond 11 u. zien we door de glazen afsluiting van de burelen, in de brede middengang, een meisje van onze vormafdeling voorbijgaan. Ze is helemaal toegetakeld zoals diegenen die ik verleden dinsdag te Mechelen op de Liersesteenweg zag; afgeknipt haar, zwart gemaakt gezicht en een bordje met de woorden *Ik ben een verraadster* om de hals. Twee met een geweer gewapende weerstanders van onze onderhoudsploeg volgen haar. Ze dragen een blauwe overall en hebben een soldatenmuts op het hoofd. De meesten vinden dit maar een triestige bedoening. Achteraf vernemen we dat ze haar, tot groot jolijt van het plebs, gedurende 3 u. in de zon, op de trappen van het gemeentehuis hebben doen staan. In de namiddag worden acht *zwarten*, die aan de repressie ontsnapt waren, op verzoek van een delegatie van de werklieden, onmiddellijk doorgestuurd.

Goed nieuws voor de vele liefhebbers van cinema. Vanaf volgende vrijdag openen te Mechelen de Cinex, de Rio, de Flora, de Kursaal en de Luxor opnieuw hun deuren. Het zijn vooral de tijdens de oorlog in Hollywood gemaakte films die op de affiches staan.

Op amper twee weken tijd is bijna het ganse Belgische grondgebied van Duitsers gezuiverd. Wie had dat durven denken.

GEWAAGDE ONDERNEMING

Op deze heldere zondagvoormiddag van 17 september heerst er een ongewone bedrijvigheid in de lucht. Gestadig trekken er eskaders vliegende forten, in de richting van Nederland. Na de middag beleven we een onvergetelijk schouwspel. Drie afzonderlijke golven van geallieerde luchtvaartuigen vliegen, eveneens noordwaarts, traag en op lage hoogte, met donderend geraas voorbij. We zien zware transportvliegtuigen en bommmenwerpers, die elk aan een lange kabel een zweefvliegtuig voorttrekken. Ze zijn beschermd door zwermen gevechtsvliegtuigen. Meer dan anderhalf uur duurt het vooraleer de laatsten uit het zicht zijn. Het is pas tijdens het avondnieuws dat de *BBC* hierover het volgende bekend maakt: "*Sterke formaties geallieerde valschermspringers en luchtlandingstroepen, zijn in Nederland geland. Het was de grootste onderneming in haar soort die sedert het begin van de vijandelijkheden plaatsgreep. Ook kleine auto's, lichte tanks en kleine kanonnen werden door de luchtmacht aan land gezet.*" Uit Duitse bron vernemen we dat ze bij Eindhoven, Nijmegen en Arnhem gedropt werden. Sinds de landing in Normandië luister ik regelmatig naar de neutrale radiozender *La Suisse Romande*. Vooral de commentaren van een bekend historicus volg ik met aandacht. Volgens hem is het de bedoeling van de geallieerden om de bruggen en de wegenknooppunten in de 3 droppingzones te veroveren, opdat de grondtroepen zo vlug mogelijk naar Arnhem zouden kunnen doorstoten en zo de weg vrij te maken voor een groot offensief tegen het Ruhrgebied. Bepaalde veiligheidsmaatregelen zoals het vroege sluitingsuur en de verduistering blijven van kracht aangezien elders de krijgsverrichtingen nog voortduren.

In de dagbladen van 18 september verschijnt de rantsoeneringstabel der eetwaren voor de volgende 30 dagen. Veel meer dan tijdens de bezetting kan nog niet aangeschaft worden. Enkel kaas is opnieuw in de handel maar het maandelijks rantsoen is beperkt tot slechts 100 gram. Bij de bevolking zet dit wel een domper op de blijde stemming.

De volgende dag trouwt mijn broer René met Josephine Coosemans. Het gaat er in de grote woonkamer bij de ouders van de bruid gezellig aan toe. Aan eten en drinken is er geen gebrek. Voor het vlees zorgde Roos, de zuster van Josephine, die met een beenhouwer getrouwd is. Een deel der eetwaren komt uit de geplunderde Duitse legertrein die in het station te Mechelen stond. In de namiddag van de bevrijdingsdag was mijn broer René er met zijn toekomstige schoonbroer Jan Coosemans opnieuw naar toe gegaan. Om de buit te kunnen vervoeren had hij ergens een stootkar geleend. Tussen de gerechten in wordt even verpoosd en in een nabij gelegen weide worden foto's genomen. Zooals verleden zondag komen er weer geallieerde bommenwerpers overgevlogen maar ditmaal met grotere zweefvliegtuigen. We weten dat de gevechten gunstig verlopen. In Eindhoven zijn de Britse grondtroepen nu in verbinding met de Amerikaanse luchtlandingstroepen. Na het dessert komt Franse brandewijn op tafel. De Armagnac is afkomstig uit het Duitse legerdepot in het garenfabriek *Le Peigné* te Battel. Nog voor de laatste Duitsers gevlucht waren, waagden burgers het er honderden flessen uit weg te halen.

Donderdag 21 september is een dramatische dag voor de Britten. Na verbitterde gevechten waren de grondtroepen over de bruggen van de Waal bij Nijmegen geraakt. Ze zijn er echter niet in geslaagd Arnhem tijdig te bereiken. Hierdoor is hun luchtlandingsleger dat daar neerkwam verslagen. De hele operatie werd een tragische mislukking. Vandaag is er ook belangrijk binnenlands nieuws. In afwachtig van de terugkeer uit Duitsland van onze gevangen genomen koning Leopold III duiden Kamer en Senaat zijn broer prins Karel tot regent aan.

Uit een Brits legerdepot dat verleden week in de vormafdeling en in hangar 5 van Eternit ingericht werd, verdwijnen geregeld blikjes conserven, toilet- en rookartikelen. Om hieraan paal en perk te stellen worden de arbeiders nu aan de uitgang van ons bedrijf door militairen afgetast. Ze zijn verwittigd dat wie betrapt wordt op stelen onmiddellijk wordt afgedankt. Het eerste slachtoffer is een werkman met vele jaren dienst die 4 stukken zeep in zijn broodzak had. Slechts weinigen riskeren het nog om zich aan zulke zware sanctie bloot te stellen.

Op 27 september wordt de regering, die tijdens de oorlog in ballingschap verbleef te Londen, gewijzigd en aangevuld. De heer Pierlot blijft eerste minister en in dit kabinet van nationale eenheid zetelen 7 katholieken, 5 socialisten, 3 liberalen, 2 communisten, 1 technocraat en 1 vertegenwoordiger van de weerstand.

De normale voetbalcompetitie gaat niet door; wel zullen er 12 ploegen uit de 2 hoogste afdelingen, voor de beker van België spelen.

Niettegenstaande de strenge controle duurt de plaag van het stelen uit de Britse depot in Eternit nog steeds voort. De schuldigen moeten niet zozeer bij de arbeiders gezocht worden, bij wie

het trouwens om kleinigheden gaat. Soldaten van de eenheid plaatsen 's nachts ladders op een eenzame plaats achter de vormafdeling en werpen er kisten over de hoge draadafrastering. Door handlangers wordt de gestolen waar weggehaald en verheeld en achteraf aan plaatselijke smokkelaars verkocht. Vermits ons dagelijks vleesrantsoen nog altijd maar 35 g bedraagt ben ik zeer blij dat ik mij enkele blikken cornedbeef kan aanschaffen in een café in de Schoolstraat.

Operatie Gutt

Er is slecht nieuws voor al diegenen die zich tijdens de oorlog verrijkt hebben. Vanaf 9 oktober zijn alle bankbiljetten van 100 fr. en meer waardeloos en alle depositorekeningen worden tijdelijk geblokkeerd. Per persoon mag slechts 2.000 fr. omgezet worden in nieuwe biljetten. Het niet omwisselbare geld wordt voor 40 % op een persoonlijke rekening tijdelijk geblokkeerd. De resterende 60 % gaan definitief naar een verplichte saneringslening. Ik hoef mij hierover geen zorgen te maken want na meer dan vier jaar bezetting is mijn spaargeld verteerd zoals bij praktisch alle arbeiders en bedienden.

Als ik met vrouw en kinderen op zondag 15 oktober een wandeling wil maken in het Vrijbroekpark staan we voor een gesloten poort. Het is voor onbepaalde tijd ontoegankelijk want op de grasperken en wandelwegen staan nu Britse kanonnen, tanks en voertuigen. Dit jaar zullen we in de mooie rozentuin de laatste rozen niet zien bloeien.

Woensdag 25 oktober ben ik als tolk gevraagd bij een gesprek tussen directeur Fourmanoit en een Engels officier. De robuuste kapitein wil beslag leggen op een gedeelte van onze buizenafdeling te Tisselt als depot van ondermeer dekens, tentzeilen en schoenen. De directeur tracht hem van zijn voornemen te doen afzien omdat er veel vraag is naar buizen. Zodra de grondstoffen geleverd zijn zullen we zelf alle gebouwen nodig hebben. Zijn gelaat verstrakt. Hij trekt zijn revolver, legt die op tafel en antwoordt op barse toon: - "*Meneer, ik ga met u hierover niet discussiëren. Militaire behoeften hebben voorrang op economische. Ik zal u nog dit zeggen, ik ben jood en toen ik in Frankrijk voet aan wal zette, heb ik mij voorgenomen dat mijn bevelen dadelijk en zonder morren zullen uitgevoerd worden. Mijn enige betrachting is dat er in de kortst mogelijke tijd een einde komt aan de uitroeiing van mijn volk door de nazibeulen. Tot morgen.*" Noodgedwongen worden de nodige instructies gegeven om de gevraagde oppervlakte direct te ontruimen.

Ons land volledig bevrijd

Op woensdag 1 november, de dag van Allerheiligen, ontwapent het verzet van de badplaats Knokke het daar nog steeds aanwezige Duitse garnizoen. Op vrijdag 3 november capituleert te Heist aan Zee het laatste Duitse weerstandsnest in België na een felle aanval van de Canadezen. Het duurt nog 6 dagen vooraleer de kanonnen te Breskens en te Vlissingen aan de overkant van de Schelde uitgeschakeld zijn. Nu kunnen de mijnenvegers de stroom tot in de haven van Antwerpen op en af varen om met hun gevaarlijk werk te beginnen.

Vlak na de komst van de bevrijders was de repressie losgebarsten. Er deden zich heel wat betreurenswaardige feiten voor. Er werden niet enkel vele echte collaborateurs opgepakt, maar ook een aantal Vlaamsgezinden die nooit verraad gepleegd hadden. De heer Van Glabbeke, liberaal parlementslid, die tijdens de bezetting gedurende maanden opgesloten zat, klaagt in de Kamer op 8 november die feiten aan. Ook uit hij zijn verontwaardiging over het regime waaraan de aangehoudenen onderworpen worden.

Te Hombeek raakt bekend dat onderpastoor Nobels eind vorige maand zwaar gewond werd tijdens gevechten in Nederlands-Limburg. Gelukkig is alle levensgevaar geweken.

Het slechte weer in november vertraagt het tempo van de Amerikaanse troepen. Toch boeken ze op Duits grondgebied plaaselijke successen. In het Oosten rukt het Rode Leger op naar de Duitse grensgebieden en dringt door tot Oost-Pruisen.

Vergeldingswapens

Na Londen wordt nu ook sinds 13 oktober Antwerpen met vergeldingswapens bestookt. Het zijn vliegende bommen (V1) en raketten (V2). Ze zijn weinig trefzeker en een groot percentage komt ver van het doel terecht. Bij ons kwam de eerste V1 op donderdag 16 november in de Boskant neer. Maria Van Campenhout liep hierbij lichte verwondingen op. Vier dagen later valt er een tweede op de hoeve van het vroegere kasteel Carmosteyn. Boer Lauwers wordt dood vanonder de ingestorte muren gehaald. De volgende morgen ben ik nog maar pas de Kapellebaan ingereden of laag boven

mij vliegen kort bij elkaar twee V1's in de richting van Kapelle-op-den-Bos. Ze lijken op eenvoudige vliegtuigjes zonder cockpit en met een dof brommende motor. Bovenop de romp is een soort kachelpijp gemonteerd waaruit een rode vlam flikkert. Enkele seconden later begint de motor van het tweede tuig te sputteren, de vlam dooft, het maakt een trage glijvlucht en stort met zijn lading van 1.000 kg springstof ergens buiten Hombeek neer. Velen brengen de nacht opnieuw door in de kelder zoals tijdens de massale luchtbombardementen van april en mei 1944. Ons gezin blijft gewoon boven slapen. Ik vind dat het toch een groot toeval zou zijn, moest zo een afzonderlijke bom op ons huis terecht komen.

Ingevolge een beslissing van de regering moeten vanaf 18 november 1944 de verzetsbewegingen hun wapens inleveren. Het Onafhankelijkheidsfront waarvan vooral communisten lid zijn weigert dit. Op zaterdag 25 november organiseert het een betoging te Brussel, samen met de Belgische communistische partij. Zodra de demonstranten de neutrale zone van het parlement binnendringen openen de gendarmen het vuur en vallen er tientallen gewonden. Uiteindelijk wordt de orde hersteld.

De Schelde is eindelijk van mijnen gezuiverd en op 28 november vaart het eerste geallieerd konvooi de haven van Antwerpen binnen. Dit is een feit van uitzonderlijk belang want van nu af kunnen de aanvoerroutes van oorlogsmateriaal en brandstof voor de noordelijke sector aanzienlijk ingekort worden. Ook wij mogen nu hopen dat de zo nodige voedselhulp uit de overzeese gebieden ons spoedig zal bereiken.

Op woensdag 29 november verwoest een V1 bom voor een deel de Sint-Elisabethkliniek in de Stassartstraat te Mechelen en geheel de eraan verbonden verpleegstersschool. Er zijn 24 doden en 58 gekwetsten.

Alhoewel er voor de oorlog te Hombeek reeds 4 gemengde plaatselijke toneelverenigingen actief waren, besluiten op 15 december 7 spelers van OLMAP het patronaat te verlaten en nog een gemengde toneelkring op te richten waarin de beste krachten van de gemeente gebundeld worden. In februari zal het landelijk spel van Antoon Coolen *Kinderen van ons Volk* opgevoerd worden onder regie van Maurits Geeroms uit Ganshoren. De stichters zijn: de gebroeders Frans en Tony Dons, de kozijns Theo en Emiel Geets, ikzelf en mijn broers Jozef en Gustaaf Saerens.

HET ARDENNENOFFENSIEF

Zaterdag 16 december 1944 gebeurt er iets wat niemand nog voor mogelijk achtte. 's Morgens zeer vroeg bij een dikke mist overrompelen Duitse pantserdivisies de zwak bezette Amerikaanse verdedigingslinies op verschillende plaatsen in onze Ardennen. 's Middags is het uitgeklaard en zie ik met verbazing dat een formatie Duitse bommenwerpers zonder aangevallen te worden laag overvliegt in de richting van Melsbroek. Antwerpen wordt zwaar getroffen. Het meest bloedige feit doet er zich om 15.30 u. voor toen, tijdens de filmvertoning van *Buffalo Bill* in de prestigieuze bioscoop Rex op de Keiserlei, dit gebouw door een raket uit elkaar gereten wordt. De gevolgen zijn verschrikkelijk; meer dan 500 burgers en Amerikaanse soldaten verliezen hierbij het leven en er zijn ruim 300 gewonden. Twee dagen later zijn de pantsers van de *Wehrmacht* over een aanvalsfront van bijna 30 km in ons land doorgedrongen. Hevige gevechten worden gesignaleerd bij Stavelot, St. Vith, Houffalize en Bastogne. Langs de Duitse radiozenders horen we triomfantelijke berichten, zoals: "*Onze soldaten zijn weer in de aanval. Wij zullen de Führer Antwerpen als kerstgeschenk aanbieden.*" Op woensdag 20 december ontruimen de Britten hun depot in onze platenafdeling te Kapelle-op-den-Bos. Zij volgen de divisies die als versterking naar de Ardennen gestuurd worden. Voor hun vertrek marcheert een groep muzikanten in Schotse klederdracht met kilt op de koer van Eternit tusssen de burelen en de fabricatie en vergasten ons ten afscheid op doedelzakmuziek. Samen met enkele chefs heb ik intussen een babbeltje met een van hun officieren. Hij geeft toe dat de toestand in de Ardennen ernstig is maar is er toch zeker van dat de gehate Nazi's spoedig terug uit ons land zullen verdreven zijn.

In de dagbladen van 22 december staat vermeld wat we ons volgende maand aan eetwaren zullen kunnen aanschaffen. We hadden gehoopt dat met het openstellen van de haven van Antwerpen er een merkelijke verbetering van onze voeding zou volgen. Met bitterheid stellen we vast dat er weinig veranderd is in vergelijking met vorig jaar toen we nog onder Duitse bezettting leefden. Wel is er een verbetering; het dagelijks broodrantsoen stijgt van 300 g naar 350 g en, daar het meelgehalte van 73% tot 85% verhoogd werd, is het voedzamer geworden. Er is ook een lichte verhoging van de rantsoenen vetstoffen en vlees. Kledij en linnengoed zijn nog steeds niet te krijgen. Als noodoplossing heeft mijn vrouw voor ons zoontje

Walter, die nu samen met zijn zusje Frieda naar de kleuterschool gaat, korte broeken en blousons laten maken uit niet herstelbare kostuums. Hun ondergoed knipte en naaide ze zelf uit een beddenlaken.

Op alle briefomslagen wordt in de postkantoren de slogan gestempeld: *De zwarte markt hindert de bevoorrading*. Toch tiert ze weliger dan ooit. De controleurs treden dan ook streng op. Dat ondervonden onlangs mijn broer Gustaaf en zijn vriend Jan Stevens die in Kortrijk vlees gekocht hadden. Toen ze met de trein terugkeerden met hun duurbetaalde eetwaar werd deze door gendarmen afgepakt.

Terwijl in de Ardennen hard gestreden wordt, spelen op deze voorlaatste zondag van het jaar onze Rode Duivels te Parijs hun eerste internationale voetbalwedstrijd sedert het begin van de oorlog. Ze worden verslagen met 3-1.

Antwerpen blijft onveilig door de V-bommen. Er wordt uitgeweken naar veiliger oorden. In ons dorp vinden enkele personeelsleden van de verzekeringsmaatschappij De Schelde onderdak samen met hun gezin. De dossiers verhuizen naar het bijgebouw van het café De Reisduif van *Nie van de Grune* in het dorp waar ook administratief werk verricht wordt. Pastoor Nijs stelt twee kamers van zijn ruime pastorie ter beschikking van Frans De Winter, zijn echtgenote en dochter. Deze is acteur bij het Reizend Volkstheater.

Na dagen van spanning komt er op Kerstdag geruststellend nieuws over het von Rundstedt-offensief. De weersomstandigheden zijn verbeterd en de geallieerde luchtmacht kan weer massaal aanvallen. De Britten die te hulp gesneld waren, hebben een stevige verdedigingslinie ingericht zodat de Duitse opmars aan de Maas gestuit is.

Twee Hombekenaren, Edward Tersago en Frans Verlinden, hebben de oproep van generaal Eisenhower tot de verzetsstrijders beantwoord en zich als vrijwilliger aangegeven bij de geallieerde legers. Op tweede Kerstdag vertrekken ze naar Hamme om er hun opleiding te beginnen. Achteraf zullen ze bij de Brigade Piron ingelijfd worden.

Maatschappelijke Zekerheid

Tijdens de bezetting werd tussen de werkgeversorganisatie en de vakbonden in het geheim een pact van sociale vrede gesloten. Gevolg daarvan is een publicatie in het Belgisch staatsblad van 28 december 1944 van de besluitwet tot oprichting van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid (RMZ). Hierdoor worden de stelsels van pensioenen, ziekteverzekering, werkloosheidsvergoedingen en jaarlijks betaald verlof gevoelig verbeterd voor arbeiders en bedienden.

Het noodlot kan soms hard toeslaan. Een van de bedienden van Eternit, de Antwerpenaar Croes, dacht een rustige plek gevonden te hebben te Tisselt waar hij werkt in de buizenafdeling. Op zondag voormiddag 30 december gaat hij op eigen initiatief naar zijn bureel om er de loonstaten in te vullen met het oog op de komende verlofdag van nieuwjaar. Rond 11 u. valt er een V1 op het gebouw. Zijn verkoold lijk wordt vanonder het puin gehaald.

Het voorbije jaar heeft ons het zo vurig verlangde einde van de oorlog niet gebracht. Het verzwakte Duitse leger vecht nog steeds verbeten verder. Velen vrezen dat de vrede nog tamelijk lang kan uitblijven. Wie logisch redeneert, twijfelt er niet aan dat de ineenstorting van het Derde Rijk nabij is.

Woensdagnamiddag 10 januari 1945 maakt een door de Duitse luchtafweer getroffen vliegend fort een buiklanding in het Middenveld. Het was op de terugweg na een bombardement op Leipzig. Op de bevroren sneeuw schuift het verder tot de Kattestraat en komt tegen een perelaar tot stilstand, naast de hoeve van Jan Boey. De zes Amerikanen vrezen dat ze nog in vijandelijk gebied zijn en komen er met getrokken revolver uit. Ze worden dadelijk gerustgesteld door Jan De Greef die wat Engels kent. Ze bekommeren zich eerst over hun makker die aan beide benen gekwetst is. Dokter Engelen is voor de legerambulance ter plaatse. Hij is een van de minder dan tien Hombekenaren die over een auto beschikt. Hij verzorgt hem. Als hij ziet dat een grote hoeveelheid benzine in de gracht langs de straat wegloopt vraagt hij aan de boer er voor hem zoveel mogelijk van te recupereren. Deze vult zijn beerkar ermee. Dezelfde avond worden de zes Amerikanen afgehaald. Twee M.P.'s blijven ter plaatse. Tijdens het weekend komt een stroom nieuwsgierigen naar het toestel kijken. De wapens en de apparatuur zijn intussen door grondpersoneel van het vliegplein van Melsbroek verwijderd. Zodra de M.P.'s weg zijn, begint de ontmanteling door de buurtbewoners. Alles wat men denkt te kunnen gebruiken wordt afgebroken. Vooral platen, bakjes in aluminium, mika en gummi zijn zeer gegeerd.

KINDEREN VAN ONS VOLK - Scène uit het eerste bedrijf: Marie (Yvonne TEUGHELS) en Klauske (Frans DONS)

KINDEREN VAN ONS VOLK - De groep (van l.n.r.) zittend : Jeanne DE SMET, Yvonne TEUGHELS, Jef SAERENS, Juilia TEUGHELS, Ward COPPENS, Staande : Emiel GEETS, Staf SAERENS, Tony DONS, regisseur Maurits GEEROMS, Lode Van Den Heuvel, Theo GEETS, Karel VANDERAERSCHOT, Frans DONS, Edward SAERENS

In een herderlijk schrijven van 25 januari neemt kardinaal Van Roey voor het eerst openlijk stelling tegen wantoestanden inzake repressie. Hij veroordeelt de ongecontroleerde jacht op incivieken en onrechtmatige verdachtmakingen. Tevens waarschuwt hij de autoriteiten niet te vervallen in praktijken die tijdens de Duitse bezetting verafschuwd werden.

De *Wehrmacht* incasseert zware klappen in deze koude beginperiode van het jaar. Voor de korte maand begint is België opnieuw helemaal bevrijd en werden de Duitsers zelfs tot achter hun Siegfriedlijn teruggedrongen, vanwaar ze op 10 mei 1940 hun zegetocht begonnen waren. In het oosten zijn de sovjets aan een gigantisch offensief bezig. Ze komen sneller vooruit dan ooit te voren en hebben op 90 km van Berlijn de Oder bereikt. Hitler heeft er inmiddels verschillende divisies van het westelijk front naartoe gestuurd, zodat de rode vloedgolf daar momenteel tot staan gebracht is.

Wegens ziekte kan Frans Van Camp zijn taak van waarnemend burgemeester niet meer vervullen. Door de arrondissementscommissaris wordt Albert Christiaens aangeduid om hem vanaf 27 januari 1945 te vervangen.

Op 11 februari vormt de socialist Achiel Van Acker een nieuwe regering. Hij wil het sociaal-economisch leven zo vlug mogelijk normaliseren en de steenkolenproductie opvoeren. Met dit doel voor ogen worden ook Duitse krijgsgevangenen en incivieken in de mijnen aan het werk gezet.

START NIEUWE TONEELKRING

Onze nieuwe toneelkring, die nog geen naam heeft, voert op zondag 18 februari voor de eerste maal *Kinderen van ons volk* op in De Leeuw van Vlaanderen. De speelsters en spelers zijn: Jeanne De Smet, Yvonne Teughels, Julia Teughels, Karel Van der Aerschot, Frans Dons, Edward Saerens, Tony Dons, Jef Saerens, Emiel Geets, Ward Coppens, Theo Geets, Staf Saerens en Lode Van den Heuvel. De zaal zit stampvol. Zelfs in de zijgangen staan de mensen opeengepakt. Terwijl ik achter de schermen mijn beurt afwacht om op te komen hoor ik meermaals het gebrom van overvliegende V1's, maar mijn aandacht gaat enkel naar wat er op de scène gebeurt. Ik ben er me niet van bewust dat een inslaande bom op een ramp zou uitlopen. Als na het laatste bedrijf het doek toeschuift volgt er een langdurig en warm applaus. De dichter en radiocommentator Pieter Buckinx verklaarde dat zijn verwachtigen in vele opzichten overtroffen werden en deze prestatie tot de beste behoorde die hij de laatste tijd van liefhebberskringen te zien kreeg.

Het luchtafweergeschut, tot ver buiten Antwerpen in het open veld opgesteld, is bij helder weer afdoend tegen de V1's. Vele vliegende bommen bereiken hun doel niet meer. Ze worden tot ontploffing gebracht tijdens de vlucht. Woensdag 21 februari komt ook in onze gemeente een Britse batterij toe. Vier kanonnen worden in stelling gebracht rechts van de aardeweg die van de Leeststeenweg naar de Bleukes loopt. De militairen verblijven daar vlakbij in een demontabele boogvormige loods. Op zaterdag 24 februari kort na het middagmaal, horen we een dubbele ontploffing. De achterdeur vliegt open. Een raket slaat in naast de Leibeek en laat er een diepe krater na. Het kasteel De Torenkens lijdt veel schade. Een V2 hoort of ziet men niet naderen. Aan het einde van haar trajekt duikt ze bliksemsnel neer uit de stratosfeer. 's Anderdaags, tijdens de tweede opvoering van ons succesvol toneelstuk blijft het rustig in de lucht. In totaal kwamen 798 toeschouwers naar onze voorstellingen kijken.

In de eerste lentemaand verbetert de voedselvoorziening stilaan. We kunnen ons nu melk- en eierpoeder aanschaffen en soms zijn er zelfs bananen te krijgen.

GEEN V-BOMMEN MEER

Pas op 27 maart 1945 stopt het lanceren van vliegende bommen en raketten. Hiermee sluit een lange periode van onrust af. Wie de nachten in kelders heeft doorgebracht, kan nu opnieuw van een normale rust genieten. Materiële beslommeringen zijn er nog. Ook horen en zien we bijna dagelijks geallieerde vliegtuigformaties overvliegen die de oorlogsindustrie van het *Reich* trachten lam te leggen en de bevolking te demoraliseren door het bombarderen van steden. Hiermee wil men de ineenstorting van de *Wehrmacht* bespoedigen.

(vervolgt)

23. FOLKLORE BIJ ONS

Firmain VERLINDEN

SINTE-METTEZOMERKE

Onze patroonheilige Sint Maarten is ongetwijfeld één van de meest geliefde volksheiligen in Vlaanderen. De krijgsman die in 334 zijn soldatenmantel deelde met een arme bedelaar aan de stadspoort van Amiens heeft in het Westen grote invloed gehad op de Folklore. Zijn feestdag op 11 november wordt dan ook in het volksleven rijkelijk gevierd met oude gebruiken maar ook gezegden en spreuken. Alom bekend bij ons is het "Sint-Maartenzomerke".

Vooral in landbouwmiddens hield men vroeger rekening met nog enkele dagen betrekkelijk mooi weer in de Herfstperiode. Men noemde ze de *zomerse dagen* of de *zomerkens*. Zo kennen we een zomerse periode rond Sint Michiels (28 september), Sint Theresia (15 oktober) en Allerheiligen en rond Sint Maarten. Rond het *Sint-Maartenzomerke* heeft de volksfantasie enkele mooie legenden geweven, die ik u niet wil onthouden.

Een eerste legende verhaalt dat Sint Maarten, nadat hij zijn rode mantel gedeeld had met de halfnaakte bedelaar, op het appel moest verschijnen bij zijn overste. Deze was niet zo opgetogen over de liefdadigheid van zijn soldaat die legerbezit had weggeschonken. Hij werd gestraft en naakt vastgebonden aan een boom om gegeseld te worden. De jonge krijgsman kreeg het erg koud en dit kon O.L.Heer niet langer aanzien. Daarom stuurde Hij opwarmende zonnestralen naar de aarde, zodat Sint Maarten niet langer onder de kou te lijden had. Het gevolg kan men raden: ieder jaar rond 11 november kunnen we genieten van enkele zomerse dagen. Denk eraan de volgende jaren als het zonnetje schijnt rond deze tijd. De volksweerkunde zegt dan ook: "Sint-Maartenzomerke moet zijn elf schone dagen geven".

Een andere legende verhaalt dat Sint Maarten een wit paard bereed als hij brood en kleren ging uitdelen aan de armsten. Om zijn paard te voeden had de heilige man ook hooi nodig. Hij was zo goed en had zoveel geduld dat hij zich tevreden stelde dat zijn hooiweide het laatst gemaaid werd door de maaiers. Dit had het nare gevolg dat het gemaaide gras nooit tijdig droog werd om te hooien. Het natte hooi kon niet ingehaald worden. Zijn paard zou geen eten hebben in de winter en bedelen vond hij te lastig. Hij bad tot God om alle jaren in november enkele zomerse dagen te geven om zijn hooi droog te krijgen. De smeekbede werd verhoord en dat is zo blijven duren en nu nog schenkt O.L.Heer altijd enkele mooie dagen in november.

De volksweerkunde zegt toch ook: "Is op Sint-Maarten nog loof aan de bomen, zo moogt ge van een strenge winter dromen."

En wat zegt het Weerkundig Instituut te Ukkel ? De statistieken wijzen erop dat we niet te veel mogen rekenen op de goddelijke mildheid en de werkelijkheid komt met de vrome verzuchtingen niet overeen. Slechts om de negen jaar krijgen we tussen 8 en 14 november één of twee warmere dagen. Het is aangeraden dat Sint Maarten zijn mantel maar blijft dragen in deze periode. Een Kempische weerspreuk had dit al eerder in de gaten en die zegt; "Sint Maarten zit met dank reeds op de kachelbank."

Zo hebben weerspreuken dan toch een waarde, een rijke historische en folklorische waarde. Vele generaties hebben erover gefilosofeerd. Het vermoeden, aanvoelen en voorspellen van het weer door onze voorouders, zonder enige wetenschappelijke basis, zonder enige kennis van de oorzaken, is eeuwenlang verwoord in weerspreuken. Kwam de ene spreuk niet uit dan was er wel een andere die het tegenovergestelde beweerde en dus had er steeds iemand gelijk. In de cultuurgeschiedenis hebben ze hun plaats veroverd. Ze zijn rijk aan plaatselijke gegevens en gebruiken en duiden op tijden, feesten en lotdagen. Lotdagen zijn dagen waarvan de weersgesteldheid over een langere periode afhankelijk is van de weersgesteldheid op die bepaalde dag. Ze hadden een invloed op de toekomst van de oogst maar ook van het vee en zelfs van de mens. Pasen, Sint-Jan, Nieuwjaar, Driekoningen, Lichtmis, Sint-Mathijs, Sint-Jacob en 21 maart kunnen tot de bijzonderste

lotdagen gerekend worden. De twaalf dagen tussen Kerstmis en Driekoningen zijn volgens de volksweerkundige ook lotdagen. Elke nacht ervan zou representatief zijn voor het weer van een maand van het jaar.

Er zijn ook nog de zogezegde *heiligenspreuken* met betrekking op het weer. Ze zijn ook vaak toekomstbepalend zoals;

- *Als Blasius blaast, dan waait het twee dagen lang.*
- *De hondsdagen helder en klaar, verwacht dan maar een vruchtbaar jaar.*
- *Regen op Sint-Medard, regen zes weken ernaar.*
- *Met Sint-Sebastiaan komen de harde koppen eerst aan.*

De feestdag van Sint Maarten is geen specifieke lotdag, maar volgende weerspreuken rond onze patroon behoren ongetwijfelfd ook tot de rijke schat van de volkswijsheid:

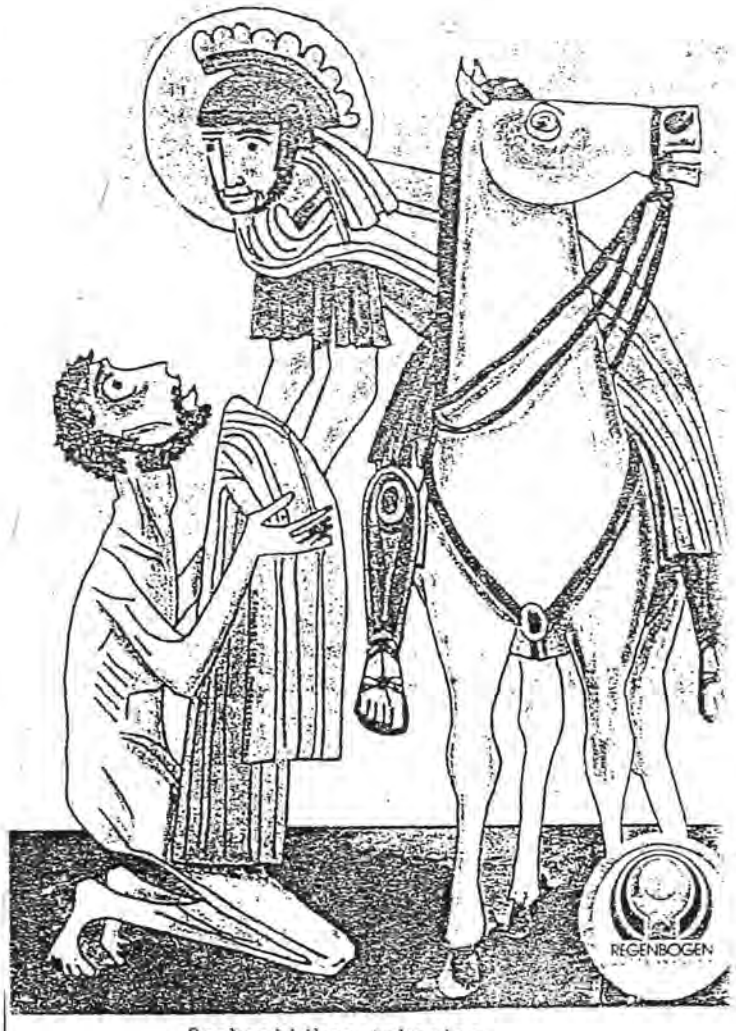
- *De misse van Sint Merten, brengt ons de winter in 't herte.*
- *Sint Martinus warme regen, brengt het zaad een grote zegen.*
- *In't donker op Sint Martijn,*
  zo zal 't een zachte winter zijn.
  Maar is die dag het weder helder,
  de vorst dringt door, door menig kelder.
- *Zoals Sint-Maartensdag is, zo zal meestal de winter zijn.*
- *Nevel op Sint-Maartensdag, brengt een winter kort en zacht.*
- *Is 't nevel op Sint-Martijn,*
  de winter zal niet koud zijn.
  Maar heeft de Sint een witte baard,
  een streng seizoen is ons bespaard.
- *Zo 't loof niet valt vóór Sint-Martijn,*
  dan zal 't een harde winter zijn.
- *Nevels in Sint-Maartensnacht, brengen winters, kort en zacht.*
- *Zo de blaren vallen op Sint-Martijn, dan zal het een harde winter zijn.*
- *Na het feest van Sint-Maarten,*
  krijgt de winter schone kaarten
- *Sint Maarten moet zijn zomerke geven.*
- *Als op Sint-Merten de ganzen op 't ijs staan, moeten ze met Kerstmis door 't slijk gaan.*

In andere landen zijn gelijkaardige spreuken bekend rond Sint Maarten. Sommige zijn identiek. We citeren er twee uit Duitsland:

- *Hat Martini weiszen Bart, ist der Winter lang und hart.*
- *Wenn die Martinsgans auf Eise steht,*
  das Christkindlein in Schmutze geht.

Laat ons duimen voor een *Sinte-Mettezomerke* want onze laatste weerspreuk zegt toch:

- *Al moet Sinte Mette een mantelke dragen,*
  Hij moet toch kunnen wandelen in zomerse dagen.

Oostenrijkse tekening.

't Ridderke

Trimestrieel heemkundig tijdschrift van Hoembeka
11de jaargang 1996 * nr.4 * Winternumummer

'N ZOMERZOTHEID,

zo heette het openluchtspel dat in de zomer 1945 door de toneelkring De Wijngaard werd opgevoerd in de hovingen van het kasteel Expoel. Op de foto (van l.n.r.) Frans De Winter, mevrouw A. De Winter, Jef Saerens, Mia Cloetens, Mauritz Geeroms, regisseur, Emiel Geets, Maria Geets, Adrienne Meysmans, Tony Dons, Maria Geets, Frans Dons en Paula Keuleers. Ward Saerens was door de oproeping afwezig.

verantwoordelijk uitgever: Ward De Kempeneer, Diepestraat 2, 2811 HOMBEEK tel. 015 / 42.33.26

afgiftekantoor
MECHELEN 1

KRINGWERKING

HERNIEUWING VAN HET JAARABONNEMENT

Dit winternummer is het laatste van de jaargang 1996. Ook dit jaar groeide ons lezerspubliek nog aan. We verwachten dan ook dat de 275 trouwe leden in 1997 verder geïnformeerd willen blijven over de geschiedenis van dit heem waarmee we allen een zekere band hebben en wat men ooit Hombeek noemde.

Bij middel van bijgevoegd overschrijvingsformulier is de hernieuwing het gemakkelijkst. Door dit snel in te vullen bespaart ge veel zorgen aan de penningmeester en aan de ledenverantwoordelijke. De bijdrage voor 1997 blijft ongewijzigd, zijnde **350 fr** (gewoon lid) en **1.000 fr** (erelid en sponsor).

We hebben nog 25 exemplaren van de tweede druk van ***Hoembekania***, deel 6. Verder zijn ook nog de delen 3 en 5 verkrijgbaar aan 600 fr per boekdeel (verzendingskosten niet inbegrepen). De andere delen zijn uitgeput. Vorige jaargangen van ***'t Ridderke*** zijn verkrijgbaar aan 350 fr per jaargang.

VOORDRACHT OP VRIJDAG 7 FEBRUARI

om 20.00 u in het Cultuurhuis Leliëndaal

Frans Vermoortel over

DE SINT-ROMBOUTSTOREN

waarheid en legende

De bouw van de toren heeft bijna tachtig jaar geduurd. Dit groots project is zeker onderwerp van gesprek geweest in die dagen. De eerste steenlegging in 1451 zal vele kijklustigen naar Mechelen gelokt hebben, ook uit onze regio. Later, bij het blussen van de zogezegde brand, hebben de Mechelaars hun bijnaam opgedaan. Zo vernemen we het toch uit het verhaal. Over dit alles, de bouwgeschiedenis en de erbij behorende perikelen, het stilleggen der werken, de restauratie en verdere afwerking, verneemt u meer tijdens deze voordracht.

LEZING OP VRIJDAG 11 APRIL

om 20.00 u in het Cultuurhuis Leliëndaal

Marcel Kocken over

JEUGDKRIMINALITEIT IN DE 17DE EEUW

in de jurisdictie van Mechelen

Deze spreker is voor onze leden ook geen onbekende. Tussen de meer dan duizend Mechelse vonnissen die hij doornam werden ook veroordelingen van jeugdige delinquenten aangetroffen. De analyse hiervan resulteerde in het historisch thema voor deze lezing met echter een merkwaardige sociale inslag. De rol van het kind destijds, jeugdwerk, verwaarlozing, diefte, landloperij en andere vergrijpen, het zal des te begrijpelijker zijn in de context van een tijd waar armoede troef was. We wijzen erop dat Hombeek (Neerhombeek) tot deze jurisdictie behoorde.

DAUWTRAPPEN OP 1 MEI

Wie met dit fenomeen niet vertrouwd is, kan het met leden van de kring erop wagen. We gaan inderdaad dauwtrappen in de vroegte van 1 mei. Over de therapeutische werking van deze bezigheid om 's morgens vroeg op blote voeten door weiden en velden te lopen, zullen we het niet hebben. Ons dauwtrappen zal ook heilzaam zijn (schoenen toegelaten) en start om 7.00 uur. We verzamelen om 6.45 uur aan het lokaal en worden met de wagens naar de vertrekplaats gebracht. De romantische tocht door weiden en binnewegen wordt door Henri Keuleers verkend. De afstand zal maximum 8 km. bedragen en op morele steun van de meestappers kan men evenzeer rekenen als op effectieve bijstand (jeneverke).
Bij de aankomst worden we vergast op een uitgebreid morgenmaal (o.a. spek met eieren) in de salons van kasteel Windsor. Vermits de tocht beperkt is tot 40 personen, zo snel mogelijk inschrijven.

Deelname in de kosten 200 fr.
Reserveren bij: **Firmain VERLINDEN, tel. 41.53.18**

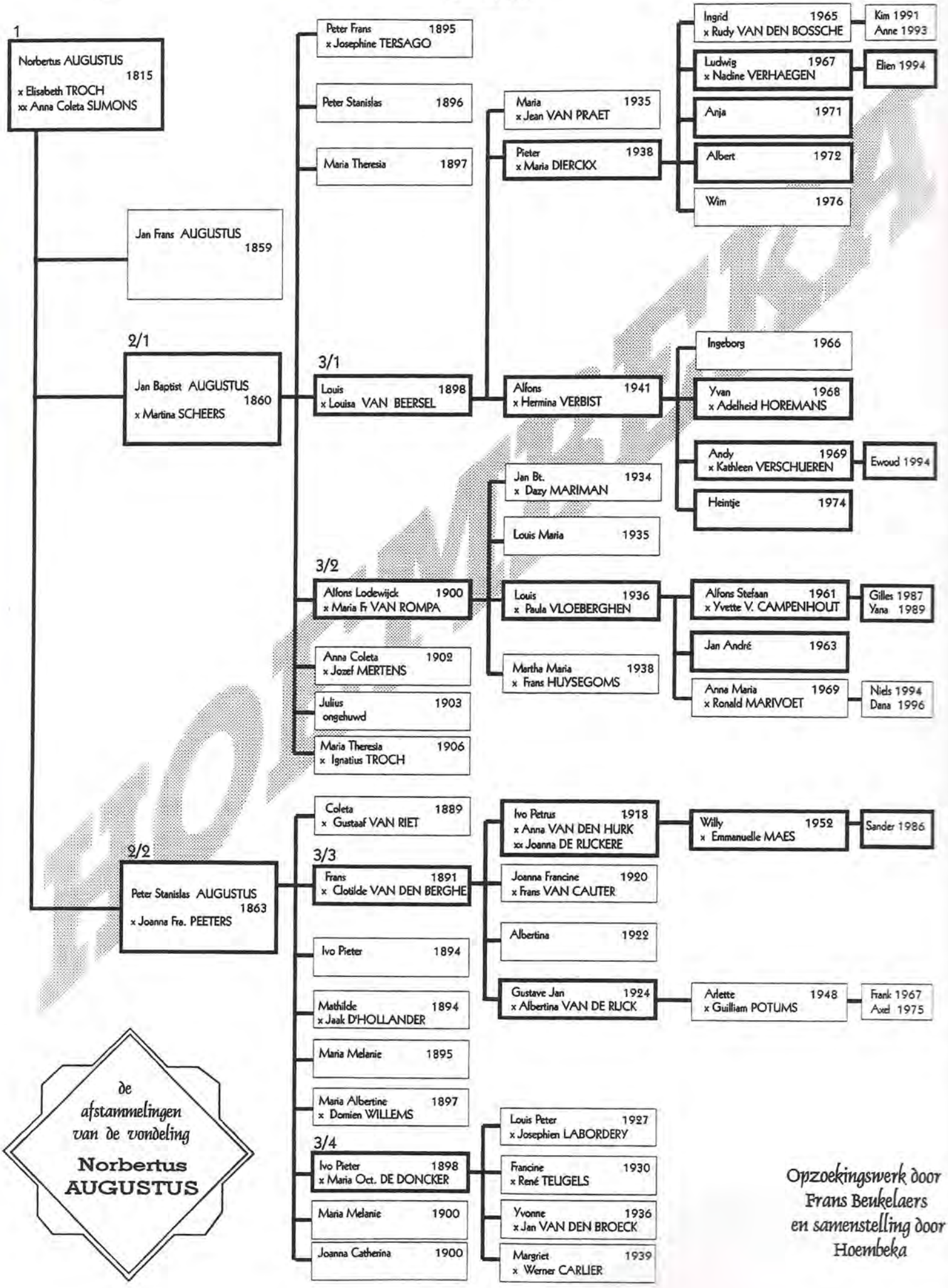
TERUGBLIK OP HET SINTE-METTEFEEST 1996

Hoembeka blijft de plaatselijke folklore rond Sinte Mette activeren, hierin meer en meer gesteund door het plaatselijk verenigingsleven en het stadsbestuur.

Daarom een woord van dank aan:

- Het stadsbestuur, de politiediensten, dienst Openbare Werken, dienst Toerisme en Feesten voor de bereidwillige medewerking en logistieke steun alsmede de Toeristische Federatie van de Provincie Antwerpen,
- De geestelijke overheid en de Kerkfabriek St. Martinus voor de gastvrijheid en medewerking,
- De vioolclub uit Hombeek die de Sint-Maartensmis opluisterde,
- De Chirojeugd met de jongens op kop, die een groot deel van de organisatie van de stoet en de apotheose voor hun rekening namen van dit traditioneel "feest van de Hombeekse jongeren en kinderen",
- De rijverenigingen St.Martinus en St.Niklaas uit Leest die samen met individuele ruiters en amazones, menners van aangespannen koetsen en karren onder leiding van Gust Keuleers iedereens bewondering afdwongen, met dit jaar ook een oude bierwagen van de brouwerij "De Palm" uit Steenhuffel,
- De pers en radio die door hun propaganda het feest ondersteunden,
- De mensen van Hombeek met de vele kinderen die het meemaakten in de Mis, bij de dierenzegening, in de lichtstoet, door de huisverlichting en/of het kopen van kaarsjes, de Concertband Sint Martinus, de vele leden van de heemkundekring voor de bijstand in de organisatie,
- Iedereen, particulieren en organisaties die het Sinte-Mettezingen zelf, steunen en propageren,
- Tenslotte onze sponsors die hielpen bij het vullen van de geschenkzakjes voor de kinderen maar in het bijzonder de hoofdsponsor CERA-bank, Bankstraat 7, Hombeek, die de rosassen beschikbaar stelde voor de grote en kleine dieren, aandenken van de dierenzegening 1996:

CERA-bank, Hombeek
Electrohandel E.T.G., Hombeek
HAPPYLAND, Leest
Zelfbediening DE SPAR, Hombeek
NV DUPONT DE NEMOURS, Mechelen
Mevr. VERLINDEN-KERREMANS, Hombeek
BACOB-bank, Hombeek
GENERALE BANK, hombeek
B.B.L.- bank, Hombeek
HET SPEELGOEDMUSEUM, Mechelen
speelgoed CHRISTIAENSEN, Mechelen
Mevrouw BEHETS-SELLESLAGH, Hombeek
Supermarkt G.B., Zemst
STANDAARDBOEKHANDEL, Mechelen
BOBEJAANLAND
Recreatiedomein DE LILSE BERGEN
BOUDEWIJNPARK
MELI Adinkerke
MINIATUURSTAD Antwerpen
park HARRY MALTER, Heusden-Gent
DE NEKKER, Mechelen
DE GAVERS, Geeraardsbergen
ITALO-SUISSE, Komen
zelfbediening BIJ JULIA, Leest
LEAF BELGIUM
DANONE, Brussel

1
Norbertus AUGUSTUS 1815
x Elisabeth TROCH
xx Anna Coleta SIJMONS
Jan Frans AUGUSTUS 1859
2/1
Jan Baptist AUGUSTUS 1860
x Martina SCHEERS
2/2
Peter Stanislas AUGUSTUS 1863
x Joanna Fra. PEETERS
Peter Frans 1895
x Josephine TERSAGO
Peter Stanislas 1896
Maria Theresia 1897
3/1
Louis 1898
x Louisa VAN BEERSEL
3/2
Alfons Lodewijck 1900
x Maria Fr VAN ROMPA
Anna Coleta 1902
x Jozef MERTENS
Julius 1903
ongehuwd
Maria Theresia 1906
x Ignatius TROCH
Coleta 1889
x Gustaaf VAN RIET
3/3
Frans 1891
x Clotilde VAN DEN BERGHE
Ivo Pieter 1894
Mathilde 1894
x Jaak D'HOLLANDER
Maria Melanie 1895
Maria Albertine 1897
x Domien WILLEMS
3/4
Ivo Pieter 1898
x Maria Oct. DE DONCKER
Maria Melanie 1900
Joanna Catherina 1900
Maria 1935
x Jean VAN PRAET
Pieter 1938
x Maria DIERCKX
Alfons 1941
x Hermina VERBIST
Jan Bt. 1934
x Dazy MARIMAN
Louis Maria 1935
Louis 1936
x Paula VLOEBERGHEN
Martha Maria 1938
x Frans HUYSEGOMS
Ivo Petrus 1918
x Anna VAN DEN HURK
xx Joanna DE RIJCKERE
Joanna Francine 1920
x Frans VAN CAUTER
Albertina 1922
Gustave Jan 1924
x Albertina VAN DE RIJCK
Louis Peter 1927
x Josephien LABORDERY
Francine 1930
x René TEUGELS
Yvonne 1936
x Jan VAN DEN BROECK
Margriet 1939
x Werner CARLIER
Ingrid 1965
x Rudy VAN DEN BOSSCHE
Kim 1991
Anne 1993
Ludwig 1967
x Nadine VERHAEGEN
Elien 1994
Anja 1971
Albert 1972
Wim 1976
Ingeborg 1966
Yvan 1968
x Adelheid HOREMANS
Andy 1969
x Kathleen VERSCHUEREN
Ewoud 1994
Heintje 1974
Alfons Stefaan 1961
x Yvette V. CAMPENHOUT
Gilles 1987
Yana 1989
Jan André 1963
Anne Maria 1969
x Ronald MARIVOET
Niels 1994
Dana 1996
Willy 1952
x Emmanuelle MAES
Sander 1986
Arlette 1948
x Guilliam POTUMS
Frank 1967
Axel 1975
de afstammelingen van de vondeling
Norbertus AUGUSTUS
Opzoekingswerk door Frans Beukelaers en samenstelling door Hoembeka

DE FAMILIE AUGUSTUS
afstammelingen van een Antwerpse vondeling

Frans BEUKELAERS

NORBERT AUGUSTUS
ZOON VAN ONGEKENDE OUDERS

Als in Kapelle-op-den-Bos over de familie Augustus gesproken wordt, komt steeds naar voren dat deze nakomelingen afstammen van een vondeling die, naar alle waarschijnlijkheid, in de maand Augustus geboren zou zijn.

Onze nieuwsgierigheid werd hierdoor geprikkeld en we gingen op zoek. Een boreling die ooit in Kapelle zou gevonden zijn, zou in de gemeente toch ook een geboorteakte moeten hebben. Dat bleek niet het geval te zijn. De overlijdensakte van Norbertus Augustus vonden we wel in Kapelle. We konden lezen dat hij er op 30 december 1897 de ogen sloot maar te Antwerpen het eerste levenslicht zag als zoon van ongekende ouders. We hebben ons dan maar daarheen gericht en vonden de geboorte op 14 juli 1815 die in de Franse taal was opgesteld:

De veertiende juli 1815 om 12 uur 's middags is voor ons, Jean Paul Moretus, speciaal gedelegeerd adjunct van het Gemeentebestuur van de stad Antwerpen en voor de officier van de Burgerlijke stand, gecompareerd:
Jean Philippe TIMMERMANS, directeur van het gesticht voor vondelingen, ons een pasgeboren kind vertonend van het mannelijk geslacht in goede gezondheid verkerend, dat naar zijn verklaring gevonden werd in de draailade van de hospice, gisteren 13 juli 1815 met volgende kenmerken.
Te weten :
een hemd, een rood onderlijfje in rood geruit katoenen linnen, een wit verband, een witte veelvuldig gebruikte luier, een linnen muts met hemelsblauwe gebloemde ondergrond, twee luiers van rode wol, een doorgeknipt gefestoneerd biljet met twee schuine zwarte lijnen, en waarop vermeld was de naam "Augustus".
Onder de naam van Norbert AUGUSTUS werd het kind ingeschreven en samen met de genoemde kenmerken werd het terug meegegeven met de heer directeur Timmermans die met ons heeft getekend, na inzage van dit proces verbaal.

Was getekend door
J.P.TIMMERMAS en P.MORETUS

Hieruit wordt het duidelijk dat de naam van het kindje bepaald werd door wie het in de draaischuif te vinden legde. Was het de moeder of bekenden van haar ? Werd met Augustus de familienaam van het kindje beoogd, of misschien de voornaam ? We zullen het wellicht nooit te weten komen. Eén ding staat vast, Augustus heeft geen verband met de maand van geboorte maar het is niet uitgesloten dat de moeder of de vader zo heette.

Het jongetje was één van de 115 kindjes die in 1815 in Antwerpen werden afgestoten, terwijl er in datzelfde jaar ook nog eens evenveel onwettige geboortes geregistreerd werden. De ontreddering moet groot geweest zijn in dat laatste jaar van de Franse bezetting, kort voor de nederlaag van Napoleon te Waterloo. De Franse Staat besteedde wel zekere aandacht aan de opvang van de zogenoemde "enfants de la Patrie".

Door de georganiseerde opvang in de vondelingenschuif sedert 1812 werden vele kindjes van een gewisse dood gered, die vroeger op onbeheerde plaatsen werden achtergelaten en dikwijls door kou en ontbering omkwamen. Kinderen in de draaischijf deponeren bleef ongestraft tegenover te vinden leggen dat zwaar beboet werd. De vele kindjes uit de grote regio die in de hospice van de stad terecht kwamen konden meestal snel uitbesteed worden bij eenvoudige families op den buiten, die hiervoor een vergoeding optrokken tot het kind een zekere leeftijd had en werkbekwaam geacht kon worden om in te staan voor de eigen kost. In 1860 werd de draaischuif afgeschaft.

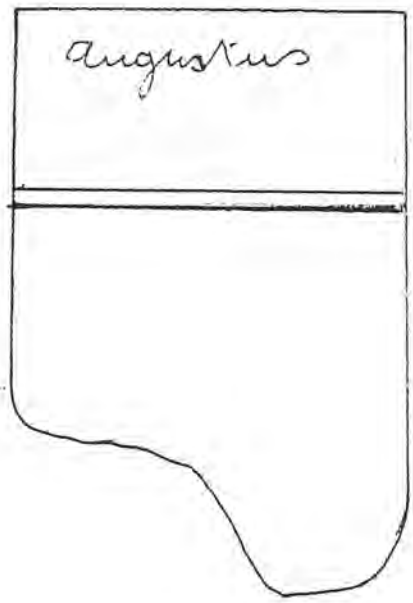
De dag van aangifte wordt Norbert AUGUSTUS nog gedoopt in de Sint-Andrieskerk in de buurt van het gesticht.

Het doopsel werd toegediend "sub conditione" omdat de pastoor niet kon weten of het kind niet al voordien gedoopt was. De peter werd Frans LAUWERS en de meter Marie RIJNWIT.

HET O.C.M.W. TE ANTWERPEN

We kregen inzage van het inschrijvingsregister in het hospice van de vondelingen destijds in de St.-Rochusstraat te Antwerpen gevestigd. Op deze plaats bevindt zich nu het Tropisch Instituut voor Geneeskunde.

De akte van inschrijving vermeldt alle gegevens die we ook bij de geboorteakte hebben teruggevonden. Fotocopie ervan maken werd ons spijtiggenoeg niet toegestaan. Het was een eenvoudig blaadje papier, blijkbaar ergens van afgesneden, met een speciale vorm en waarop twee zwarte strepen waarschijnlijk vooraf afgedrukt waren.

tekening op ware grootte

Ook het rekeningenboek konden we inzien waarin alle uitgaven voor het kindje werden genoteerd en ook de namen van de pleegouders aan wie werd uitbetaald. De voertaal was aanvankelijk Frans en later Nederlands.

We lezen:
Norbertus AUGUSTUS, vermoedelijk geboren op 12 juli 1815, werd op 25 augustus 1815 geplaatst bij Gaspar VINCK en Jeanne VAN CAMP in Schilde. Uitgave voor kleding en schoenen ten bedrage van 12 gulden.

Op 6 oktober 1815 werd het kind teruggebracht naar het vondelingentehuis.

Op 22 april 1816 heeft het echtpaar Andries VAN DER STEEN en Anna Catherina SELDERSLAGS te Kapelle-op-den-Bos het kindje opgenomen.
Vanaf zijn 5 jaar wordt buiten het onderhoudsgeld voor kleding en schoenen ook nog een vergoeding betaald voor schoolgeld. Dit werd doorbetaald tot 5 januari 1831. Het kind is dan op zijn 16 jaar.

Als voorbeeld vermelden we hier de betalingen op 4 januari 1830, zijnde de vergoedingen voor het jaar 1829;

betaald 3m tot 31.3.1829	*1 gulden*
betaald 3m tot 30.6.1829	*1 gulden*
betaald 3m tot 30.9.1829	*1 gulden*
betaald 3m tot 31.12.1829	*1 gulden*
betaald volle kleedsel en schoengeld	*1,60 gulden*
betaald schoolgeld 6 maand	*1,29 gulden*

De laatste betaling gebeurde in 1833

betaald halkleedsel en schoengeld	*1,90 gulden*

In het rekeningboek van de hospice werden verder nog volgende vermelding genoteerd :

betaald den Kerstenbrief niet, en heeft prodeo 1,97 fr. (op datum van 8.10.1844), en *het huwelijk van Norbertus AUGUSTUS, 29 jaar, met Elisabeth TROGH uit Leest, oud 60 jaar.* (22.10.1844).

HET VERBLIJF IN KAPELLE-OP-DEN-BOS

We vinden dat Norbert AUGUSTUS ingeschreven is in de Bevolkingsboek van Kapellen (1826) bij Andreas VAN DER STEEN, oud 46 jaar, geboortig van Londerzeel en zijn echtgenote Catherina SELLESLAGH, oud 41 jaar en geboortig van Kapelle. Ze hebben een dochterke van 7 jaar met name Jacoba VAN DER STEEN. Norbert is dan 12 jaar en wordt vermeld als "enfant de la Patrie".

In de volgende Bevolkinsboek (1832-1835) is Norbert niet meer ingeschreven in dit gezin maar er is wel een ander "vaderlandsch kind" met name Jan COLLE, 5 jaar en geboren te Antwerpen. Het gezin woonde in de Broekstraat 88. (achterste gedeelte van de huidige Oxdonkstraat, nabij het Coninckssteen).

Wanneer juist Norbert uit dit gezin vertrokken is weten we niet, alleszins vóór zijn 17de jaar in 1832. Hij is dan naar Leest gegaan, waarschijnlijk als landbouwwerkgast op één of andere boerderij.

EEN EERSTE HUWELIJK

Norbert woonde te Kapelle-op-den-Bos op het ogenblik dat hij moest loten voor de militie Antwerpen in het jaar 1834. Hij had geluk en trok het nr. 1249, een hoog nummer, en daarom werd hij vrijgesteld.

In november 1844 ging hij op zijn dertigste te Leest een huwelijk aan met Elisabeth TROCH (°Leest 25.7.1783), een zestigjarige vrouw. Ze was de oudste dochter uit het gezin van Peter Jan TROCH en Catherina BOGAERTS van Leest en woonde aan de Kapellebaan 18 te Leest (volgens BV 1847, Kapellebaan 23, wijk C). Bij de huwelijksakte verklaart ze niet te kunnen schrijven maar Norbert ondertekent met zijn naam.

Hij trok in op de boerderij van zijn vrouw waar ook nog haar ongehuwde zuster Jacoba TROCH (°Leest 16.5.1785) woonde. Ze hadden de hulp van een dienstmeid (achtereenvolgens Coleta VERSTAPPEN van Londerzeel Rosalie VAN CAUSBROECK die naar Hombeek gaat en Maria Francisca GOOVAERTS van Hombeek). Het huwelijk duurde 14 jaar en op 13 januari 1858 overleed Elisabeth op haar 75ste. In haar testament heeft ze haar man de *eenige en universeelen* erfgenaam benoemd. (Nots Fremie 16.5.1849).

De nalatenschap bestond uit:

Actief:

1. De helligt van een huis met erve, groot in het geheel 16 are 90 ca., op het kadaster bekend onder sectie B nrs. 309, 310 en 311, gestaan binnen de gemeente van Capellen op den Bosch, geschat ter som van 650 fr
2. de helligt van de mobilaire nalatenschap, geschat op 400 fr., samen dus op 1.050 fr.

Passief:

(1) de begrafeniskosten voor 121,9 fr
(2) de rekeningen voor de visites van dokter Voet en geleverde medicamenten voor de helligt, zijnde 27,50 fr. ,
(3) Agterstellige landpagt betaeld aen Mr. de Meester voor de helligt of 112.50 fr.
(4) voor hooigras aen mr. Ch. Bernard gekogt in 1857 voor de helligt, of 26.35
Balans 1050 - 287,14 = 762, 86 fr. Hiervan werden nog 5,20 % erfenisrechten afgetrokken, zijnde 39 fr. en 2 fr dossierkosten.

In de aangifte verklaarde Norbert AUGUSTUS dat aan zijn overleden echtgenote bij testament door Cornelius BRION (Nots De Boeck, Malderen 22.7.1842) in december 1842 bij legaat het vruchtgebruik geschonken was van een hofstede met behoortens, 32 are en 83 ca en van een stuk land, 86 are en 14 ca, beiden gelegen te Leest.
Dit verklaart wellicht dat ze daar woonden te Leest alhoewel ze een eigendom hadden te Kapelle-op-den-Bos.
Norbert bleef nog te Leest wonen tot 1873

EEN TWEEDE HUWELIJK

De 43 jaar oude weduwenaar gaat op 15 november 1858 een tweede huwelijk aan met de 25-jarige Anna Coleta SIJMONS (°K.o/dBos 25.2.1858), dochter van Philip Sijmons en Dorothea Verbruggen. Ze verlijden een huwelijkscontract voor notaris Wampecq in Humbeek. De bruid noch haar ouders kunnen schrijven.

Uit dit huwelijk worden 5 kinderen geboren;

(1) Jan Frans AUGUSTUS
(°Leest 22.9.1859, + K.o/dBos 20.4.1886)
Hij was 27 jaar en ongehuwd.
(2) Jan Bt. AUGUSTUS
(°Leest 28.12.1860, + K.o/d.Bos 6.12.1953)
x Martina SCHEERS
(3) Petrus Stanislas AUGUSTUS
(°Leest 7.5.1863)
x Joanna Francisca PEETERS
(4) Maria Theresia AUGUSTUS
(°Leest 15.9.1865)
x Ludovicus Antonius DE PRINS
(5) Isabella
(°Leest 7.11.1867, K.o/dBos 22.10.1893)
(6) naamloos (°1.6.1870) (doodgeboren)
(7) naamloos (°8.8.1874) (doodgeboren)

Norbert Augustus verhuisde naar Kapelle-op-den-Bos. Hij bereikte de hoge leeftijd van 82 jaar. Anderzijds kende hij ook veel tegenslagen. De vondeling kende nooit ouders of echt gezinsleven, zag beide echtgenotes voor hem heengaan en verloor 4 van de 7 kinderen.

Hij werd blijkbaar wel goed opgevangen in het pleeggezin te Leest en kon ongeveer tot zijn 15 jaar onderwijs genieten, wat voor die jaren een hoge uitzondering was. Twee zonen huwden en woonden te Kapelle-op-den-Bos. Hun nakomelingen zijn naamdragers Augustus die deze stam verder uitdragen.

DE ASTAMMELINGEN VAN NORBERTUS AUGUSTUS

1. **Norbertus AUGUSTUS** (Antwerpen 1815, + K.o/dBos 30.12.1897)
x (Leest 14.11.1844)
Elisabeth TROCH (°K.o/dBos 25.7.1783, + Leest 13.1.1858)
Dochter van Petrus Troch (+ Leest) en Catherina Bogaerts (+ K.o/dBos)
Ze woonde sedert 1811 te Leest, Capellebaan 18, volgens de bevolkingsboeken.
xx (15.11.1858) **Anna Coleta SIJMONS** (°K.o/dBos 25.2.1833, + K.o/dBos 16.1.1892)
Dochter van Philip Sijmons en Dorothea Verbruggen
Het echtpaar woonde (1860) te Leest, wijk C, nr23 (Kapellebaan).
Op 26.1.1873 verhuisde het gezin naar Kapelle-op-den-Bos en woonde "*over de vaart*", wijk A, Mechelbaan 125.

Kinderen :
(1) Jan Frans AUGUSTUS (°Leest 22.9.1859, + K.o/dBos 20.4.1886) Hij was 27 jaar en ongehuwd.

(2) Jan Bt. AUGUSTUS (°Leest 28.12.1860, + Kapelle-op-den-Bos 6.12.1953)
x Martina SCHEERS (°Wolvertem 15.8.1863, + K.o/dBos 17.7.1934)
zie verder 2/1

(3) Petrus Stanislas AUGUSTUS (°Leest 7.5.1863)
x Joanna Francisca PEETERS (°Zemst 26.1.1859)
zie verder 2/2

(4) Maria Theresia AUGUSTUS (°Leest 15.9.1865)
x Ludovicus Antonius DE PRINS (°K.o/dBos 25.5.1865, + K.o/dBos 16.8.1933)
Het gezin woonde in de ouderlijke woning van De Prins in de Oxdonkstraat. Ze bevond zich tussen de huidige nummers 160 en 162 maar werd afgebroken. Ze hadden er een café en winkel met een klein landbouwbedrijfje. Hun kinderen vestigden zich in 1925 op de hoek van de Oxdonkstraat en de Haaksdonkseweg. Zij hadden er een handel in kolen, café en winkel. Iedereen kende hen onder de naam "*Renskens*".
Kinderen:
Maria Coleta DE PRINS (°K.o/dBos 27.10.1888, + Leuven 25.5.1967)
x (K.o/dBos 13.7.1921)
Willem JANSSENS (°Zemst 11.12.1890, + Mech. 3.7.1962)

(5) Isabella (°Leest 7.11.1867, K.o/dBos 22.10.1893)
(6) naamloos (°1.6.1870) (doodgeboren kindje)
(7) naamloos (°8.8.1874) (doodgeboren kind van het vrouwelijk geslacht)

2/1 **Jan Bt. AUGUSTUS** (°Leest 28.12.1860, + Kapelle-op-den-Bos 6.12.1953)
x (Wolvertem 21.2.1894)
Martina SCHEERS (°Wolvertem 15.8.1863, + K.o/dBos 17.7.1934)
dochter van Peter Jan Scheers en Anna Coleta Van Ingelgem

(1895) : Mechelbaan, wijk A nr.184, Kapelle-op-den-Bos.
Hij bleef met zijn gezin in het ouderlijk huis wonen. Omstreeks 1906 werd deze woning verbouwd, een typisch boerderijtje met aan de straatkant een paar vensters, de staldeur en de mestput. De hoofdingang bevond zich aan de achterzijde, op het erf en was aan de zuidkant gelegen.
Ze waren bekend onder de naam *Bertusses*, en niet onder hun eigen naam *Augustus*. Deze toenaam kwam van hun vader Norbertus, wiens roepnaam *Bertus* was.

Dit gezin telde 8 kinderen.

De ouderdom, bereikt op de weg van de rechtvaardigheid, is een kroon van waardigheid. Spr. XII

†

GEDENK IN UW GEBEDEN
DE ZIEL VAN ZALIGER

Jan-Baptist Augustus

Weduwnaar van Martina Scheers,

geboren te Leest, de 28e December 1860, en godvruchtig overleden te Kapelle-op-den-Bos, de 6e December 1953, voorzien van de HH. Sacramenten der stervenden.

Van deze man zal Kristus zeggen: Voorwaar, hij was een rechtvaardige en er woonde geen dubbelzinnigheid in zijn hart.

Weest in uw leven indachtig dat wij hier niet altijd zullen blijven, en dat wij, met deugdzaam te leven, ons een plaats moeten voorbereiden, welke wij nooit zullen verlaten. H Aug.

Hij was een goede echtgenoot en vader, voorzichtig in zijn handel en sterk verkleefd aan de godsdienst; hij vervulde op tijd zijn christelijke plichten, leerde aan de zijnen God vrezen, de wet des Heren beminnen en er hun leven naar schikken. H. Canisius.

Lieve Kinderen en Kleinkinderen, zwaar is de slag die u komt te treffen. Ik ga moeder vervoegen in den hemel. Doch weest niet ontroostbaar, samen zullen we over u waken en bij de Heer ten beste spreken opdat Zijn zegen over U zou komen al de dagen van uw leven. Leeft in vrede met elkander en blijft uw goede ouders in uw gebeden gedenken. — En gij, mijn duurbare familie, toont mij uw liefde door een vurig gebed.

Zoet Hart van Jezus, wees mijn liefde. 300 d. afl.
Zoet Hart van Maria, wees mijn heil. 300 d. afl.

Drukk.V. Everaert, Kapelle-op-den-Bos

Mhr en Mevr. Frans AUGUSTUS-TERSAGO;
Mhr en Mevr. Lodewijk AUGUSTUS-VAN BEERSEL en kinderen;
Mhr en Mevr. Alfons AUGUSTUS-VAN ROMPA en kinderen;
Mhr en Mevr. Jozef MERTENS-AUGUSTUS en kinderen;
Mhr Jules AUGUSTUS;
Mhr en Mevr. Jozef TROCH-AUGUSTUS en zoon;
De Familiën AUGUSTUS, SCHEERS, SIJMONS en VAN INGELGEM,

diep getroffen door uw blijken van innig medevoelen, danken U voor uw gebeden.

Kinderen:

(1) Peter Frans AUGUSTUS (°K.o/dBos 16.1.1895, Mech.6.11.1976)
x (Zemst-Laar 21.6.1921) (tt:Louis Augustus/Jan Bt. Tersago)
Josephine Juliana TERSAGO (°Zemst-Laar 1.4.1896, Zemst-Laar 15.2.1972)
dochter van Philip Tersago en Melanie Lauwers,
Het gezin bleef kinderloos.

(2) Peter Stanislas AUGUSTUS (°K.o/dBos 5.11.1896, + K.o/dBos 22.12.1896)

(3) Maria Theresia (°K.o/dBos 19.11.1897, + K.o/dBos 8.2.1898)

(4) Lodewijck AUGUSTUS (°K.o/dBos 11.12.1898, + K.o/dBos 23.4.1973)
x (Walem 6.6.1934) Louisa VAN BEERSEL (°Mechelen 14.11.1907, + Mech. 1.10.1990)
zie verder onder 3/1

(5) Alfons Lodewijck AUGUSTUS (°K.o/dBos 20.4.1900, + K.o/dBos 8.6.1978)
x (K.o/dBos 27.1.1934)
Maria Francisca Melania VAN ROMPA (°K.o/dBos 21.12.1908, + K.o/dBos 31.3.1969)
zie verder onder 3/2

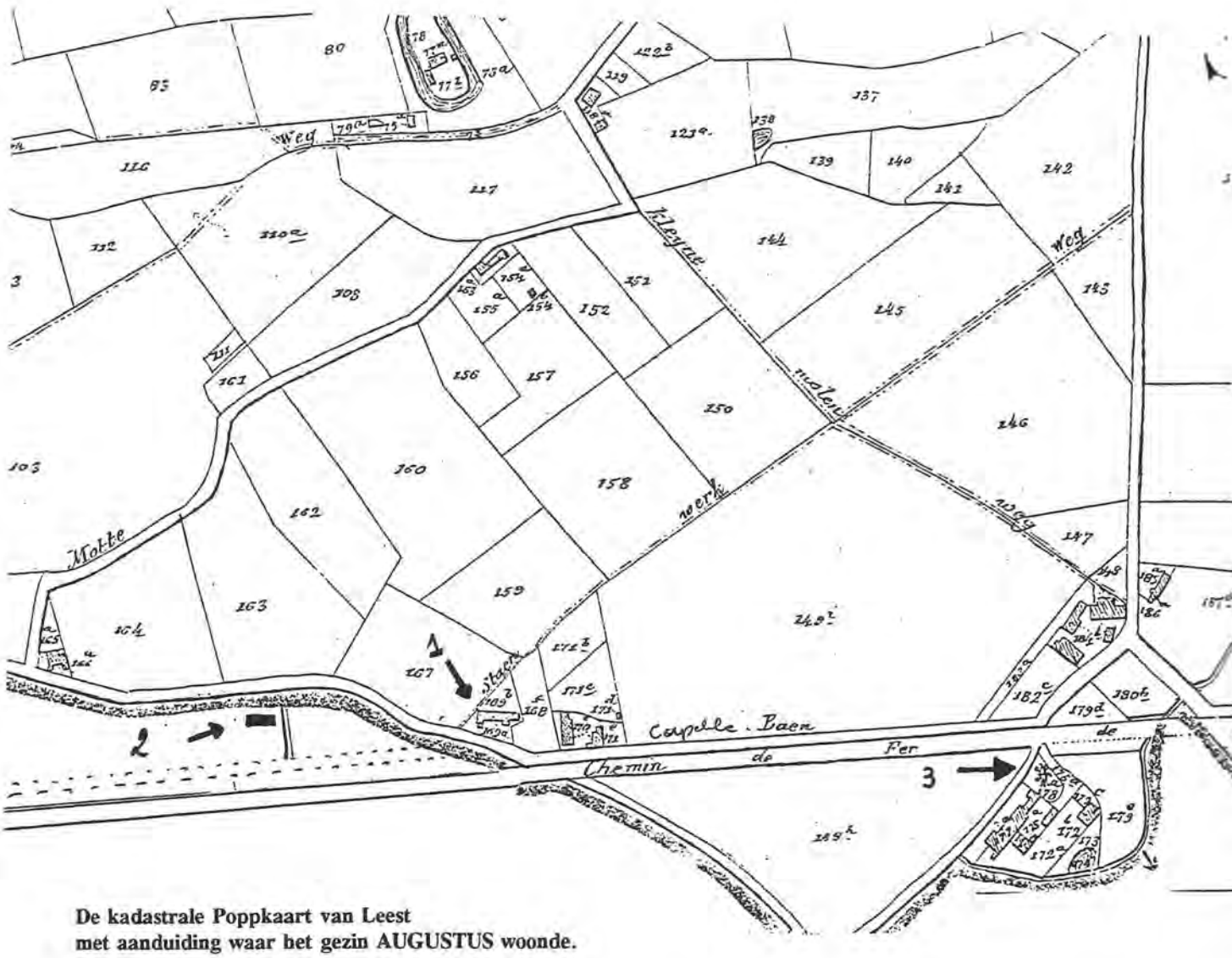
(6) Anna Coleta Celina AUGUSTUS (°K.o/dBos 15.9.1902, + Mech. 7.10.1969)
x (K.o/dBos 24.10.1931)
Jozef MERTENS (°Wolvertem 23.2.1898, + K.o/dBos 23.5.1977)
Het gezin woonde aan de Mechelseweg te Kapelle-op-den-Bos.

Kinderen:
Francis MERTENS (°K.o/dBos 17.7.1932)
x (Hombeek 14.5.1960) Maria Theresia DE PRINS (°Hombeek 5.2.1938)
Roger MERTENS (°K.o/dBos 28.2.1941)
x (Londerz. 3.7.1965) Diane BUEKEN (°Londerz. 20.5.1941)
Mia MERTENS (°K.o/dBos 12.12.1946)
x (K.o/dBos 3.7.1973) Marc VAN MEIREVENNE (°Hemiksem 31.12.1948)

(7) Julius AUGUSTUS (°K.o/dBos 3.12.1903, + H.o/d Berg 27.1.1996) ongehuwd

(8) Maria Theresia (°K.o/dBos 9.12.1906, + Etterbeek 20.8.1994)
x (K.o/dBos 4.2.1932)
Ignatius Josef TROCH (°Ramsdonk 21.1.1904, + Mech. 22.9.1986)
Ze woonde te Ramsdonk aan de Hagelboom.

Kinderen:
Alfons TROCH (°Ramsdonk 8.5.1932)
x (Etterbeek 6.4.1956) Agnes DENIJN (°Bornem 6.11.1932)

De kadastrale Poppkaart van Leest
met aanduiding waar het gezin AUGUSTUS woonde.

1. **De woning waarvan Elisabeth TROCH het vruchtgebruik erfde. Deze woning lag aan de Kapellebaan waar de weg afbuigt van de spoorweg. Ze is nu verdwenen maar de achterkleinzoon, Louis AUGUSTUS, die de grond als tuinbouwer bewerkt, ploegt er nog regelmatig stenen boven.**

2. **De latere eigendom aan de overkant van de weg gelegen op het grondgebied van Kapelle-op-den-Bos. Op deze plaats bevindt zich nu het bedrijf van genoemde kleinzoon.**

3. **Op deze kaart merken we ook het nabijgelegen historisch goed "De Steynemolen". Door de aanleg van de spoorlijn werd het complex in twee gedeeld; ten Noorden ervan ligt de hoeve, ten Zuiden ervan lag toen nog de gelijknamige windmolen die in de eerste wereldoorlog door de Duitsers werd platgebrand. (zie hierover een opmerking verder in dit nummer bij het dagboek van Domien Van Beveren).**

2/2 **Petrus Stanislas AUGUSTUS** (°Leest 7.5.1863, K.o/dBos 24.1.1945)
x (K.o/dBos 12.6.1889)
Joanna Francisca PEETERS (°Zemst 26.1.1859, K.o/dBos 18.31937)
Het landbouwersgezin woonde in Oxdonk-Vlierdonck.
Het gezin telde 9 kinderen.

Kinderen:
(1) Coleta AUGUSTUS (°K.o/dBos 28.11.1889, + Zemst 1.3.1961)
x (K.o/dBos 8.3.1943)
Gustaaf VAN RIET (°Zemst 4.8.1887, + Zemst 16.10.1959)
geen kinderen

(2) Franciscus AUGUSTUS (°K.o/dBos 23.12.1891, + Leuven 17.6.1939)
x (Zemst 23.4.1918)
Clotilde VAN DEN BERGHE (°Humbeek 13.7.1898, + Buggenh. 20.5.1990)

(3) Ivo Pieter AUGUSTUS (°K.o/dBos 30.8.1894, + K.o/dBos 16.10.1894)

(4) Mathildis AUGUSTUS (°K.o/dBos 30.8.1894, + Nieuwenr. 10.11.1956)
x (K.o/dBos 9.6.1923)
Jaak D'HOLLANDER (°Nieuwenr. 5.1.1890, + Nieuwenr. 26.1.1968)
Het gezin D'HOLLANDER- AUGUSTUS woonde te Nieuwenrode in de Vaartstraat, op een zeer oude typische boerderij. Dit pachthof was witgekalkt en ervoor stonden 4 lindebomen. Dit hof was het ouderlijk huis van Jaak. Zijn ouders hadden het gehuurd van een oom die tte Brussel woonde en na diens overlijden kocht hij het huis van zijn tante.. De boerderij werd verkocht na het overlijden van Jaak en Mathilde. Ze werd gerestaureerd en bij deze werken kwam een sluitsteen bloot boven de deur met het jaartal 1792 en drie in elkaar geweven letters: L/ V. en D. Ook werd een vroeger opschrift op de gevel erkend waaruit bleek dat het hier vroeger café en winkel geweest was en ook handel in kolen. De tekst luidde: "*Hier verkoopt Mathias ROBBERECHTS hoilie van Marbaix* ". De nieuwe eigenaar heeft de stijl gerespecteerd. De 4 oude lindebomen werden door 4 nieuwe vervangen omdat één was omgewaaid en de andere een gevaar werden.

Kinderen:
Jan D'HOLLANDER (°Nieuwenrode 16.3.1924, + K.o/dBos 8.12.1988)
x (K.o/dBos 25.8.1951)
Margreta Coleta BUELENS (°Hombeek 7.6.1930)
Maria Virginia D'HOLLANDER (°Nieuwenrode 11.12.1926)

(5) Maria Melania AUGUSTUS (°K.o/dBos 24.10.1895, + K.o/dBos 29.2.1896)

(6) Maria Albertina AUGUSTUS (°K.o/dBos 10.3.1897, + Mech. 25.7.1977)
x (K.o/dBos 18.6.1921)
Domien WILLEMS (°K.o/dBos 26.5.1897, + K.o/dBos 11.12.1938)
xx (K.o/dBos 29.4.1950)
Frans VAN CROMBRUGGEN (°Mech. 19.2.1902, + Mech. 30.10.1975)
Ze woonde te Kapelle-op-den-Bos op de Mechelseweg in het ouderlijk huis van Domien Willems. Nu is er de zaak in huishoudartikelen "De Wit - Van Den Eynde" gevestigd. Vroeger was het café en boerderij met de naam "In de Congo". In de volksmond heette de vrouw ook *Marie Congo*.

Kinderen:
Frans WILLEMS (°K.o/dBos 8.3.1923)
x (Willeboek 9.4.1947) Jeanne VERBEECK (°Tisselt 31.10.1922)
Maria WILLEMS (°K.o/dBos 9.3.1923)
x (K.o/dBos 12.1.1942) Frans OLBRECHTS (°Ransdonk 21.3.1914)
Hendrik WILLEMS (°K.o/dBos 14.8.1924, Bonh. 30.5.1965)
x (K.o/dBos 23.9.1947) Julienne DONS (°K.o/dBos 21.12.1927, + Mech. 20.3.1986)

(7) Ivo Pieter AUGUSTUS (°K.o/dBos 10.11.1898, + Oxdonk 19.9.1953)
x (Zemst 3.2.1927)
Maria Octavia DE DONCKER (°Zemst 12.10.1906, + Mech. 18.2.1980)

zie verder onder 3/3

(8) Maria Melania AUGUSTUS (°K.o/dBos 14.6.1900, + K.o/dBos 14.11.1900)
(9) Joanna Catherina AUGUSTUS (°K.o/dBos 14.6.1900, + K.o/dBos 16.7.1900)

3/1 **Lodewijck AUGUSTUS** (°K.o/dBos 11.12.1898, + K.o/dBos 23.4.1973)
x (Walem 6.6.1934) **Louisa VAN BEERSEL** (°Mechelen 14.11.1907, + Mech. 1.10.1990)
Landbouwer, tuinbouwer.

Kinderen:
(1) **Maria AUGUSTUS** (°K.o/dBos 10.11.1935)
x (K.o/dBos 31.5.1961)
Jean VAN PRAET (°Nieuwenrode 20.2.1935)
Kinderen:
Els VAN PRAET (°Mech. 9.7.1962)
x (Grimbergen 19.8.1988) Danny VAN RANSBEECK (°Denderm. 11.5.1962)
Ludo VAN PRAET (°Mech. 6.7.1963)
x (Mech. 15.8.1989) Els CHRISTIAENS (°Mech. 8.4.1966)
ouders van Thomas (°Mech. 11.6.1991) en Nathalie (°Mech. 11.6.1991)
Luc VAN PRAET (°Mech. 2.5.1965)
x (K.o/dBos 7.4.1990) Veronique THIELEMANS (°Vilv. 14.9.1966)
ouders van Eline (°Vilv. 7.12.1991) en Arno (°Leuven 21.11.1994)

(2) **Pieter AUGUSTUS** (°K.o/dBos 8.1.1938)
x (Kontich 27.6.1964)
Maria DIERCKX (°kontich 12.2.1941)

Kinderen:
Ingrid AUGUSTUS (°Mortsel 1.3.1965)
x (K.o/dBos 19.8.1988) Rudy VAN DEN BOSSCHE
ouders van Kim (°Mech. 7.4.1991) en Anne (°Mech. 16.3.1993)
Ludwig AUGUSTUS (°Mortsel 22.4.1967)
x (Nijlen 14.7.1990) Nadine VERHAEGEN
ouders van Elien AUGUSTUS (°Duffel 13.2.1994)
Anja AUGUSTUS (°Mechelen 25.2.1971)
Albert AUGUSTUS (°Mechelen 21.12.1972)
Wim AUGUSTUS (°Mechelen 28.12.1976)

(3) **Alfons Leo AUGUSTUS** (°K.o/dBos 30.5.1941)
x (Rotselaar 28.8.1965)
Hermina VERBIST (°Rotselaar 15.2.1944)
Ze namen het bedrijf van hun ouders over aan de Mechelseweg 422 te Kapelle-op-den-Bos. De woning werd verbouwd en aangepast tot een tuinbedrijf.

Kinderen:
Ingeborg AUGUSTUS (°Mech. 4.6.1966)
Yvan AUGUSTUS (°Leuven 9.5.1968)
x (Duffel 21.5.1994) Adelheid HOREMANS (°Duffel 6.7.1969)
Andy AUGUSTUS (°Leuven 7.8.1969)
x (Baasrode 8.8.1992) Kathleen VERSCHUEREN (°Denrderm. 8.7.1969)
ouders van Ewoud AUGUSTUS (°Denderm. 30.3.1994)
Heintje AUGUSTUS (°Leuven 10.9.1974)

3/2 **Alfons Lodewijck AUGUSTUS** (°K.o/dBos 20.4.1900, + K.o/dBos 8.6.1978)
x (K.o/dBos 27.1.1934)
Maria Francisca Melania VAN ROMPA (°K.o/dBos 21.12.1908, + K.o/dBos 31.3.1969)
dochter van Lodewijk Van Rompa en Maria Christina Marnef
Dit gezin bleef als derde generatie op de boerderij wonen.

Kinderen:
(1) **Jan Bt. AUGUSTUS** (°K.o/dBos 6.6.1934)
x (Jette 23.6.1956)
Dazy MARIMAN (°St.-Nikl. 6.2.1932)
geen kinderen

(2) **Lodewijk Maria AUGUSTUS** (°K.o/dBos 6.9.1935, + K.o/dBos 11.9.1935)

(3) **Louis AUGUSTUS** (°K.o/dBos 3.11.1936)
x (Leest 8.10.1960)
Paula VLOEBERGHEN (°Leest 12.3.1936)
Ze bleven nog een tijdje wonen op de oude boerderij en bouwden dan een nieuwe woning met de nodige bijgebouwen om het tuinbouwbedrijf uit te baten. De oude boerderij werd dan afgebroken. De groentehallen van Louis zijn zeer gekend om de jaarlijkse palingfeesten die in deze hallen ingericht worden door een plaatselijke fanfare.
Kinderen:
Alfons Stefaan AUGUSTUS (°Mech. 14.9.1961)
x (Mech. 2.7.1984) Yvette VAN CAMPENHOUT (°29.10.1964)
ouders van Gilles (°Mech. 17.10.1987) en Yana (°Mech. 30.8.1989)
Jan André Francis AUGUSTUS (°Mech. 24.7.1963)
Anna Maria Jan AUGUSTUS (°Mech. 5.3.1969)
x (K.o/dBos 25.5.1991) Ronald MARIEVOET (°Mech. 14.12.1966)
ouders van Niels (°Mech. 12.4.1994) en Dana (°Mech. 17.3.1996)

(4) **Martha Maria Louisa AUGUSTUS** (°K.o/dBos 1.10.1938)
x (K.o/dBos 15.1.1961)
Frans HUYSEGOMS (°Humbeek 15.9.1935)
Kinderen:
Patrick HUYSEGOMS (°Mech. 25.1.1966)
x (5.1.1996) Heidi LAMBERT (°Merchtem 26.2.1969)
Sabine HUYSEGOMS (°Vilv. 7.11.1968)
x (Wolvertem 9.4.1994) Daniel VAN ROY (°Vilv. 14.1.1969)

3/3 Franciscus AUGUSTUS (°K.o/dBos 23.12.1891, + Leuven 17.6.1939)
x (Zemst 23.4.1918)
Clotilde VAN DEN BERGHE (°Humbeek 13.7.1898, + Buggenh. 20.5.1990)
Hij was arbeider en woonde met het gezin te Kapelle-op-den-Bos aan de Schuttershofstraat.

Kinderen:
(1) **Ivo Petrus Stanislas AUGUSTUS** (°Nieuwenr. 28.9.1918, + Antw. 6.6.1981)
x (Mech. 28.4.1951) Anna VAN DEN HURK (°Eindhoven 9.4.1921)
xx (Antwerpen 25.2.1963) Joanna DE RIJCKERE (°Gullegem 7.5.1922)
Kinderen ex 1:
Willy Franciscus Cornelius AUGUSTUS (°Leuven 1.3.1952)
x Malle Emmanuella Yolanda MAES (°Brecht 7.6.1955)
ouders van Sander Nelis Cornelius AUGUSTUS (°Wilrijk 24.6.1986)
(2) **Joanna Francine AUGUSTUS** (°K.o/dBos 15.9.1920)
x (K.o/dBos 16.6.1945)
Frans Alfons VAN CAUTER (°K.o/dBos 26.6.1914, + K.o/dBos 15.3.1991)
Het gezin woonde aan de Oostdijk te Kapelle-op-den-Bos. Bij de onteigeningen voor de verbreding van het zeekanaal verhuisden ze naar de E.Larockstraat in dezelfde gemeente.

Kinderen:
Denise Maria VAN CAUTER (°K.o/dBos 18.3.1951)
x (K.o/dBos 16.7.1971) Alfons DE COCK (°Tisselt 6.6.1948)
ouders van David DE COCK (°Mech. 19.4.1975)

(3) **Albertina Josephina Yvonne AUGUSTUS** (°K.o/dBos 21.2.1922, + K.o/dBos 30.8.1922)

(4) **Gustave Joannes AUGUSTUS** (°K.o/dBos 7.5.1924)
x (Hombeek 13.12.1947)
Albertina Gabriella VAN DE RIJCK (°Hombeek 5.3.1927)
dochter van Albert Van De Rijck
Kinderen:
Arlette AUGUSTUS (°Hombeek 30.3.1948)
x (Hombeek 12.7.1967) Guilhelmus POTUMS (°Grimb. 27.8.1944)
wonen te Hombeek, Meistraat 1.
ouders van Frank (°Mech.16.12.1967), Axel (°Mech.4.10.1975)

3/4 **Ivo Pieter AUGUSTUS** (°K.o/dBos 10.11.1898, + Oxdonk 19.9.1953)
x (Zemst 3.2.1927)
Maria Octavia DE DONCKER (°Zemst 12.10.1906, + Mech. 18.2.1980)
Ze woonden aan de Haaksdonkweg te Kapelle-op-den-Bos. Ivo was gekend als de kruisdrager bij de Kapelse bedevaart naar Scherpenheuvel, een opdracht die hij ruim 20 jaar heeft volbracht. Later nam zijn zoon Petrus deze taak over.

Kinderen:
(1) **Ludovicus Petrus AUGUSTUS** (°Zemst 2.3.1927, + Leuven 1.9.1984)
x (Humbeek 15.4.1950)
Josephine LABORDERY (°Humbeek 30.12.1925)
geen kinderen

(2) **Francine AUGUSTUS** (°Zemst 25.2.1930)
x (Zemst 26.4.1954) René TEUGELS (°K.o/dBos 27.1.1922, + K.o/dBos 19.7.1990)
Francine woont in de Vlierdonkhoeve van haar grootvader Petrus Stanislas AUGUSTUS. Deze woning werd helemaal verbouwd terwijl de schuur werd weggebroken. De pastoor van Leest vernoemd ze bij de telling der parochianen (status annimarum). Een groot gedeelte van Oxdonk is lange tijd kerkelijk Leest geweest. In 1723 noteerde de pastoor dat daar Jacobus FEREMANS woonde met zijn gezin.
Kinderen:
Jozef Maria Ivo TEUGELS (°K.o/dBos 26.8.1954)
x (Londerzeel 8.5.1976)
Rita DE BOECK (°Willebr. 10.6.1956)
ouders van Jelle TEUGELS (°Rumst 14.2.1984)

(3) **Yvonne AUGUSTUS** (°Zemst 6.10.1936, + Zemst 25.10.1984)
x (Zemst 15.10.1957)
Jan VAN DEN BROECK (°K.o/dBos 24.2.1935, + Leuven 22.1.1981)
Bankwerker bij de N.M.B.S. Het gezin woonde aan de Haaksdonkseweg in de ouderlijke woning van Yvonne vlakbij het Kapelse voetbalplein.
Kinderen:
Christel VAN DEN BROECK (°Zemst 1.1.1960)
x (K.o/dBos 4.9.1980) Ludo ENGELEN (°Herentals 4.8.1957)
ouders van Jannick ENGELEN (°Mech. 22.7.1983)

(4) **Margriet AUGUSTUS** (°Zemst 22.2.1939)
x (Zemst 11.8.1959) Leo CARLIER (°Mech. 20.4.1936)
Kind:
Werner CARLIER (°Vilvoorde 8.7.1961)

HET DAGBOEK VAN DOMIEN VAN BEVEREN

Domien VAN BEVEREN (1878 - 1951) woonde op den Boskant, een beetje voorbij het kasteel Expoel, richting Kapelle-op-den-Bos. Hij sproot uit de grote stam Van Beveren en zijn vader was Jozef Van Beveren (°1842), echtgenoot van Maria Spoelders (°1842). Domien werd algemeen "Doke" genoemd en was gehuwd met Joesfien Solie (1879 - 1956). Zijn kleindochter Josfien De Baere - De Valck bracht ons op de hoogte van zijn handgeschreven herinneringen die in het eerste kwart van deze eeuw werden opgeschreven. Voor een groot deel hebben ze verband met de gebeurtenissen rond de eerste wereldoorlog maar verder noteerde hij enkele prijzen van destijds en recepten die nog actueel zijn, o.m. om peperkoek te bakken, het nieuwjaarsgeschenk waarover meer verder in dit nummer.

Doke was dus 36 jaar toen de oorlog uitbrak en viel er dus juist af om opgeroepen te worden. Sommige feiten registreerde hij zoals ze toen bij de bevoking verteld werden. Achteraf is een en ander duidelijker geworden. We geven het verhaal toch in zijn geheel en in de stijl en woorden van toen. Hierdoor dachten we het tijdsbeeld beter weer te geven.

We laten Doke zelf aan het woord :

HOE HET BEGON

In augustus 1914 barstte de oorlog uit. Van einde juli en de eerste dagen van augustus werden de soldaat geweest zijnde mannen in het leger geroepen, tot in de jaren 1879 geboren zijnde inbegrepen.

Omtrent half augustus werd de burgerwacht ingericht en de burgers van 20 tot 40 jaar moesten de wacht optrekken aan barelen, tunnels en andere openbare plaatsen. Geen onbekende persoon mocht doorgelaten worden. Omtrent den 20 oogst deden enige Duitse soldaten de ijzeren weg ontploffen op Het Heike.

Den derde zondag van dezelfde maand kwamen er negen Uhlanen in het dorp, te Hombeek die spoedig door de Belgische Cyclisten werden aangevallen en er werd geschoten. Vier Duitsers hebben daar het leven gelaten, alsook hun paarden. De paarden of wat ervan restte, werden bij Behets begraven. De schoonste stukken werden door mensen van het dorp er afgesneden om op te eten. De anderen zijn gevlucht. Een Uhlaan heeft zich verstopt in het bos van de heer Montens en heeft zich tot dinsdag voormiddag kunnen verdoken houden. Zijn paard lag dood in het park en is daar in de grond begraven. Des anderendaags hebben enige mannen en ik het paard uit de grond gehaald en het verdeeld om op te eten. Dan hebben wij de wegen gekuist, die met koffie, rijst, zout, haver en bloed besmeurd waren, terwijl de soldaat nog verdoken zat.

Des anderendaags trokken onze troepen naar Eppegem slag voeren. Het was dan aan de voorbijtrekkende troepen dat de Duitse soldaat zich gevangen gaf met open armen en gans ontwapend. Het was op die dagen dat men van alle kanten vluchtelingen zag komen, ja zelfs uit de Kempen.

NAAR VEILIGER OORDEN

Den 26ste augustus was de beurt aan ons. Wij gingen ook vluchten om uit de handen van de vijand te blijven. Ik trok met mijn gezin tegen de avond op, om nog dezelfde dag binnen de versterkte forten van Willebroek en Puurs te zijn. Ik werd daar met mijn gezin bij de vrachtvoerder Jan Goovaerts binnengenomen om daar te overnachten. Die avond kwam er in Willebroek zoveel volk, dat het niet mogelijk was om allemaal binnen te slapen. Mijn vrouw en kinderen sliepen in een remise en ik buiten onder een koepel.
's Anderendaags 's morgens ging ik met mensen uit onze gebuurte weer naar huis om de beesten te

verzorgen om dan tegen de avond weer bij mijn gezin te zijn. Zo heb ik dat omtrent dagelijks kunnen doen en bracht dan het nodige mee voor mijn gezin. Terwijl we in Willebroek verbleven had ik ons varken aan een beenhouwer van Klein Willebroek verkocht om op vrijdag te leveren. Die morgen kwam ik met enkele buren: 2 koeien, 2 paarden van de Weduwe Van Winghe en ook ons varken halen. Te Tisselt werden we van de Belgische soldaten tegengehouden. We spanden onze paarden uit om een betere toestand af te wachten. Het was middag geworden toen opeens de geweren begonnen te knallen. We waren verplicht de vlucht te nemen. We lieten de paarden in het huis van de maalder te Tisselt staan en we liepen in de richting van Blaasveld. Dan vlogen de geweerkogels zo dicht, dat wij ons achter een haag plat op de grond lieten vallen. Wanneer het geschut een weinig gestild was, zetten we onze weg voort en kwamen in de late avond bij vrouw en kinderen. Het was op die dag dat de gemeente Kapelle op den Bos omtrent gans in as is gelegd. Twee dagen later hebben we de paarden gehaald. De dieren hadden geen eten of drinken gekregen.

De hel breekt los

Den 8ste september kwam ik met mijn gezin naar huis. Bij deze droevige dagen die we beleefd hadden was ook nog ons jongste kind ziek geworden maar als we enige dagen thuis waren was hij genezen. Omtrent 3 weken lang deden we ons gewoon werk, terwijl we van tijd tot tijd enige Duitsers als verkenners te zien kregen. Toen kwamen enige compagnies Belgische soldaten post vatten op het kasteel van Heer Montens. Een tweede slag in Eppegem werd weer geleverd. Toen heb ik op zekere dag een gewonde soldaat met de kamion van Mr. Montens en het paard van de Weduwe Van Winghe naar Tisselt gebracht om de gewonde te Willebroek in het Rood kruis te laten verzorgen. Dit gespan hebben de soldaten mee naar Eppegem genomen.

Den 28ste september werd een grote slag geleverd. Van in de vroege morgen hoorde men schieten. Het was zondag en mijn vrouw ging naar de Mis, doch kon met de grootste moeite thuis geraken. Terwijl ze weg was ging ik een handdoek buiten hangen om te drogen. Toen vloog er een kogel rakelings tegen mij. Ik liet mij plat naarvallen en kroop dan mijn huis binnen. Een weinig later zag ik twee geestelijken de kogelregen ingaan om de gewonde soldaten op te zoeken en te verzorgen.

Om 10 uur in de voormiddag begon het kanongebulder. Onze soldaten van de ene kant en de vijand van de andere kant. De kanonballen vlogen over ons huis zodat het ons onmogelijk was op de vlucht te gaan. In de namiddag ging de slag verder zonder grote verliezen. 's Avonds trokken onze kanonniers zich terug binnen de forten en de nacht ging kalm voorbij. Binst de dag hadden we enige klederen en wat eetwaren in een mand gestoken om, wanneer het toeliet, de vlucht te nemen. Maandag in de vroege morgen was het even rustig. Rond 7 uur kwamen vier Duitsers over het veld, langs de kant van "Bos van Aa" waar daags voordien ook slag geleverd werd. Deze vier soldaten brachten ons een weinig schrik en wij gingen binnen tot ze weg waren. Donderdag tevoren hadden we ons varken geslacht en we hadden een pot lies in de kelder staan. Ik haalde de pot boven en droeg hem in het karrekot van mijn naaste gebuur en groef hem in de grond om bewaard te blijven.

Terug op de vlucht

Nu begon het weer woelig te worden en men hoorde in de verte zware wagens over de steenweg rollen. We zouden weer gaan vluchten. Ik ging bij mijn gebuur vragen om het een en het ander op zijn karren te mogen zetten. Wanneer er twee karren geladen waren reden die weg in de richting van Leest. Pas waren deze gespannen buiten het hof of er werd geschoten. Het waren de Duitsers die 's nachts over het veld gekomen waren en nu op de karren schoten. Ik ging op de hooischelft van de Weduwe Van Winghe om te zien wat er zoal omging en ik zag een Compagnie Duitsers over het veld komen, het Stokkebroek genaamd. Ze gingen in de richting van het kasteel Expoel waar ze in het bos trokken. Ik zag nog een man in zijn ondervest op de straat voor mijn deur van de ene boom achter de andere springen. De man was mij onbekend. Ik ging beneden want de derde kar moest ook nog geladen worden. We zetten er eetwaren en klederen op, maar we moesten ophouden omdat er weer geschoten werd. Ik liep over het veld naar huis, het was maar een afstand van 30 meters. Op die afstand vlogen er vier kogels rond mijn oren. Ze botsten op de gevel van ons huis. Mijn vrouw had intussen twee kruiwagens gereed gezet om de kinderen en wat beddegoed mee te voeren. We vertrokken, elk met een kruiwagen door een echte kogelregen. De kogels botsten op de takken van de bomen, op de kasseien en op de huizen. We liepen niet ver. Bij onze naaste gebuur sprongen we binnen langs het kamervenster. Gelukkig was niemand gekwetst.

Nauwelijks in de kamer gekomen, viel mijn vrouw plotseling op de grond. De schrik had haar onpasselijk gemaakt.

Het duurde maar enkele minuten of de Duitsers kwamen het huis binnen. De bewoners van het huis, enkele familieleden en ook nog andere vluchtelingen waren aanwezig. De soldaten waren het veld overgekomen en kwamen het huis binnen. Ze vroegen ons of er geen Belgische soldaten waren. Wij antwoordden: "neen". Ook geen Belgische wapens. We gaven hetzelfde antwoord. Allee buiten... en we spoedden ons buiten. Een soldaat pakte mij vast en nam mijn geldzakje af en doorzocht het. Hij gaf het weer zonder er iets uit te nemen. We moesten nu spoedig vluchten. Ik wilde de kar voort laden, doch dat werd verboden. Kar en paard zijn hier voor ons zeiden de soldaten. Ik vroeg dan of we met de kruiwagens mochten vluchten ? Ja, was het antwoord. We haalden de kruiwagens die aan het venster blijven staan waren en ik zag een soldaat bezig de deur van ons huis aan het openbreken. Nu moest alles wat op de kar geladen was, er weer af en de Duitsers hielpen. We vroegen of we de koeien mochten meenemen. Ze antwoordden dat alle beesten voor hen waren. We stonden op het punt om te vertrekken, toen we met schrik bevangen werden omdat we ons oudste kind nergens zagen. Op zoek naar hem werden we door de Duitsers weggejaagd. Mijn vrouw en ik reden dan met beide kruiwagens met onze drie kleine kinderen. De Duitsers waren overal bezig met de deuren bij de buren open te breken. Op de kleine steenweg van Leest gekomen lag daar op de straat een paardezadel die denkelijk van de rug van het paard van onze gebuur gevallen was, door het hard lopen, wanneer dat de vlucht genomen had. Ik nam de zadel op en legde hem op mijn kruiwagen. Terwijl de Duitsers de deuren van de huizen openbraken was het schieten opgehouden. Wanneer we aan de ijzeren weg gekomen waren begonnen ze weer te schieten en we waren verplicht, gebukt en met een zware last op onze kruiwagen te rijden van aan de bareel tot aan het Hoefijzer. De kogels vlogen om ons heen. Aan de hoeve van Jef Scheers gekomen, was ik de last van het zadel moe en ik wierp hem in de hof. Wij gingen voort tot aan de Winkelstraat, daar stonden de karren, van dewelke een paard zijn zadel verloren had. Ik mag ook niet vergeten te zeggen, dat terwijl wij op de vlucht waren, de windmolen van Stijnenmolen afgebrand is. Ook de windmolen van De Keersmaker in Hombeek brandde af.

We gingen tot Willebroek waar wij in een meubelmagazijn mochten overnachten. In de namiddag gingen we verder. Het beste middel was, naar de statie te gaan. We deden heel ons boeltje op de trein voor Antwerpen. Doch spoedig kwam er een telegram dat er geen trein naar Antwerpen vertrok, maar wel naar Sint Niklaas en we stapten over op de trein naar Sint Niklaas. Terwijl we stonden te wachten om te vertrekken vloog er een bom vlak door de wagon waar onze spullen in stonden. Het werd vijf uur in de namiddag eer de trein vertrok. Onderweg zagen we het kanonvuur flikkeren. De kerk van Breendonk stond ook in brand. Het was zeven uur 's avonds wanneer we te Sint Niklaas aankwamen. We werden van de trein gelaten en naar de wacht geleid. Daar werden we door een politie-agent goed ontvangen en werden beneden in het stadhuis gebracht. Boterhammen met koffie en voor de kinderen nog een koek kwam ons daar ten goede. We kregen daar een slaapplaats, goed verlicht en verwarmd.
's Anderendaags 's morgen hadden we weer ons eten waar we niets moesten voor betalen. Zo mochten we daar drie dagen blijven. De tweede dag gingen we eens buiten en we werden door een vriendelijk dame aangesproken, die ons meenam naar haar woning. We mochten daar blijven en ik ging met een stootkar ons bezittingen halen. We waren bij een schrijnwerker, Ch. Van Hoof, terecht gekomen. We kregen voor ons gezin een zolderkamer om op te slapen. Het werkhuis mochten we als woonhuis gebruiken. Er stond een stoof om ons eten op te koken. Mijn vrouw hielp de vrouw van de schrijnwerker in het huishouden. Ik hielp de baas bij zijn werk. Ik schilderde de nieuwe ramen en deuren en ging met hem meubelen uiteen doen, vrachtwagens laden en ben zelfs met een vracht naar Axel geweest in Holland. Zo woonden we daar zonder veel nieuws van de oorlog te horen. We kregen van de schrijnwerker hout voor onze stoof en in de gasfabriek had ik een hectoliter coke gekocht. We hadden wat vlees meegebracht waar we dagelijks een stukje van in de soep kookten. We hadden enkele broden en als die op waren gingen we naar de winkel brood kopen.

TERUG NAAR HUIS

Op donderdag 8 oktober ging de schrijnwerker op de vlucht en we mochten blijven. We bleven daar tot de zondag en toen zegde men dat we mochten huiswaarts keren. Om elf uur in de voormiddag vertrokken we en kwamen om twee uur in Temse aan. Na een weinig gegeten te hebben trokken we verder naar de kaai om over de Schelde te varen. Om drie uur waren we over en ik betaalde voor mijn vrouw en mij en onze vier kinderen 240 Fr. Nu gingen we langs Bornem en moesten 's avonds

in Puurs blijven overnachten. Daar hebben we op een hoeve in een paardestal geslapen. Die stal was heel proper en met soldatenbedden bezet, die ons goed van pas kwamen. Daar konden we koffie maken en melk kopen voor onze kinderen.

's Anderendaags morgens om zeven uur zetten we onze weg voort langs Kalfort, Breendonk en Tisselt. Terwijl we zo eindelijk onze buurt in het zicht kregen zagen we overal dode koeien liggen. Ook veel huizen waren kapotgeschoten of afgebrand. Rond elf uur in de voormiddag kwamen we thuis. Het stond er nog en er was niet veel schade. Alleen enkele pannen af en de deur opengebroken. Onze koe hadden we spoedig gezien. Zij stond achter het huis op het veld. Mijn vrouw heeft haar in de stal gezet. We hadden ook nog een rund waar ik naar op zoek ging. Ik heb het in het veld gevonden "de rodebossen" genaamd. Ik heb het beestje dadelijk naar huis gebracht. Binnen in huis vonden we alles vuil en overhoop. In de slaapkamer hadden beesten gelogeerd. In de keuken lag alles vol hout. De stoof was een centimeter dik aangeladen van het eten laten over te koken. In het washuis was geen enkele emmer meer en de potten en pannen waren ook allemaal weg. Niets hadden we nog om in te koken. In de schuur waren 100 kg patatten verdwenen. In de kelder was het vleesnat geplunderd. Twee heel hespen waren verdwenen. Een hesp hebben we nog ergens teruggevonden met het middenste deel uitgesneden. Drie stukken spek vonden we ook nog maar het andere vlees was verdwenen of lag uit de kuip op de grond. Dat vlees had nog niet genoeg zout getrokken en was bedorven. We konden het niet opeten. De pot met lies hebben we nog teruggevonden in het karkot van onze gebuur.

Nu waren we thuis. We hadden vooralleer we gingen vluchten onze beste kleren en lijnwaad in een koffer gezet bij Mr. Montens in een goede kelder. Het kon er niet branden. We gingen het terug halen en mijn beste zwart kostuum was er uit verdwenen en ook en paar nieuwe sloefen van mij.

Het merkwaardig verhaal over de oorlog houdt hier plots op, maar verder in het boekje schrijft Domien nog volgende bijzonderheden :

Eetwaren op het komiteit te koop in 1914-1918 :

meel het kg :	*0,44 fr*
spek het kg :	*2,80 fr*
vet het kg :	*2,30 fr*
koffie het kg :	*3,40 fr*
maismeel het kg :	*0,39 fr*
rijst het kg :	*0,66 fr*
mais het kg :	*0,38 fr*
zemelen :	*0,22 fr*

Bij een bezoek aan Cyriel Selleslagh vertelde Domien Van Beveren nog het volgende over de oorlog 14-18 :

Het komiteit was in het patronaat gevestigd (parochiecentrum). De vrouwen die hun man of zoon aan het front waren konden daar gratis spek, bonen, marmelade en een soort bloem krijgen. Het werd uitgedeeld door Frans De Maeyer, Maria Lemmens, echtgenote van Victor Lathouwers en door Frans Govaerts, de gemeentesecretaris.
De vrouwen moesten zelf komen aanschuiven en mochten zich dus niet laten vervangen om de giften af te halen. Maar men kwam niet alleen met spek en bonen naar huis. Dikwijls kreeg men er ook luizen van te dicht tegen mekaar te staan. Er was een echte luizenplaag aangezien want er bijna geen zeep was.

In de meisjesschool kregen alle kinderen 's middags een bord soep. Een vrouw uit het dorp kwam elke dag soep koken. Men noemde ze Net Peeters, moeder van Louis Peeters, maar ze heette Maria Catharina Van Den Broeck. De soepgroenten kwamen uit de hof van de Zusters. Wannes Van Asch, de knecht, bewerkte achter het klooster nog een stuk grond waar toch prei en selder op overschot was.

Op een zeker ogenblik eisten de Duitsers dat het koper en matrassen moesten ingeleverd worden. Veel mensen hadden mooie koperen koffiepotten, een koperen moor en keteltjes. In plaats van die in te leveren verstopte men ze en men ging nog liever zitten dan het af te geven.

Bij het aftrekken van de Duitsers bleven er soms treinen met goederen achter. Omtrent de statie, in de wissel, stond een trein en iedereen liep er naartoe om wat mee te nemen dat bruikbaar was. Jan Van Erp kwam met een houten vaatje naar huis en hij zei: "Hier moeder, nu zult ge kunnen wassen". Ze maakte het open maar het was geen zeep, het was perensiroop.

Op het Heike stond ook een trein. De bengels waren er ook gaan kijken en ze hadden vier kisten meegesleurd. Ze hadden alles op de zolder bij Meysmans (Driesens) gezet, toen vader Meysmans kwam kijken wat er allemaal gaande was. Hij zag de kisten staan en riep : "Maak dat ge er mee weg zijt het is dynamiet, straks vliegen we allemaal de lucht in". Het was inderdaad een kist dynamiet, twee kisten met vuurpijlen en een kistje met revolvers om de vuurpijlen af te schieten. De kist met dynamiet hebben ze teruggedragen maar de vuurpijlen en de revolvers hebben gediend om af te schieten als er een trouwer was.

LOSSE NOTA'S EN BEDENKINGEN

Nog enkele merkwaardige rekeningen en notities zullen het langvergeten tijdsbeeld misschien weer oproepen. We geven ze integraal:

Den 11 juli 1916 :
Geleverd duizend kg patatten aan 18 fr de 100 kg en daarvan 178,50 fr ontvangen op 16 juli.

Den 13 juli 1916 :
Geleverd vierhonderd kg patatten aan 17 fr de 100 kg en daarvan 67,60 fr ontvangen op 16 juli.

Den 26 oogst 1916 :
Een koe verkocht met name Bruna voor de prijs van 1225 fr.

Den 4 september 1916 :
Een vaars verkocht die vol kalf was voor de prijs van 1210 fr.

Den 26 november 1916 :
Klein varken gekocht voor de prijs van 87.50 fr

Den 4 december 1916 ;
Een kalf van drie maand oud verkocht voor de prijs van 135 fr.

Den 18 december 1916 :
Op de koopdag van Mr. Montens een koop brandhout gekocht in het park voor 24 fr.

Op 14 januari 1917
moeten de bewoners van 7 uur 's avonds tot 7 uur 's morgens binnen blijven in de gemeenten Beerzel, Berlaar, Booisschot, Halle, Heffen, Heist op den Berg, Hombeek, Kessel, Koningshooikt, Nijlen, O.L.V.Waver, Putte, Schriek, Wiekevorst, Sint Amands en Tisselt.

De 14 januari 1917 :

Boteraflevering ten gemeente Hombeek	
aantal personen van mijn gezin:	*8*
aantal koeien in mijn bezit:	*1*
aantal liters melk voortgebracht:	*63l*
aantal liters melk voor eigen gebruik:	*14l*
aantal liters verse melk verkocht:	
aantal liters melk geleverd aan melkerij:	
melk geboterd:	*49l*
boter voortgebracht:	*1,5 kg*
voor eigen gebruik:	*750 g*
geleverd:	*750 g*

De waterput staat hier drie meters van het huis en vijf meters van de muur van 't varkenskot.
De pot van de stoof meet van boven 0,21 m en van onder 0,145 m.

Den 7 juli 1917 :
Drie konijnen verkocht aan 3.75 fr 't stuk.

Den 5 oktober 1917 :
Koe gekalfd en kalf verkocht de 12 oktober voor 90 fr.
Den 23 december 1917 :
De koe bij de stier geweest
Den 13 december 1917 :
De geit bij de bok geweest

Kosten van 't kiekenkot in 1931.

steen	*689,90 fr*
kalk	*210,00 fr*
eternit :	*617,60 fr*
kleinigheden :	*38,75 fr*
metser :	*471,50 fr*
hout :	*524,23 fr*
	--------,---
	2551,98 fr

Het rantsoen van een koe die 450 kg weegt en 15 l melk geeft per dag :

per dag:	*kg*
lijnmeel :	*1,50 kg*
kortmeel :	*3,00 kg*
rapen :	*20,00 kg*
bieten :	*20,00 kg*
pulp :	*8 tot 10,00 kg*
hooi :	*5,00 kg*

Bakken van spekulatie.

500 g bloem
150 g zoete boter
750 g donker bruine suiker
1 ei
1 koffielepel kaneel
1 koffielepel maagzout.

Dit alles bewerken en oprollen tot armdikte. Een nacht in de kelder zetten. Dan dunne sneetjes afsnijden en in een ingesmeerd bakblik legen.
In een warme oven bakken.

Peperkoek.

1 kg bloem
600 g suiker
1 lepel anijs
1 lepel maagzout
3 lepels honing
een weinig gist
0,5 l melk

Dit alles goed mengen en in een ingesmeerde vorm doen. Opdat er geen verbrande korst zou opkomen, legt men er een bruin papier bovenop. In een warme oven bakken. Om te zien of de peperkoek genoeg gebakken is, steekt men er met een breinaald in. Er mag niets aan de naald blijven plakken, dan is hij gaar.

Bereiden van wijn.

Voor een vat van 27 l neemt men :
12 kg rabarber
8,5 kg suiker
het wit van 3 eieren

De rabarber in stukken snijden en er kokend water opgieten tot het onderstaat. 24 uur laten trekken. Dan de rabarber in het vat doen en terug kokend water opgieten en nog 24 uur laten trekken. De suiker laten smelten in een weinig water. Laten koud worden en ook op het vat gieten. Het wit van de drie eieren in sneeuw kloppen en op het vat doen. Het vat moet vol blijven. Altijd gekookt en koud geworden water bijvoegen volgens de gisting. Als de gisting gedaan is, het vat sluiten met de ..... twee maanden laten rusten en dan op flessen trekken.

Het maken van kriekenwijn.

voor een vat van 50 l :
25 kg krieken
17,5 kg suiker
0,05 kg wijnsteen
0,10 kg bischmout
0,10 kg gist

In een emmer het fruit vermorzelen en door een doek persen. Het sap in het vat doen. Dan de suiker, gist, wijnsteen en bischmout bijdoen. Verder aanvullen met water. Het vat moet vol blijven. Gedurende de gisting altijd gekookt, koud water bijvoegen. Wanneer de gisting gedaan is, het vat stoppen en twee maanden laten rusten. Men mag dan de wijn op flessen trekken.

Jaarschriften : waarde der letters.

i en j = 1	ij = 2	u en v = 5
w en x = 10	L = 50	C = 100
D = 500	M = 1000	

Jaarschrift 1918.
DE ALMACHTIGE SCHENKE ONZE JONGE LEVIET
RIJKE ZEGENINGEN EN EEN WERIG APOSTOLLAAT.

Jaarschrift 50 jaar getrouwd.
DANSEN, SPRINGEN EN BRUILOFT VIEREN
KAN IEDEREEN
MAAR VIJFTIG JAAR ZIJN VROUW BESTUREN
KAN VAN TOLHUYSEN ALLEEN.

Priesterwijding 1918.
ALS ECHTE CHRISTENEN EREN WE TE GAAR
DE PLECHTIGSTE DAG VAN 'S HEEREN DIENAAR.

Einde van de oorlog 1918
WIJ RICHTEN THANS TRIOMFBOOG OP
EN STEKEN ZELF HET VLAG TEN TOP
TER ERE VAN ONS SOLDATENSCHAAR
VERSCHIJNEND NU VANDAAG HIER AL TE GAAR.

Uitgaven bij de feestelijkheden voor de priesterwijding op 20 augustus 1922 van Pater Gregorius Boey, minderbroeder en eerste Plechtige Mis 22 augustus 1922

Betaald voor de feesten van Pater Boey :

bloknagells	1,00 fr
boomkens	60,00 fr
geschenk	205,00 fr
briefpapier	3,60 fr
inkt en penseel	1,70 fr
zijden lint	1,50 fr
ministerpapier	0,70 fr
papier	37,25 fr
briefpapier	0,95 fr
blad papier	0,50 fr
plakpapier	3,00 fr
vlaggen	53,00 fr
meegegeven	12,00 fr
geleend bij Theugels	10,00 fr
dennebomen	15,00 fr
wijn en koekjes	24,20 fr
Vrouw Teughels	10,00 fr
Jan Cauwenbergh	15,00 fr
vergulsel	2,00 fr
bloem	2,00 fr
	------,----
	458,40 fr

ZES DONKERE JAREN

Edward Saerens

WEER OPGEROEPEN
DEEL 1

VORMING VAN NIEUWE MILITAIRE EENHEDEN.

Op donderdag 5 april 1945 brengt de postbode een aangetekende brief van het ministerie van landsverdediging waarin mij ter kennis wordt gebracht dat ik vanaf de 20ste van deze maand te Oudenaarde mijn militaire dienst voor onbepaalde tijd moet hernemen. Onverwacht komt deze tijding zeker niet. Vermits de meeste beroepsofficieren en een groot aantal beroepsonderofficieren nog krijgsgevangen zijn, wordt er beroep gedaan op reservisten om de nieuwe Belgische eenheden te encadreren. Tot voor kort ondergingen ze vooraf een harde training in Schotland, maar nu zijn er Britse instructeurs naar ons land overgekomen. Een directeur van Eternit tracht door tussenkomst van een generaal voor mij vrijstelling van dienst te bekomen, maar het lukt niet.

Jan Mertens uit de Kattestraat is op de zwarte markt van vleeswaren nogal actief. Uit sympathie voor ons toneelgezelschap trakteert hij op maandag 16 april al wie meegewerkt heeft aan de opvoering van *Kinderen van ons Volk* op een souper met stoofvlees. Als alle schotels leeg zijn wordt er tot de verkiezing van een voorzitter overgegaan. Op een stem na wordt mijn broer Jozef unaniem verkozen. Het idee van regisseur Geeroms om de kring De Wijngaard te noemen, wordt gunstig onthaald.

Ik moet mijn rantsoenkaart op het gemeentehuis inleveren aangezien ik door het leger zal gevoed worden. Op de vooravond van mijn vertrek zijn onze kinderen zoals gewoonlijk vroeg naar bed. Mijn echtgenote is in de huiskamer bezig met naaiwerk. Ik tracht haar te doen inzien dat de oorlog niet lang meer kan duren daar de Britten overal de Rijn zijn overgestoken. Op financieel gebied hoeft ze zich geen zorgen te maken want Eternit past het verschil tussen mijn wedde en die van onderluitenant bij.

In de trein naar Gent besef ik pas dat mijn dagelijks leven nogmaals helemaal zal veranderen. Vrouw en kinderen zal ik zelden zien en de band met Eternit is tijdelijk verbroken. André Doyen, de adjunct van de publiciteitschef, zal mij vervangen tijdens mijn afwezigheid. Rond half twee stap ik in de Arteveldestad over op de trein naar Oudenaarde. Daar staan legercamions klaar om ons over de Scheldebrug naar de nabijgelegen abdij van Maagdendale te voeren. Dit eeuwenoud gebouw werd tijdens het Frans bewind in beslag genomen en later als kazerne ingericht. Vandaag beperkt alles zich tot het afhandelen van enkele administratieve formaliteiten. De officieren eten en slapen buiten de kazerne. De mess is ingericht in het vroegere confectieatelier De Swaen op de grote markt. Ik logeer in de Nederstaat 59, vlak achter het beroemde laatgotische stadhuis Mijn kamer is stijlvol ingericht in dit fraaie winkelhuis voor reisartikelen van de weduwe De Bruyne.

De volgende dag staat er enkel theoretisch onderricht op het programma. De *drill* zal door Engelse instructeurs gegeven worden en dus leren we ijverig de bevelen in die taal. Evenals de Britten genieten we van de gratische bedelingen van chocolade, wijn en gin maar vooral van sigaretten. De distributie gebeurt door de *Naafi*, een hulpkorps van de intendance. In beperkte mate kunnen we deze en sommige andere producten bijkopen aan zeer voordelige voorwaarden. Onmiddellijk ontvangen we ons wekelijks rantsoen sigaretten bestaande uit een doos van 50 Engelse *Player* en 2 pakjes van 20 Amerikaanse *Lucky Strike*. Ze zijn me zeer welkom omdat ik, na mijn krijgsgevangenschap, het legioen van de meer dan 70% mannelijke rokers ben gaan vervoegen en dit in een periode van grote schaarste.

's Zondags zijn we vrij van dienst. Onder leiding van een gids bezoeken we de bezienswaardigheden van deze kleine stad, slechts 223 ha groot en met 6.500 inwoners. Na Gent is het toch de belangrijkste cultuurstad van Oost-Vlaanderen. Van op de 88 m hoge toren van de St.-Walburgiskerk heeft men een heerlijk uitzicht op de golvende Vlaamse Ardennen.

Op maandag 23 april halen we onze uitrusting af in een legerdepot te Brussel. Ik kies mijn battledress en ondergoed ruim genoeg omdat ik vermoed dat de stevige kost spoedig gevolgen zal hebben. Als ontbijt krijgen we boterhammen en toespijs naar believen met echte koffie of thee en een kommetje porridge. 's Middags en 's avonds is bij de maaltijd steeds voldoende vlees. In tegenstelling met vroeger in het Belgische leger is de veldtenue dezelfde voor al de rangen. De officieren en hogere onderofficieren dragen wel een vest met open kraag en daaronder een hemd met boord en das. Bij onze terugkeer op de grote markt te Oudenaarde hebben we veel bekijks; uit de camions wippen nu fikse militairen in plaats van de burgers die hier verleden vrijdag zijn toegekomen. Ook mijn hospita weet mij aangenaam te verrassen. Ongetwijfeld heeft de meid haar verteld dat mijn schoenen die ze elke morgen poetst, helemaal versleten zijn. Een goede kennis die een schoenwinkel heeft kon ze overhalen om mij zonder bon een paar nieuwe te verkopen. Voor slechts 250 fr. heb ik nu splinternieuwe bruine molières; een ondenkbare luxe sedert september 1940.

Bestemming Duitsland

De tweede dag van de week zitten we om 9 u. in een leslokaal van de kazerne. Iemand duwt de deur open en roept - "*Attention !*" Een Engels infanteriemajoor komt binnen, begeeft zich naar de lessenaar en zegt kalm: - "*Sit down, please*". Naast hem neemt een tolk plaats die zin voor zin vertaalt. Hij stelt zich voor en heet ons welkom in de 21ste Legergroep van generaal Montgomery. Hij deelt ons mee dat wij, na een training van 10 dagen, naar Sint-Niklaas vertrekken om er de opgeroepen rekruten 6 weken op te leiden. Dan wordt onze eenheid, de 18de Belgische Brigade, in Duitsland ingezet. Onze opdracht zal erin bestaan achter de oprukkende Britse troepen de resterende weerstandsnesten op te ruimen. Hij waarschuwt ons dat, alhoewel het Duitse leger helemaal ingestort is, een aantal fanatieke nazi's verwoed zullen verder vechten, zelfs als ze zich in een hopeloze situatie bevinden. Met enkele gevallen die hijzelf heeft meegemaakt illustreert hij zijn betoog en geeft raad hoe naar zijn ervaring best kan gehandeld worden. Kort daarna staan we op het binnenplein van de kazerne met het geweer aan de riem klaar voor de *drill* gegeven door een Engels sergeant-majoor. Met scherpe stem en veel geschreeuw zet hij er dadelijk vaart achter. Eerst verloopt alles nogal stroef. Voor de meesten is het meer dan 10 jaar geleden dat ze nog een geweer gehanteerd hebben. Er zijn kleine verschillen met vroeger en de bewegingen moeten vlugger en energieker uitgevoerd worden. Na enkele lessen over de Britse infanteriewapens volgen er gevechtsoefeningen in de omgeving van de Kemmelberg. Zaterdag 28 april gaan we schijfschieten. Tot mijn verbazing schiet ik met het geweer in liggende houding op een afstand van 100 m drie kogels in de roos en twee er niet ver naast. Staande met de sten onder mijn arm treffen op 30 m afstand vijf kogels het doel bij een salvo van 7 kogels. Na het avondmaal krijgen we 24 u. permissie om onze burgerkleren naar huis te doen. Tijdens de terugreis is er in de trein controle. Niemand van de officieren in mijn coupé is in het bezit van een spoorkaartje. Alhoewel de treinwachter aandringt, weigert iedereen te betalen. Er wordt op gewezen dat de Duitsers tijdens de bezetting ook gratis reisden en dat het bovendien nog oorlog is. Twee dagen later wordt ons door een stafofficier duidelijk gemaakt dat militairen slechts in bepaalde gevallen recht hebben op gratis vervoer, anders hebben ze 50% vermindering.

Op vrijdag 4 mei, de laatste trainingsdag, regent het zo fel dat niet alle oefeningen volledig kunnen uitgevoerd worden. Mijn gastvrouw, een lieve dame van rijpere leeftijd uit de bourgeoisie van Oudenaarde, spreekt liefst Frans. Tot nog toe heb ik maar weinig met haar gepraat, maar op deze vooravond van mijn vertrek nodigt ze me uit om

met haar in het salon een fles Oudenaarse Bruine te drinken. Haar echtgenoot had een flinke voorraad van deze edele drank ingedaan, vele jaren voor zijn dood. Er wordt ook over koning Leopold III gesproken. Zijn foto prijkt in de etalage van haar winkel. Ze begrijpt niet dat er heibel is ontstaan in verband met zijn huwelijk met Liliane Baals tijdens de bezetting. Van kolonel Six, een stadsgenoot en vleugeladjudant van onze vorst vernam ze dat de ouders van onze verongelukte koningin Astrid volledig met dit tweede huwelijk instemden. Het mooiste geschenk dat hij bij die gelegenheid ontving kwam trouwens van het Zweedse vorstelijk paar. Als de klok elf slaat wensen we elkaar goede nacht.

NAAR HET WAASLAND

In overdekte legercamions zitten we op houten banken dicht naast elkaar. Iedereen is in een vrolijke stemming want na de val van Berlijn hebben nu de Duitse strijdkrachten gecapituleerd in Nederland, Noord-Duitsland en in Denemarken. In Sint-Niklaas is mijn goed humeur spoedig helemaal over want in het voor mij bestemde logement word ik niet toegelaten wegens ziekte van de moeder. De officier belast met de inkwartiering raadt mij aan zelf een kamer te zoeken. Na een tiental vruchteloze pogingen ontmoet ik bij valavond een officier van ons bataljon. Hij verwijst me naar leraar Coorevits in de Nijverheidsstraat 31. Van zijn hospita heeft hij vernomen dat hij bereid is een kamer af te staan. Mijn probleem is gauw opgelost en ik word door het gezin vriendelijk ontvangen. Ik moet vroeg opstaan want de afstand tot de mess is nogal ver.

Het organigram van de brigade wordt bekend gemaakt; als reserve-onderluitenant krijg ik het bevel over het 3de peloton van de 1ste compagnie van het 49ste fuseliersbataljon. Reserveluitenant Van Overstraeten, in het burgerleven diensthoofd op het gemeentehuis te Ganshoren, is onze compagniecommandant. De andere pelotonscommandanten zijn reserveonderluitenant Constant en onderluitenant Bruninckx. De eerste is onderwijzer te Erpe. De tweede heb ik meermaals ontmoet in gezelschap van zijn klasgenoot uit de militaire school, onderluitenant Smets die met Rosa Goossens vrijt, een meisje van mijn dorp.

V-DAY

Op deze zonnige 8ste mei 1945 stappen de rekruten van in de voormiddag de kazerne Weyler binnen, gelegen in de Slachthuisstraat nabij het station. De boerenzonen met hun volle blozende wangen steken fel af tegen de anderen met hun magere fletse gezichten. Deze 24-jarige opgeroepenen met afgedragen pakken komen uit de streek van Aalst. Ze vormen de eerste lichting dienstplichtigen vanaf mei 1940. Sinds gisterenavond doen hardnekkige geruchten de ronde dat de Duitsers overal hun wapens zouden neergelegd hebben. Voor deze jongens is het zeker niet prettig om nu achter de kazernepoort te moeten verblijven terwijl het einde van de oorlog elk ogenblik verwacht wordt. Vanmorgen mochten alle staatsambtenaren en scholieren tot nader order weer naar huis. Iedereen wacht met spanning op een officiële mededeling. Deze komt er te 15 uur. De Engelse eerste minister Winston Churchill kondigt voor de radio aan: "... *De Duitse gevolmachtigden hebben vannacht om 2 u. 44 min. de akte van onvoorwaardelijke overgave, van alle land-, zee-, en luchtstrijdkrachten, aan de geallieerden en aan de sovjets, ondertekend* ..." Het enorme belang van deze verklaring wordt niet zo dadelijk aangevoeld en de bevolking blijft nog relatief kalm. Wat later galmen de kerkklokken een kwartier lang over de stad, de sirenes loeien het einde alarm en eskaders vliegtuigen scheren laag over de daken. We zijn er ons nu volledig van bewust dat een tijdperk van moord en vernieling afgesloten is. Op deze triomfantelijke dag heerst er een uitbundige stemming tijdens het avondmaal in de mess der officieren. Reeds in mei 1940, bij de Duitse verovering, is ze ingericht in de eetzaal van een statig herenhuis kort bij het stadspark. Na de maaltijd wordt er in de bar op de overwinning getoast. Buiten groeit het rumoer meer en meer aan. Samen met de commandant en onderluitenant Constant maak ik een wandeling in de stad. De menigte trekt joelend, dansend en zingend door de straten. Meisjes omarmen en kussen de overwinnaars. Het blijde nieuws dat onze koninklijke familie in Tyrol door de Amerikanen bevrijd werd verhoogt nog de feestvreugde. Bij valavond worden de lichten vroeg aangestoken en in alle huizen blijven stores en vensterluiken open. Het verduisteringsmateriaal is verwijderd en meestal op straat gegooid. Er worden vreugdevuren mee aangestoken. De straatverlichting gaat weer aan en de middeleeuwse duisternis waarin wij gans de oorlog leefden behoort tot het verleden. Vanaf 22 u. staat gans de stad op stelten. Allerlei legervoertuigen wringen zich door het volk. Brullende soldaten en burgers hebben erin plaatsgenomen broederlijk en zusterlijk naast mekaar. Burgers besturen zelf legervoertuigen. Het is allemaal niet zonder gevaar. Een paar officieren van ons bataljon trachten in een traag rijdende camion te geraken die vol zit met zingende meisjes in het kakiuniform van de *Auxiliary Territorial Service* (*ATS*).

Met heftige gebaren maken ze hen duidelijk dat ze niet gewenst zijn en roepen: - " *No officers! We want men !*" Ergens in een zijstraat worden door een raam van de tweede verdieping meubelen naar beneden gegooid en in brand gestoken. Dronken weerstanders willen hierdoor hun wraakgevoelens tegenover collaborateurs nog koelen acht maand na de bevrijding. Als we na middernacht ons logement opzoeken lopen er nog duizenden feestvierders rond. Hoog in de donkere hemel vormen de lichtbundels van twee luchtafweerbatterijen een grote V, het overbekende symbool van Victorie.

VIERING EINDOVERWINNING

De capitulatie der Duitse strijdkrachten wordt op zondag 13 mei 1945 te Sint-Niklaas plechtig gevierd. Tijdens de hoogmis zijn er in de Sint-Nicolaaskerk heel wat stoelen tekort. Buiten de gewone kerkgangers zijn ook oud-minister Heiman, senator Orban, het stadsbestuur en de plaatselijke notabelen aanwezig. Een Engels generaal zit eveneens vooraan in de kerk met vele Britse, Canadese en Belgische officieren. Na het plechtig Te Deum is er nog een protestantse eredienst in openlucht op de grote markt. De meeste officieren van onze brigade wonen die bij. De devote samenzang door alle protestanten van de psalmen in eigen taal maakt diepe indruk op ons. Achteraf worden bloemen neergelegd aan het gedenkteken van de slachtoffers van de oorlog 1914-1918 door het stadsbestuur en de oudstrijdersbond. 's Namiddags is er een optocht van schoolkinderen, fanfares, scouts, politieke gevangenen, verzetsstrijders en formaties van de geallieerden. Ze worden toegejuicht door een opgetogen menigte. Op de grote markt staan 6 kanonnen opgesteld en zodra de laatste groep voorbij de eretribune gestapt is worden er vreugdesalvo's afgeschoten. Het is een zacht lenteweer en ook 's avonds is bijna iedereen op stap. Met enkele officieren ga ik een café binnen. Er wordt ook bier van eerste kwaliteit geschonken, *Swing* genaamd. Het is wel lekker maar kost viermaal meer dan de gewone flauwe pils. Ik voel mij wat onwennig te midden al dit gedrum en rumoer en keer niet te laat naar mijn logement terug. Daar tref ik vader Coorevits aan die bezig is kleine Rita in slaap te wiegen. Moeder en de 4 jongens zijn nog niet terug van een kampvuur bij de scouts.

Op de Europese slagvelden is het nu stil, maar in het Verre Oosten wordt nog hevig gevochten. Toch zijn de geallieerden erin geslaagd om, na een reeks zware nederlagen, de immense aan Japan prijsgegeven gebieden te heroveren. Ze staan zelfs op het punt om het land van de rijzende zon binnen te vallen. Dit alles gebeurt echter zover van hier dat we er weinig aandacht aan schenken.

OPLEIDING REKRUTEN

Tien dagen is de opleiding van de rekruten nu al bezig. Beroepsonderofficieren van bij ons geven onderricht in eigen taal, weliswaar onder het waakzaam oog van Engelse instructeurs. Aan goede wil ontbreekt het niet en alles verloopt vlotter dan voor de oorlog. Vroeger was de legerkost slechter dan thuis, de soldij belachelijk laag (10 centiemen per dag) en de vrees voor een nieuwe wereldbrand nauwelijks denkbaar aangezien de oorlog 1914-1918 miljoenen slachtoffers maakte. In tegenstelling met de burgers hebben de rekruten nu voldoende te eten, hun soldij is 26 fr. per dag en ze worden gerespecteerd. Na jarenlang onder het juk van de bezetter geleefd te hebben, is men gaan beseffen dat een weerbare krijgsmacht noodzakelijk is.

Met de pinksterdagen, op 20 en 21 mei, heb ik geen dienst. Na lang aandringen gaat de commandant ermee akkoord dat ik deze vrije dagen in mijn gezin doorbreng. Ik geef hem het telefoonnummer van Jan Teughels, de Hombeekse gemeenteontvanger die in mijn buurt woont. Vermits ik over geen rantsoenzegels beschik ga ik eerst in de keuken wat proviand halen. Ik word goed bedeeld: een brood, vier blikjes vleeswaren, een klompje kaas, een pakje boter en een zakje koffiebonen. Van de *Naafi* heb ik chocolade, karamellen, wijn en sigaretten opgespaard. Omdat ik onmogelijk dinsdagmorgen tijdig in de kazerne kan zijn als ik per spoor reis, leen ik in het magazijn een fiets. Met een gevulde zak over de schouder en nog een achter op de bagagedrager vertrek ik na de oefeningen van zaterdagnamiddag. Enkel fietsers en voetgangers kunnen te Temse over de Schelde langs de beschadigde spoorwegbrug. Van zodra ik in Hombeek aan de pastorie de Beekstraat indraai, komen mijn twee bengels lachend op mij toegelopen. Tijd om mij te verfrissen krijg ik niet. Ze draaien voortdurend om me heen. Uitpakken dan maar. Bij het zien van de stukken chocolade klappen ze blij in de handjes. Voor mijn echtgenote zijn de koffiebonen een welgekomen geschenk. Het is lang geleden dat ze nog echte geurige koffie gedronken heeft. Heerlijk is het om na drie weken kazerneleven nog eens een paar dagen bij vrouw en kinderen te zijn. Dinsdagmorgen rinkelt de wekker zeer vroeg; ik moet ten laatste om 8.30 u. mijn eenheid vervoegen.

DUITSE CONCENTRATIEKAMPEN

Sinds de ontdekking op 27 januari 1945 door een voorhoede van het Rode Leger van het vernietigingskamp van Auschwitz, hebben we in de pers vreselijke dingen gelezen. Joodse mannen, vrouwen en kinderen uit de bezette gebieden gedeporteerd, werden er massaal uitgeroeid. Ook over kampen waarheen leden van het verzet, politieke gevangenen en andere ongewenste personen gedeporteerd werden, kwam er meer informatie vrij. Door ontberingen en slavenarbeid zijn er velen gecrepeerd. Woensdag 23 mei zit ik in cinema Nova in Sint-Niklaas te genieten van de prachtige film *Goodbye, Mister Chips*. Daarna volgt een documentaire over de bevrijding van het concentratiekamp van Buchenwald op 11 april door de Amerikanen. Het wordt muisstil in de zaal. We zien de eerste tanks de poort inrijden waarboven het opschrift prijkt *Arbeit macht frei*. De SS'ers zijn reeds gevlucht. De overblijvende bewakers werden door de gevangenen zelf ontwapend. Achter prikkeldraad staan duizende uitgemergelde wrakken in het zebrapak wezenloos toe te kijken. Wie nog over wat kracht beschikt, komt de bevrijders tegemoet. In de houten barakken liggen doden en stervenden in stapelbedden op verrot stro. Tussen de barakken liggen schamel geklede en vele naakte lijken opgestapeld. De filmopnamen die in de burelen van de kampleiding werden teruggevonden, tonen ons schokkende beelden van de gruwelijke behandeling en foltering tot de dood. Diep onder de indruk verlaat ik de zaal.

Koning Leopold III is nog niet te Brussel weergekeerd. Hij verblijft in het overbekende Sankt-Wolfgang in Opper-Oostenrijk. Officieel heet het om gezondheidsredenen, in werkelijkheid wordt zijn terugkeer door de Amerikanen verhinderd omwille van het groeiend verzet in Wallonië.

Na een inspectie op vrijdag 25 mei wordt onze commandant voor de goede prestatie van zijn manschappen gefeliciteerd door de bataljonsbevelhebber, majoor Garnier. s' Avonds trakteert hij zijn officieren in de herberg De Welkom, het stamcafé van onze bon-vivant onderluitenant Bruninckx. Ik ben aangenaam verrast er de luitenants Mattelaer en Lecluse te ontmoeten die met mij drie maand opgesloten zaten te Colditz tijdens de zomer van 1940. Ze zijn nu in het 48ste bataljon van onze brigade ingedeeld. Ik maak er ook kennis met Jan Walschaerts, commandant van de 2de compagnie, een streekgenoot die onderwijzer is in de gemeenteschool van de Elzestraat. Als rond 10 u. de laatste klanten vertrokken zijn, schuiven we de tafels bij elkaar. Elza, de guitige dochter van de caféhouder en Mia, haar lieftallig nichtje uit Turnhout die hier op verlof is, komen bij ons zitten. Er wordt gezellig gebabbeld en de moppentappers zorgen voor de lach. Mia vergast ons op schlagers uit operetten. Het is reeds erg laat als ze *Deine Lippen die küssen so heisz* zingt, terwijl ze Jef Bruninckx liefdevol in de ogen kijkt.

Een week later is er in de kazerne inenting tegen pokken en tyfus. Voor de officieren zijn er bedden voorzien om achteraf daarop wat uit te rusten. Enkelen zijn er werkelijk ziek van doch bij de meesten duurt de ongesteldheid niet lang.

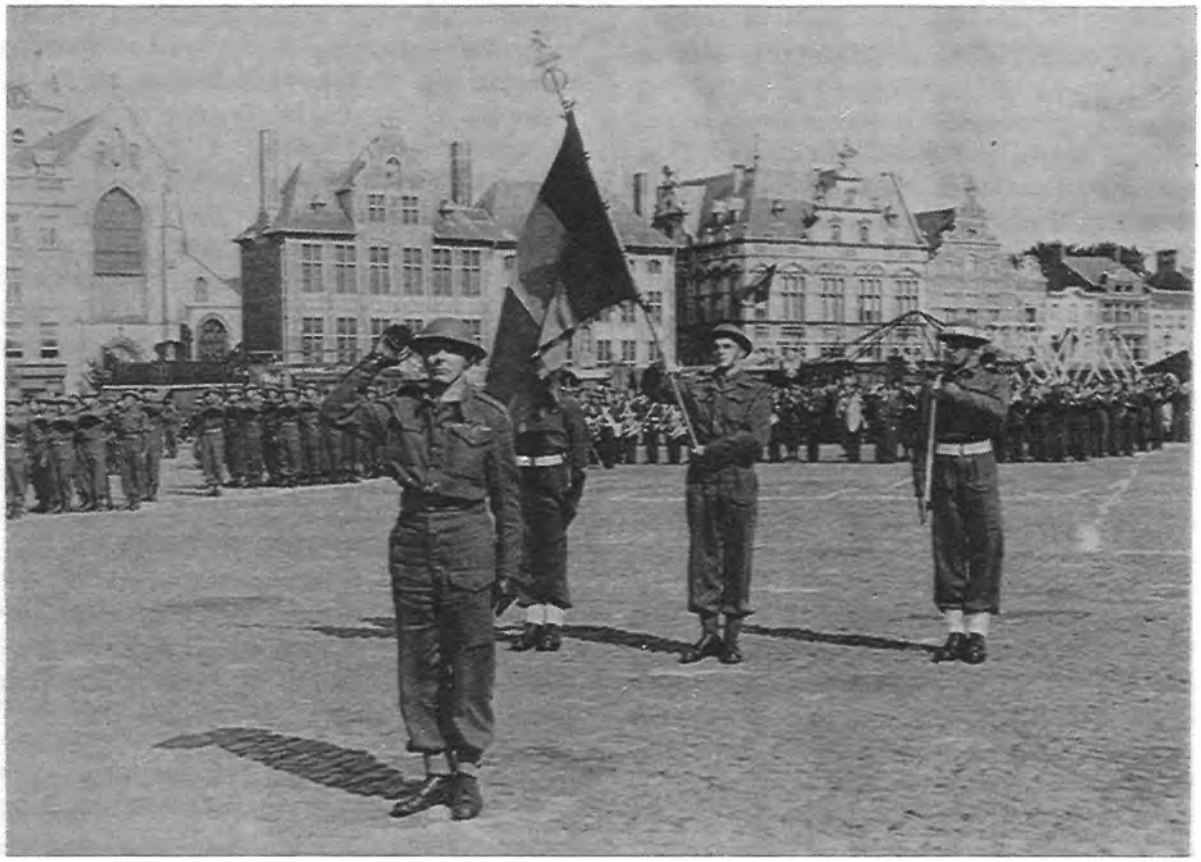
Na de hoogmis van de eerste zondag van juni gaat de processie uit. De talrijke kleurige groepen - trekken voorbij over de straten bestrooid met zand, bloemenblaadjes en papiersnippers. Onwillekeurig denk ik aan mijn dorp aan de Zenne. Daar heeft nu ook voor het eerst sinds 1939 die ommegang plaats waarin mijn dochterke Frieda mee opstapt. Met een tuil kunstbloemen in haar handjes, gaat ze een engelengroep vooraf in haar wit processiekleedje dat mijn vrouw heeft genaaid uit de stof van een lichte bedsprei, die beschadigd werd bij het springen van de Zennebrug.

Na de middag kijk ik naar een vriendenmatch in het stadion van Sint-Niklaas tussen de thuisploeg en F.C.Mechelen. De bezoekers winnen met 0-2 en zijn duidelijk het betere team. In het seizoen 1942-1943 speelden de Klaasjes kampioen in bevordering C terwijl de Maneblussers kampioen werden in ereafdeling.

De soldij voor de soldaten wordt van 26 fr. op 10 fr. gebracht. Deze vermindering vertroebelt duidelijk de stemming in de eenheden.

COLLECTIEF VERLOF

Ons bataljon vertrekt zaterdagnamiddag, 9 juni, voor 4 dagen met verlof. Ik rijd mee met een camion naar het munitiedepot van Haasdonk. Vooraleer de steenweg naar Antwerpen te verlaten, stap ik uit. Lang duurt het niet of een Amerikaanse motorrijder pikt me op en wil eens demonstreren hoe uitstekend hij kan rijden. Het wordt een dolle rit en ik voel me hoogst onveilig achteraan op de motor. De torens van Antwerpen komen in het zicht en voor we de buitenwijken bereiken ligt links van de weg in de vlakte een enorm barakkenkamp. Aan de ingang hangt een bord waarop een hoge hoed en een wandelstok geschilderd zijn met de woorden *Top Hat*. De Amerikaan stopt even en vertelt me dat dit een

Na de overhandiging van het vaandel en de schouwing van het bataljon door majoor Garnier, marcheer ik aan het hoofd van mijn peloton.

demobilisatiecentrum is van hun leger. De soldaten die afzwaaien, laten er hun kledij en uitrusting achter en komen er in een nieuw burgerpak weer buiten. Daarna schepen ze in naar de *States*. In de binnenstad vermindert de snelheidsduivel noodgedwongen vaart en zet mij af bij het station.

Tijdens dit verlof bezoek ik de heer Van Coolput, beheerder van Eternit. Hij vertelt dat de zaken gunstig evolueren en hoopt dat ik ten laatste op 1 september zal terug zijn want dan verlaat mijn vervanger de maatschappij. Mijn vergoeding wordt uitbetaald.

ONVERWACHT BEZOEK

Ik ben pas vijf dagen terug in Sint-Niklaas als ik bezoek krijg van mijn vrouw, haar zuster Jeanne en Marcel de zoon van hun broer Jan. Hij was in de zomer 1942 als 17-jarige student met zijn vader naar Engeland gevlucht. Hij staat daar nu voor mij in het blauwe uniform van officier-vlieger van de *RAF (Royal Air Force)*. We fietsen naar een café-restaurant op de grote markt. Hier kunnen we rustiger praten. Hij vertelt ons dat zij zonder problemen de demarcatielijn tussen bezet en onbezet Frankrijk bereikten. Ze verschalkten de Duitse grensposten en bereikten ongehinderd Lyon. Daar gingen hun wegen uiteen. Zijn vader koos de veiliger weg en wachtte er op een vals paspoort. Hij wou onmiddellijk verder en nam de clandestiene route. Een lid van het verzet bracht hem met drie anderen naar Toulouse. Langs moeilijke bergpassen in de Pyreneeën stak hij de Spaanse grens over, hierbij geholpen door een *passeur* als gids. In Figueras werd hij door de politie gecontroleerd en in de gevangenis van Miranda gestopt omdat hij niet in het bezit was van een geldige reispas. Het duurde vijf maanden vooraleer de *Guarda Civil* aanvaardde dat het doel van zijn reis Belgisch Congo was. Hij werd vrijgelaten. Toen hij helemaal op de dool was, ontfermde de hospita van een goedkoop hotelletje zich over hem en door allerlei tussenkomsten geraakte hij in Portugal. In Lissabon kon hij door bemiddeling van de Britse ambassade aan boord gaan van een watervliegtuig. Een halfuur taxiede het over de woelige Taag en steeg dan op in volle zee om langs Ierland naar Engeland te vliegen. In januari 1943 werd hij als leerling-piloot bij de *RAF* aangenomen. Na een opleiding in Canada kwam hij in 1944 in Engeland terug. De oorlog in Europa liep toen reeds ten einde. Hij vroeg om in het Verre Oosten ingezet te worden maar de Belgische sectie van de *RAF* had piloten nodig en zo werd hij instructeur kort bij Cambridge. Nu is hij te Averbode ingekwartierd.

Donderdag 21 juni is een heugelijke dag voor onze brigade. We marcheren door de straten van Sint Niklaas. De maandag daarop vertrekken we naar de Britse zone in Duitsland. Het stadsbestuur schenkt aan de twee bataljons een vaandel tijdens een ceremonie op de grote markt. Plots komt er een tegenbevel en ons vertrek naar Duitsland wordt uitgesteld. Dat gebeurt meer bij 't leger. We gaan naar het kamp van Brasschaat en bereiken de artilleriekazerne via een lange lommerrijke dreef. Als we aankomen is de voorwacht nog druk in de weer om alles enigszins bewoonbaar te maken. Ik beschik in een woning voor officieren over een kamer en een badkamer. Alles is er geplunderd; er zijn geen lampen zelfs geen klinken aan de deuren. Overal hangen spinnenwebben en de vloer ligt bezaaid met lege wijnflessen en gebroken glazen. Het lijkt erop dat de Duitsers hier nog een zuippartij hielden alvorens ze door de Canadezen van de 6de Infanteriebrigade in oktober vorig jaar werden verdreven. 's Avonds is alles opgeruimd en geschrobd. De muffe geur is verdwenen en voor kapotte ruiten werd karton geplakt. Als meubilair staan er enkel twee stoelen en een kist; een kaars brengt wat licht als het duister wordt en een smalle strozak is mijn bed. De eerste nacht rol ik er een paar keer af.

BEWAKING KRIJGSGEVANGENEN

Tijdelijk zijn er geen oefeningen meer. Mijn peloton wordt gedurende een week bij een Engelse eenheid gedetacheerd met een bewakingsopdracht van een tentenkamp met meer dan 1.200 Duitse krijgsgevangenen op ongeveer 10 km ten noorden van de kazerne. De soldaten verzekeren in de buitenste ring van het kamp een permanente wacht om het vluchten te beletten van de gevangenen die door de prikkeldraad zouden geraken. Ik duid sergeant Verdurme als verbindingsman aan. Hij was van de klas 1939, slaagde tijdens de mobilisatie in het examen van reserveonderluitenant maar wacht nog steeds op zijn benoeming evenals 14 anderen van het bataljon. Deze opdracht valt buiten mijn verantwoordelijkheid en dus heb ik hier niets te doen.

Het is rustig in het kantonnement. Er worden incivieken aan het werk gezet om afval op te ruimen en onkruid te verwijderen. Eén van hen, nog gekleed in vest en broek van de Fabriekswacht, loopt hijgend rond het blok van onze compagnie met opgestoken armen en in iedere hand een steen. Zijn gezicht is van pijn vertrokken. Ik vraag aan de

bewaker die stoïcijns toekijkt wat dat te betekenen heeft. Hij antwoordt mij dat hij betrapt werd op nietsdoen. Ik maak hem duidelijk dat ik dit soort straffen hier niet duld. Beduusd maakt hij een eind aan dit triestig schouwspel. Wat later kom ik in gesprek met de gedetineerde. Hij is van Grembergen, leed onder de oorlog veel honger en, om voor zijn drie kinderen wat brood uit te sparen, was hij dikwijls genoodzaakt te gaan werken met als middagmaal wat wortelen. Na lang aarzelen liet hij zich in augustus 1942 overhalen door een vooraanstaande van zijn gemeente om zich te laten inlijven bij de Fabriekswacht, een paramilitaire formatie. Gewapend met een geweer bewaakten ze oorlogsbedrijven. Zoals tienduizende andere collaborateurs is hij nog steeds niet voor de rechter verschenen.

ONTSPANNINGSAVOND

Ensa, een uit Engeland overgekomen gezelschap van variétéartiesten, geeft op vrijdag 29 juni een voorstelling in een hal achter de blokken. Heel de ruimte is gevuld met vooral Engelsen, Canadezen en Amerikanen. Samen met een beperkt aantal Belgen en Nederlanders heb ik ook een toegangskaart kunnen bekomen. De sfeer is gezellig. Er treden dansparen op, een goochelaar vertoont zijn kunsten en een blondje kweelt populaire liedjes. Tijdens de pauze weergalmen soldatenliederen zoals: *My Bonnie is over the Ocean, Roll out the Barrel*, en ook het oorspronkelijk Duits succeslied *Lilly Marleen*. In het tweede deel treedt een lieve brunette op die met veel gevoel levensliedjes zingt. Vele geharde krijgers vegen een traantje weg bij het horen van die *sentimental songs* die hun aan huis doen denken. Op het einde volgt het ontroerend mooie Schotse volkslied *Ould lang Sine*. Tijdens het laatste couplet drukken ze als vrienden mekaar stevig de hand. Daarna wordt besloten met het *God save the King* en staat iedereen recht.

WACHT AAN DEPOTS

Vanaf 4 juli houdt het peloton de wacht aan een legerdepot te Essen en te Merksplas. Regelmatig ga ik hen met de jeep controleren. Dat is ongeveer alles wat ik te doen heb. Het is een zorgeloze tijd die ik vul met wandelen in deze streek van bos en hei. Mijn logement is ondertussen min of meer in orde gebracht. Ik maak kennis met *captain* Hutcheson. Na de Duitse capitulatie is hij van een gevechtseenheid naar hier overgeplaatst als verbindingsofficier. De roodharige Schot heeft een streng uitzicht maar is aangenaam in de omgang. Hij vertelt met grote tederheid over zijn land waar nog van de ongerepte natuur kan genoten worden. Hij zorgt ervoor dat de officieren van onze brigade een pas bekomen waarmee ze toegang krijgen tot alle clubs en cantines van de 21ste Legergroep.

TROEPEN GECONSIGNEERD

Als op woensdag 11 juli mijn verlofbrief op het bureel toekomt, ben ik zeker dat ik zondagnamiddag in het park van het kasteel Expoel het openluchtspel *'n Zomerzotheid* door de toneelkring De Wijngaard, zal kunnen bijwonen. Van de *Naafi* krijgen we vandaag twee flessen wijn en een fles cognac. 's Avonds inviteert Jef Bruninckx mij om op zijn kamer een glaasje te drinken. Ik ben in de beste stemming om het toegestane verlof en ga zonder aarzelen in op zijn uitnodiging. We praten en praten en de fles wijn is leeg voor we het weten. Als ik rechtsta om te gaan slapen voel ik mij lichtjes aangeschoten. Jef dringt erop aan om ten afscheid nog een glaasje cognac te proeven. Ik laat me overhalen en van één borrel komen er twee en meer. Als ik laat in de voormiddag wakker word, merk ik dat ik helemaal gekleed op bed lig.

Vrijdag vallen mijn plannen in duigen. Alle verloven zijn ingetrokken. We zijn geconsigneerd in het kamp en moeten ons klaar houden om naar Wallonië uit te rukken. Daar worden wanordelijkheden verwacht ingevolge de wens van koning Leopold III om naar België terug te keren. Zondagnamiddag zit ik op het balkon van het logement een boek te lezen in een houten leunstoel. Ik kan me moeilijk concentreren. Mijn gedachten zijn in Hombeek waar nu de voorstelling bezig is.

HERVATTING VAN DE OEFENINGEN

Vanaf maandag 16 juli is het gedaan met de wachtdiensten en hervat de opleiding. Een nieuwe discipline is er bijgekomen; het nemen van hindernissen. Het duurt lang vooraleer iedereen over de obstakels kan klimmen, onder de draadversperringen kan kruipen of op een balk over de vijver kan gaan.

In het bataljon zijn zes voetballers die in de hogere afdelingen spelen van de Belgische competitie: Moreels, Rosiers en Van der Veecken van Eendracht Aalst, Arras van Lyra, Van Liefferinge van Geeraardsbergen en Schiettekatte van Oudenaarde.

Op zaterdag 21 juli, de nationale feestdag, behaalt onze ploeg een gemakkelijke overwinning tegen die van het 48ste bataljon.

BRASSCHAAT - POLYGOON

Vanaf 23 juli gaan we bijna dagelijks oefenen op de schietstand van Brasschaat-Polygoon, het exercitieterrein van voor de oorlog van de veldartillerie. Bij de offensieve gevechtsoefeningen wordt geleerd *Thunderflash*-granaten te werpen. Ze geven een luide knal om de vijand af te schrikken maar zijn ongevaarlijk. De *Mills*-handgranaten daarentegen zijn een geducht verdedigingsmiddel op korte afstand. In 1929 zijn in het kamp van Beverlo vijf militairen omgekomen met een dergelijke granaat tijdens een oefening en sindsdien werden hiervoor enkel oefengranaten gebruikt. Op vrijdag 27 juni wordt voor het eerst getraind met defensieve granaten met kruit en ontsteker. Sergeant-majoor De Schepper leidt deze oefening. Niet iedereen is even moedig en een soldaat staat met het springtuig in de hand op zijn benen te trillen: - "*Luitenant, ik durf niet*". Zonder aarzelen neem ik het projectiel vlug over en gooi het naar het doel. Nadien moet alles opgeruimd, ook de niet ontplofte granaten. Ze moeten eerst on schadelijk gemaakt worden door specialisten. De sergeant-majoor slaat mijn waarschuwingen in de wind, raapt de vijf explosieven op, legt ze naast mekaar en strooit er kruit over. Vanuit dekking werpt hij er granaten naartoe. De derde maal is het raak; de boel ontploft en de scherven vliegen in het rond. Op de terugweg horen we plots kogels fluiten. We duiken achter de hoge bomen die de kasseiweg overlommeren. Een jeep rijdt snel voorbij met dronken Amerikanen die er genoegen in scheppen met hun sten losweg in de lage bosjes te schieten. Ze wanen zich nog op het slagveld want hun wapens zijn gelaten met scherp.

HOTEL METROPOLE

In de clubs van de geallieerden mag men van een vrouwelijke partner vergezeld zijn. Onderluitenant Smets heeft het geregeld dat zijn verloofde en mijn vrouw deze zaterdag 28 juli naar Antwerpen komen om te gaan dansen in het voor officieren voorbehouden hotel Métropole, schuin tegenover het centraal station. Op vertoon van onze *Canteen pass* treden we binnen in de rijkversierde zaal met kristallen kroonluchters en met bloemen op de tafels waarrond gemakkelijke zeteltjes. De Yankees worden meer begeerd. Ze dragen een mooiere uitgangsuniform, worden beter betaald en kunnen elke avond bij het verlaten van de mess gratis en naarbelieven rookgerief meenemen. In de loop van de avond merk ik meer dan eens dat een losse charmante Amerikaan het liefje van een koele Brit ten dans vraagt en haar daarna naar zijn tafeltje begeleid en op champagne tracteert. Rond halftwaalf is het sprookje voor ons uit want Rosa en Maria moeten de laatste trein naar Mechelen halen. Warre en ik nemen de tram naar Brasschaat. Donderdagavond 2 augustus wordt ons bataljon vergast op operettenselecties door een Antwerpse groep van de *Welfare*.

Begin van de week daarop krijgen we bericht dat onze reis naar Duitsland een tweede maal is uitgesteld. Op donderdag 9 augustus verhuizen we naar het kamp van Beverlo waar we tot het einde van de maand zullen verblijven.

ONDERRICHTINGEN DEMOBILISATIE

Er is belangrijk nieuws. De reserveofficieren die het wensen kunnen gedemobiliseerd worden. Ze zullen vervangen worden door beroepsofficieren die uit Duitsland terugkeerden na vijf jaar gevangenschap en door hulpofficieren van de weerstand. Wie vrijwillig dienst nam, komt eerst in aanmerking; bij ons zijn er geen. Dan volgen zij die in economisch belangrijke industrieën een kaderfunctie hebben; hiervoor kom ik in aanmerking. Ik ben zo tevreden dat ik geen aandacht meer schenk aan de verdere opsomming der volgende categorieën. In de nota is er echter geen melding van een aanvangsdatum. Na het souper ga ik met enkele collega's naar een afgelegen herberg die op onze weg ligt naar Brasschaat-Polygoon. Enkele burgers zitten rustig te babbelen rond hun stamtafel. We kunnen er ongestoord napraten over een nakende terugkeer naar huis waarnaar we allen zo verlangen. Op het ogenblik dat we willen vertrekken, komen vijf Amerikanen binnen, zeer nonchalent met losgeknoopte vesten en een platte fles sterke drank in de achterzak van de broek. Ze bestellen bier maar in elk glas gieten ze een scheut genever. Ze komen net uit Duitsland terug en vertellen ons dat ge daar voor sigaretten waardevolle voorwerpen kunt ruilen. Ze tonen ons gouden horloges en halssnoeren. We drinken samen nog een pint en laten ons verleiden dat er wat van de sterke drank bijgekapt wordt. We moeten weg want morgen wacht een drukke dag.

(In volgend nummer verschijnt de laatste aflevering van "Zes Donkere Jaren". Een publicatie van dit bewogen verhaal in boekvorm is in voorbereiding).

FOLKLORE BIJ ONS

Firmain VERLINDEN

EEN PONDKOEK OF PEPERKOEK ALS NIEUWJAARSGESCHENK

Eindejaarsfeesten kunnen nog moeilijk aan de commercialisering ontsnappen, maar toch zijn aan de overgang van oud- naar nieuwjaar nog tradities verbonden. Gelukkig maar. Sommige gebruiken gaan terug tot een zeer ver verleden, vaak tot de vóórchristelijke tijd. Soms zijn het uitvloeisels van riten uit onze oudste beschaving of zijn ze afgeleid uit gewoontes bij de Romeinen of bij de Grieken.

Zo trotseerden enkele nieuwjaarsgebruiken de tand des tijds als het nieuwjaarszingen, de nieuwjaarskaart en - brief, de nieuwjaarswens en de smulpartijen, het ontsteken van vuren of afschieten van vuurwerk, het loeien van sirenen, het midwinterhoornblazen, het uitgaan met de beer, de merkwaardige gebakvormen, de typische eet- en drankgewoonten en ook de nieuwjaarsgeschenken.

In deze bijdrage gaan we dieoer in op een nieuwjaarsgave; de peperkoek als nieuwjaarsgeschenk, bij ons ook de "pondkoek" genoemd.

BIJ DE OUDSTE VOLKEREN

Bij de Perzen vierde men nieuwjaar op uitbundige wijze. Het was een tijd van vreugde en vermaak. De Perzen noemde het *Neu-Rûz*. Ze schonken aan familieleden gekleurde eieren, die aan een wereldei deden denken. Volgens de leer van de profeet Zoroaster (628-551 voor Chr.) was alle leven hieruit ontsproten. Een hemelse zegen voor de goede mensen en rampspoed voor de kwaden in een eeuwig leven na dit aardse, is een leer die het Joodse en Christelijke denken heeft beïnvloed. Vanuit Perzië werd het gebruik van nieuwjaarsgeschenken overgebracht naar Griekenland en naar het Romeinse rijk.

In Rome werd nieuwjaarsdag beschouwd als een *dies fautus*, een gunstige dag waarop offers aan de opperste goden gebracht moesten worden om een genadevol jaar te bekomen. Op 1 januari vierden de Romeinen de *kalendae*, de nieuwe maan, die door de *pontifices*, de priesters van de officiële godsdienst, aangekondigd werd. Op deze eerste dag maakte men zijn opwachting bij de hoogwaardigheidsbeklederes en ieder dienaar bracht een geschenk mee. De keizer beschouwde het als een soort schatting. De wrede Caligula (37-41 na Chr.) stond persoonlijk aan de poorten van het paleis om de geschenken in ontvangst te nemen. De nieuwjaarsgiften werden *sternae* genoemd, afgeleid van de godin *Strenna* of *Stronia*. Ook enkele takjes brengen uit het heilig bos van deze godin zagen de koningen van de Sabijnen als een gunstig teken. In de streek van Veurne spreekt men nog van *iemand strinnen* in de betekenis van iemand een nieuwjaarsgeschenk geven. In Frankrijk wordt het woord *étrennes* nog algemeen gebruikt in deze betekenis, en ook nog hier en daar in Vlaanderen.

CULTUSGEBAK BIJ DE GERMANEN

De Germanen kenden een tweevoudige jaarindeling in Zomer en Winter. Deze laatste periode ving aan begin november met het *Joelfeest* als hoogtepunt. Dit liep van 25 december tot 6 januari. De viering van nieuwjaar besloeg dus een zekere periode. In die dagen werden dierenoffers gebracht die onder Christelijke invloed stilaan vervangen werden door broodoffers. Het fysische van de offergave veranderde maar hierdoor bleven ze hopen op gezondheid, vruchtbaarheid en krijgsgeluk. Sommige vormen van hedendaags nieuwjaarsgebak of -brood herinneren ons nog aan het vroegere Germaanse *cultusgebak* of *gebildbrot*.

DE PEPERKOEK ALS KONINKLIJK GESCHENK

In de Middeleeuwen wisselden vorsten onderling geschenken uit zoals diamanten, ringen, handschoenen, geld en . . . peperkoeken. Ook hovelingen en dienaren verzochten hun meesters gunstig te stemmen door ze een kostbaar geschenk aan te bieden.

De gewone man uit de straat gaf spelden of handschoenen wat aanleiding gaf tot volgend rijmpje:

'k Wens u 't nieuwe en 't oude,
Een paar handschoenen voor de koude
En een perruque met haar,
'k Wens u een Zalig Nieuwjaar.

PEPERKOEKSTEDEN

De stad Gent is van oudsher beroemd om haar peperkoek. Reeds in 1338 is er van Gentse peperkoek sprake. In de 16de eeuw meldde Marcus van Vaerewijck, een geschiedschrijver, dat de Gentse peperkoek de beste was boven die der andere steden. Hieruit is duidelijk dat Gent niet het monopolie bezat van dit gebak. Zo hebben steden als Antwerpen, Mechelen, Turnhout en Poperinge eveneens faam verworven met deze lekkernij.

Ook in Nederland was de peperkoek in trek, vooral in de nieuwjaarstijd en wel in het bijzonder in Nederlands Limburg. Men bakte er harten die men elkaar schonk als een symbool voor de liefde.

peperkoek in hartvorm

Ook bij het *nieuwjaarsafwonnen*, een soort wedstrijd om elkaar het eerst een gelukkig nieuwjaar te kunnen toeroepen, moest de verliezende partij een peperkoek als afkoopsom schenken. Ook de *peperkooke mennekes* waren alom bekend en zeer gegeerd.

Op het einde van de 19de eeuw was de *rouwpeperkoek* in gebruik bij Rooms-Katholierke begrafenissen in Amsterdam. Een peperkoek in wit papier verpakt en met zwarte linten omstrikt, werd als beloning gegeven aan de priesters, misdienaars en koorzangers voor hun medewerking bij de uitvaartdienst.

PECHTENLOPERS

Vroeger zag men in Duitsland en in Oostenrijk tussen Kerstmis en Nieuwjaar, in de feestelijke joeltijd, gemaskerde *pechtenlopers* knallend met lange zwepen over de akkers lopen om deze vruchtbaar te maken. Men liet zich *pfefferen*, inpeperen, en ook vrouwen en jonge meisjes lieten zich graag slaan door deze gemaskerden. Als beloning voor het inpeperen kregen ze een peperkoek. Soms moesten ze zelf peperkoeken aanbieden aan de *pechtenlopers* om deze te bewegen hen te slaan met de zweep. Deze stond als symbool voor de levensroede ter bevordering van de vruchtbaarheid. Bij dit eeuwenoud folkloristisch gebruik sprak men reeds van "peperkoeken" in een periode waarin peper als zodanig nog niet gekend was. De peperkoeken van de *perchtenlopers* waren dus enkel een geschenk voor het peperen en hadden dus niets te maken met het latere "peperbrood", het *panis piperatus*, of het ons beter bekende met peper gekruid gebak, bij ons ook pondkoek genoemd.

KLOOSTERKOEKEN EN MAGIE

De pachters van de kloosters kochten speciale broden bij de rondtrekkende kramers. Dit *kramersbrood* werd aan de kloosterlingen geschonken ten teken van dank en afhankelijkheid. Deze broden werden meestal zoet gemaakt met vruchtenkernen en geverfd met kleurstof. Het karakter van het offerbrood werd aldus bewaard.
De oorspronkelijke offers en latere gaven aan hoogmachtigen, werden in een later stadium geschenken aan armen en kinderen. De minstbedeelden namen daarbij de plaats in van de *arme zielen*.

Bijgelovige zielen pleegden aan peperkoek een magische kracht toe te kennen om hun man op het goede spoor te houden. De vissersvrouwen naaiden een stuk peperkoek in wat neteldoek en droegen dit onder de oksels tot het goed met zweet doordrongen was. Deze "lekkernij" werd manlief voorgezet en men lette er nauwgezet op dat hij het binnenspeelde. Bij de volgende lange afwezigheid kon de vrouw nu met gerust gemoed de bedstede opzoeken want dit middel beschermde hun man. De verleidende dames uit de rosse buurten zouden immers tevergeefs hun charmes aanwenden. Het middel is niet statistisch bewezen.

PONTKOECKEN MET NIEUWJAERSMISSE

In Hombeek waren de peperkoeken of pondkoeken zeer in trek. In een schrijven van de Dienst voor Folklore gericht aan geschiedkundigen in 1938, met een vragenlijst over plaatselijke gebruiken,

antwoordde pastoor De Ridder hieromtrent het volgende:
Tot de Franse overheersing had de Hombeekse parochieherder de gewoonte om aan de kinderen die de catechismusles volgden peperkoeken te geven, maar ook met nieuwjaar en met Pasen aan de communicanten na de ablutiewijn.
Dit gebeurde reeds in de 17de eeuw tijdens het pastoraat van Joos Blieck (1624-1645), aldus geregistreerd in de toenmalige kerkvisites door de landdeken. Om de godsvrucht van zijn parochianen te stimuleren, voerde pastoor J. Blieck verscheidene oude gebruiken weer in of hij schiep er zelfs nieuwe. Zo werden aan de communicanten naast de "munichweyn" of ablutiewijn, ook nog peperkoeken uitgedeeld. Volgende vernemen we uit de rekeningen van de kerkfabriek:
- item gegeven aen peperkoecken voer de communicanten te Paeschen xxiiii stuyver (1627)
- item gegeven aen een mandeke, om de coecken in te doene, die men de communicanten gheeft te Paeschen iii stuyver (1629)
- item gegeven de heere pastoor, thgene dat hy verschoten heeft aen de kinderen die te catechismus comen aen pontcoucken, ii gl. xvii stuyvers
- item gegeven tot Jan Bures in den Biecorff voor nieuwjaeren voer de kinderen die te catchismus comen , xc stuyver (1632)
- item gegeven te nieuwjaersmis aen coecken voor de kinderen die te catechismus comen, xii stuyver

Emiel Bertens

Ook meester Bertens (1883-1962) schreef in zijn dagboek over het gebruik van de peperkoek tot de tweede wereldoorlog wat volgt;
Pontekoek of peperkoek is een kruidengebak, rechthoekig of van verschillende afmetingen, de bovenkant door een vaardige hand versierd met gespoten suikergoed, waartussen zilveren kindersuiker gelegd werd, hier en daar brokjes fondant en op de vier hoeken een suikeren roos, te midden het standbeeld van een suikeren paard, hert of ander dier. Dit was het nieuwjaarsgeschenk aan de doopkinderen, zolang tot ze de ouderdom van de eerste communie (11 à 12 jaar) bereikt hadden, dan was het opgeschept en gedaan. Ze kregen dit van peter of van meter als hun beurs het toeliet en ze niet door ziekte of vrekkigheid aangetast waren. Het doopkind dat een pontkoek als nieuwjaarsgeschenk kreeg, voelde zich die dag de meerdere en toonde fier zijn eigendomsrecht tot moeder besliste het suikergoed te verdelen onder alle kinderen. De eigenlijke koek werd in het gezin gemeenschappelijk opgegeten, een snede tussen de boterham tijdens het koffiemaal de zondagnamiddag. Het suikeren postuurke bleef onverdeeld en pronkte een tijd op het schouwtablet of op een kast tot het na zekere tijd met zwarte puntjes bedekt was zoals de pokken op de huid. Soms kreeg het postuurke een plaats achter glas in het kaske van de regulateur, een prijs van de duivenwedstrijd. Daar bleef het staan tot de eerste verjaardag en soms nog langer.

"Peperkoekkant" voor kinderen

In Hombeek en Mechelen (ook in delen van Klein Brabant en het Land van Waas) worden peperkoeken *pondkoeken* genoemd, naar het gewicht van een pond of halve kilogram. Bij alle bakkers en winkeliers waren ze te koop rond nieuwjaar. Aan hun beste klanten gaven deze dikwijls ook een peperkoek als geschenk. Kort voor de tweede wereldoorlog werd in sommige dorpen de peperkoek door een pak chocolade vervangen, een rozijnenbrood of een ander nieuwjaargeschenk.

Oorspronkelijk werden de peperkoeken bij de bakker zelf gebakken. In 1938 zijn peperkoekbakkerijen in Antwerpen, Mechelen, Turnhout en Lier grootschalig dit product gaan verkopen. In Mechelen waren een paar bekende peperkoekbakkerijen, zo o.m. DE GLAS, gelegen in het Standonckstraatje (tussen Grote Mark en Fr. De Merodestraat). Het straatje was bekend als het straatje van DE GLAS.

De peperkoeken, in Mechelen ook ontbijtkoeken genoemd, werden vóór het bakken met een laag roggemeel afgezet, één centimeter dik. Zodra de peperkoeken uit de oven kwamen werden deze boorden verwijderd. De korsten waren bij het bakken deels doordrongen door de honig van de peperkoek en werden de "kant" genoemd. Ze werden tegen een lage prijs aan de kinderen verkocht. Sommige bakkers gaven *kant* aan de zangertjes op de dag van de Onnozele Kinderen en met Nieuwjaar.

De kinderen hielpen de bakker en dat mes sneed ook aan twee kanten. De ovens werden met mutsaards gestookt, houtbundels van dunne takken (twist). Ze werden op zolders of in bergplaatsen gestokeerd en de kinderen hielpen hierbij en verzamelden zelfs de afgevallen schors. Ze geloofden dat er *kant* van gemaakt werd. Hoe meer pondkoeken de bakker kon maken, hoe groter hun aandeel was.

De bakkers zelf versierden de peperkoeken maar met nieuwjaar kregen ze hulp van *garnierders*, specialisten in het aanbrengen van de versieringen. In Lier noemde men ze *dresseurs* of *dresseerders*.

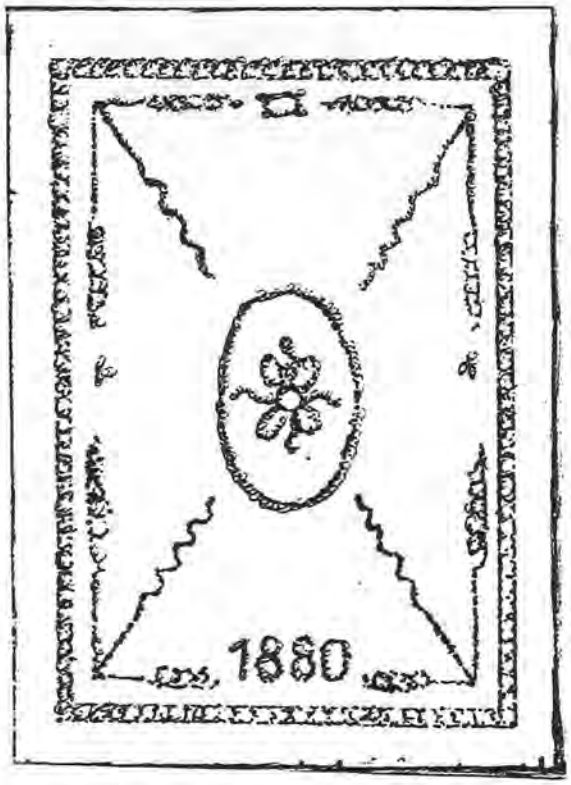
Op het einde der dertiger jaren kwam het overdadig versieren in onbruik en werd het vervangen door kronkels van gesmolten boter. De Mechelaar Filibert MARIEN versierde van 1880 tot 1900 de pondkoeken bij zijn schoonbroer Frans RIEMSLAG in de Guldenstraat. Hij kreeg daarvoor het volgende betaald:

1/2 ponder :	1 centiem per stuk
1 ponder :	2 centiem per stuk
1 1/2 ponder :	3 centiem per stuk
2 ponder :	4 centiem per stuk
3 ponder :	5 centiem per stuk
4 ponder :	6 centiem per stuk
5 ponder :	10 centiem per stuk

Kort voor de tweede wereldoorlog verkocht Alfons DE GROOT, de bekende suikerbakker uit de Guldenstraat te Mechelen de peperkoeken tegen volgende prijzen :

1/2 ponder :	0,40 frank per stuk
1 ponder :	0,75 frank per stuk
1 1/2 ponder :	1,25 frank per stuk
2 ponder :	1,50 frank per stuk
3 ponder :	3,00 frank per stuk
4 ponder :	5,00 frank per stuk
5 ponder :	7,50 frank per stuk

De goede klanten van de brouwer kregen met nieuwjaar een ongesuikerde peperkoek van maar liefst 5 kg. De meestergast van de brouwer, die het geschenk bracht, kreeg dan gewoonlijk een nieuwjaarsfooi van 5 fr.

Eenvoudige versiering van een halfponderke.

In de dorpen van de Noorderkempen was het de gewoonte de herbergklanten een borreltje met een snede peperkoek te trakteren. De nieuwjaarswens is ooit in de ban geweest van het gebak. Begin der veertiger jaren klonk de Mechelse nieuwjaarswens: "Een zalige pondkoek !", "een gelukkige pondkoek !", en zelfs "een gladde pondkoek !". Deze pondkoekwens werd meestal beantwoord met "Van 's gelijke!".

HET UITSTALLEN VAN PEPERKOEKEN

Frans PERCKMANS, bekend Mechels folklorist, beschrijft de toestand vóór de eerste werldoorlog in zijn "Verzameld Werk" als volgt:

Daags voor Nieuwjaar, op Sylvesterdag, trok ik er op uit als naar gewoonte met kadeeën uit de buurt, Jan, Dree en Jef, want er was veel te zien in 't centrum van de stad, namelijk de uitstalling van de peperkoeken. 't Ging om de mooiste versiering. De vitrines waren kostelijk gepaleerd met kleine en grote, smalle en langwerpige, ronde en vierkante "ponnekoeken"; we zagen er hart- en ovaalvormige, tot zelfs van biscuit met een marsepeinen ventje op.
In de "NATIONALE BIEKORF", bij DE GROOT in de Guldestraat spande men de kroon. Daar prijkte een reusachtige honingkoek. We konden er ons blind op kijken, zo bekoorlijk en smaakvol was die "ponnekoek" versierd. Dan stonden we daar gelijk onnozelaars te watertanden voor de toonvenster met 'n snoepzuchtige mond en een verkouden neus, de handen in de broekzakken. Dit hapje was niet voor ons, dat wisten we wel. Die koek was voor rijkemensenkinderen, de armen hadden daar geen geld voor. Voor zover ik me nog herinner was zo'n peperkoek kunst- en smaakvol gegarnierd; 'n donkerbruine glimmende korst, daarop marsepeinen bloemkens en hartjes van fondant, de randen waren als kant zo fijn afgeboord met figuurtjes en nog versierd met gesmolten suiker, amandel- en likeurbonen. In 't midden van de peperkoek prijkte 'n chocolade paard of kerstmannetje. Dan bij de gewone suikerbakkers verkocht men ook honigkoeken voor de arme mensen. 't Waren effen vierkante koeken met suikeren hartjes en allerhande figuurtjes gepaleerd. De kanten waren afgeboord met ronde verzilverde suikerboontjes en de korst met bekjes en krullekens van gesmolten suiker bespoten. Er waren zelfs effen peperkoeken zonder garniersel of praal; alleen maar bestrooid. Dit noemde men de "armemensenponnekoek".

Waar is de tijd ?!?

50 JAAR GELEDEN

In 1946 telde Hombeek 3093 inwoners. Er waren dat jaar 63 geboortes en 33 overlijdens. Ondanks deze aangroei met 30 personen ging het totale bevolkingscijfer licht achteruit omdat op 136 personen uitweken en er maar 101 in onze gemeente kwamen wonen. De gemeente herstelde stilaan van de oorlogsontreddering. Zelfs na de ondertekening van de vrede in mei 1945 was er weinig politieke stabiliteit. In november zijn er de eerste naoorlogse gemeenteraadsverkiezingen. Albert Christiaens was reeds dientdoend burgemeester van begin 1945 maar werd nu in november democratisch verkozen door de bevolking. Hij zou deze functie nog 12 jaar uitoefenen tot 1958. Veldwachter Jan Reydams werd in oktober in zijn functie bekrachtigd en in een der eerste zittingen werd Fideel Colpin als nieuwe gemeentesecretaris aangesteld. De geestelije leider van de parochie is pastoor Frans Nijs, bijgestaan door onderpastoor Lauwers.

50 JAAR JONG

Op 23 november verzamelden de jaarlingen van 1946. Na een aangepaste misviering werden ze naar traditie opgewacht in het Cultuurhuis Leliëndaal voor een aperitiefje, aangeboden door de heemkundekring. De welkomsgroet werd dit jaar uitgesproken door Gert Loosen die de voorzitter Ward De Kempeneer verving. Frank Nobels, schepen van cultuur feliciteerde in een korte toespraak de feestelingen.

Op de foto hieronder erkennen we de heer schepen met de aanwezige feestelingen en hun echtegenoten. Namen deel aan het feest: Pierre ASAH, Danielle AUWAERTS, Pieter APSILLIS, Rita BEECKMANS, Paula CRAUWELS, Lisette DE GREEF, Louis DE NEYS, Raymond DE PRETER, Jan DE WIT, Jozef LEEN, Frieda LIPPENS, Paul MEYSMANS, Medard MUYLDERMANS, Rika OP DE BEECK, Willy POTUMS, Johny SOLI, Marcel SOLIE, René SPOELDERS, Albert TECK, Roza TEUGHELS, Agnes TIMMERMANS, Lieve VAN DAM, Freddy VAN DEN EEDE, Liliane VAN DEN EEDE, Roger VAN OPSTAL, Amanda VERBERGT, Willy VERBRUGGEN, Roger VERTENTEN, Sonja WEYTS,

FELICITATIES AAN DE GOUDEN JUBILERISSEN

Dit jaar vierden echtparen die lid zijn van Hoembeka hun gouden huwelijksjubileum. We wensen ze samen met de andere jubilerende paren alle geluk en voorspoed toe in goede gezondheid !

Richard LAUWERS en Maria VAN DEN HOUTE, gehuwd te Hombeek op 27.2.1946
Frans PARIJS en Maria VAN CAUWENBERGH, gehuwd te Hombeek op 15.5.1946
Antoon NOBELS en Liza VAN DEN BERGH, gehuwd te Hombeek op 16.11.1946
Petrus PARIJS en Louisa DE WIN, gehuwd te Hombeek op 11.12.1946

Alfons VAN DEN BRANDE en Virginie PEPERMANS, gehuwd te Hombeek op 4.5.1946
René VERBEECK en Octavie DE NIJS, gehuwd te Hombeek op 16.7.1946
Casimir BUELENS en Louise VAN BENEDEN, gehuwd te Hombeek op 27.8.1946
Petrus PEREMANS en Jeane DE SMET, gehuwd te Hombeek op 31.8.1946
Victor SPOELDERSen Melanie VAN CAMP, gehuwd te Hombeek op 1.10.1946
VAN CAMPENHOUT - DE SMEDT, gehuwd op 27.1.1946

OOK DE 60-JARIGEN

De week voordien, op zaterdag 16 november, zaten de 60-jarigen aan de feesttafel in het chalet van Eglegem. Na de dankmis werd deze foto gemaakt van de 36 feestgangers in de hal van het cultuurhuis. Dat ze hun jeugdjaren nog moeiteloos kunnen herinneren maar ook herbeleven, bewijst dat de ganse groep daarna naar Hombeek-kermis trok om een paar ritjes op de autoscooter. Als pas ontgroende tieners konden ze er hun hart ophalen, reden, botsten en zwierden ongeremd en ongehinderd door enige wegcode. De klap op de vuurpijl was wel dat gedurende het feestmaal René VERSCHUEREN de kaap der 60 overschreed. Ergens in de verte kraaide een haan. Het was bijna halfvijf geworden als de laatste feestgangers de deur achter zich dichttrokken met de gemeende wens "tot binnen vijf jaar" ! (Firmain Verlinden)

De feestelingen : de echtgenoten Frans LAMBRECHTS-POLFLIET, Marcel WINDELEN-VERMEIREN, Edmond VAN INGELGOM-TEUGHELS, en volgende personen Maria DE SMET, Magda LEEN, Jacqueline LEVRIER, Paula MANDELINGS, Marie-Louise SMETS, Maria VAN DE ZEGEL, Maria WINDELEN, André BRIAT, Emiel DE HOEF, René DE MESMAEKER, Edmond FIERENS, Edward FIERENS, Merner MARINUS, Louis MEYSMANS, René VAN DEN BERGH;, René VERSCHUEREN, Firmain VERLINDEN.

HET BAROKKE KERKORGEL

Op zondag 10 november 1996 was er, in het kader van de Sinte-Mettefeesten, veel belangstelling in de parochiekerk voor de uiteenzettingen door Henri Keuleers over de oude pastorij, door Firmain Verlinden over het hoogkoor en door Ward De Kempeneer en Steven Hellemans over het barokke kerkorgel.

Sedert ca. 1960 is het buiten gebruik. Het was een post-conciliaire mode dat de organist en de zangers nu vooraan in de kerk zouden plaats nemen. Er kwam een harmonium en het oude orgel werd verlaten omdat het vals klonk en dringend diende hersteld te worden. De kostenraming hiervoor liep zo hoog op (ca.1.000.000 fr) dat voor een gelijke uitgave een nieuw orgel kon gekocht worden. Dit kwam er in 1982.

Nochtans is het oude barokorgel in alle opzichten een unicum en is in Hombeek het enige dat prijkt op de lijst van *geklasseerde monumenten*. Bij Kon. Besluit van 12.10.1981 werd ons orgel als dusdanig erkend. Dat dit terecht is, konden de aanwezigen ontegensprekelijk ervaren. Ondanks de slechte staat waarin het verkeert, ondanks de dringende nood aan reparatie en stemming, wist Steven er klanken uit te toveren die verbazing verwekten.

We zoeken momenteel naar meer gegevens over de oorsprong van dit bijzondere instrument. We kunnen met grote waarschijnlijkheid vaststellen dat het rond 1700 in onze kerk is gekomen. In de archieven van het Bisdom en van de parochie is geen spoor van eigendom na te trekken. We leggen meer en meer een verband tussen de plechtige aanstelling van Jan Antoon de Locquet als heer van Hombeek en de komst van dit orgel. Hij is tevens ook de eerste notabele geweest in de parochie die de kerk aan het burggraafschap verbond. Hij werd er onder het hoogkoor begraven en kreeg een mooi barok epitaaf.

Over de bouwheer van het orgel heeft Steven Hellemans verschillende contacten gehad met specialisten terzake. Een voorbarig vermoeden wijst in de richting van een Royer-orgel, een zeer bekende dynastie van orgelbouwers. Het staat ook vast dat meermaals aan het orgel verbouwd is en het in de laatste eeuw werd geromantiseerd. Dit gebeurde door de firme Steven met wie we ook contact opnamen.

In één der volgende nummers van 't Ridderke trachten we u hierover meer duidelijkheid te brengen.

CORRECTIE 't Ridderke 1996, blz.53.

Ons medelid Theo GEETS, Kleine Nieuwendijk, 49, Mechelen, meldt ons volgende correctie:
" Op blz 58 bij de brouwerij "Het Hoefijzer" staat *"Na de familie Lenaerts woonde de familie Ongena er, en nadien en tot op heden de familie Van Goethem"*. Deze vermelding is onjuist. Op het complex der brouwerij heeft geen van beide families gewoond, wel op de verder gelegen hoeve. De brouwerij "het Hoefijzer" met woonhuis, bijgebouwen en gronden (1 ha 25 ca) werd in 1921-1922 van Dhr. Jos Lenaerts aangekocht door Karel Geets - Van Den Eynde. De brouwerij werd ontmanteld, een gedeelte van de bouw werd afgebroken en de koperen brouwketels werden verkocht aan een zekere De Bondt uit Londerzeel. De bakstenen werden gekuist met medehulp van de buren en per loten van steeds duizenden verkocht aan belangstellenden. De speciaal geboorde waterputten (p.m. 100 meter diep ?) met kristalhelder water bevonden zich in de boomgaard ten zuidwesten van de gebouwen (en waarschijnlijk nog). Tot 1955 bleven familieleden Geets eigenaars en bewoners van de ex-brouwerij "Het Hoefijzer". Ik hoop u met deze beschouwingen van dienst geweest te zijn."

We danken Theo Geets voor deze interessante toelichting. We zullen vooral de notarisaktes van de vorige eeuw eens nauwkeurig moeten nagaan om de juiste toedracht van de brouwerij "Het Hoefijzer" te kennen en de hoeve eraangelenen. De laatste jaren woonden inderdaad in het huis, aan de brouwerij verbonden, de familie Lenaerts en nadien Geets, de ouders van Theo. De families Ongena en Van Goethem hebben op de hoeve gewoond en niet, zoals verkeerd vermeld, in het huis Lenaerts. Anderzijds is er een vermoeden dat oorspronkelijk enkel op de plaats van de hoeve werd gebrouwen. Jos Lenaerts en zijn echtgenote Rosalie Van Messem, brouwersdochter, hebben een nieuwe woning gebouwd naast de hoeve. Naar de gegevens van Theo was daar ook de brouwerij gevestigd. Werd deze daar opgericht door brouwer Van Messem of stond ze daar oorspronkelijk ? We komen er nog wel achter.

Kalender
van het werkjaar 1997

Januari	
8	Archiefraadpleging (20-22 uur)
9	Archiefwerking
15	Bestuursvergadering
23	Archiefwerking
24	Algemene vergadering (20 uu)
25	Archiefraadpleging (10-12 uur)
februari	
7	Algemene vergadering (20 uu)
13	Archiefwerking
19	Bestuursvergadering
22	Archiefraadpleging (10-12 uur)
27	Archiefwerking
maart	
12	Archiefraadpleging (20-22 uur)
13	Archiefwerking
19	Bestuursvergadering
22	Archiefraadpleging (10-12 uur)
27	Archiefwerking
april	
9	Archiefraadpleging (20-22 uur)
10	Archiefwerking
11	Algemene vergadering (20.00 uur)
16	Bestuursvergadering
24	Archiefwerking
26	Archiefraadpleging (10-12 uur)
mei	
1	Dauwtrappen (7.00 uur)
8	Reis naar England
9	Reis naar England
10	Reis naar England
14	Archiefraadpleging (20-22 uur)
21	Bestuursvergadering
22	Archiefwerking
24	Archiefraadpleging (10-12 uur)
juni	
1	Open Dorp en tentoonstelling
11	Archiefraadpleging (20-22 uur)
12	Archiefwerking
18	Bestuursvergadering
26	Archiefwerking
28	Archiefraadpleging (10-12 uur)
september	
5	Algemene vergadering (20.00 uur)
10	Archiefraadpleging (20-22 uur)
11	Archiefwerking
17	Bestuursvergadering
25	Archiefwerking
27	Archiefraadpleging (10-12 uur)

ERELEDEN

Apotheker ASSELMAN	Hombeek
Stan BEHETS - Angèle SELLESLAGH	Hombeek
tandarts Lydia DE BOCK	Hombeek
Baron Kris de Meester de Ravestein	Hombeek
René DE MAEYER, erecons. instrumenten museum	Heidelberg
Dirk LAUWERS en Yolande SABLON, advokaten	Duffel
kinesist LUYCKX	Hombeek
familie MARIEN	Hombeek
E.H.Kanunnik Wim Mariën	Hombeek
dokter Werner MARINUS	Hombeek
Jan MISSINE	Mechelen
Georges Nachtergaele, eredocent HOBU	Hombeek
dokter Walter JASPERS	Hombeek
kinesist Kris SPITAEL	Hombeek
kinesiste Rita SPRUYT	Hombeek
Frans TEUGHELS, Gazet van Mechelen	Mechelen
dokter Paul TASSENOY	Hombeek
verpleger Hervé TEUGELS	Hombeek
V.TUYAERTS	Keerbergen
architect Eddy VAN DE VENNE	Hombeek
dokter U. VAN WALLEGEM	Mechelen

BESTUUR VAN HOEMBEKA

baron de Meester de Ravestein	erevoorzitter
Fl. L. LAUWERS	erevoorzitter
Ward DE KEMPENEER	voorzitter
Henri KEULEERS	vice-voorzitter
Wim Baetens	secretaris
Raymond LAUWERS	financieel beheer
Libert LOOSEN	archiefbeheerder
Angèle BEHETS	Ledenbestand & Familiekunde
Gert LOOSEN	redactie en tekstcorrectie
Firmin VERLINDEN	folklore en St.Metteviering
Marie-Louise MIES	natuur en uitstappen
Jan MISSINNE	externe relaties
Thierry LAMMAR	Reglementen & jur.advies

Redactie 't Ridderke

eindredactie : Ward DE KEMPENEER,
tekstingave : Patricia BOON, Agnes LAMBRECHTS
medewerkers : Wim BAETENS, Angèle BEHETS, Louis BUELENS, Firmain VERLINDEN, Fl. Louis LAUWERS, Henri KEULEERS, Libert LOOSEN, Gerarda MARIEN, François VAN DER JEUGHT
foto's : Ward VERBERGT.
tekeningen : Bob BROERS